

PERSFOCUS

TWAALFDE JAARGANG NUMMER 3 - MAART 1996

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

JOS COLLIGNON vlc 8-3

IN DIT NUMMER:

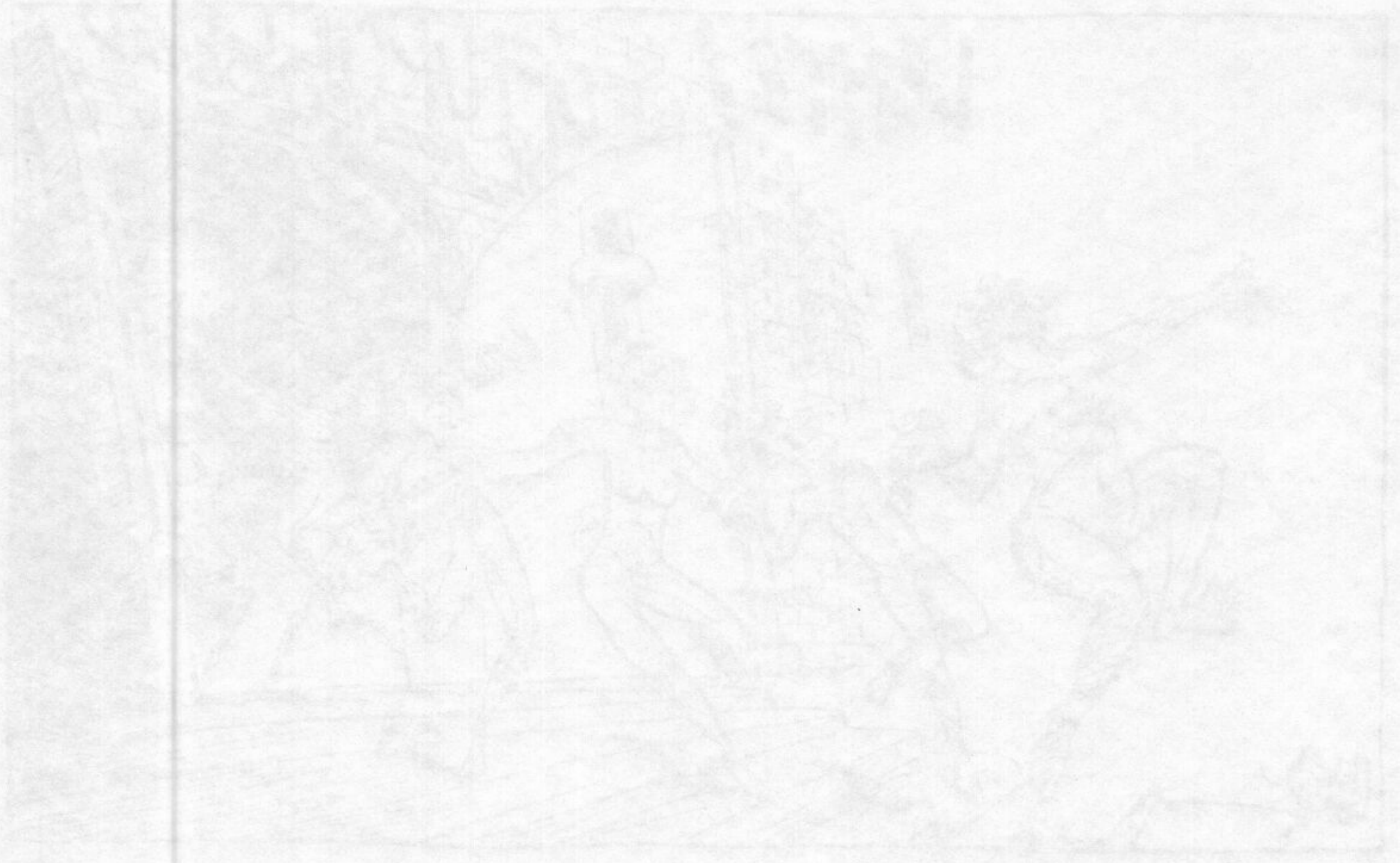
Ontucht in Rijssense pc-school	pag. 2
Ontucht in Amersfoortse pc-school	pag. 5
De voors en tegens van ontucht op school	pag. 14
Elke school haar eigen ontuchtzaak	pag. 31
Haarlemse ontuchtpleger weer voor de klas!	pag. 32
Meester Piet droomt over jongetjes	pag. 34
Pedofilie in België	pag. 35
In actie tegen al te aardige Ooms...	pag. 36
...en tegen sekstoerisme	pag. 37
Amsterdamse zedenpolitie houdt lenteschoonmaak	pag. 38
Drama in Dunblane	pag. 40
Mader/Doucé/GI's veroordeeld/Finkensieper/Michael J.	pag. 42

PERSEPHONE

PERSEPHONE, THE GREEK GODDESS OF THE UNDERWORLD

BY MARY M. WATSON

FOR GIFTING

PERSEPHONE

PERSEPHONE, THE GREEK GODDESS OF THE UNDERWORLD

BY MARY M. WATSON

PERSEPHONE, THE GREEK GODDESS OF THE UNDERWORLD

BY MARY M. WATSON

PERSEPHONE, THE GREEK GODDESS OF THE UNDERWORLD

BY MARY M. WATSON

PERSEPHONE, THE GREEK GODDESS OF THE UNDERWORLD

BY MARY M. WATSON

PERSEPHONE, THE GREEK GODDESS OF THE UNDERWORLD

BY MARY M. WATSON

PERSEPHONE, THE GREEK GODDESS OF THE UNDERWORLD

BY MARY M. WATSON

PERSFOCUS, TWAALFDE JAARGANG, NUMMER 3, MAART 1996

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
Gelders Dagblad	GD
De Dordtenaar	
Groene Amsterdammer	GA
Nieuwe Revu	NR
Onze Wereld	
De Gay Krant	GK
Het Scholblad	
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
Uit Frankrijk:	
Libération	Lib
Diversen:	
Philippine Daily Inquirer	

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.
Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Rijssen zwijgt het liefst over jarenlange ontucht

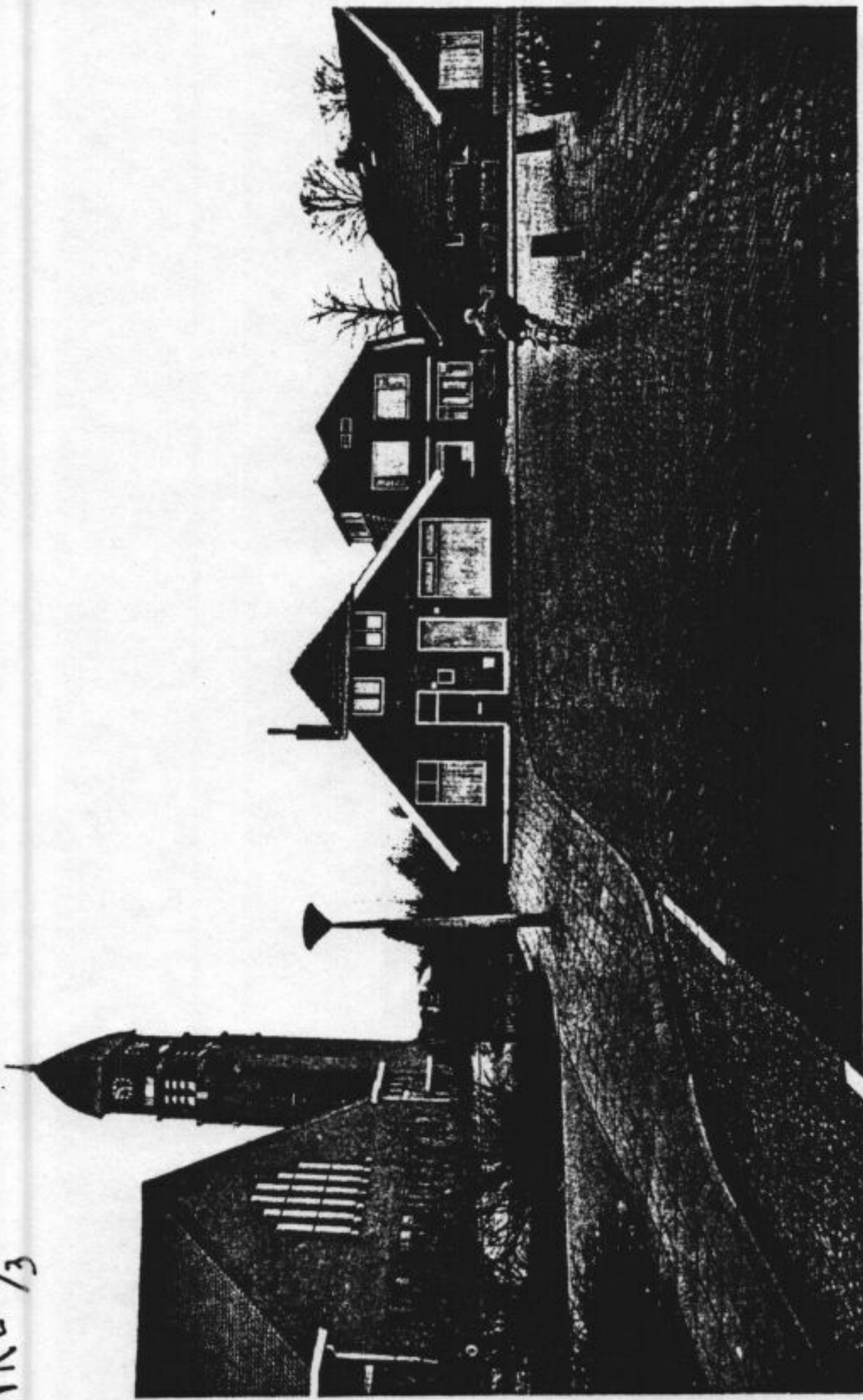
NRC 6/3

Al meer dan twee weken worden in het Sallandse dorp Rijssen de gemoederen beroerd door het schandaal van de godsdienstleraar die gedurende achttien jaar tientallen jongens onzedelijk zou hebben betast. Maandag werd ook een oud-decaan van de scholengemeenschap aangehouden.

Door onze redacteur MARJON VAN ROYEN
RIJSEN, 6 MAART. De sfeer doet denken aan een Siciliaans dorp na een mafiamoord. De vijandige blikken, de muur van stilte. Ge-fluisterde conversaties die afbreken zodra de buitenstaander in de buurt komt. "Daar weten we in Rijssen niets van", zegt de jonge vrouw en duwt nijdig haar kindervagen om de hoek van de kerk. Met een zestal andere huisvrouwen stond ze net nog uitgebreid bij de Beatrixboom over het 'geboewen' te praten. Maar in een oogwenk is de groep opgelost.

Het is vijf uur 's middags. De klokken van de meer dan tien kerken die Rijssen (ruim 25.000 inwoners) rijk is beieren het dagritme aan de bewoners door: etens-tijd. Achter sommige gordijnloze ramen zetten moeders hun dampende dekschalen op tafel. Vaders zegenen het avondmaal, en onder hun gezag wordt in stilte de maaltijd verorberd. De straten zijn leeg en een mierzige regen daalt neer op het dorp. Uiterlijk gaat alles zoals de Rijssense schrijver Belcampo in 1946 in zijn boek *Het grote gebeuren* beschreef: de rust en de orde vlak voordat 'vreemde besaten' en 'ongewone hemellichamen' zijn geboortedorp voor de dag van het Laatste Oordeel op zijn kop zette.

Toch is er spanning merkbaar in Rijssen. Al meer dan twee weken beroert het schandaal rond een godsdienstleraar van de Christelijke Scholengemeenschap Reggestijn de gemoederen van het dorp. In achttien jaar tijd zou de 52-jarige leraar dertig jonge knapen 'onzedelijk' hebben betast. Ergisteren kwam daar de aanhouding van de 62-jarige oud-decaan van de school bij. Ook hij zou jarenlang aan jongens hebben gezeten. Van verkrachtingen of anaal verkeer door beide leraren is volgens de openbare aanklager nooit sprake geweest. Het gaat om tastende en aanidende vingers op de gulp, en in een enkel geval in de gulp. In één geval zou er sprake zijn geweest van 'weder-zijdse bevrediging'.

Rijssen vanochtend. Het dorp telt ruim 25.000 inwoners. (foto NRC HANDELSBLAD, Rien Zilverd)

Justitie is dan ook niet zozeer geschokt door de aard van de ontucht, alswel over de duurzaamheid dat al deze handelingen in een Godvrezende gemeente als Rijssen zo lang onopgemerkt heeft kunnen doorgaan? "Ik begrijp dat de Heer daarboven het druk heeft", zegt de openbare aanklager, "maar ze zouden hier op aarde toch ook wel een beetje op elkaar kunnen letten?"

Al in 1985 had goddiensleer Piet V. in zijn eigen kerk voor enige opschudding gezorgd. De Noorse Broederschap is een fundamenteel protestantse geloofsgemeenschap die een grote preoccupatie heeft met het kwaad. Vooral als het zich voordoet in de vorm van seks en lustgevoel dient de 'oorlog' aan het vlees te worden verklaard. "Sluit de luiken van uw ogen voordat de lust uw hart besmet. Verklaar de oorlog aan uw eigen leven. Doodt uw eigen vlees", zijn zo wat versregels uit de belijdenis van de Broeders.

ger J. Littooi van de Noorse Broeders vertelt dat "een aantal jongemannen tennastebij even in het kruis werd aangeraakt". Hij haast zich eraan toe te voegen dat het ging om de "de meest lichte graad van betasting". De slachtoffers waren allemaal "gezonde, forse, en weerbare knapen" die onmiddellijk alarm hebben geslagen. Ook Littooi's eigen zoon was zo'n knaap.

De Broederschap besloot geen aangifte te doen, en de zaak bin-nen de geleerden te houden. Littooi had een gesprek met de leraar waarin deze hem bekende dat "het verlangen hem soms aan-vloog, hoe hij er ook tegen vocht". Er volgde een samenkomst waarop alleen de Broeders en geen Zusters aanwezig waren. Daar heeft de leraar zich "vervoortmoedigd" en om vergeving gevraagd: het zou nooit meer voorkomen.

Littooi zegt 'geschokt' te zijn nu blijkt dat V. op school gewoon verder is gegaan met dergelijke handelingen. Spijt dat hij de zaak binnskamers heeft gehouden heeft hij echter niet. "Ik heb in mijn leven heel wat mensen gekinderen soms tot bloedens toe slaan." Vandaar ook dat soms de

men zaten. In de meeste gevallen worden de mensen geholpen door dat ze het evangelie hebben kunnen beleven als een kracht van God. We hebben de levende hoop dan men kan winnen in de strijd tegen de zonde."

Bij Piet V. heeft het duidelijk niet gewerkt. "Mannen hebben in de Broederschap altijd gelijk", vertelde een uitgetreden aanhang-ster van de gemeenschap vorig jaar tegen *Trouw*. Het dagblad maakte melding van incestpraktijken, en van seksueel misbruik van een meisje in het conferentieoord van de Broederschap op de Veluwe. "Als het aan het licht komt en je vraagt om vergeving dan is de kous daarmee af en ga je ge-woon verder met je praktijken", zo beschreef de aanhangster de afwikkeling van dit incident.

Maatschappelijk werker M. Oppenhuizen, die ex-aanhangers van de geloofsgroep behandelde, beschrijft het mechanisme als volgt: "Het is als een bal waar permanent op gedrukt wordt. Je wordt geleerd altijd strijd te leveren met jezelf. Je moet je zonden 'doden'. Vandaar dat vaders hun kinderen soms tot bloedens toe

bal uit elkaar spat. Het strenge taboe op de aantrekking van het andere geslacht kan homoseksueel misbruik in de hand werken. Zo gaf Piet V. les op een door jongens bevolkte LTS. "In die zwaar christelijke kringen leeft toch het diep ingebakken idee dat mannen met kinderen kunnen doen wat hen goeddukt", zegt prof. dr. J.E. Doek, hoogleraar familie-recht aan de VU. Kinderen zijn een soort "bezit". Door de strenge autoriteitsverhouding zijn kinderen zelf ook vaak uitermate onzeker en gedwee.

Rijssen trekt zich intussen terug op zichzelf. Overal die men-geling van afweer en angst. "Een incident als dit wordt natuurlijk als een geweldige bedreiging van buitenaf ervaren", verklaart im-poorthuisarts D. van der Leun. Hij woont 'pas' zestien jaar in Rijssen. De arts heeft niet het idee dat incest en seksueel misbruik in een reformatorisch bol-werk meer plaatsvindt dan elders. "Alleen de verontwaardiging van buitenaf is groter als zoiets op de bible belt gebeurt." Ondanks de strenge leer is de bevolking van Rijssen "niets wat menselijk is

vreemd": meisjes komen om de pil. Mannen gaan naar de hoeren. Wel heeft het feit dat Piet V. de status van "verbreider van het ge-looft" had, ertoe bijgedragen dat het allemaal zo lang heeft kunnen doorgaan, denkt Van der Leun.

Langzaam wordt het donker. Het dorp is zo leeg als leeg maar kan zijn. Nergens klinkt het ge-luid van die televisie. "Die zitten in kastjes", had de dokter ver-klard "dan kijken ze stiekem zo-dat de burens het niet zien." Plot-seling, als een visioen, is er een teken van leven. Drie jongens zit-ten op de rand van de stigelegde fontein. Ze rollen shagga's, met stijve vingers van de kou. "We mogen er niet over praten", grijnst de brutaalste in zijn te-grote windjack. Al snel voeren ze het hoogste woord over de man die twee jaar lang hun goddiens-leraar was. "Lachen", zeggen de jongens op de vraag hoe hij was. "Wil je geld verdienen? Doe bij Pietje je broek naar beneden", gieren de jongens en wijzen met priemende vingers naar het huis waar de leraar woont.

Maar de lol is van korte duur. Een meisje komt in het donker angeeft en grijpt de witte brommer die de jongens als een trofee voor zich hadden staan. "Die hebben jullie gestolen, hè, bij het station?" Schuldbevestig-geven ze toe. De bewakingsdienst komt erbij en ook de politie. "Jul- lie hadden vanavond beter daar kunnen zitten", zegt de agent met een hoofdknik in de richting van de kerk. "Dan hadden jullie ten-minste nog een goetie daad ge-daan."

Donkere schimmen gaan over het plein. Tientallen en nog eens tientallen mensen stromen op de-ze doordeweekse dag de kerk bin-nen. De mannen in donkere pak-rokken tot over de knie, met rode witte en blauwe hoedjes op. Een galmend gekuch vult de ruimte. Het geritsel van honderden psalmboeken. "De Heer zal ko-men als een dief in de nacht. We moeten er klaar voor zijn, elke dag weer", maant de dominee hoog op de kansel. Hij preekt over het Oordeel van de Dag des Heeren. "Nuchter zijn, en niet bedwelmd zijn door aardse genot. Wij zijn kinderen van het dag-licht. Het beste komt nog, het za-niet ontgaan. Na de collectes, het dankwoord en het gebed ver-dwijnt de dominee met zijn ou-derlingen achter de eikenhouten deur. Later haast hij zich uit de zijgang. "Nee juffrouw, daar-over spreken wij niet. Ga heen", roept hij en fietst heel hard weg in de nacht.

Overal die mengeling van afweer en angst. Een muur van stilte. Een schamperende openbare aankla-ger: ze kunnen hier op aarde toch ook wel een beetje op elkaar letten? Een mierzige regen daalt neer op het dorp. Langzaam wordt het

donker. Het dorp is zo leeg als leeg maar kan zijn. Donkere schimmen zaan over het plein. Ga heen, roept hij, en fietst heel hard weg in de nacht. Is de eerste echte Neder-landse thrillerschrijver opgestaan? Misschien. Voorlopig betreft dit 'raaie proza citaten uit het artikel 'Rijssen zwijgt het liefst over jaren-lange ontucht' (NRC HANDELSBLAD, 6 maart). In dit sfeerstukje wordt, naar aanleiding van misstappen van twee van zijn bewoners, het ge-moedelijke dorpje in de beklaag-denbank gezet en vervolgens voor-gesteld als een naargeestig sek-te-kamp met onvermijdelijke ontspo-ringen. Zo werkt het er geldende 'strenge taboe op de aantrekking van het andere geslacht' homosek-sueel misbruik in de hand. Daar komt bij dat zwaar christelijke mannen kinderen als een soort be-zit beschouwen en hen vaak mis-vormen tot onzekere en gedwee we-zens. Zijn dit niet zachtgezegd bou-wingen? En kijkt de journa-liste niet te zeer door een grootste-

Het beeld van Rijssen
Het artikel van redacteur Marjon van Royen over mogelijke ontucht op een school in Rijssen (6 maart), verdient misschien wel een literaire prijs, maar staat ver naast de reali-teit. De betrokken leraar is lid van een godsdienstige groeping die in Rijssen zelf nauwelijks aanhangers kent.

Het verhaal van autoritaire va-ders die het eten zegenen en daarna voor stilte tijdens de maaltijd zor-gen, berust op fictie. Het nergens klinken van televisies berust op ge-brak aan waarneming. Rijssen leit heel veel tv-bezitters, die daar hele-maal niet stiekem mee omgaan. De foto van de kerk heeft niets met de godsdienstleraar te maken. Het gaat om een Nederlands Hervorm-de kerk, waar niet de kleding wordt gedragen zoals aangegeven.

Als onderwijskracht in Rijssen bestrijd ik ook het beeld dat van de kinderen wordt beschreven. Het gaat om fijne, over het algemeen vrije kinderen, die hun zegje uitste-kend kunnen doen. De LTS werd helemaal niet bezocht door kinde-ren uit zwaar christelijke milieus. Ook de beschreven kerkdienst heeft niets te maken met de groepe-ring waaruit de daders voortkomen.

Zo'n sterk suggestief artikel doet veel bewoners van Rijssen, gewoon pijn.

W. GROENEWEGEN,
Rijssen

NRC 11/3

In de wereld van absolute gehoorzaamheid bloeien de heersers

TR 02-05-96

ZIE OOK, P. 13 &
P.F. FEB '96, P. 28

ANTWERPEN, AMSTERDAM - De een spreekt van een houten stok die voor het raam hangt ter waarschuwing van het kroost, de ander heeft het over een roede ofwel een bundel berketwijgen. Over de manier waarop mogen dan verschillende versies de ronde doen, de deskundigen zijn het erover eens dat in de gezinnen van de Noorse Broeders kinderen veel slaag krijgen. Soms tot bloedens toe. Want luidt het bijbelwoord niet: 'Wie men liefheeft, die kastijdt men?'

Zelf vinden de kinderen dat niet vreemd, weet Audun Erdal, sinds oktober predikant in de Noorse Zeemanskerk in de Antwerpse haven. „Het is een oud Noors gebruik om kinderen te tuchtigen met een bundel berketwijgen. In moderne Noorse gezinnen is het al lang afgeschaft, maar bij de gezinnen van de Noorse Broeders is het tot op de dag van vandaag regel. Kinderen denken dat het bij de opvoeding hoort en dat het goed voor hen is.”

Aan de donkerhouten ouderingentafel in de consistorie van de Zeemanskerk aan de Antwerpse Italiëlei vertelt dominee Audun Erdal van zijn eerste ervaringen met de merkwaardige religieuze groepering Noorse Broeders. Zijn onderwijzer op de lagere school was lid van 'Smiths Vrienden', zoals de gemeenschap daar heet, net als een aantal medeleerlingen.

„Wat me vooral fascineerde, was dat die kinderen zo'n gesloten leven hadden en ook op school alleen contact hadden met andere kinderen van de Noorse Broeders. Ik had medelijden met ze. Ze mochten niet mee gaan skieën, ze hadden geen televisie thuis, jongens mochten niet voetballen, de meisjes moesten ook 's winters rokjes dragen, het was heel streng. Ze mengden zich niet met andere kinderen, ze stonden helemaal apart op de speelplaats.”

Tijdens zijn theologiestudie aan de vrije faculteit van de Universiteit in Oslo kwam zijn oude fascinatie weer terug. Hij besloot af te studeren op de Noorse Broeders en werd zo de eerste wetenschapper in Europa die gespecialiseerd is in deze sekte, die de afgelopen weken in Nederland opnieuw in opspraak kwam door het zedenschandaal op een scholengemeenschap in het Twentse Rijssen. De betrokken godsdienstleraar, zelf een Noorse Broeder, bleek zich zo'n tien jaar geleden al te hebben vergrepen aan jongens tijdens jeugdweekenden van de geloofsgemeenschap. De zaak werd door de leiding 'in eigen kring opgelost'.

Erdal hoort er niet van op. Ook in Noorwegen komen zaken als seksueel misbruik en incest binnen de Broederschap regelmatig voor, weet hij te melden. En ook in het land waar de sekte negentig jaar geleden is gesticht, komen deze misstappen gewoonlijk niet aan het licht. „In Noorwegen hebben de slachtoffers geen aangifte gedaan. Ze hadden er niet de kracht toe.”

De Noorse Broeders worden in het hart geraakt met de verhalen die de laatste jaren aan de oppervlakte komen over kindermishandeling, seksueel misbruik en incest in eigen kring. Ze gaan er juist prat op dat ze een gelukkig gezinsleven hebben en zetten dat in bij hun zendingsarbeid die ze tot alle uiteinden der aarde plegen.

Erdal toont een wereldkaart waarop zelfs steden als Peking en Hongkong een rode stip hebben, als teken dat ook daar samenkomsten zijn van de Noorse Broeders, wier ledental hij op twintigduizend schat.

Erdal: „Smiths Vrienden gaan bij hun zendingsreizen doorgaans op bezoek bij andere christenen. Tegen hen zeggen ze dan: 'Kom naar ons toe en kijk eens wat wij gevonden hebben'. Ze wijzen erop dat bij hen geen afscheidingen zijn, dat er alleen maar gelukkige gezinnen bestaan en dat er geen echtscheidingen voorkomen.”

Er valt ook wel wat positiefs over de Noorse Broeders te melden, vindt hij. „Bij de Smiths Vrienden zitten ook veel gewone godvrezende mensen die zich prima voelen in de beweging en die erin slagen zich goed te gedragen. De meest godvruchtige mensen zijn de gewone gelovigen, de basis. Ik zou die mensen ook niet van hun geloof af willen helpen, zelfs al sta ik heel kritisch tegenover hun theologie. Maar hoe hoger in het systeem, hoe erger het wordt.”

De essentie van de leer van de Noorse Broeders is dat een bekeerd mens zondeloos kan leven. „Dat is voor katholieken en protestanten een hele vreemde uitspraak”, zegt Erdal erover. Zo placht de in januari overleden geestelijk leider van de Broederschap, Sigur Bratlie sr., op de drukbezochte samenkomsten in het Zuidnoorse Brunstad trots te vertellen dat hij noch zijn vrouw gezondigd had sinds het begin van de Tweede Wereldoorlog. Noorse Broeders zeggen het graag zo: 'In andere kerken praten ze over het heilige leven, wij leven het uit, brengen het in de praktijk'. Helaas slaagt niet elke Noorse Broeder erin om zo zondeloos te leven als de heer en mevrouw Bratlie. Het krampachtig streven naar die hoge norm en de ervaring dat dat niet lukt, vormt volgens de zeemanspredikant een vruchtbare voedingsbodem voor misstappen. „De val is dan heel nabij”, zegt hij met een knipoog naar de apostel Paulus, die de gemeente van Korinthe al waarschuwde: 'Wie meent te staan, zie toe, dat hij niet valle'.

„Ze moeten zoveel verloochenen dat menselijk is, dat ze gemakkelijk uit hun evenwicht raken. Als iemand zichzelf voortdurend moet verloochenen, kan het gebeuren dat hij af en toe de controle verliest.”

De geloofsleer mag dan praktijken als seksueel misbruik en incest ten strengste verbieden, het klimaat binnen de gemeenschap vormt geen belemmering, volgens Erdal: „Kinderen zijn heel onderdanig aan hun ouders, vrouwen dienen mannen te gehoorzamen. De Noorse Broeders hebben een vreselijk slecht vrouwbeeld. De gevolgen kunnen tragisch zijn.”

Als zulke misstanden al aan het licht komen binnen de groepering, doet de leiding er alles aan om ze intern op te lossen. Erdal: „Ik neig ertoe te zeggen dat het in de doofpot stoppen van dit soort zaken structureel is binnen de Smiths Vrienden. De belangen van de groepering tellen zwaarder dan die van het individu, het slachtoffer. Men verzwijgt de waarheid en durft er niet mee naar buiten te komen.”

Bedreigend voor de sekte is dat aanhangers uittreden en de vuile was alsnog buiten hangen. In de Noorse kranten zijn, net als in de Nederlandse pers, „de laatste jaren heel wat lelijke dingen naar boven gekomen die vroeger werden toegedekt”, zegt Erdal.

Vandaar dat de leiding alles uit de kast haalt om te voorkomen dat mensen uittreden. „Er wordt een kolossale psychische terreur uitgeoefend.

Vooraf op mensen die nog binnen de groep leven en die op weg zijn naar buiten, maar ook op mensen die net uitgetreden zijn.”

Dat begint subtiel, zegt Erdal. Gelovigen die in de ogen van de 'oudsten' verdacht zijn, worden in de samenkomsten vernederd doordat ze publiekelijk van de eerste naar de laatste bank worden verwezen. „Of ze krijgen te horen dat ze gedurende een bepaalde periode niet welkom zijn op de samenkomsten.”

Als zo'n gelovige zich dan nog niet wil voegen naar de 'onfeilbare leiding', wordt hij zonder opgaaf van reden 'uitgestoten'. En dat is de zwaarste straf. Want volgelingen van de Noorse Broeders krijgen voortdurend voorgehouden dat er geen heil is buiten de groepering. Bovendien speelt hun hele sociale leven zich binnen de sekte af. Want dat is de regel.

Als ze uittreden of uitgestoten worden, komen ze terecht in een grote leegte en eenzaamheid. Erdal: „Families worden zo gesplitst, uiteengescheurd. Degenen die hun hele leven in de beweging hebben doorgebracht, hebben niets meer. Ze leven onder verschrikkelijke druk en kunnen die druk niet aan. En ze kunnen nergens naar toe voor hulp, omdat hun hele netwerk zich afspeelde binnen de gemeenschap. Zo zijn er veel eenzame tragedies.”

Voor de achterblijvers zijn de uitgetreden 'geestelijk dood'. „Ze zijn dus geestelijk verloren, maar je kunt ook het woord dood gebruiken”, zegt Erdal. Mensen die uit de Noorse Broederschap zijn getreden, vertellen sinistere verhalen, weet de predikant. „Ze vergelijken het hele systeem met het communisme in Oost-Europa. Volgens sommigen is het zelfs nog erger. De gemeenschap krijgt helemaal bezit van je.”

De Oostenrijker Friedrich Griess weet erover mee te praten. Dertien jaar geleden trad zijn dochter Wiltrud, een vrolijke gezonde meid, toe tot de Smiths Freuden. Sindsdien voert hij een eenzame kruistocht tegen de groep die zijn dochter in zijn ogen psychisch gesloopt heeft. Vier keer is ze onder psychiatrische behandeling geweest, één keer heeft ze geprobeerd zichzelf van het leven te beroven.

Griess heeft zelfs een persbureau

Wie al het menselijke moet verloochenen verliest de controle

opgericht dat gevraagd en ongevraagd waarschuwingen afgeeft tegen sektes waaronder de Smiths Freuden. Hij geldt al jaren binnen de Broederschap als 'de stem van Satan'.

gevaarlijkste aan de Noorse Broeders vindt Griess dat er geen interne kritiek mogelijk is. „Er wordt absolute gehoorzaamheid geëist. In hun geschriften staat: gehoorzaam zonder te denken. Een dergelijke groepering trekt altijd mensen aan die heersen willen.”

Hij trekt een vergelijking met de rooms-katholieke kerk, waartoe hijzelf behoort. „Mijn kerk is ook hiërarchisch, maar we kennen controlemechanismen. Er is binnenkerkelijke kritiek mogelijk. Bij de Noorse Broeders is kritiek op de leiding de grootste

'Noorse Broeders maken gebruik van psychische terreur tegen afvalligen'

Van onze verslaggevers
ANTWERPEN - De in Nederland in opspraak geraakte geloofsgemeenschap Noorse Broeders oefent 'kolossale psychische terreur' uit op mensen die de groepering willen verlaten of dat reeds hebben gedaan.

Tegen gelovigen die zich naar de zin van de leiders te kritisch opstellen, worden tuchtmaatregelen getroffen. Als ze hun leven niet beteren, worden ze zonder opgaaf van reden uit de groep 'gestoten'. De uitgestoten en uitgetreden belanden in een grote leegte. Door de achterblijvers worden ze letterlijk naar de hel verwezen. In de samenkomst wordt de weggestuurde gelovige 'geestelijk dood' verklaard, wat zoveel zeggen wil als: voor de eeuwigheid verloren. „Gelovigen die hun hele leven in de Noorse Broeders hebben doorgebracht, hebben niets meer”, zegt dominee Audun Erdal, zeemanspredikant in de haven van Antwerpen. „Ze leven onder verschrikkelijke druk en kunnen die druk niet aan. En ze kunnen nergens naar toe voor hulp, omdat hun hele netwerk zich afspeelde binnen de gemeenschap. Zo zijn er veel eenzame tragedies.”

De lutherse predikant Erdal studeerde midden jaren tachtig aan de Vrije Universiteit van Oslo af op de Noorse Broeders. Hij ontraadt het mensen ten sterkste toe te treden tot deze geloofsgemeenschap. De geloofsleer is volgens hem ongezond. Zo worden

de eigen wil en individualiteit van mensen als negatief bestempeld. Ze zouden belemmeren dat de Geest van God helemaal bezit neemt van de gelovige, zodat deze zondeloos leven kan. Erdal: „Die leer leidt tot veel eigenaardige persoonskenmerken. Bijvoorbeeld de misplaatste houding van onderdanigheid en bescheidenheid.”

Incest, kindermishandeling en seksueel misbruik komen volgens hem ook onder de Noorse Broeders in het moederland Noorwegen voor. Hij vermoedt dat zulke overtredingen in de doofpot gestopt worden, zoals dat ook gebeurde met de Rijssense godsdienstleraar die zich tien jaar geleden al eens vergreep aan jongens binnen de geloofsgemeenschap. Omdat de leiding van de Broederschap naliet aangifte ervan te doen, kon de man jarenlang ongehinderd doorgaan met zijn praktijken op de christelijke scholengemeenschap Reggesteyn. De slachtoffers van zulke misdrijven in Noorwegen hebben volgens Erdal 'de kracht niet' om aangifte te doen. De misbruikte jongens binnen de Nederlandse tak hebben evenmin ooit aangifte gedaan. Desondanks vindt de zeemanspredikant niet dat de sekte verboden zou moeten worden. Er zitten ook veel oprechte gelovigen bij, benadrukt hij, 'aan de basis'.

TR 02-03-96

School zou al lang weten van misbruik leraar

zonde die je kunt begaan. Dat maakt de leiding machtsgel.” Een staaitje daarvan was de ordinaire machtsstrijd in de laatste jaren rond de opvolging van de hoogbejaarde leider Bratlie, Noorse Broeder van het eerste uur. Uiteindelijk kreeg de kleinzoon van stichter Johan Oscar Smith, Kaare Smith, de overhand.

Opwekking

Zijn overwinning viel samen met een door hem sterk aangemoedigde 'Opwekking' onder de jongeren die hun ouders niet radicaal genoeg vonden. Griess: „De Opwekking gaat gepaard met nieuwe gebruiken, zoals het brullen en schreeuwen tijdens samenkomsten en het opheffen van de rechterhand. Ouderen weigeren dat. Het lijkt hen te veel op de Hitlergroet.”

De Opwekking houdt in dat de gelovigen met verdubbelde kracht de strijd tegen de zonden aangaan. Door alle vetes rond de Opwekking heeft een onbekend aantal mensen de Broederschap verlaten. Zelf houden de Noorse Broeders het op ruim duizend, Griess is meer geneigd de critici te volgen die het aantal uitgetreden schatten op 1500 à 2000.

Volgens hem probeert de nieuwe leiding de Opwekking nu af te remmen en afgedwaalden terug te krijgen. „Want door de Opwekking zijn er dingen gebeurd die het imago van de groepering hebben geschaad. Ze zijn in Noorwegen meermalen negatief in het nieuws gekomen.”

RIJSSSEN (ANP) - De leiding van de scholengemeenschap Reggesteyn in Rijssen was midden jaren tachtig al op de hoogte van de seksuele uitpattingen van de dader, een godsdienstleraar. Dat beweert J. Littooi, voorganger van de geestelijke stroming Noorse Broeders, waar de leraar lid van is. De man bekende vorige week dat hij met dertig van zijn (ex)-leerlingen ontucht heeft gepleegd.

Littooi heeft al eerder gezegd dat de seksuele driften van de leraar midden jaren tachtig aan het licht kwamen tijdens een weekendkamp van de broederschap. De man zou enkele jongens onzedelijk hebben betast. „Vervolgens hebben we een gesprek met hem gehad en heeft hij zich verontschuldigd”, aldus Littooi. „Om herhaling te voorkomen, hebben we hem bovendien verboden nog langer contact met jongeren van de broederschap te onderhouden.”

Alhoewel de broederschap geen bewijzen had dat de leraar ook ontucht met leerlingen van de Reggesteyn pleegde, is hem geadviseerd openhartig met de school over zijn problemen te spreken. „Hij heeft bevestigd dat dit ook is gebeurd, zowel met de toenmalige directeur als met de voorzitter van het bestuur van de school”, aldus Littooi. De twee laatstgenoemde zijn inmiddels overleden. Van de school was gisteren niemand bereikbaar voor commentaar.

Friedrich Griess en zeemanspredikant Audun Erdal hoeven niet lang na te denken over de vraag wat voor soort mensen zich aangesproken voelt door de Noorse Broeders. „Ik ben er zeker van dat er veel psychopaten zijn bij Smiths Vrienden”, zegt Erdal. „En er zijn veel leden met psychopatische trekken.” Griess zegt kortaf: „Het is een geestelijk gekkenhuis”.

NVHW 4-3 Aanhouding in ontuchtzaak

RIJSSSEN - Justitie en politie hebben vanmorgen een tweede aanhouding verricht in het ontuchtscandaal dat zich heeft afgespeeld op de vroegere LTS van Rijssen. Een 63-jarige voormalig docent is door agenten thuis opgehaald. Tegen de man zijn zes aangiften gedaan. Hij zou van 1981 tot 1991 ontuchtige handelingen met leerlingen hebben gepleegd. Het zedenschandaal op de school, tegenwoordig onderdeel van scholengemeenschap Reggesteyn, kwam dertien dagen geleden aan het licht. Een 53-jarige godsdienstleraar, die door een oudleerling werd gechanteerd, bekende ontucht met zeker dertig kinderen.

Nog een aangifte NRC ontucht in Rijssen

RIJSSSEN, 22 MAART. Een oudleerling van de scholengemeenschap Reggesteyn in Rijssen heeft aangifte gedaan van verkrachting door de ex-godsdienstleraar. De jongen zegt meerdere malen te zijn verkracht, niet alleen op school, maar ook op bijeenkomsten van de Noorse Broederschap, een kerkelijke organisatie waar beiden lid van waren. De leraar wordt vervolgd voor ontucht omdat in de tijd van het misdrijf verkrachting mannen in de wet nog niet bestond.

door ALTAN ERDOGAN

RIJSSSEN - In de gang van scholengemeenschap Reggesteyn hangt de geur van versgebakken brood. Opgewekte jongensstemmen weerkaatsen tegen de witte muren. Tegenover het lokaal waar metaalbewerking wordt gedoed, spelen leerlingen een potje tafeltennis.

Op deze school moeten zich jarenlang een godsdienstleraar (V.) en een tekenleraar (H.) schuldig hebben gemaakt aan ontucht met jonge jongens. De aanwezige correctoren overleggen haastig wat nu weer te doen met de zoveelste journalist. De laatste weken is het schoolplein bezet door persmensen en zijn de leerlingen belaagd door cameraploegen.

Eén van de correctoren: "Voor ons is het in deze zaak onmogelijk waarheid en onwaarheid te scheiden. We hebben dan ook besloten hier verder over te zwijgen. Het is nu aan justitie om met de verdere feiten op tafel te komen."

Ook de leerlingen op het schoolplein beperken zich tot geïchhel en de opmerking dat 'ze het ook niet hadden verwacht'.

Geheel Rijssen had dit niet verwacht. De circa 25.000 inwoners - volgens een welkomstbord is de gemeente 'de poort van Twente' - komen langzaam bij van alle landelijke aandacht. Een ontuchtzaak van jewelste, dat valt niet te rijmen met de veelgeprezen *noaberschap* (de verantwoordelijkheid voor je buurtgenoten) en gemeenschapszin van de Rijssenaren.

"Als een dergelijke zaak in Amsterdam zou spelen, zou men hier geen aandacht aan besteden," weet CDA-wethouder en loco-burgemeester G. Harbers. Op norse toon: "Het enige verschil is onze wat gereformeerde

Ontuchtaffaire haalt zeker niet de gedenksteen

Par 6/3
Eén school, twee leraren en tientallen slachtoffers. In Rijssen is de laatste weken een ontuchtzaak van ongekenne omvang naar buiten gekomen. De voornaamste tactiek in de godvruchtige Twentse gemeente is voorlopig: mond houden en hopen dat de storm overwaait. Want in een imago à la Epe of Oude Pekela hebben de Twentenaren géén zin.

inslag. En daarom duikt de pers er massaal bovenop."

De ontuchtzaak heeft Rijssen even uit de vergetelheid gerukt. De feiten zullen echter géén plaatsje krijgen op de 'tijdtafels' die ter herinnering aan 750 jaar 'stad Rijssen' voor het stadhuis zijn neergezet. De burgemeester stelde het bij de onthulling - in plaatselijk dialect - als volgt: "Dat 'n zaeng van God ook in de komnde tied mag rust'n op all leu dee wont, woarkt en leawt in oonze stad Riesz."

Harbers zou het liefst zien dat zijn gemeente werd losgekoppeld van het ontuchtscandaal.

De CDA'er: "Rijssen is een heel gewone industriestad. We hebben hier dertig nationaliteiten, vijf procent is allochtoon: echt niks anders dan een gemiddeld plaatsje in de Randstad. De twee leraren die het aangaat, komen niet eens uit Rijssen. En ze behoren ook niet tot een van onze kerkgenootschappen."

Velen in Rijssen dachten twee weken geleden dat het bleef bij de arrestatie van een 53-jarige godsdienstleraar. De man bekende tegenover de politie gedurende achttien jaar ontucht te hebben gepleegd met dertig jongens, vooral leerlingen van de christelijke scholengemeenschap Reggesteyn.

V. behoorde inderdaad niet tot een van de vele 'reguliere' geloofsgemeenschappen in Rijssen, zoal Harbers stelt. Hij zou actief zijn geweest bij de 'Noorse Broeders', een fanatieke, gesloten religieuze groepering. Deze 'sekte' had eerder dan de politie weet van de zaak, aangezien V. alles daar opbiechtte.

Maar de Noorse Broeders deden geen aangifte. De overweging was dat V. zijn zonden had opgebiecht en de zaak 'intern' zou worden afgehandeld.

"Na drie jaar bleek helaas dat hij in zijn oude zonde was teruggevallen. Dat was een ernstige

teleurstelling," zei voorganger Litooy onlangs in *Trouw*.

Overigens bleek ook een zoon van de voorganger slachtoffer van de godsdienstleraar te zijn.

De ontuchtzaak breidde zich vorige week verder uit. Bij politie en justitie kwamen twee aanklachten binnen tegen een 62-jarige tekenleraar, H., van dezelfde school. Deze klachten bleken verjaard. Maar in de loop van de laatste weken kwamen daar zes aangiften bij van ontuchtzaken die zich tussen 1984 en 1991 hebben afgespeeld. H. werd eergisteren aangehouden.

Persofficier van justitie E. Wesselius kon ook vanochtend nog niet zeggen of de twee leraren op de scholengemeenschap dezelfde kinderen tot slachtoffer hebben gemaakt.

Hij ontkennde geruchten dat er méér leraren worden verdacht van ontucht en dat het aantal aangiften de laatste dagen explosief zou zijn gestegen.

Het gemeentebestuur probeert intussen te voorkomen dat Rijssen een 'Epe- of Oude-Pekela-imago' krijgt opgeplakt.

Wethouder Harbers: "Al heb je daar weinig invloed op. We hebben nu intensief contact met het schoolbestuur om herhaling in de toekomst te voorkomen."

De Reggesteynzaak is nog lang niet voorbij, maar ook de Rijssenaren op straat willen het liever niet weten. "De mensen hier schamen zich. Zaken als ontucht zijn taboe," zegt een man op het plein voor het Rijssense stadhuis.

"Het beste zou zijn als iedereen hier verder zijn mond houdt over wat op Reggesteyn is gebeurd. Dan blijft de schade aan onze gemeente misschien nog binnen de perken," zegt zijn vrouw, terwijl ze haar gezicht verder in de kragen van haar jas verstoppt.

'Ontuchtzaak mag niet intern blijven'

door MIJNTJE KLIPP

AMSTERDAM - Bij het Steunpunt Seksueel Geweld van de Amsterdamse GG & GD zijn sinds half 1994 vijf meldingen binnengekomen van seksueel misbruik bij instellingen. Het ging om ontuchtzaken op scholen, in buurthuizen en in de jeugdhulpverlening in Amsterdam, waarbij sprake zou zijn van één dader die meerdere slachtoffers heeft gemaakt. Sommige zaken zijn inmiddels verjaard, andere niet.

Volgens coördinator drs. Marianne van Staa van het Steunpunt, dat sinds 1987 bestaat, is in vergelijking met voorgaande jaren een stijging in het aantal meldingen te bespeuren. Reden een draaiboek te maken voor directies van instellingen hoe daarmee om te gaan. Dat betekent echter niet dat seksueel misbruik in instellingen nu ineens op veel grotere schaal zou plaatsvinden. Van Staa: "Door de groeiende openheid over zulke zaken, worden ze eerder gemeld. Dat is een voortgaand proces."

Ze refereert aan de onlangs aan het licht gekomen ontuchtzaken op scholen in Rijssen en Amersfoort. In het Twentse Rijssen bekende, na aangiften van (ex-)leerlingen, eind vorige maand een 53-jarige leraar dat hij de afgelopen achttien jaar ontucht heeft gepleegd met zeker dertig leerlingen. Een paar dagen later werd opnieuw een ex-docent van de scholengemeenschap Reggesteyn door twee oudleerlingen van seksueel misbruik beschuldigd.

In Amersfoort ontstond be-

ontuchtzaken op scholen lijken, na de hausse van de laatste weken, bijna niet meer uit de publiciteit weg te denken. Justitie stelde deze week een onderzoek in naar een ontuchtzaak op een school in Amersfoort, kort na een soortgelijke

roering toen een oudleerling van de vrijgemaakte gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès deze week als journalist een zaak van verkrachting, seksuele intimidatie en openlijke masturbatie op de school naar buiten bracht. Een docent verrichtte, de laatste drie jaar van zijn dienstverband met medeweten van schoolleiding en enkele ouders, tussen 1977 en 1993 seksuele handelingen met tientallen jongens.

Van Staa: "De publiciteit over de zaak in Rijssen kan die oudleerling in Amersfoort net over de drempel hebben getrokken om erover te schrijven. Dat dat niet eerder is gebeurd heeft te maken met alle schaamte- en schuldgevoelens eromheen. Je

denkt dat je de enige bent, als je niet veel hoort en leest over ontuchtzaken op scholen. Als die gevallen van seksueel misbruik dan in alle openheid, zoals in Rijssen, serieus worden opgepikt, stimuleert dat er zelf ook mee te komen."

Volgens Van Staa is het in Amersfoort niet zozeer de ontuchtzaak zelf die de aandacht trekt. "Het is opmerkelijker dat het lang geleden is gebeurd en door de schooldirectie steeds is toegedekt."

Een geval van seksuele intimidatie in groep acht van de Dorus Rijkersschool in Amsterdam-Noord bracht het Steunpunt Seksueel Geweld in Amsterdam ertoe stappen te formuleren die de leiding van scho-

len, buurthuizen en instellingen voor jeugdhulpverlening moet nemen als er een vermoeden bestaat van seksueel misbruik. Op de openbare basisschool in Noord slaagden twee Marokkaanse jongens erin acht meisjes uit hun klas onder bedreiging met onder meer een knipmes aan te randen en af te persen. De zaak kwam onverwacht in de publiciteit en veroorzaakte in de herfst van 1994 op de school en in de wijk veel onrust.

Van Staa: "Wij merkten toen we bij die zaak betrokken raakten dat veel instellingen wel zogeheten protocollen hebben over hoe om te gaan met seksueel misbruik, maar dat het vaak een interne aangelegen-

heid blijft. Er is dan een klachtencommissie, er is een vertrouwenspersoon, maar als de zaak wordt afgehandeld, is er niemand van buitenaf bij betrokken. Zo'n zaak kan niet intern blijven. Zeker ouders moeten vanaf het begin op de hoogte worden gesteld, evenals een instantie als bij voorbeeld de onderwijsinspectie."

De Amsterdamse GG & GD stelde een scenario samen dat komende maanden wordt doorgesproken met alle partijen die bij vermoedens van seksueel misbruik in instellingen moeten worden betrokken, zoals de jeugd- en zedenpolitie en ook medische instellingen.

Van Staa: "Ik vind dat er regels moeten komen dat leiders van instellingen bij vermoedens van ontucht deze direct melden, in elk geval aan de jeugd- en zedenpolitie. Behalve de ouders horen ook de media te worden ingelicht. Anders wordt de onrust door alle publicaties alleen maar groter."

Amsterdam lijkt vooralsnog de trekker van het stappenplan. Er vindt overleg plaats met onder meer Rotterdam, Den Haag en Leiden, maar de Amsterdamse GG & GD is straks waarschijnlijk de eerste die directies aan de hand van het scenario adviseert hoe gevallen van ontucht af te handelen. Vanuit diverse regio's is er al belangstelling.

Van Staa: "Het mooie is dat we nu al weten dat het werkt. In het geval van de Dorus Rijkersschool is de aanrandingszaak via onder meer aparte gespreksgroepen voor kinderen, ouders, maar ook leerkrachten tot een goed einde gebracht."

Bekentenis Rijssense oud-leraar

achtien jongens verdachte aardrijkskundeleraar B.K. van de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès is niet langer welkom bij de plaatselijke volleybalvereniging Volkei, waar hij sinds een jaar coach was.

K. trainde een team van tien jongens tussen de vijftien en zeventien jaar.

Het clubbestuur nam de maatregel in overleg met de politie. Voorzitter C. Groenestein meldde K. donderdag schriftelijk dat hij sporthal Midland niet meer mag betreden en dat hij geen contact meer mag hebben met zijn ex-pupillen.

De volleybalvereniging heeft inmiddels in groepsverband contact gehad met de spelers van het team. In dat gesprek is niet gebleken dat K. ook deze jongens onheus benaderde. (ANP)

Leraar Amersfoort misbruikte jaren zeker 22 jongens

Van GPD-verslaggever
Cees van der Laan

AMERSFOORT

Op een gereformeerde scholengemeenschap in Amersfoort heeft een nu 45-jarige docent 16 jaar lang een groot aantal leerlingen seksueel misbruikt. Hij zou zich aan ten minste 22 jongens hebben vergrepen maar mogelijk meer. De man heeft zelf 18 gevallen van 'ongewenste intimiteiten' met leerlingen toegegeven, bevestigt rector G.J. van Middelkoop van de scholengemeenschap Guido de Brès, waar hij les gaf, tegenover deze krant.

Tegen hem hebben ouders, leerlingen noch de schoolleiding aangifte gedaan bij de politie. In ruim de helft van de gevallen heeft de schoolleiding de ouders niet op de hoogte gesteld van seksueel misbruik van hun kinderen. De schoolleiding zegt de ontuchtzaak stil te hebben gehouden uit angst voor lange juridische procedures en mo-

gelijke beschadiging van leerlingen. De leraar, die inmiddels een psychiatrische behandeling heeft ondergaan, begon vlak na zijn aanstelling in 1977 leerlingen te misbruiken, maar pas in 1990 liep hij voor de eerste keer tegen de lamp. Bij het seksueel misbruik ging het onder meer om geslachtsgemeenschap, orale seks, masturbatie, aanranding en seksuele intimidatie. In 1993 werd de man geschorst, waarna de kantonrechter het arbeidscontract ontbond. De docent heeft wegens ernstige psychische klachten nu een invaliditeitsuitkering.

Specialisten van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum in Utrecht, een instelling die zich met seksueel misbruik op scholen bezighoudt, noemen de gang van zaken op Guido de Brès verbijsterend. „Hier is sprake van grove nalatigheid door de schoolleiding. Ouders van de betrokken leerlingen zijn niet geïnformeerd of veel te laat.

Er is geen aangifte gedaan en de schoolleiding heeft veel te laat ingegrepen”, oordeelt Loek van Veldhuizen. Het studiecentrum en de onderwijsinspectie menen dat van seksueel misbruik door docenten slechts het topje van de ijsberg uiteindelijk bekend wordt.

Ofschoon seksueel misbruik op alle scholen kan voorkomen, blijken scholen met een orthodox-christelijke signatuur daar zeer verkrampt mee om te gaan, is de ervaring van Van Veldhuizen. „Er heerst daar vaak geen open klimaat. Docenten wijzen elkaar niet zo makkelijk terecht als een collega zich onbetamelijk gedraagt. Kinderen kunnen moeilijk of durven hun klachten niet te vertellen”. Omdat er weinig streng gereformeerde scholengemeenschap zijn, trekt Guido de Brès leerlingen uit de wijde omgeving, ook uit plaatsen uit het verspreidingsgebied van deze krant.

Lees ook pag. 7

Hoe zwijgen ruimte biedt aan misbruik

Seksueel misbruik van leerlingen door docenten: slechts het topje van de ijsberg wordt bekend, zeggen de deskundigen. Zoals in het geval van een docent, die zestien jaar lang leerlingen misbruikte van de Gereformeerde Scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort. „Ik wilde alleen seks”, zegt de dader. „Hij heeft ons gemanipuleerd”, menen zijn slachtoffers. De docent (45) vertrok in 1993 met stille trom. Ouders, leerlingen noch de schoolleiding stapten naar de politie. Reconstructie van een ontuchtzaak met ten minste 22 jongens.

Conrector A.J. Kisjes had een déjà vu-gevoel: „Toen ik de berichten las over ontucht in Rijssen, moest ik onmiddellijk aan hem denken. Zo iets vergeet je nooit meer”. Na jaren zwijgen, spreken hij en rector G.J. van Middelkoop voor het eerst openlijk over de zwartste bladzijde in de geschiedenis van de school.

REPORTAGE

door Cees van der Laan

De Guido de Brès is niet zomaar een scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs. De leerlingen voor mavo, havo en vwo komen uit alle delen van het land, omdat het een school 'met karakter' is: een uitgesproken GPV-karakter. Ouders getroosten zich grote offers om hun kin-

deren naar de gereformeerde vrijgemaakte school te sturen. Daar worden de kinderen, net als in de kerk, onderwezen in de onverbreekelijke band tussen seks en huwelijk. In de bijbel staat het glashelder: de seksuele liefde is voorbehouden aan gehuwden. „Dan is het ook buitengewoon pijnlijk als je met zoiets rottigs wordt geconfronteerd. De docent heeft alle normen en waarden overschreden die bij ons worden overgebracht op de leerlingen”, blikt rector Van Middelkoop terug.

„Diep in zijn hart heeft de rector er altijd rekening mee gehouden dat de wandaden van de ontuchtige docent ooit bekend zouden worden. Van Middelkoop en conrector Kisjes (tevens wethouder in Bunschoten) zijn desgevraagd bereid er over te praten. Hoe pijnlijk dat ook is voor de school, de leerlingen en uiteindelijk voor de docent zelf, die in vrijgemaakte kringen beslist geen onbekende is. Zoals enkele slachtoffers zeggen: „Schrijf dit verhaal voor alle slachtoffers van wie niet bekend is dat ze door hem zijn misbruikt”

Volleybal

Direct al bij zijn aanstelling in 1977 vallen zijn didactische kwaliteiten op, evenals zijn buitensporige rechtlijnigheid. Op het overtreden van zijn 'discipline-lijst' staan zware straffen. De schoolleiding en de docent voeren er talloze gesprekken over.

Vanaf het begin ook toont hij grote belangstelling voor jongens tussen de 14 en 18 jaar. In de dooentenkamer komt hij nauwelijks. Tijdens de pauzes is hij voortdurend op het schoolplein te vinden. Daarnaast is hij als trainer en coach actief in het schoolvolleybal. Hij geldt als een docent 'waar wel mee te lachen valt' en die je - heel ongewoon op 'Guido de Brès' - bij zijn voornaam mag noemen. Al vinden anderen hem een beetje ruw en onbehouwen en ergeren ze zich aan diens talloze insinuerende grappen over seks.

De docent ontfermt zich ook over de jongens met problemen: geeft ze bijles, ontvangt ze thuis, bezoekt ze, en gaat zelfs met ze op vakantie. Aan al deze 'buitenschoolse activiteiten' nemen schoolleiding noch ouders aanstoot. Maar juist tijdens die 'buitenschoolse activiteiten' is het talloze malen voorgekomen dat de man seks wil met een leerling.

Gerhard Loeven is zo'n leerling, dan 16 jaar. Zijn ouders zijn in een scheidingsprocedure verwickeld en zijn schoolprestaties zijn onder de maat. Hij raakt bevriend met de docent. Die nodigt Gerhard uit om bij hem te komen logeren om zich zo voor te bereiden op repetities. „Hij wilde op een avond seks met mij, maar daar voelde ik niks voor. Hij ging toen naar bed en ging daar luidruchtig masturberen, terwijl ik in de woonkamer sliep”.

Drank

Ook over de dan 16-jarige Maroo van Leeuwen ontfermt de docent zich. Maroo's moeder is aan de drank, vader volledig in beslag genomen door een uit de hand gelopen verbouwing. „Hij was heel sociaal en bood mij een helpende hand. Toen kregen we een kortstondige sekuele relatie. Bij de eerste keer dat we seks hadden, zei hij: 'Als je dit ooit aan iemand vertelt, breek ik je benen, dan sla ik je dood'”.

Van Leeuwen voelt zich bedreigd. Tijdens één van de ontmoetingen bij de man thuis komt het ook tot gemeenschap, andere keren gaat het om orale seks of aftrekken. „Hij was een sadist, hij was pervers. Het ging hem alleen om pure seks. Er was geen sprake van vrijen, strelen en kussen bijvoorbeeld, het was directe seks zonder liefde. Ik was voor hem elke keer een eenmalig avontuur. Ik voel me achteraf op een verschrikkelijk manier gemanipuleerd en misbruikt”. Van Leeuwen is nu getrouwd en zegt de hele affaire te hebben verwerkt.

Ook vrienden van Maroo worden eind jaren zeventig seksueel benaderd door de leraar, die voortdurend op zoek is naar jonge partners. „Werd je oud, dan was je 'out'”, herinnert Paul de Groot zich de voorkeuren van de docent. Hij voelt zich vooral een geestelijk slachtoffer, seks heeft er tussen hen niet plaats gevonden. De vader van twee kinderen zegt pas sinds enkele jaren geen last meer te hebben van het verleden.

Een andere leerling, Ben van der Velden, zegt twee keer door de man te zijn aangerand. „Tijdens een roeitochtje met hem en enkele vrienden op de Loosdrechtse plassen probeerde hij een keer mijn broek omlaag te trekken. Ik heb echt moeten worstelen om me te bevrijden. Een andere keer probeerde hij mijn geslachtsdeel te grijpen”.

Verklaring

De leraar heeft zelf wel een verklaring voor zijn gedrag. Hij heeft een verleden van zware mishandeling door een psychisch gestoorde vader, waardoor hij nooit een normale ontwikkeling als puber

ARCHIEFFOTO: STEVENS

• A.J. KISJES

kende. Hij erkent dat hij eigenlijk beter nooit leraar had kunnen worden. Tijdens urenlange gesprekken die we met hem voerden, zegt hij: „Ik was een wandelend kruivat. Ik was voortdurend bezig het gedrag van pubers te kopiëren. Ik was jaloers op die jongens. Zij mochten dingen doen waar ik zelf nooit aan

was toegekomen. Ik identificeerde me met hen. Maar tegelijkertijd zeiden mensen tegen mij dat ik zo goed kon lesgeven. Dat zat al vroeg in me. Daarom werd ik uiteindelijk docent. Ik voelde me veilig bij jongeren”.

Hij beweegt zich overigens ook in het homoseksuele circuit. „Tien jaar lang ben ik vrijwel dagelijks naar anonieme ontmoetingsplaatsen gegaan voor seks. Soms in parken of op parkeerplaatsen langs de snelweg. Ik ging ook wel naar Amsterdam voor sado-masochistische sessies”. Opmerkelijk genoeg vindt de leraar dat hij niet homoseksueel is. „Ik was vooral op zoek naar seks, maar ik ben geen homo. Als ik dacht dat een leerling homoseksueel was, dan wilde ik hem niet. Drie keer heb ik zo'n leerling, die seks met mij wilde, afgewezen”.

Al die jaren is de docent in de lokale gemeenschap van vrijgemaakt gereformeerden geen onbekende. Hij komt regelmatig bij gezinnen over de vloer. Daar praat hij openhartig over zijn eigen verleden: de mishandeling door zijn gestoorde vader, zijn angst om alleen te zijn en soms heel voorzichtig over zijn seksuele voorkeuren. Zo vindt mevrouw Verheijden het haar christelijke plicht om hem te helpen en 'onderdak' te bieden. Zij doet zijn was, terwijl hij z'n repetities nakijkt en lessen voorbereidt. De man beschikt zo over een klein circuit van gastgezinnen die hij soms wekelijks bezoekt.

Maar zonder dat zij het weet, worden haar drie zoons regelmatig lastig gevallen als hij blijft logeren. Mevrouw Verheijden nu: „Mijn zoons vertellen niets. Ze waren net zelf bezig hun seksualiteit te ontdekken. Pubers praten daar niet zo makkelijk over”. Voor zo ver valt na te gaan heeft de man eind jaren zeventig zes á zeven jongens daadwerkelijk seksueel misbruikt. Precies valt dat niet meer na te gaan, omdat niet alle slachtoffers bekend zijn uit de periode. Zelf weet hij het ook niet meer of wil het niet zeggen.

Conflict

De docent ontkent dat hij daarna, gedurende de jaren tachtig, daadwerkelijk seksueel contact met leerlingen heeft gehad, maar in de gesprekken geeft hij desgevraagd toch twee gevallen van misbruik in die periode toe. Rechercheurs van de jeugd- en zedenpolitie, die anoniem willen blijven, verklaren dit uit „verdringsverschijnselen. Ze willen het soms niet meer weten”.

In 1986 komt de leraar wel in conflict met de schoolleiding. Een leerlinge die niet wil luisteren dwingt hij voor in de klas een uur lang op haar hurken te gaan zitten. Het meisje raakt hevig overstuur en vertelt het voorval aan haar ouders, die de schoolleiding informeren. De docent wordt een dag geschorst en berispt - een officiële straf. Hij zegt toe een andere baan te gaan zoeken maar daar komt niets van terecht. Ondertussen gaat de docent door met zijn seksuele activiteiten. Leerlingen studeren bij hem, drinken een biertje voor de gezelligheid en maken zijn appartement schoon. Klasse-avonden worden bij hem thuis voorbereid. Zijn buurvrouw, met wie de

man op goede voet stond, spreekt van hoogst merkwaardige bijeenkomsten. „Ik kwam wel eens plotseling binnen en dan zag ik hem in zijn onderbroek staan, temidden van een groepje leerlingen. Er werden pornofilms gedraaid. Ik vond het afschuwelijk, walgelijk eigenlijk”. Toch onderneemt ook zij geen actie richting de school.

Confuus

In 1990 loopt de man tegen de lamp. Volkomen overstuur vertelt een leerling aan zijn ouders dat de leraar geprobeerd heeft hem te betasten. De schoolleiding wordt ingelicht. Rector Van Middelkoop: „We hebben toen na de zomervakantie de hele zaak uitgezocht en hij gaf in verschillende gesprekken stukje bij beetje toe in dat jaar met tien leerlingen 'ongewenste intimiteiten' te hebben gehad. Het was een enorme schok voor ons; we waren confuus”.

De dader zelf: „In 1990 kwam ik er tijdens mijn lessen achter dat een groepje leerlingen met elkaar aan het experimenteren was. Ik heb ze verschillende malen bij mij thuis uitgenodigd. Er werd wel eens een schietfilm en een pornofilm gehoord. Tijdens het bekijken van de pornofilm begon ik openlijk te masturberen. Sommige leerlingen deden er aan mee, anderen niet. Er heeft ook orale seks plaats gevonden”.

Conrector Kisjes voert na de tien bekentenissen intensieve gesprekken met de man, waarin ook diens ernstige psychische problemen aan het licht komen. In gezamenlijk overleg wordt besloten dat de docent intensieve therapie moet ondergaan, liefst bij gereformeerde of christelijke instellingen.

De schoolleiding besluit na ampel beraad geen ruchtbaarheid aan de zaak te geven of aangifte bij de politie te doen. Evenmin wordt de docent berispt of geschorst (hetgeen in '86 wel het geval was voor een minder ernstig vergrijp). Ouders van slachtoffers worden niet op de hoogte gesteld.

Rector Van Middelkoop: „Het was voor ons de eerste keer dat wij met seksueel misbruik werden geconfronteerd. In de talloze gesprekken die we met hem hebben gevoerd, kwam het beeld naar voren van een zielig geval, een gemankeerde man, iemand die aan de kant was geduwd. Wij toonden ons coulant. Wij zeiden tegen hem: wij kunnen de zaak juridisch afhandelen of we kunnen therapeutische hulp voor je gaan zoeken. Als jij bereid bent dit laatste te doen dan gaan we voorlopig met je verder. De man was ziek, vonden wij en hij had hulp nodig. Hij wilde schoon schip maken. Als mensen de fout in gaan, dan schop je ze niet weg maar probeer je te helpen”.

Van Middelkoop zoekt wel contact met de betrokken leerlingen. „Dat waren moeilijke gesprekken onder vier ogen. De leerlingen schaamden zich voor wat er gebeurd was. Ze waren erg verlegen met de situatie en wilden niet dat hun ouders op de hoogte werden gesteld. Dat hebben we daarom toen ook niet gedaan”.

Vrijwillig

De docent blijft lesgeven; van therapie komt nauwelijks iets terecht omdat bij diverse instellingen wachtlijsten zijn

of dat zijn problematiek te gecompliceerd is voor snelle behandeling. Zijn toenmalige buurvrouw: „Ik denk dat hij alleen heeft toegezegd in therapie te gaan om zijn goodwill te tonen. 's Avonds was hij alleen maar bezig hoe hij leerlingen in bed kon krijgen. Dat is mij wel duidelijk geworden in de gesprekken die ik met hem voerde. Een griezel, dat was hij”.

Met zijn seksuele praktijken gaat hij intussen door. Frequent worden anonieme ontmoetingsplaatsen voor homoseksuelen bezocht. Van de afspraak dat hij zich buiten school niet mag bemoeien met leerlingen komt weinig terecht. In 1992 krijgt rector Van Middelkoop opnieuw een telefoontje van een bezorgde ouder. Het onderzoek van de rector levert niets op.

In juni 1993 worden het bestuur van de 'Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs Midden-Nederland' en de leiding van de school opgeschrikt door een alarmerende brief van de Onderwijsinspectie in Utrecht. De vertrouwensinspecteur verklaart dat zij meldingen van ouders heeft gekregen van seksueel misbruik van leerlingen door de bewuste docent. Blijkbaar vertrouwden ouders de schoolleiding niet. Uit de brief wordt duidelijk dat het niet om de oude affaire gaat uit 1990 maar om een nieuwe zaak, daterend uit de eerste drie maanden van 1993. In de brief wordt wel verwezen naar de zaak van drie jaar daarvoor, die volgens de vertrouwensinspecteur „sus-send” en „weinig fraai” is afgehandeld. Zij eist binnen een half jaar afdoende maatregelen.

In gesprekken met Van Middelkoop en Kisjes bekent de man zich in de eerste maanden van '93 opnieuw vergrepen te hebben aan maar liefst acht leerlingen. Nu grijpt de schoolleiding wel krachtig in. Hij wordt geschorst en drie maanden later wordt de arbeidsovereenkomst door een kantonrechter ontbonden. De man verdwijnt met stille trom. Docenten noch ouders - ook niet die van de slachtoffers - worden op de hoogte gesteld van de werkelijke reden van het vertrek. Er wordt geen aangifte gedaan bij de politie.

Commotie

Rector Van Middelkoop: „We hebben juridische stappen overwogen, maar het is de vraag of hij veroordeeld zou zijn. Het zou een langdurige procedure tot gevolg hebben gehad. Wij wilden van hem af. Zo'n proces had bovendien enorm veel publiciteit tot gevolg gehad, hetgeen tot commotie bij zowel ouders als leerlingen had geleid. Slachtoffers hadden moeten getuigen. Wij waren bang dat leerlingen hierdoor beschadigd zouden raken, als ze al wilden getuigen”.

Pas als een half jaar later, begin '94, een anonieme brief op het bureau van Van Middelkoop belandt waarin gedreigd wordt de zaak in de openbaarheid te brengen, licht Van Middelkoop alsnog de ouders in. „Uit deze gesprekken is mij duidelijk geworden dat niemand van de ouders aangifte wilde doen. Eén van de ouders vroeg om een aidstest en daaraan heeft hij meegewerkt”.

Van Middelkoop geeft toe dat de door hem vanaf 1990

School houdt seksueel misbruik stil

Van onze verslaggeefster
Kandra van Gelder

AMSTERDAM

De gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort heeft jarenlang verzwegen dat een leraar tientallen jongens seksueel heeft misbruikt. Pas dinsdag werd bekend dat de man in 1993 is ontslagen. Bij de politie is nooit aangifte gedaan. Justitie en politie stellen nu alsnog een onderzoek in.

De 'Guido de Brès' is de enige gereformerd-vrijgemaakte school in de streek rondom Amersfoort. Kinderen uit de hele regio bezoeken de school. De docent vergreep zich tussen 1977 en 1993 aan zeker achttien leerlingen. In 1990 beklagde een ouder zich bij de schoolleiding. De leraar werd ervan beschuldigd in aanwezigheid van leerlingen pornovideo's te hebben gedraaid. Tijdens het kijken masturbeerde hij en vroeg hij de leerlingen hetzelfde te doen.

De zaak kwam aan het licht toen een oud-leerling van de school, naar aanleiding van een misbruik-affaire op een school in Rijssen, besloot een artikel over deze zaak te schrijven voor de Gemeenschappelijke Pers Dienst (GPD).

Schoolrektor G. van Middelkoop onderzocht in 1990 de klacht van de ouder die zich bij de schoolleiding had beklagd. 'Ik heb gepraat met de leerlingen van wie de docent in een gesprek met ons de namen had genoemd. Ik heb de jongens gevraagd wie hun ouders zou inlichten. Zij of ik. De kinderen wilden absoluut niet dat hun ouders iets zouden horen. Ze waren bang dat dat te veel emoties zou oproepen. We hebben toen besloten de ouders niets te vertellen.'

- Moeten ouders er niet op kunnen vertrouwen dat zij worden ingelicht als hun kinderen op school worden misbruikt?

„Dat hangt ervan af hoe je de term misbruik opvat. In 1990 was er geen sprake van misbruik. De kinderen hadden samen met de docent naar pornofilms gekeken, en af en toe was er sprake van masturbatie. Dat hoort niet, dat geef ik toe, maar van misbruik was geen sprake.

„Toen er in 1993 weer een klacht

gevolgde strategie heeft gefaald. Toch weet hij niet of hij achteraf beschouwd deze zaak anders zou hebben afgehandeld. „Ik blijf er bij dat wij correct hebben gehandeld”.

Het totaal aantal slachtoffers waaraan de man zich heeft vergrepen of die hij seksueel heeft geïntimideerd, zal nooit helemaal bekend worden. Uit gesprekken met de leraar, enkele slachtoffers en de schoolleiding blijkt dat er tenminste 22 concrete gevallen zijn van seksuele intimidatie. Experts van de jeugd- en zedenpolitie menen op grond van eigen ervaringen dat het zeer waarschijnlijk om een twee keer zo groot aantal slachtoffers gaat. „Vraag aan een alcoholist hoeveel hij drinkt en hij zal zeggen: tien glazen. Dat kun je gerust verdubbelen. Dit geldt ook voor verdachten die zedenmisdriven plegen”.

Na een jaar in een psychiatrische inrichting te hebben gezeten geniet de man nu van een invalideitspensioen. Hij is nooit strafrechtelijk vervolgd en bezoekt geregeld een kerkdienst.

De namen van de slachtoffers en ouders zijn op hun verzoek gefingeerd

kwam, deze keer via de vertrouwensinspecteur, hebben we wel met enkele ouders gepraat. Toen bleek dat er waarschijnlijk wel een jongen is verkracht.

„Later kwam er een anonieme brief waarin gedreigd werd met publiciteit als wij niet over deze zaak zouden spreken. Toen hebben we alsnog gepraat met de ouders die in eerste instantie niet waren ingelicht. De ouders hadden begrip voor onze afwegingen.”

- Waarom hebt u de docent in 1990 een tweede kans gegeven?

„In de gesprekken die we met hem voerden, bleek dat hij totaal in de war was. Hij had ernstige psychische problemen. Toen we hem de duimschoeven aandraaiden, vertelde hij dat hij zelf een ellendige jeugd had gehad. We dachten toen: als we dit aan justitie voorleggen, wordt die man door een rechtbank ontoerekeningsvatbaar verklaard. Dan hadden we niets bereikt. Bovendien beloofde hij in therapie te gaan. We hoopten dat hij na een poosje zijn problemen te boven zou komen.”

- Heeft hij zich in die tijd ziek gemeld?

„Nee. We hebben hem met man en macht overeind gehouden, zodat hij net zijn lessen kon geven. We hebben hem gevraagd zijn andere taken neer te leggen, zoals klasleer- raar zijn en het begeleiden van de volleybalclub.”

- Kan iemand die ontoerekeningsvatbaar is, wel lesgeven?

„Hij was de kluts kwijt. In de rechtszaal had een beetje slimme advocaat dat zo kunnen opblazen dat de leraar ontoerekeningsvatbaar was verklaard. Vergeet ook niet dat wij een zieke docent niet kunnen ontslaan. Als hij met ziekteverlof was gegaan, en wij hadden hem toch willen ontslaan, was dat niet mogelijk geweest.”

- Door de leraar te laten werken en niets aan de ouders te vertellen, lijkt het of u ook de reputatie van de school wilde beschermen.

„Uiteraard heeft meegespeeld dat zo iets niet zo fijn is voor de naam van de school. Maar de emoties van de kinderen waren voor ons op dat moment toch het allerbelangrijkst.”

Misbruikte scholier: Het moeten veel meer jongens geweest zijn

door Ruud van Haastrecht

AMSTERDAM - Boos op de leraar die hem misbruikt heeft, is hij niet. Daar heeft hij medelijden mee. Zijn kwaadheid geldt de schoolleiding, die geen lering wil trekken uit de ontucht-affaire.

Hij is een van de officieel achttien leerlingen, die tussen 1977 en 1993 seksueel misbruikt zijn door een aardrijkskundeleraar op de (vrijgemaakt) gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort. Om het aantal lacht hij een beetje meewarig. Het moeten veel meer jongens geweest zijn, gelooft hij.

„Eindelijk!”, was zijn eerste gedachte toen hij eergisteren op de radio hoorde dat de ontucht-affaire op de Guido de Brès in de openbaarheid was gekomen. Maar zijn opluchting verdween toen hij de reactie van rector G. van Middelkoop hoorde in de media. „Hij zei dingen die niet kloppen. Toen werd ik kwaad.” Tegenover de pers meldde de rector dat de schoolleiding er alles aan gedaan heeft om de leerlingen te beschermen. Dat Van Middelkoop geen

AMERSFOORT, 8 MAART. Het bestuur van de gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort heeft gisteren besloten alsnog bij de politie aangifte te doen van seksueel misbruik door een 45-jarige leraar aardrijkskunde. De man zou tussen 1977 en 1993 achttien leerlingen van de school hebben misbruikt.

Onderwijs krijgt 106 klachten over intimiteiten

Van onze verslaggeefster

DEN HAAG

Bij de zes vertrouwensinspecteurs van het ministerie van Onderwijs zijn vorig jaar 106 klachten binnengekomen over seksuele intimiteiten. Dit blijkt uit nog niet gepubliceerde cijfers. De meeste klachten waren afkomstig uit het voortgezet onderwijs: 56, waarvan tien betrekking hadden op jongens.

In veertien gevallen was sprake van seksueel misbruik; 28 leerlingen klaagden over 'ongewenst vrij gedrag', waartoe ook seksistische opmerkingen en flauwe grappen moeten worden gerekend. In twee gevallen ging het om een 'onwenselijke relatie'. Grove handtastelijkheden en ontuchtig handelen werden elk zes keer gemeld.

Uit het basisonderwijs werden 27 gevallen van ongewenst seksueel gedrag gemeld; zeven kinderen werden seksueel misbruikt. Uit het speciaal onderwijs kwamen negen klachten, uit het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie tien en uit het hoger onderwijs vier. Uit de cijfers van de inspectie blijkt dat verreweg de meeste ongewenste intimiteiten worden begaan door leraren. In acht gevallen waarbij leraren zich hadden misdragen, werd justitie ingeschakeld.

Incidenteel komt het voor dat leerlingen zich schuldig maken aan ongewenst seksueel gedrag; in een enkel geval is de directeur, de conrector, een conciërge of een stagiaire de dader. De slachtoffers zijn in verreweg de meeste gevallen meisjes. In het basisonderwijs waren het zeventien meisjes en tien jongens.

aangifte heeft gedaan bij de politie, zou op verzoek van de leerlingen zijn geweest, die vreesden voor een met veel publiciteit omgeven rechtszaak. Ook hun ouders waren de mening toegedaan dat het de situatie alleen maar zou verergeren.

De betrokkene, inmiddels volwassen, herinnert zich heel wat anders. In 1990, nadat hijzelf al het contact met de docent had verbroken, kwam de ontucht aan het licht en moest hij bij de rector komen. „Van Middelkoop vroeg mij of het gebeurd was. Dat was dus zo. Vervolgens vroeg hij mij: 'Weten je ouders hiervan?' 'Nee', zei ik, 'm'n ouders weten er niet van'. Toen heeft hij iets gezegd in de trant van: 'dat houden we dan zo'. Hij vroeg nog wel of ik nog problemen had met het voorgevallene. Ik zei dat dat niet zo was. Aan het slot van het gesprek vroeg hij me: 'Heb je er vergeving voor gevraagd?' Dat peperde hij me behoorlijk in, dat ik daar een medeverantwoordelijkheid in heb gehad. Dat neem ik hem nog steeds kwalijk. Natuurlijk is dat zo, je bent op zo'n leeftijd niet meer naïef. Maar je zoekt als vijftien-, zestienjarige jongen nooit uit jezelf seksueel contact met een veertigjarige man. Dat het tot stand kon komen, kwam door de school.”

Netwerk voor scholieren die wèl willen praten

Ac 8/31'96

Van onze verslaggever

UTRECHT/AMERSFOORT — Hoe is het mogelijk? Dat vragen buitenstaanders zich steeds weer af wanneer blijkt dat mensen zich jarenlang in het geniep hebben kunnen vergríjpen aan jongeren. Als het gaat om misbruik in de schoolsituatie, daar is inmiddels een behoorlijk netwerk opgezet waar leerlingen die willen praten terecht kunnen.

Om die reden bepleit de Inspectie van het Onderwijs het aanstellen van vertrouwenspersonen op scholen. Een dergelijke stap kan deel uitmaken van het beleid dat scholen moeten opstellen om seksuele intimidatie en andere ongewenste zaken als racisme en discriminatie tegen te gaan. Deze verplichting is per 1 oktober 1994 vastgelegd in de wet op de arbeidsomstandigheden. „De arbo-wetgeving geldt voor alle arbeidsorganisaties, dus ook voor scholen”, zegt M. van Haaren van de onderwijsinspectie. „Het is belangrijk dat scholen zelf voorzieningen treffen, zeker in het voortgezet onderwijs. Daar heb je te maken met mondige leerlingen, jonge volwassenen die hun eigen verhaal kunnen doen. Dat is een andere situatie dan in het basisonderwijs.”

'Scholen moeten zelf bepalen wat normaal is en wat niet'

een drietal aanbevelingen. Van Haaren: „Scholen kunnen gedragsregels afspreken over wat wel en niet kan in de omgang van leerkrachten en leerlingen. Een arm om de schouder of een bepaald soort grapjes kunnen al heel belastend zijn, zeker voor kinderen die al het een en ander hebben meegemaakt. Maar scholen moeten zelf bepalen wat ze normaal vinden en wat niet.”

„Het is ook goed om een klachtenprocedure af te spreken, zodat iedereen weet waar je naar toe kunt en hoe een klacht wordt behandeld. Verder is het verstandig om een vertrou-

Het lijkt voor de hand te liggen dat een leerling in de eerste plaats haar of zijn ouders inlicht. Maar een begrijpvolle reactie is niet altijd een vanzelfsprekendheid. Bovendien weten ouders doorgaans ook niet meteen wat ze moeten doen. Iemand die wel is ingevoerd in het probleem, kan makkelijker benaderbaar zijn.

wenspersoon aan te stellen, waar leerlingen en leerkrachten terecht kunnen als ze problemen constateren.”

In 1987 stelde de onderwijsinspectie vijf zogenaemde vertrouwenspecteurs aan, twee voor het basisonderwijs en een voor het voortgezet onderwijs, het hoger onderwijs en het speciaal onderwijs. Naast hun gewone inspectietaak zijn zij via de onderwijsinspectie benaderbaar voor alle betrokkenen, dus ook voor individuele leerlingen.

Telefoon

Wie vooral een verhaal kwijt wil, of wil weten waar je terecht kunt voor hulp, kan terecht bij de onderwijsinspectie. Dit 06-nummer (06-8804) werd eind vorig jaar in het leven geroepen als onderdeel van het project „Veilige school van het ministerie. Het is in eerste instantie bedoeld voor het voortgezet onderwijs, maar de lijnen staan open voor reacties vanuit alle onderwijsgebieden. Bij de tele-

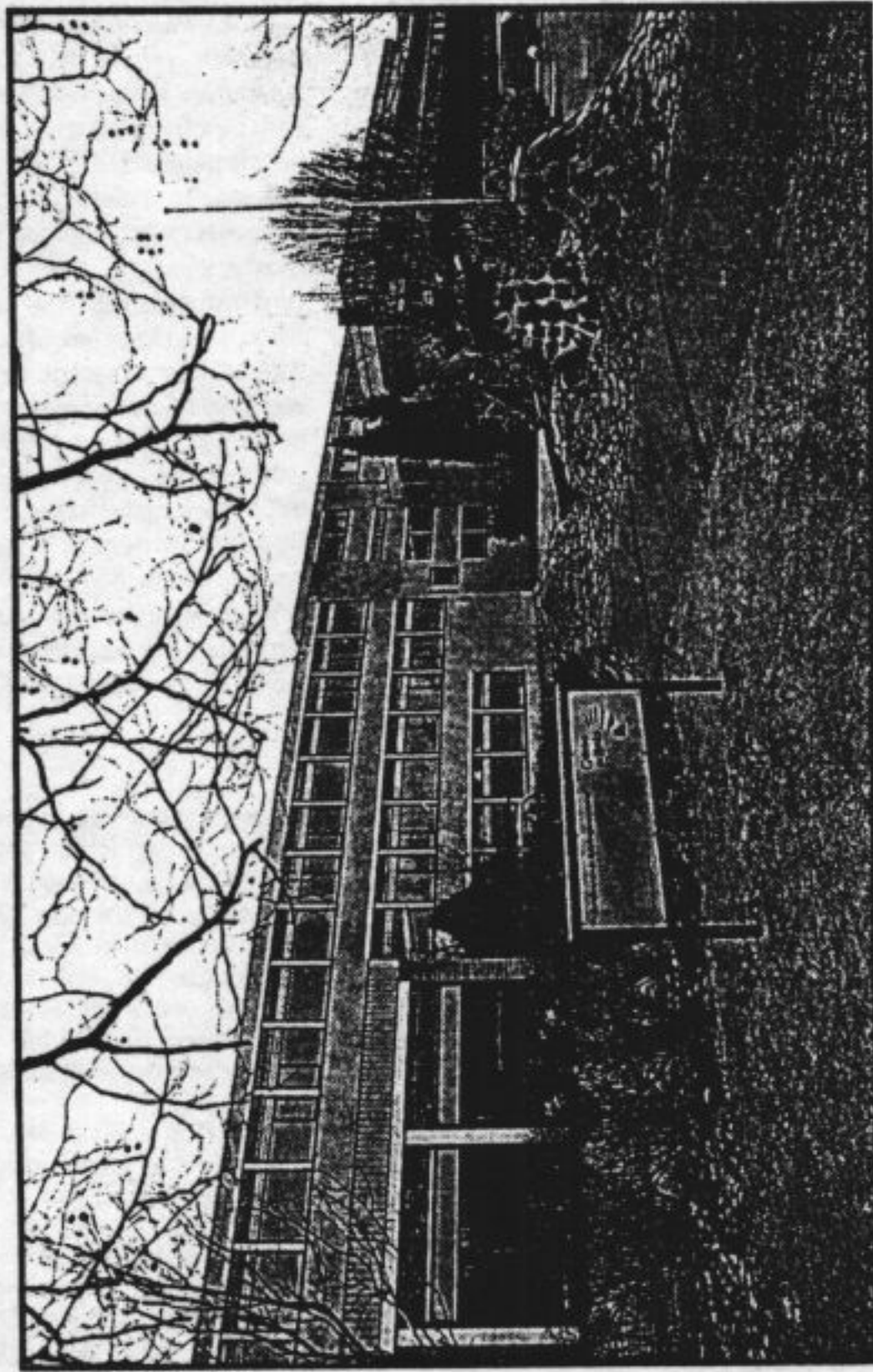
DEN HAAG — Als scholen weten dat docenten ontucht plegen met leerlingen, dienen zij dit te melden aan de politie. Mogelijk moeten hiervoor aparte regels worden opgesteld. In elk geval krijgen de scholen een leidraad hoe zij met seksuele intimidatie en seksueel geweld moeten omgaan. Daarin komt ook de vraag aan de orde wanneer de politie moet worden ingeschakeld.

Staatssecretaris Netelenbos van onderwijs zei dit vandaag in het televisieprogramma *Midday* Editie naar aanleiding van de ontuchtzaak op een school in Amersfoort.

Netelenbos hekelde de poging van de school de zaak in de doofpot te stoppen. „Het mag niet voorkomen dat dit soort zaken zo lang doormodert.”

Eerder besloot Netelenbos al dat scholen een klachtencommissie moeten krijgen, waar docenten en leerlingen terecht kunnen. Op dit moment kunnen scholen terecht bij vertrouwenspersonen van de Inspectie. Ook is er een klachtenlijn voor scholieren.

Ook uit andere recente gevallen concludeert Netelenbos dat scholen absoluut niet in staat zijn ontuchtzaken zelf naar tevredenheid op te lossen. Zij verwijst naar de wettelijke plicht misdrijven, zoals ontucht, te melden. (ANP)

□ Of de wettelijke voorziening van 1994 een situatie als op de Amersfoortse Guido de Brès-school(foto) - waar het misbruik door een docent jarenlang werd verzwegen - onmogelijk maakt, is de vraag. Foto GPD

zen, werpt hij van zich. „Ik zeg niet dat je alles maar breed moet uitmeten in de media. Maar verzwegen is ook geen oplossing. Hoe eerder je constateert dat er iets mis is, hoe eerder je deskundige hulp kunt bieden. Je ziet daar ook goede resultaten van.” Een hulpvraag betekent niet automatisch dat er een aangifte moet volgen.

Controle

Of de wettelijke voorziening van 1994 een situatie als op de Amersfoortse Guido de Brès-school - waar het misbruik door een docent jarenlang werd verzwegen - onmogelijk maakt, is de vraag. Controle op naleving van de wet valt op dit punt niet onder de onderwijsinspectie, die zich bezighoudt met de kwaliteit van het onderwijs, maar onder de Inspectiedienst SZW, voorheen de arbeidsinspectie. Wanneer wordt geconstateerd dat een school nog geen aanzet heeft gegeven tot het voorgeschreven beleid, wordt er eerst een 'herinnering' gestuurd. Daarin wordt tevens een termijn genoemd waarbinnen scholen alsnog actie moeten ondernemen. Gebeurt dit niet, dan volgt een waarschuwing en uiteindelijk kan proces verbaal worden opgemaakt. Voor zover bekend is die laatste fase nog nooit bereikt.

de lage drempel eerder bij ons aan te kloppen. Ook scholen en buurten komen bij ons voor begeleiding of therapie. Ga er maar van uit, overal waar kinderen zijn gebeurt dit soort dingen.”

De gedachte dat je een zaak alleen maar erger zou maken door de openbaarheid te kiezen, maar ook de huisarts of de Riagg. Leerlingen weten ook uit zichzelf de weg naar de Riagg's te vinden. „De laatste jaren steeds meer”, constateert een woordvoerder van zo'n instelling. „Door de openheid zie je dat de vraag toeneemt. Kinderen van 15, 16 jaar durven door

den, maar ook de huisarts of de Riagg. Leerlingen weten ook uit zichzelf de weg naar de Riagg's te vinden. „De laatste jaren steeds meer”, constateert een woordvoerder van zo'n instelling. „Door de openheid zie je dat de vraag toeneemt. Kinderen van 15, 16 jaar durven door

Weer zaak ontucht met leerlingen

Par 7/3

School Amersfoort hield affaire stil

(Van een verslaggever)
AMERSFOORT — Justitie stelt een onderzoek in naar een ontuchtzaak op de vrijgemaakt gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort. Een docent heeft tussen 1977 en 1993 ontucht gepleegd met tientallen jongens. De leiding van de streng-christelijke school en enkele ouders waren sinds 1990 op de hoogte, maar hielden de zaak bewust binnenskamers.

De ontucht zou hebben bestaan uit verkrachting, seksuele intimidatie en openlijke masturbatie. De zaak is naar buiten gekomen doordat een journalist, een oud-leerling, besloot er een artikel over te schrijven voor de Gemeenschappelijke Pers Dienst (GPD), naar aanleiding van de ontuchtzaak in Rijssen.

De school in Amersfoort ontsloeg de nu 45-jarige leraar in 1993, nadat hij tegenover de schoolleiding had bekend met in totaal achttien jongens ontucht te hebben gepleegd.

De leiding van de school besloot echter al eerder de zaak in de doofpot te stoppen. In 1990, toen de eerste klacht over de man binnenkwam van een ouder, wenste rector J. van Middelkoop niet naar de politie te stappen. Dit uit 'piëteit, omdat de man duidelijk ziek was.' Van Middelkoop wilde de naam van de school en de docent niet besmetten. Ook werden niet alle betrokken ouders ingelicht.

Netelenbos wil regels omgang ontucht scholen

De leraar bekende in 1990 dat hij bij hem thuis in het bijzijn van tien leerlingen pornovideo's had gedraaid waarbij hij masturbeerde en de jongens vroeg datzelfde te doen. Het schoolbestuur besloot hem niet te ontslaan, op voorwaarde dat hij in therapie ging. Die behandeling bleek achteraf nauwelijks effectief.

Een tweede klacht, in 1992, bleef eveneens zonder gevolgen, omdat de leiding er geen bewijs voor vond dat de ontucht binnen Guido de Brès had plaatsgevonden. De man - sinds 1977 in dienst bij de scholengemeenschap - was zeer actief betrokken bij buitenschoolse activiteiten, bijlessen en sport.

Pas in 1993 werd de leraar - die zei zelf in zijn jeugd te zijn mishandeld - ontslagen. Ouders van een mogelijk misbruikte leerling stapten naar de onderwijsinspectie, omdat zij de schoolleiding niet meer vertrouwden. De leraar bekende dat hij tussen 1990 en 1993 nogmaals acht jongens had misbruikt. De man werd in een psychiatrische inrichting opgenomen.

Opnieuw hield de school de zaak stil. Van Middelkoop zegt dat dit is besloten 'na uitvoerig overleg met juristen'. „Vraag was of er een bevredigende straf zou volgen. Hij zou misschien ontoerekeningsvatbaar zijn verklaard.” Ook wilde de rector verdere 'gevolgen' voor scholieren en ouders voorkomen.

De feestjes bij de leraar thuis waren een begrip

VERVOLG

TR 8-3

Signalen waren er volgens hem te over dat de aardrijkskundeleraar niet goed functioneerde. En niet alleen op het seksuele vlak. „Hij gaf les op een zeer autoritaire manier. Als je straf kreeg, kon je soms kiezen uit nakomen of stokslagen. En wist je niet waar de les over ging, dan was het: ga de klas maar uit. Strafwerk was niet te zuinig. Hij stuurde mensen eruit omdat ze een joggingpak droegen, en met een trap na. Hij heeft iemand een keer de klas uit gemept. Toen deze leerling daarmee bij

de conrector kwam, heeft die daar niet zoveel aan gedaan. Al moest de leraar wel z'n excuses aanbieden, dat wel. Rééksen van dit soort incidenten zijn er geweest.” Toen hij in 3-VWO zat, nodigde de alleenstaande leraar hem een keer samen met een paar andere jongens uit bij hem thuis. De eerste avond kenen ze samen naar een leuke film en was er niks aan de hand. De volgende keer slingerde er een pornovideo rond die een van de jongens vond en waar vervolgens naar gekeken werd zonder dat er iets gebeurde. De derde keer masturbeerde de leraar en deden de jongens hem na. En zo

ging het steeds verder. Uiteindelijk had de leraar ook orale seks met enkele van de jongens. Onder de scholieren van de Guido de Brès waren 'de feestjes bij leraar X thuis' een begrip. De docent maakte er ook geen geheim van. Onder de luifel bij de schoolingang, pleisterplaats voor de rokers, tapte hij niet alleen schuine moppen. „Hij heeft er ook wel eens wat van verteld te midden van de leerlingen.” Het bewuste gesprek met de rector stond niet in het teken van zorg over zijn welbevinden na het gebeurde, maar het was doordesemd met het belang van de goede naam van de

school, vertelt hij. „Er is destijds ook een softdrugsaffaire in de doofpot gestopt om dezelfde reden.” Ook zelf voelde hij zich voor die goede naam verantwoordelijk. „Ik had een groot schuldgevoel. En óók nu heb ik dat nog wel.” Zo heeft hij tot op de dag van vandaag nooit over het gebeurde gesproken met z'n ouders. Achteraf heeft hij spijt dat hij destijds geen aangifte deed bij de politie. „Stel je voor dat je jongere broer bij dezelfde leraar in de klas komt.” Samen met een andere oud-leerling had hij het enkele jaren later om die reden bijna alsnog gedaan. „Uiteindelijk zagen we ervanaf. We hebben

het via via met een kinderrechtverbreker en die heeft ons gewaar-schuwd dat het een heel moeilijke zaak zou worden, emotioneel erg belastend voor de getuigen.” De leerlingen wisten ervan, de schoolleiding wist ervan, zelfs een enkele collega van de aardrijkskundeleraar. Hoe kan het dan dat het nu pas naar buiten komt? „Ik vind het voor mezelf ook verbazingwekkend dat ik het nooit aan de grote klok heb gehangen. Ik wilde verder, er niet in verzanden, en ook niet weer terecht komen in die hele knoop van gevoelens, verwarring, sociale druk. Bovendien, je eigen nest bevuil je niet. De vrijgemaakten vormen een hechte gemeenschap, een zuil. Die mensen zijn onderling solidair. Als er iets gebeurt wat de groep betreft, moet je loyaal zijn. Maar in dit geval wint mijn verlangen naar openheid het van mijn loyaliteit.” Nu de ontuchtzaak op straat ligt, moet „de waarheid boven tafel komen”, vindt hij. Omdat hij wil dat er geleerd wordt van de gemaakte fouten, zodat de kans op herhaling klein wordt. „Toen de zaak in 1990 aan het licht kwam, had de schoolleiding direct de leraar op non-actief moeten stellen, om herhaling te voorkomen.” **RUUD VAN HAASTRECHT**

Ontucht op school raakt 'hele gereformeerde wereld'

VK 8-3

De seksuele misdragingen van een leraar op de scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort zijn in gereformeerde kringen het onderwerp van gesprek. De school heeft intussen alsnog aangifte gedaan. Geestverwanten beseffen dat de affaire een smet werpt op het gereformeerde onderwijs. Maar: 'Ik geloof niet dat deze ontsparing iets te maken heeft met onze geloofsovertuiging.'

Van onze verslaggever
Theo Klein

AMERSFOORT/ZWOLLE

De ontuchtaffaire op de scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort, die woensdag bekend werd, is bij de gereformeerden in Nederland hard aangekomen. 'Dit geeft een schokkeffect van jewelste. Het is de eerste keer dat zo'n ernstige zaak op een gereformeerde school speelt. Dit raakt niet alleen

onze scholing, maar de hele gereformeerde wereld', zegt S. Cnossen. Cnossen is voorzitter van het Gereformerd Politiek Verbond (GPV) en directeur van het Landelijk Verband van Gereformeerde Schoolverenigingen (LVGS). 'Afschuwelijk en onbegrijpelijk. Dat was mijn eerste reactie', zegt GPV-senator K. Veeling, in het dagelijks leven directeur van het Greidanus College in Zwolle, een grote gereformeerde scholengemeenschap.

In gereformeerde kringen wordt over niets anders gepraat dan over de seksuele misdragingen van een 45-jarige leraar op het 'Guido de Brès'. Cnossen is donderdag suf gebeld door verontruste geloofsgenoten: 'Het is natuurlijk erg slecht wanneer je, zoals wij, de hoge pretentie hebt op de juiste bijbelse manier met seksualiteit om te gaan. En dan in eigen kring te worden geconfronteerd met een schandelijke ontsparing die zijn weerga niet kent,

juist op dit terrein.'

Cnossen beseft dat de affaire in Amersfoort een smet werpt op het gereformeerde onderwijs. 'Maar het is iets wat overal kan gebeuren. Ik geloof niet dat deze ontsparing iets te maken heeft met onze geloofsovertuiging.' Ook Veeling hoopt dat het een incident zal blijken te zijn. Het Eerste-Kamerlid wordt 'ziek' van de suggestie dat sektarisch gedrag van de gereformeerden seksueel misbruik in de hand zou werken. Veeling: 'Ik wil het niet mooier maken dan het is. Wij zijn ook maar gewone mensen, en ook bij ons kan dit voorkomen.'

Veeling: 'Maar het is beslist niet zo dat we onze ogen sluiten voor risico's die we lopen met onze mening over seksualiteit. In tegendeel: als je porno verbiedt, dan moet je er rekening mee houden dat de mensen die deze blaadjes lezen, dat niet tegen je zullen vertellen. Wij beseffen dat je dus extra waakzaam moet zijn op

mogelijk seksueel misbruik.'

De senator denkt met een open sfeer op school veel te kunnen bereiken. 'Je moet niet de neiging hebben: over die viezigheid mag niet gesproken worden. Er moet juist over gepraat worden, maar op je eigen normatieve manier. Op mijn school lukt dat aardig, ook met ouders die er eerst niets van moeten hebben.'

Gereformeerden huldigen het standpunt dat seksuele liefde uitsluitend is voorbehouden aan gehuwden. Leraren die ongehuwd samenwonen, zijn niet gewenst. Op de 120 gereformeerde scholen in Nederland wordt seksualiteit niet verzwegen, maar als er over wordt gesproken, gebeurt dat altijd in een bijbelse context.

Cnossen: 'In de biologielessen bijvoorbeeld komt de seksualiteit ter sprake. Alleen worden daarbij boeken met bepaalde voorstellingen niet als lesmateriaal gebruikt.' Van een taboe op sex is volgens Veeling en Cnossen geen sprake.

In 1992 publiceerde het LVGS een regeling 'hoe te handelen' bij ongewenste intimiteiten op school. De scholengemeenschap Guido de Brès heeft het advies opgevolgd om een vertrouwenspersoon en een klachtencommissie in te stellen.

Staatssecretaris Netelenbos buigt zich over wetgeving na seksueel misbruik

'Er over praten is begin van oplossing'

Ze is geschrokken van de recente onthullingen over seksueel misbruik op scholen in Amersfoort en Rijssen. Maar ze vindt het positief dat er nu over wordt gesproken. Staatssecretaris T. Netelenbos van Onderwijs ziet het als haar taak om voorwaarden te scheppen voor een schoolklimaat waarin ontuchtige handelingen geen kans krijgen. Als het dan toch gebeurt, moet er aangifte worden gedaan, vindt ze.

Van onze verslaggeefster

Jet Bruinsma

ZOETERMEER

Het aantal meldingen van ongewenste intimiteiten in het onderwijs blijft door de jaren heen constant. Jaarlijks komen bij de zes vertrouwensinspecteurs van het ministerie van Onderwijs ruim honderd klachten binnen. Er zijn tienduizend onderwijsinstellingen.

'Ik zeg niet dat het meevalt. Elk kind is er één te veel. Maar ik geloof óók niet dat die meldingen het topje van een ijsberg zijn', zegt staatssecretaris T. Netelenbos van Onderwijs. 'Mijn grote zorg is dat ouders en kinderen door de gevallen in Amersfoort en Rijssen die nu bekend zijn geworden, het gevoel krijgen dat er heel veel meer aan de hand is dan uit de meldingen blijkt. Volgens mijn inspecteurs is dat niet zo.'

Ook al is ze geschrokken van de recente onthullingen, dat er nu over seksueel misbruik wordt gesproken, beschouwt ze als positief. 'Het bespreekbaar maken van het onderwerp leidt tot meer inzicht. Het taboe op het onderwerp seksueel mis-

Staatssecretaris T. Netelenbos

FOTO WIM RUIJKROK - DE VOLKSKRANT

bruik in het onderwijs wordt langzamerhand doorbroken. Men is bereid erover te praten. En dat is het begin van de oplossing.'

Netelenbos wil seksueel misbruik van leerlingen door leraren niet los zien van de ontwikkelingen in de rest van de maatschappij. 'Geweld, ook seksueel geweld, wapenbezit, pesten, dat komt op scholen steeds vaker voor. Dat blijkt uit recent onderzoek. Problemen die in de rest van de samenleving aan de orde zijn, komen met de leerlingen en andere mensen de school binnen. Je moet helaas constateren dat ook elders in onze maatschappij seksuele

'Je moet voorkomen dat leraren geïsoleerd bezig zijn'

intimidatie voorkomt, in situaties waar de machtsverhoudingen niet gelijk zijn. In de gezondheidszorg gebeurt het ook dat therapeuten een relatie aangaan met een patiënt. En kijk wat er nu net bekend is geworden over ongewenste intimiteiten in de sport. Ook tussen leraar en leerling is er sprake van machtsverschil.'

De overheid moet de voorwaarden scheppen voor een schoolklimaat waarin seksueel misbruik van leerlingen geen kans krijgt, vindt de staatssecretaris. 'Het valt me op dat de mensen in Rijssen en Amersfoort zo ontzettend lang met hun ervaringen hebben rondgelopen. Afschuwelijk. Je moet dus in de school een structuur hebben waardoor je voorkomt dat leraren geïsoleerd bezig zijn.'

'Het is heel erg belangrijk dat de scholen nadenken over de pedagogische opdracht die ze hebben. Dat hoort ook bij de professionaliteit van de docent. We praten momenteel met de pedagogische academies en ook met de lerarenopleidingen over de noodzaak dat er in de vakken didactiek en pedagogiek aan-

dacht wordt besteed aan het onderwerp seksueel misbruik.'

Vertrouwensinspecteurs die een klacht over ongewenste intimiteiten binnenkrijgen, adviseren de schoolleiding hoe verder te handelen. Wat er met die adviezen gebeurt, wordt niet geregistreerd. 'Maar als er sprake is van een misdrijf, is de inspecteur verplicht daarvan aangifte te doen bij justitie. Ik zal binnenkort met mijn collega Schmitz van Justitie bespreken of er lacunes zitten in de wet- en regelgeving. Als die er inderdaad zijn, moeten we maatregelen nemen.'

Het ministerie van Onderwijs begon vorig jaar november met de campagne *De veilige school*. Er kwam een onderwijstelefoon (06-8804) waar leerlingen, ouders en leraren terecht kunnen met situaties waar ze geen raad mee weten. Maandelijks komen er vijftig telefoontjes binnen. Binnenkort ontvangen alle scholen een *calamiteitenwaaier* waarin staat aangegeven hoe te handelen bij verschillende soorten rampen die zich op school kunnen voordoen. Driekwart van de scholen beschikt inmiddels over een klachtencommissie; ook het verschijnsel vertrouwenspersoon is op veel scholen niet onbekend. Maar Netelenbos wil verder gaan.

'Ik ben bijna klaar met de Kwaliteitswet voor het onderwijs. Daarin worden scholen wettelijk verplicht om klachtencommissies en vertrouwenspersonen aan te stellen. Het vrijblijvende karakter is er dan af. In het onderwijs bestaat enige scepsis over het nut van die wet. Maar door de dramatische feiten die nu bekend zijn geworden, voel ik me gesteund om door te gaan.'

Daarmee werd niet voorkomen dat de omstreden leraar nog jarenlang kon doorgaan nadat zijn ontucht met leerlingen voor het eerst in 1990 was ontdekt. De schoolleiding, die 'gisteren alsnog besloot aangifte te doen, heeft steeds geprobeerd de zaak intern op te lossen, tot de affaire woensdag in de publiciteit kwam.

Volgens Cnossen zijn daarbij fouten gemaakt: Hij zet 'dikke vraagtekens' bij het besluit van de school om de ontucht in 1990 niet aan de ouders van de betrokken leerlingen te melden omdat de leerlingen dat niet wilden. De leiding had volgens hem in 1993 direct zelf naar buiten moeten treden toen bleek dat de leraar met zijn seksuele misdragingen was doorgegaan. De man werd wel ontslagen.

'Maar door de zaak open te gooien, bereik je dat alles boven komt en er een begin gemaakt kan worden met herstel van de schade bij de slachtoffers. De school mag nooit in de verleiding komen het belang van de dader hoger te stellen dan dat van de leerlingen.'

De regering om dat wel te doen heeft naar het oordeel van Cnossen en Veeling weinig of niets te maken met hun geloof. Veeling: 'Ik denk dat die houding meer voortkomt uit het vaste voornemen niemand onnodige schade te willen toebrengen. Dat kan op elke school gebeuren.'

Gereformeerden

'Ontucht op school raakt "hele gereformeerde wereld"', kopt *de Volkskrant* van 9 maart. Graag wil ik erop wijzen dat, steeds als in het begeleidende artikel gesproken wordt van 'gereformeerden', bedoeld wordt op Gereformeerden Vrijgemaakt.

Gereformeerden Synodaal huldigen bijvoorbeeld niet het standpunt dat seksuele liefde is voorbehouden aan gehuwden. Ook het standpunt dat de Gereformeerde Synode inneemt inzake homoseksualiteit verschilt hemelsbreed met die van de Gereformeerden Vrijgemaakt.

'Ontucht op school raakt hele onderwijswereld' zou mede daarom een betere kop zijn geweest.

RYPTSJERK H.G. van der Veen

Ouders De Brès woedend

'Stilhouden ontuchtzaak ronduit verkeerde taxatie'

Van onze verslaggevers

AMERSFOORT - Ouders van leerlingen van de in opspraak geraakte scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort zijn woedend dat de directie het jarenlange misbruik van scholieren door een leerkracht heeft verzwegen. „Als dit in der minne is geschikt, welk vertrouwen kunnen we dan nog hebben voor de toekomst?” vraagt een van hen zich af. TR 0-3

Woensdag werd bekend dat een docent van de gereformeerde Guido de Brès tenminste achttien minderjarige jongens seksueel heeft misbruikt. De man moest in 1990 van de school in therapie. Toen drie jaar later bleek dat hij zich weer aan jongens had vergrepen, is hij ontslagen.

De leiding van de school heeft pas gister besloten aangifte te doen. Justitie begon al een dag eerder de zaak te onderzoeken naar aanleiding van de publiciteit rond de zaak.

Rector G. J. van Middelkoop blijkt een paar maanden geleden nog voor een gezelschap van vierhonderd toen nog onwetende ouders te hebben verkondigd dat hij bemoeienis van hen bij het beleid van de school als een motie van wantrouwen ziet. Ouders wilden een 'bezinningscommissie' vormen die zich buigt over zaken als drugs- en drankgebruik en seksualiteit. Ook waren er vragen over de omgang tussen leerkrachten en leerlingen.

Een ouder: „Van Middelkoop heeft toen in een emotioneel betoog verklaard dat hij zo'n commissie als kritiek op de leiding beschouwde. Impliciet zei hij dat de directie alle zaken op orde had. Dan is het onbegrijpelijk dat nu zo'n grote ontuchtzaak naar buiten komt.” Bestuursvoorzitter G. Otten, verantwoordelijk voor de handelwijze van de directeur, weigert commentaar te geven.

De scholengemeenschap Guido de Brès is een gereformerd-vrijgemaakte school. Docenten en leerlingen zijn lid van de gereformerd-vrijgemaakte kerk, die ongeveer 120.000 gelovigen telt. Ze stemmen doorgaans GPV. De kerk, de enige ware zoals de vrijgemaakten zelf menen, heeft een orthodoxe signatuur, maar vrouwen mogen bij voorbeeld ook in broek gekleed gaan.

Er zijn bijna 120 gereformeerde scho-

len waarvan vier voor voortgezet onderwijs, in de 'bolwerken' Amersfoort, Groningen, Zwolle en Rotterdam. De band tussen ouders, school en kerk is sterk. Dat betekent dat de positie van een geschorste of ontslagen leerkracht wankel kan worden, ook in de kerk.

Kritiek

Het Landelijk verband van gereformeerde schoolverenigingen (LVGS) waarbij alle gereformeerde scholen zijn aangesloten, heeft forse kritiek op de aanpak van de ontuchtzaak. Volgens directeur S. Cnossen betreurt zijn organisatie zeer dat zij niet is ingelicht. „We moesten het uit de krant vernemen. Het stilhouden van de zaak is ronduit een verkeerde taxatie geweest. De school heeft niet begrepen dat publiciteit onontkoombaar is, wil de volledige omvang van de zaak duidelijk worden.”

Volgens Cnossen heeft de LVGS al in 1992 een regeling naar alle aangesloten scholen gestuurd waarin nauwkeurig is beschreven hoe een school moet omgaan met ongewenste intimiteiten. Een vertrouwenspersoon en een klachtencommissie samengesteld door betrokkenen van buiten de school, zouden signalen van ontucht nauwgezet moeten onderzoeken. Ook schrijft de regeling voor dat bij ontucht altijd het bestuur en de ouders moeten worden ingelicht.

Staatssecretaris Netelenbos van onderwijs kondigt aan dat alle scholen

een leidraad krijgen hoe ze moeten omgaan met seksueel geweld. De PvdA-staatssecretaris is van mening dat scholen misbruik moeten aangeven bij de politie.

Juristen zijn het oneens over de vraag of de directeur van de Amersfoortse school wettelijk verplicht was aangifte te doen van de ontucht met zijn leerlingen. Artikel 162 (lid b) van het wetboek van strafvordering beschrijft dat ambtenaren een meldingsplicht hebben. De vraag is echter of de directeur van een bijzondere school 'ambtenaar' is. Juristen die deze vraag met ja beantwoorden, gaan er van uit dat de rector een staatszaak heeft: het geven van onderwijs. Deskundigen die de rector geen ambtenaar vinden, voeren aan dat de man niet door de staat is aangesteld, maar door een privaat bestuur.

In het ene geval kan worden geconcludeerd dat de directeur de wet heeft overtreden door aangifte na te laten, in het andere geval dat werknemers in het openbaar onderwijs aangifteverplichting hebben, en die in het bijzonder onderwijs niet, wat wijst op rechtsongelijkheid.

Bij de onderwijsinspectie zijn vorig jaar 106 klachten binnengekomen van seksuele intimidatie, die kan variëren van verbaal geweld tot verkrachting. Volgens een woordvoerder is van een overwicht aan klachten van zwaar-christelijke scholen geen sprake. Ze komen zowel uit het openbaar als uit de diverse richtingen

in het bijzonder onderwijs. Wel is er in het voortgezet onderwijs een toename te zien van jongens die melden te zijn misbruikt door een leraar.

Over de grens

De rector van de gereformeerde scholengemeenschap in Zwolle en GPV-Eerste Kamerlid K. Veling, zou in een soortgelijke zaak als die in Amersfoort beslist aangifte hebben gedaan. „Als alle dingen die zijn geschreven waar zijn, dan aarzel ik niet. Dit is ver over de grens. Dat moet je aangeven, dat kan niet anders.”

Niet aangeven vindt hij een kwestie van zelfoverschatting. „Ik zou die verleiding ook hebben, maar als je de politie niet inschakelt, overschat je je eigen mogelijkheden om het misbruik te stoppen of te beheersen. Het gaat niet om de dader, maar om de plicht het slachtoffer te beschermen.”

Veling toont zich gevoelig voor de suggestie dat het misbruik verband zou kunnen houden met de geslotenheid van de vrijgemaakte gemeenschap. „Daar zit wel wat in. Als je op een normatieve manier over seksualiteit wil spreken, dan heeft dat het risico in zich dat er dingen worden weggelaten. Als je geen goed woord overhebt voor pornografie, wat betekent dat dan als iemand daar belangstelling voor heeft? Het kan zijn dat die daar niet over durft te praten. Die geslotenheid speelt mee, en het is onzin dat geen vraag te vinden.”

Alsnog aangifte ontucht De Brès

AMERSFOORT, 8 MAART. Het bestuur van de gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort heeft gisteren besloten alsnog bij de politie aangifte te doen van seksueel misbruik door een 45-jarige leraar aardrijkskunde. De man zou tussen 1977 en 1993 achttien leerlingen van de school hebben misbruikt.

School beslist mogelijk vandaag over ontslag rector

Van onze verslaggever

AMERSFOORT

11-3

Het bestuur van de Gereformeerde Scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort beslist waarschijnlijk vandaag of rector G. van Middelkoop moet opstappen. Van Middelkoop's positie is in het gedrang geraakt door de manier waarop hij met de ontuchtaffaire op zijn school is omgesprongen.

Zaterdag heeft de medezeggenschapsraad van de scholengemeenschap (ouders en personeel) het vertrouwen in de rector opgezegd. Volgens de raad heeft Van Middelkoop het seksueel misbruik van ten minste achttien leerlingen door een 45-jarige aardrijkskundeleraar in de doofpot willen stoppen.

Eerder werd Van Middelkoop gekritiseerd door de leiding van de kerk van gereformeerde scholen, het LVGS. Volgens directeur Cnossen had Van Middelkoop in 1990 de ouders van de slachtoffers moeten inlichten. Nadat de aardrijkskundeleraar in 1993 was ontslagen, had de school de kwestie naar buiten moeten brengen, aldus het LVGS.

Van Middelkoop wilde zaterdag geen commentaar geven. Vrijdag verklaarde hij nog geen spijt te hebben van zijn manier van handelen. „Als ik het over moest doen, deed ik het net zo.”

de school de zaak veel eerder bekend moeten maken.

J. Havinga, één van de twee conrectoren van de scholengemeenschap Guido de Brès, was tot de onthullingen van afgelopen woensdag volstrekt onwetend van de ontuchtaffaire op zijn school. „Ik vind het bijzonder vervelend dat ik nooit hiervan in kennis ben gesteld en niet bij de gang van zaken ben betrokken”.

Havinga onthoudt zich echter van commentaar op de handelwijze van rector Van Middelkoop en conrector Kijsses, die tot tweemaal toe gezamenlijk besloten de ontuchtzaak binnenskamers te houden.

AMERSFOORT 6+5 9-3
De positie van rector G.J. van Middelkoop van de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès komt steeds meer onder vuur te liggen.

Positie van rector Amersfoort wankelt

Veel mensen vinden dat hij de jarenlange ontucht van de 45-jarige leraar nooit had mogen verzwijgen. Vandaag praat de Medezeggenschapsraad met het bestuur en de schoolleiding over de handelwijze van Van Middelkoop.

De Medezeggenschapsraad wil bestuur en schoolleiding stevig aan de tand voelen over de gang van zaken. Voorzitter J. Haak betreurt het dat zijn mede-raadslid Hoefakker het

tegenover de media heeft doen voorkomen dat de Medezeggenschapsraad zich volledig schaarde achter het bestuur en de schoolleiding.

Zij van ouders van leerlingen en ex-leerlingen op de scholengemeenschap vinden inmiddels dat de rector moet opstappen. Zij zijn kwaad omdat Van Middelkoop de ontucht-affaire in de doofpot heeft willen stoppen. Een gro-

te groep ouders vindt de eis tot vertrek van de rector echter te ver gaan.

Het Landelijk Verband van Gereformeerde Scholen (LVSG) in Zwolle heeft ook forse kritiek op de aanpak van rector Van Middelkoop. Het LVSG is nooit over de ontuchtzaak ingelicht. „We hebben alles uit de kranten moeten vernemen”, zegt directeur S. Cnossen. Volgens hem had

Door onze redactie onderwijs

AMERSFOORT, 7 MAART. Een team van tien rechercheurs van de Amersfoortse politie onderzoekt mogelijk seksueel misbruik van achttien leerlingen door een leraar aardrijkskunde van de gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort.

Het misbruik zou zich hebben afgespeeld tussen 1977 en 1993 en zou variëren van intimidatie, openlijke masturbatie, orale seks, tot in een enkel geval verkrachting. De schoolleiding heeft de zaak in eigen kring afgehandeld en de docent in 1993 ontslagen. Noch ouders, betrokken leerlingen of school hebben daarna aangifte gedaan bij de politie.

Het misbruik werd gisteren bekend door een bericht van de Geassocieerde Pers Diensten (GPD). Het is de vijfde school die in korte tijd met een ontuchtzaak in het nieuws komt. Eerder bekend twee docenten op een middelbare school in Rijssen tientallen leerlingen te hebben betast. Ook in Nijmegen en Dokkum lopen onderzoeken tegen onderwijzers. De

Politie onderzoekt mogelijke ontucht leraar in Amersfoort

rechtbank in Middelburg veroordeelde onlangs een onderwijzer. In een reactie waarschuwt staatssecretaris Netelenbos (Onderwijs) tegen een 'algemene psychose'. Het gaat om ernstige incidenten, aldus de staatssecretaris, maar „we moeten beseffen dat er op 99,9 procent van de scholen niets aan de hand is”.

Rector G. van Middelkoop van de Guido de Brès scholengemeenschap voor VBO, Mavo, Havo en VWO heeft gisteren een brief gestuurd aan de ouders van alle 2.300 leerlingen. De rector erkent dat de leiding al in 1990 door een ouder op de hoogte was gebracht van de ontuchtige handelingen door de nu 45-jarige leraar van gereformerd-vrijgemaakte huize. De docent bekende toen dat hij tien leerlingen bij hem thuis por-

novideo's had laten zien waarbij hij masturbeerde en de jongens vroeg datzelfde te doen. Ook vond er orale seks plaats.

De schoolleiding besloot de aardrijkskundeleraar niet te ontslaan en de zaak niet aan te geven bij de politie. De rector drong bij de man aan op therapeutische behandeling omdat een ontslag of een juridische procedure de psychische problemen van de docent naar zijn idee zou verergeren. De leraar gaf daaraan gehoor en de school verbood hem nog mee te doen aan buitenschoolse activiteiten.

Maar de maatregelen sorteerden geen effect. In 1993 vernam een vertrouwensarts via ouders dat de docent hun zoon had misbruikt. Tegenover de schoollei-

ding bekende de leraar dat hij tussen 1990 en 1993 opnieuw acht jongens had misbruikt. In een geval zou het om verkrachting gaan. De school ontsloeg de leraar, die direct in een psychiatrisch ziekenhuis werd opgenomen.

In overleg met ouders, betrokken leerlingen en andere leden van de schooldirectie besloot de school opnieuw geen aangifte te doen. Dat gebeurde omdat „politie-onderzoek en de hele juridische rompslomp, voor leerlingen en ouders verschrikkelijk zou zijn”, aldus rector Van Middelkoop. De totale omvang van de zaak is nog niet duidelijk. Naast de achttien gevallen die de docent zelf bekende, is er enkele jaren geleden tenminste een jongen ge-

weest die aan de rector heeft verklaard dat hij ver voor 1990 is misbruikt. Het Openbaar Ministerie heeft besloten naar aanleiding van het krantenartikel alsnog een onderzoek in te stellen naar de vermeende ontuchtzaak. Een woordvoerder van de politie wilde vanochtend niet kwijt of er inmiddels aangifte is gedaan door leerlingen of ouders.

In 1995 kreeg de Onderwijsinspectie 36 klachten over seksuele intimidatie in het basisonderwijs, en 56 klachten over intimiteiten in het voortgezet onderwijs. Dat aantal is al jaren ongeveer gelijk, aldus een woordvoerder. Om incidenten aan het licht te brengen begon het ministerie van Onderwijs in november de actie 'Veilige school'. Zo kan iedereen de onderwijstelefoon (06-8804) bellen voor hulp of advies. Ook streeft staatssecretaris Netelenbos naar een Klachtenwet voor het onderwijs. „Zeker drie kwart van de scholen beschikt al over een klachtencommissie. Ik hoop echter dat dit vanaf 1997 ook wettelijk geregeld is.”

Door onze redactie onderwijst

AMERSFOORT, 11 MAART. Een Amersfoortse aardrijkskundeleraar die verdacht wordt van ontucht met achttien leerlingen van de vrijgemaakt-gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès heeft mogelijk ook als trainer-coach pupillen van de volleybalvereniging Volkei seksueel misbruikt.

In overleg met de politie is de man ontslagen als trainer-coach. Het contact met pupillen is hem verboden en de toegang tot de sporthal is hem ontzegd. De man, de 45-jarige B.K., was tot een week geleden nog actief bij trainingen en wedstrijden van de Amersfoortse volleybalclub. Sinds een jaar trainde en bege-

Ook volleybalclub verdenkt leraar van seksueel misbruik

leidde hij het B2-team met tien jongens van vijftien tot en met zeventien jaar oud. Daarvoor was hij tien jaar lang trainer van de volleybalvereniging Mintonet, die gelieerd was aan scholengemeenschap Guido de Brès.

Concrete ontuchtzaken op de volleybalclub door B. kan Volkei-voorzitter C. Groenestein nog niet noemen. Niettemin staat het voor Groenestein vast dat de man

ook pupillen op de volleybalclub heeft lastiggevalen. Dit maakt hij op uit drie gevallen waarbij ouders hebben aangegeven dat ze professionele hulp zoeken wegens het contact tussen de 45-jarige B.K. en hun zoon. Zelf reageerden de jongens van het B2-team „lacherig”, toen hen in groepsverband werd gevraagd of ze door hun trainer seksueel waren gemintimideerd.

Voorzitter Groenestein is „des

duivels” dat de directie van de scholengemeenschap Guido de Brès hem niet heeft gewaarschuwd toen K. als trainer-coach aantrad. De school had de aardrijkskundeleraar in 1993 ontslagen omdat hij tussen 1977 en 1993 achttien leerlingen seksueel zou hebben misbruikt, variërend van intimidatie, openlijke masturbatie, orale seks, tot in een enkel geval verkrachting. Voorzitter Groenestein: „De schoolleiding is

in mijn ogen meer schuldig dan meneer K. Die man is ziek.”

Het bestuur van de vrijgemaakt-gereformeerde scholengemeenschap beslist vanavond of rector G. van Middelkoop moet opstappen. Zaterdag zegde de medezeggenschapsraad van de school het vertrouwen in de rector op. Volgens de voorzitter van de raad, J. Haak, heeft de rector ten onrechte de zaak in besloten kring afgedaan. „Met name het niet informeren van alle ouders, leerkrachten en het niet inschakelen van deskundigen keuren we volstrekt af”, aldus Haak. Eerder werd om dezelfde reden de handwijze van de rector afgekeurd door de koepel van gereformeerde scholen, het LVGS.

School Amersfoort wil vertrek rector

(Van een verslaggeefster)

AMSTERDAM - De medezeggenschapsraad van de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès heeft dit weekeinde het vertrouwen opgezegd in rector G. J. van Middelkoop. Hij moet op non-actief worden gesteld, vindt de raad. Het bestuur vergadert vandaag onder meer over de positie van de rector, die jarenlang een ontuchtzaak binnenskamers hield.

door MIJNTJE KLIPP

AMERSFOORT - De avond in De Flint is al half op weg als zich een man bij een van de zaal-microfoons meldt. Hij probeert een stemverheffing te onderdrukken. Toch is zijn ingehouden woede voor iedereen voelbaar. „U kunt dan spreken over het niet willen laten escaleren van een ontuchtzaak, en stellen dat de slachtoffers niet wilden dat hun ouders zouden worden ingelicht, maar daar heb ik als ouder geen boodschap aan. Het is uw plicht als rector ons in te lichten. Als het met ons kind goed gaat, maar ook daar waar het niet goed gaat.”

Het is een van de meest emotionele reacties van de over het algemeen rustig verloopende besloten avond, waarop ouders van de 2300 leerlingen van de Guido de Brès-scholengemeenschap tekst en uitleg krijgen over de ontuchtaffaire die zich jarenlang in Amersfoort heeft afgespeeld, en waarnaar inmiddels een justitieel onderzoek is ingesteld.

Rector over affaire ontucht: 'Ik ben geen hulpverlener'

Op de vrijgemaakt gereformeerde school pleegde een aardrijkskundeleraar tussen 1977 en 1993 ontucht met minimaal vijftien jongens. De schoolleiding wist van de laatste drie jaar in elk geval dat de man met jongens naar pornofilms keek, waarbij soms openlijk werd gemasturbeerd. Later bleek dat in zeker twee gevallen sprake is geweest van verkrachting.

Dat hoorde de leiding echter pas nadat de leraar per 1 oktober 1993 was ontslagen. Rector G. van Middelkoop had de leraar - die bekend stond om zijn

straffe hand - aanvankelijk, in 1990, op de vingers getikt en naar een therapeut gestuurd, en de zaak verder binnenskamers gehouden.

Het feit dat de bijeenkomst, vanwege de overweldigende belangstelling, op het laatste moment is verplaatst naar centrum De Flint, zorgt voor een chaotisch begin. Ver na acht uur komen nog ouders de zaal binnen, die een capaciteit heeft van zo'n duizend mensen. Lang niet iedereen kan zitten.

Dat blijkt ook niet nodig. Onafgebroken staan rijtjes mensen bij de microfoons tot ze vra-

gen kunnen stellen aan de man die mikpunt is van alle kritiek: Van Middelkoop.

Hoe heeft de rector toch het besluit kunnen nemen ouders niet over de ontuchtzaak in te lichten? Heeft Van Middelkoop niet ingezien dat door deze man zijn gang te laten gaan, hij hetzelfde gedrag ook weer elders kan vertonen, zoals bij voorbeeld bij de volleybalclub Volkei? En: hoe kan hij nu 'in godsnaam' denken dat niet meer kinderen dan alleen de slachtoffers van de zaak afwisten?

Van Middelkoop struikelt tijdens de beantwoording geregeld over zijn woorden. „Ik heb de zaak verkeerd getaxeerd, ik geef dat volmondig toe. Ook geef ik toe wellicht te beperkt te zijn geweest in hoe ik daarmee om moest gaan. Ik ben geen hulpverlener. Ik heb daardoor onvoldoende rekening kunnen houden met eventuele schuldgevoelens bij de slachtoffers. Als ik er opnieuw voor stond, zou ik het anders doen.”

• Lees verder op pagina 2

Slechts klein rijtje ouders drukt rector de hand

Vervolg van pagina 1

De rector zit hoog op het podium aan een tafel, geflankeerd door B. Koelewijn - secretaris van het bestuur. Vooral Van Middelkoop krijgt het, in het hol van de leeuw, ruim drie uur lang zwaar te verduren, zeker als hij niet kan ontkennen dat de affaire misschien nog niet volledig in kaart is gebracht.

Dat hij het anders zou aanpakken als hij er opnieuw voor stond, wil de zaal zichtbaar graag geloven, maar er klinkt gemor als van Middelkoop aangeeft dat hij de affaire destijds niet erger wilde maken dan zij al was.

„De man is een aidstest afgenomen, waaruit bleek dat er geen gevaar was. Ik heb er met de jongens individueel over gesproken, en gezegd: 'Je moet het je ouders verte-

len, anders doe ik het. Er moeten geen geheimen bestaan.' Maar de jongens wilden het per se niet. En ik wilde de zaak niet zo hoog op laten lopen dat ook andere leerlingen zich beschadigd zouden voelen. Ik ben er incidenteel met de jongens nog op teruggekomen, heb gevraagd hoe het met ze ging.”

Het levert hem een woedende reactie op. „U kunt toch niet van jongens van 16 of 17 jaar verwachten dat ze weten wat het beste voor hen is? Dat zijn nog geen volwassenen.”

Een ander vindt dat Van Middelkoop hiermee heeft gezorgd voor een 'dwingend geheim' waarmee sommigen rondliepen, en daardoor ook voor een vorm van intimidatie. Een zichtbaar aangeslagen ouder stelt: „Door er al die jaren over te zwijgen heeft u ou-

ders de mogelijkheid ontnomen aangifte te doen.”

Ook Koelewijn moet het ontgelden. Hoewel hij, geheel volgens het thema van de avond, 'openhartig en zorgvuldig' heeft verklaard dat het bestuur in gebreke is gebleven, en excuses maakt richting leerlingen en ouders, doet hij het effect van zijn uitspraken in één zin weer teniet. Koelewijn vindt het 'niet aan het bestuur om de leraar publiekelijk aan de schandpaal te nagelen'. Er klinkt gejoel.

Het lijkt het keerpunt van de avond, ten gunste van Van Middelkoop. Plotseling melden zich mensen bij de microfoon die vinden dat er in deze kwestie niet één zondebok kan zijn. „Ook het bestuur wist ervan, en ook wij ouders zijn nalatig geweest.” Meermalen komt vanuit de zaal dan ook de

opmerking dat het bestuur zich toch zeker eveneens op zijn positie zal beraden? Het antwoord wordt echter vooruitgeschoven, naar de bestuursvergadering vandaag.

Vervolgens wordt nog even hardop nagedacht over 'hoe nu verder' op de streng christelijke Guido de Brès. Een ouder wil een meldpunt waar ouders gedurende het externe, onafhankelijke onderzoek dat wordt toegezegd nog bepaalde zaken kunnen melden of aanvullen. Zowel de rol van de rector als die van het bestuur zelf zal in dat onderzoek grondig worden bestudeerd. Verder buigen de commissieleden zich over de vraag hoe het vertrouwen tussen ouders en schoolleiding kan worden hersteld.

Een andere ouder pleit voor een stappenplan waar leerlingen, ou-

ders en school in dit soort situaties wat aan kunnen hebben. Alles zal, zo wordt toegezegd, in het externe onderzoek worden meegenomen. En een speciaal coördinatieteam, bestaande uit onder anderen twee correctoren en een bestuurslid, zal orde scheppen in de gecompliceerde situatie op de scholengemeenschap.

Na afloop van de bijeenkomst staat in de zaal opnieuw een rijtje mensen, alleen nu bij rector Van Middelkoop. Kreeg hij vanmiddag van zijn leerlingen, los van deze zaak, al ruim duizend sympathiebetuigingen; nu wordt dat door een aantal ouders; nog eens dunnetjes overgedaan. Hij drukt handen en luistert naar bemiddigende woorden. En ziet de groep die de zaal meteen verlaat veel groter is.

Vertrouwen rector opgezegd na verzwijgen ontucht leraar

Van onze verslaggever

AC 11-3

AMERSFOORT — Rector Van Middelkoop krijgt vanavond uitsluitel over zijn positie bij de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès. Het schoolbestuur schortte het besluit op,

De gereformeerd-vrijgemaakte school kwam vorige week in het nieuws door het bericht dat aardrijkskundeleraar B.K. tussen 1977 en 1993 ontucht pleegde met ten minste 18 mannelijke leerlingen. De schoolleiding wist tussen 1990 en 1993 in ieder geval dat K. met jongens naar pornofilms keek, waarbij soms openlijk gemasturbeerd werd.

De medezeggenschapsraad, waarin zowel personeelsleden als ouders zitten, neemt het Van Middelkoop kwalijk dat hij deze grootschalige ontuchtaffaire jarenlang stil heeft gehouden. Later bleek zelfs dat er in

zeker twee gevallen sprake is geweest van verkrachting. Dat hoorde de schoolleiding pas nadat de leraar, in 1993, was ontslagen.

De emoties laaiden zaterdag hoog op tijdens de spoedvergadering van medezeggenschapsraad, schoolbestuur en directie. De conclusie was dat de rector onvergeeflijke blunders heeft begaan. Met Van Middelkoop aan het roer is het volgens voorzitter Haak van de medezeggenschapsraad onmogelijk de reputatie van de school snel op te poetsen. „Hij kan niet meer functioneren. Wij twijfelen niet aan zijn integriteit, maar hij is

nadat de medezeggenschapsraad zaterdagavond het vertrouwen in Van Middelkoop opzegde. De raad vindt dat de rector op non-actief moet worden gesteld.

met deze zaak geheel verkeerd omgegaan.”

Het bestuur heeft zijn besluit over de positie van de rector opgeschort tot vanavond. Dan vindt een informatie-avond plaats voor de ouders van alle leerlingen. De leerlingen, die zich vandaag op de eerste schooldag na de krokusvakantie pas om twaalf uur hoeven te melden, voeren vanmiddag gesprekken met hun klasseleraars.

De medezeggenschapsraad heeft overigens ook weinig vertrouwen meer in het bestuur, dat alleen uit ouders bestaat, maar zegde dit niet keihard op.

Van Middelkoop zelf onthoudt zich vooralsnog van elk commentaar.

Volleybalclub

K. vergreep zich niet alleen aan zijn leerlingen, hij maakte als trainer ook misbruik van zijn pupillen bij de plaatselijke volleybalclub Volkei. In dat vermoeden is Volkei-voorzitter Groenestein gesterkt na overleg met de ouders van de jongens.

Groenestein is razend omdat niemand van Guido de Brès hem heeft ingelicht over de praktijken van K. „Volwassen mensen hebben ons opgescheept met een zieke figuur, die wij hebben losgelaten op zeer kwetsbare jeugd.”

In verschillende gereformeed-vrijgemaakte kerken in Amersfoort is gisteren aandacht besteed aan de ontuchtaffaire.

Procedure voor klacht van leerling

(Van een verslaggever)
AMSTERDAM — Het kabinet bespreekt binnen enkele weken een plan voor een klachtenwet, die scholen verplicht in een klachtenprocedure te voorzien. De wet moet het leerlingen mogelijk maken bij de onderwijsinspectie klachten in te dienen tegen hun school.

De staatssecretaris zei dit zaterdag in Amsterdam tijdens een themadag van het Landelijk Actie Komitee Scholieren over geweld en criminaliteit op scholen. „Driekwart van de Nederlandse scholen heeft al een dergelijke procedure, het gaat erom dat andere gedeelte ook zover te krijgen,” aldus Netelenbos.

De staatssecretaris deed het voorstel vorig jaar al. „De gevallen van misbruik van leerlingen waar de vorige week de kranten vol van stonden, hebben me alleen maar gesterkt in de overtuiging dat zo'n wet er moet komen. De directie van een school is vaak bang met problemen naar buiten te treden; dat taboe moet worden doorbroken.”

sinds 1978 misbruikt; hij was toen nog geen 13. 'Wee je gebeente als je het tegen iemand vertelt', had de leraar bedreigd en hij had ook weleens 's nachts met brandende koplichten voor de deur gestaan. „Ruud leefde in verschrikkelijke angst”, vertelden zijn ouders. „Hij dacht dat God boos op hem zou zijn. Hij is totaal veranderd. Na een plezierige avond, toen we constateerden dat hij opgewekt was, zei hij: 'Heb je de echte Ruud wel gezien?'. Zijn geloof is diep weggezakt.”

Het RD verdiepte zich in het fenomeen 'klassenavond'. De Jacobus Fruytier-scholengemeenschap in Apeldoorn besloot reeds lang geleden om daar van af te zien. „De school compenseert dit met spannende elementen tijdens een excursie”, aldus rector L. van Dijke. Het Wartburg College in Rotterdam houdt klassenmiddagen, die uiterlijk om 20 uur afgelopen zijn, in aanwezigheid van minimaal twee docenten. Bij

VERVOLG P. 12 RECHTSERVEN

'Zware pers' schrijft open over ontucht-zaken op scholen

CD 21-3-4

De handelwijze van drs. G.J. van Middelkoop, rector van de vrijgemaakt-gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort, zou kunnen worden verdedigd met een bijbeltekst. Matteüs 18, vers 15 en 16, meldt: „Indien uw broeder zondigt, ga heen, bestraf hem onder vier ogen. Indien hij naar u luistert, hebt gij uw broeder gewonnen”. Zou hij weigeren, dan moesten er getuigen bij worden betrokken, daarna de gemeente en als dat nog geen resultaat had 'dan zij hij u als de heiden en de tollenaar'. Enkele verzen eerder gaat het zelfs over 'zondige' armen, benen of ogen, die je af zou moeten hopen, omdat het beter is op verminkt op aarde te zijn 'dan in het eeuwige vuur geworpen te worden.’’

Maar het vrijgemaakt-gereformeerde Nederlandse Dagblad (ND) noch het orthodox-protestantse Reformatorisch Dagblad (RD) zoeken naar 'bijbelse' excuses voor het feit dat ernstige zonden van leerkrachten met de mantel der liefde werden bedekt. De 'zware tak' van christelijk Nederland is door beide kranten in

de afgelopen weken terdege voorgelicht over de ontuchtaffaires in Rijssen en Amersfoort.

De onthulling, op 6 maart, dat een leerkracht van de Amersfoortse school zich jarenlang schuldig maakte aan seksueel misbruik van leerlingen, de schoolleiding de zaak tot twee maal toe met de mantel der liefde bedekte, de ouders pas werden ingelicht nadat de directeur een anonieme dreigbrief had gekregen en dat de politie er buiten bleef, is als een bom ingeslagen. Net twee weken eerder was aan het licht gekomen dat ook een godsdienstleraar op een reformatorische school in Rijssen langdurig ontucht met leerlingen had gepleegd. Alom werd geconstateerd dat de scholen de feiten geheim hadden gehouden omdat anders pijnlijk aan het licht zou komen dat de hoge zedelijke normen die bij de 'zware christenen' in acht worden genomen — seks blijft beperkt tot in het huwelijk — ernstig waren overtreden.

Justitie had zonder meer moeten worden ingelicht, vinden de twee kranten, al stelt het Reformatorisch Dagblad dat aanzienlijk 'harder' vast dan de krant van vrij-

gemaakt Nederland. In een commentaar op 8 maart constateert het RD dat het seksuele normbesef in Nederland weliswaar „sterk is afgeleden”, maar dat „seksueel misbruik algemeen wordt afgekeurd”. De school in Amersfoort heeft ernst en omvang van het misdrijf niet doorzien, „maar ook dat hing samen met het feit dat men zo graag de politie er buiten wilde houden. Ontucht met minderjarigen is een ernstige zaak. Het ligt niet op de weg van een gereformeerde organisatie om dat te bagatelliseren.” Ook volgens het commentaar in het Nederlands Dagblad had justitie moeten worden ingelicht: de schoolleiding maakte een 'taxatiefout', omdat voldoende inzicht ontbrak. De volgende dag voegde de krant hier aan toe: „Zit er niet iets in dat we de vijandige buitenwereld er het liefst buiten houden en dat we soms menen voor interne problemen politie en justitie niet nodig te hebben?”

Reportage

De algemene berichtgeving werd door beide kranten uitvoerig aangevuld met toelichtingen en reportages over de 'eigen' affaires.

Het Reformatorisch Dagblad signaleerde 'verdriet en verwarring' in het Overijsselse dorp. Persofficier mr. E. Wesselius liet weten dat het moeilijk was slachtoffers over de zaak aan het spreken te krijgen. „Het kan zijn dat iemand er na tien jaar niets meer over kwijt wil.” Loco-burgemeester G.J. Harbers ontkende de 'geslotenheid' van Rijssen door te wijzen op de industrie, met open verbindingen met de hele wereld, de 30 nationaliteiten die er wonen en het feit dat vijf procent van de bevolking allochtoon is.

'Amersfoort' maakte pas echt de pennen los. Uitvoerig liet het ND één van de ouders aan het woord die constateerde dat de school hen in de kou had laten staan. „Na de verschrikkelijke verbijstering over wat er met je kind is gebeurd is er grote behoefte geweest aan nazorg, gesprekken en pastorale begeleiding. Daar is niet op ingegaan.” Volgens directeur Van Middelkoop waren de ouders het echter achteraf met de gekozen procedure eens. Wel vertelde hij dat het 'zwijgen' een 'last' was geweest: „Op schoolavonden sprak je de ouders, terwijl je een gebeurtenis moest verzwijgen. Dat klopt niet met de verhouding die je als school met hen hebt.”

Indringend was een tweede verhaal, over een oud-leerling die nog onlangs een mislukte poging tot zelfmoord deed. Hij werd

Extern onderzoek naar rector om verzwijgen ontuchtzaak

AC 12/3

Van onze verslaggever

AMERSFOORT — Deskundigen van buiten gaan onderzoeken hoe de leiding van de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès de ontuchtaffaire rond een aardrijkskundeleraar heeft aangepakt. Het bestuur van de vrijgemaakt-gereformeerde scholengemeenschap heeft dat gisteravond bekendgemaakt na een informatieavond voor de ouders.

De onderzoekers moeten alle feiten boven tafel halen. Ook moeten ze zich buigen over de vraag hoe het vertrouwen tussen ouders en schoolleiding kan worden hersteld. Dat heeft door de affaire een flinke deuk opgelopen.

Zaterdagavond zegde de medezeggenschapsraad, waarin ouders en personeelsleden zitten, het vertrouwen in rector Van Middelkoop op. Hem wordt kwalijk genomen dat hij de ontuchtaffaire binnenskamers heeft afgehandeld.

De rector gaf gisteravond tegenover de ouders ook toe de zaak verkeerd ingeschat te hebben. Een deel van de ouders nam daar genoegen mee, een ander deel sprak schande over de houding van schoolleiding en bestuur. Dat bezint zich vandaag grondig op zijn eigen positie en op die van de rector, deelde een woordvoerder mee.

Inmiddels is op de school een speciaal coördinatieteam aan de slag gegaan, waarin onder anderen twee conrectoren en een bestuurlid zitten. Deze club moet orde scheppen in de gecompliceerde situatie. De voorzitter van dit team is ook een

extern deskundige.

De leerlingen van de scholengemeenschap zijn ondertussen een handtekeningenactie voor hun rector begonnen. Ruim duizend leerlingen zetten gisteren hun handtekening onder een sympathiebetuiging voor Van Middelkoop, zonder zich uit te spreken over de vraag of hij moet aanblijven. De rector nam het briefje gistermiddag in ontvangst.

De rector blijkt getapt. „Hij kent ons allemaal van naam en weet van iedereen wanneer die jarig is. Het is echt een toffe peer”, aldus een leerling. Maar dat wil niet zeggen dat iedereen

zijn handelwijze in de ontuchtzaak goedkeurt. Op het schoolplein circuleerden ook pamfletten met de tekst 'Van Middelkoop moet blijven'. Aan deze oproep wilden maar tien scholieren hun naam verbinden.

De 2300 leerlingen keerden gistermiddag terug van hun voorjaarsvakantie. Zij werden door hun klasseleraars in het kort bijgepraat over de affaire. Daarna kregen de klassen vrij. De docenten hadden 's ochtends achter gesloten deuren adviezen gekregen van de schoolleiding en vertrouwenspersonen.

Vrijgemaakten bang voor terugslag na ontuchtaffaire Rector tijdelijk teruggetreden om ontuchtzaak

Door onze redactie onderwijs

NRC

AMERSFOORT, 14 MAART. Rector G.J. van Middelkoop van de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès treedt voorlopig terug als schoolleider, in afwachting van de resultaten van een extern onderzoek naar zijn optreden in een ontuchtaffaire op zijn school.

De voorzitter en secretaris van het schoolbestuur stappen wel definitief op wegens hun handelwijze in deze kwestie.

Dit maakte het schoolbestuur gisteren bekend. De leiding van de vrijgemaakt-gereformeerde scholengemeenschap wil met deze maatregelen proberen het vertrouwen van de ouders te herstellen. Rector en schoolbestuur waren in opspraak geraakt omdat ze vermeend seksueel misbruik door een aardrijkskundeleraar in besloten kring hadden afgedaan. De man zou tussen 1977 en 1993 ten minste achttien scholieren seksueel hebben misbruikt.

Vijf andere bestuursleden, die in 1993 tevens van de zaak op de hoogte waren, laten het aan de ledenvergadering begin april over of zij al dan niet mogen aanblijven. Volgens woordvoerder H. van Rhee van het schoolbestuur is rector Van Middelkoop zelf tot de slotsom gekomen dat het beter is dat hij even uit beeld verdwijnt, maar spoort zijn stap goed met de voorlopige conclusies van het bestuur.

Van Middelkoop heeft inmiddels toegeven de ontuchtzaak verkeerd te hebben ingeschat. Hij verzweeg de affaire voor de buitenwereld, zelfs voor de ouders van sommige slachtoffers. De rector deed dat naar eigen zeggen onder meer om de slachtoffers en

dader verdere schade te besparen. Door de zaak op deze wijze af te doen, kon de dader doorgaan met zijn praktijken, zo luidt de belangrijkste kritiek op de rector. Na het ontslag van de leraar, per 1 oktober 1993, kwamen ook twee gevallen van verkrachting aan het licht. Justitie heeft de zaak in onderzoek.

Voor het externe onderzoek naar eigen optreden heeft het schoolbestuur nog niemand aangezocht. Wel is duidelijk dat de leden buiten de eigen vrijgemaakt-gereformeerde kring worden gezocht. De commissie zal het optreden van rector en schoolleiding in de zaak onderzoeken.

Ook zal de commissie het onderwijskundig beleid van de school doorlichten, aldus woordvoerder Van Rhee. Een oud-leerling dient vandaag bij de Onderwijsinspectie een klacht in omdat ze in 1987 op grond van een onwettig contract van school is verwijderd. Ze had een contract ondertekend waarin was vastgelegd dat ze op haar kerstrapport niet meer dan drie vijven mocht hebben. Dat lukte haar niet, waarna ze onmiddellijk van school werd verwijderd. De school zegt de contracten al jaren te gebruiken, maar volgens een woordvoerder van de Onderwijsinspectie is dit in strijd met de wet.

DOOR GUIDO DE BRUIN

HC 12-3

Zwolle - De ontuchtaffaire op de scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort waarbij een aardrijkskundeleraar jarenlang ontucht bedreef met leerlingen, heeft in vrijgemaakt gereformeerde kring bezorgdheid gewekt over haar reputatie naar buiten.

Terwijl de vrijgemaakt gereformeerden zeggen midden in de wereld te staan is nu het beeld ontstaan van een gesloten gemeenschap die er een krampachtige seksuele moraal op na houdt.

„Voorspelbaar was dat de ingrediënten 'streng gereformeerd' en 'seks' zeker geen positieve publiciteit zouden opleveren”, aldus het Nederlands Dagblad, dat vooral door vrijgemaakt gereformeerden wordt gelezen, afgelopen weekende in zijn commentaar. „Alles dat in dit land gereformeerd heet” is door de opschudding rond de ontuchtaffaire in Amersfoort geschaad, meent hoofdredacteur P. Bergwerff.

„Ik heb niet de indruk dat er op gereformeerde scholen op het gebied van seksualiteit geslotenheid heerst”, zegt J. Messelink, plaatsvervangend directeur van het Gereformeerd Pedagogisch Centrum in Zwolle. Mede uit de ervaringen van zijn eigen kinderen concludeert hij dat vrijgemaakt gereformeerde biologieleraars seksualiteit „op open wijze” aan de orde stellen. Messelink wijst de suggestie dat op vrijgemaakt-gereformeerde scholen gevallen van seksueel misbruik eerder stil worden gehouden dan op gewone protestants-christelijke scholen, met kracht van de hand.

Gezien de principes die vrijgemaakt gereformeerde scholen

trachten hoog te houden, komt de Amersfoortse affaire in eigen kring natuurlijk hard aan. „Maar elke zonde behoort hard aan te komen”, relativeert Messelink.

Richtsnoer

De theologe dr. M. Veerman, kenner van gereformeerd Nederland, omschrijft de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt als „een typisch orthodox-gereformeerd kerkgenootschap”. De bijbel geldt op religieus en wereldlijk terrein als absoluut richtsnoer.

Aan de zogeheten drie formulieren van enigheid - de Heidelbergse Catechismus, de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels - wordt onverkort vastgehouden. De gereformeerde martelaar Guido de Brès (1522-1567), naar wie de Amersfoortse scholengemeenschap is genoemd, is de auteur van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

De Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt ontstonden in 1944 uit een dogmatisch meningsverschil over doop en verbond binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN). Net als de Kerk die zij verlieten, richtten de vrijgemaakten op bijna alle maatschappelijke terreinen eigen organisaties op. Zo zijn er vrijgemaakte-gereformeerde scholen, een politieke partij (GPV), maatschappelijk werk, een huwelijksbureau en de Gereformeerde Toer- en Caravanclub. De 119 basisscholen en tien middelbare scholen op vrijgemaakt-gereformeerde grondslag hanteren voorslagnog een „gesloten benoemingsbeleid”, aldus Messelink. Docenten moeten lid zijn van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Het Nederlands Dagblad en het GPV hebben die eis laten vallen. Werknemers of leden worden wel geacht lid te zijn van een kerk die de gereformeerde belijdenisgeschriften onderschrijft.

Volgens Messelink opereren

VERVOLG GD 21-3

een school in Gorinchem waren avonden bij leraren thuis taboe: „Dan bestaat de kans op ontsporing. Op school lijkt dat gevaar kleiner.”

Gereformeerd

Dat de ontuchtzaken zich in 'eigen' kring afspelen doet duidelijk pijn. Op 9 maart stelde het ND vast dat het naief was te veronderstellen dat een zaak met zoveel betrokkenen geheim kon blijven. „Voorspelbaar was dat de ingrediënten 'streng gereformeerd' en 'seks' zeker geen positieve publiciteit zouden opleveren en dat dus de naam van de school en in het kielzog daarvan alles wat in dit land gereformeerd heet zou worden geschaad. En dat is deze week ook gebeurd.” De reactie van het RD was nuchter: „We moeten naar binnen en naar buiten niet de schijn willen ophouden dat zulke dingen bij ons niet voorkomen. Dat zou in strijd zijn met de gereformeerde belijdenis, die er immers van uitgaat dat ook de ware gelovigen nog steeds tot alle boosheid geneigd zijn. Gereformeerde mensen zijn niet beter dan anderen, maar ze weten wel beter. Daarop moeten ze worden aansproken en dat laatste niet op een vrijblijvende manier.”

Op 14 maart bereikte de Amersfoortse affaire een voorlopige apotheose. Rector treedt voorlopig terug, opende het ND. Op pagina drie het bericht: 'School meldt ontucht in 's-Gravezande'.

André Horlings is redacteur van deze krant

vrijgemaakt-gereformeerde scholen meer dan het protestants-christelijk onderwijs vanuit een „orthodox en confessioneel” kader. „Wij zien het kind als een geschenk van God, dat ook eigendom van de Here blijft en waarmee je uiterst behoedzaam mee moet omspringen.” Ook seksualiteit geldt als een „fraai geschenk waarmee je niet naar believen omspringt”.

'Ontuchtzaak bewijst diepe verdorvenheid van de mens'

NVMN

AMERSFOORT - Schuld, boete maar bovenal vergeving. Die thema's stonden gistermorgen centraal in de dienst van predikant A. Hendriks in De Kandelaa: de kerk van docent B. K. Het nieuws over hun broeder die met minstens 18 jongens van de gereformeerd-vrijgemaakte scholengemeenschap Guido de Brès ontucht heeft gepleegd, moet een grote schok geweest zijn voor de honderden kerkleden. Aan Hendriks de moeilijke taak het onderwerp niet onbesproken te laten.

De dominee was zich bewust

van zijn verantwoordelijkheid. In de bede voorafgaand aan de preek stond hij stil bij de 'verschrikkingen die de afgelopen week naar buiten zijn gebracht en die ons allemaal bezighouden'. Volgens Hendriks een bewijs van de diepe verdorvenheid in de mens. „Maar het is een grote troost dat we met al onze nood bij God mogen schuilen”.

De Goddelijke troost en Zijn vergevingsgezindheid vormden de rode draad van Hendriks' eredienst. De predikant had

het accent kunnen leggen op de slechte mens en kunnen preken over Sodom en Gomorra; hij koos voor een mildere benadering. De mens is weliswaar geneigd tot alle kwaad, maar Jezus is niet voor niets aan het kruis gestorven.

In deze weken voor Pasen staan veel dominees stil bij de lijdensweg van Jezus, zo ook Hendriks. Zijn preek was gebaseerd op het Mattheus-evangelie waarin de verrader Judas zelfmoord pleegt. Vlak voor zijn dood richt de discipel zich in

berouw tot de overpriesters en oudsten met de woorden: 'Ik heb gezondigd, onschuldig bloed verraden'. Maar het Sanhedrin (de hoge raad die het opzicht had op de uiterlijke eredienst) keert zich van hem af.

Een link met het gebeurde van afgelopen week is wellicht ver gezocht. Toch heeft Hendriks niet voor niets dit bijbelgedeelte gekozen. In zijn preek wees hij op de harde opstelling van het Sanhedrin tegenover Judas die in nood verkeerde. „Een gruwelijke afwijzing door de herders van het volk”, aldus

de predikant. En een bedekte raadgeving aan de kerkelijke gemeente. 'Laat broeder K. niet vallen'.

Een nobel, maar moeilijk streven. De Kandelaa zal voor dilemma's komen te staan als K. lid wil blijven. Want tegenover de dader staan de slachtoffers. En de bijbel is heel duidelijk wat de bescherming van zwakkeren betreft. Openheid zal heel belangrijk zijn. Ook het beladen onderwerp homoseksualiteit moet ter sprake komen. In de orthodox-protes-

de mens'

Protestantse scholen willen gedragscode voor ontuchtzaken

Geld. 16/3

DEN HAAG (ANP) - De schoolbesturen in het protestants-christelijk onderwijs willen een gedragscode voor het geval leerlingen het slachtoffer worden van ontucht. Volgens de overkoepelende organisatie BPCO is zo'n code beter dan een wettelijke meldingsplicht, zoals die geldt in het openbaar onderwijs. Staatssecretaris Netelenbos van onderwijs onderzoekt of die plicht ook van toepassing moet zijn op het bijzonder onderwijs. Aanleiding voor het voorstel van de BPCO vormt de ontuchtzaak rond

een 45-jarige aardrijkskundeleraar van de Gereformeerde Scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort. De leiding van de Amersfoortse scholengemeenschap besloot aanvankelijk de incidenten binnenskamers af te doen en niet te melden bij de politie. In het Wetboek van Strafvordering staat dat burgers alleen verplicht zijn aangifte te doen van zware misdrijven, zoals ondermijning van de staatsveiligheid, moord, ontvoering en verkrachting. Ontucht valt daar niet onder. Voor ambtenaren

geldt dat zij wél verplicht zijn om aangifte te doen van elk misdrijf waar ze in hun functie mee te maken krijgen, maar directies en leerkrachten in het bijzonder onderwijs zijn geen ambtenaar, omdat ze in dienst zijn van het bestuur van de school. Werknemers van openbare scholen zijn wel ambtenaar, omdat ze in dienst zijn van de gemeente, die verantwoordelijk is voor het openbaar onderwijs.

tantse richtingen is de liefde voor het eigen geslacht een zonde. Maar juist die strenge afwijzing kan tot excessen leiden. Wat niet in het openbaar mag, moet in het geniep gebeuren.

„U mag uw zonden bij Jezus brengen. Hij heeft ervoor geboet”, zei Hendriks. Juist in het gebed na de preek stond hij langdurig stil bij de ontuchtzaak. De predikant waarschuwde voor satan 'die als een briesende leeuw tekeer gaat en mensen verleidt het zevende gebed te overtrede' (Gij zult niet begeren uws naasten

vrouw).

Hij bad voor de leiding van de scholengemeenschap Guido de Brès, de docenten, de leerlingen én de leraar aardrijkskunde. „Iedereen kan bij U vergeving vragen, hoe groot de zonde ook is”.

Verder stond de dominee even stil bij de gevolgen van de bekendmakingen. „We hebben vaak onze mond vol over andere groepen, maar nu moeten wij ons voor God verootmoedigen. Het ergste is dat God wordt bezoedeld”.

Sportleraar verdacht Weer geval van ontucht op De Brès

Door Siem Eikelenboom en István Kóvi

UN 20-3

Amerfoort - Opnieuw wordt een docent van de gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort beschuldigd van ontucht. Ditmaal gaat het om een sportleraar die werkzaam is op de dependance aan de Arnhemseweg. Hij zou zich hebben vergrepen aan meisjes.

De aantijgingen zijn afkomstig van een 25-jarige oud-leerlinge. Zij heeft inmiddels bij de politie gemeld aangifte te willen doen van het feit dat ze eind jaren tachtig door de docent is misbruikt. Ze was bij hem thuis gevraagd om op zijn kinderen te passen. Omdat de man pas laat zou thuiskomen, was ze blijven slapen. 's Morgens was K. ongevraagd de logeerkamer binnengekomen om haar als dankbevestiging ontbijt op bed te brengen. Vervolgens zou hij zich aan de vrouw hebben vergrepen.

De aangeefster zegt dat zij niet het enige slachtoffer is van de sportleraar. Volgens haar zijn er zeker nog drie, vier andere meisjes door hem misbruikt. Zij hoopt dat door haar aangifte ook de andere slachtoffers naar de politie stappen.

De oud-leerlinge besloot aangifte te doen toen ze vernam dat haar voormalige sportleraar sinds medio 1995 vertrouwensman is op de locatie van de scholengemeenschap aan de Arnhemseweg. De man zit ook in het team van vertrouwenspersonen dat is ingesteld naar aanleiding van de ontucht door de voormalige leraar aardrijkskunde B.K. Deze docent werd in 1993 ontslagen na ontucht met achttien mannelijke leerlingen. De zaak werd door de schoolleiding stilgehouden.

Signalen

Schoolwoordvoerder H. van Rhee erkent dat er signalen zijn opgevangen rond één van de vertrouwenspersonen. Bij het bestuur is volgens hem echter nog geen enkele concrete klacht binnengekomen. De in opspraak geraakte docent heeft zich na overleg met de schoolbestuur met onmiddellijke

Eigen kring

NLC 11-3

„KWALITEIT en verantwoordelijkheid” zijn twee onderwerpen die centraal staan in de jongste onderwijsbegroting van het 'paarse' kabinet. Daar kan niemand tegen zijn, zou men zeggen. Maar in het verzuilde onderwijswereldje kunnen zelfs de eenvoudigste onderwerpen — zoals een verplichting voor iedere school een klachtenregeling in te voeren — zeer gevoelig liggen. Een teken daarvan is de comotie die minister Dijkstal (Binnenlandse Zaken) onlangs ten deel viel toen hij iets zei over artikel 23 van de Grondwet, het onderwijsartikel.

Deze bepaling gaat direct terug tot de onderwijspecificatie van 1917. Behalve de „vrijheid van richting” (het recht scholen met een bepaalde levensbeschouwing op te richten) bracht deze ook de „vrijheid van inrichting”, het recht om de bijzondere school naar eigen inzicht te organiseren. Het bijzonder onderwijs koestert dit recht tot „zelfverwikkelijking in eigen kring”, zoals het wel wordt genoemd; met de bijbehorende private rechtsvormen en eigen rechtspraak.

Het kan echter niet zo zijn dat elementaire regels binnen onze samenleving stil houden aan de bijzondere schoolpoort. „De school is geen eiland”, zoals minister Ritzen en

Opnieuw leraar Guido de Brès beschuldigd

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM VK 21-3

Opnieuw heeft een oud-leerling van de scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort een leraar beschuldigd van ongewenste seksuele handelingen. De leerling heeft haar verhaal, dat speelt in de jaren tachtig, aan de *Amersfoortse Courant* verteld, maar geen aangifte gedaan bij de politie.

De politie ziet vooralsnog geen reden deze nieuwe zaak te onderzoeken. Het bestuur van de school stelt wel een onderzoek in. Het heeft de man, een sportleraar, gevraagd zijn functie als vertrouwenspersoon neer te leggen. De leraar maakt deel uit van een team van vertrouwenspersonen.

Volgens een woordvoerder van het bestuur heeft de school geen contact met de oud-leerling opgenomen. 'Er wordt zoveel beweerd over de school. Straks komt er nog een leerling die ontevreden is over een rapportcijfer. In deze nieuwe zaak is door de klaagster geen aangifte gedaan.' Twee weken geleden kwam de Guido de Brès in de publiciteit toen bleek dat een aardrijkskundeleraar zeker achttien leerlingen had misbruikt.

ingang teruggetrokken uit het team van vertrouwenspersonen.

Het bestuur had zich volgens Van Rhee al voorbereid op nieuwe ont-hullingen. „Als er eenmaal één zaak bekend wordt, kun je verwachten dat er meer mensen met zoiets naar buiten komen”.

Ouders & COO, de vereniging van ouders van kinderen op christelijke scholen, wil dat er een verplichting komt om gevallen van ontucht met leerlingen aan de politie te melden. De vereniging vreest dat alleen een gedragscode de veiligheid van leerlingen onvoldoende beschermt.

Misbruik VK 13-3

DE ENE schokkende onthulling is nog niet aan verwerking toe of de volgende dient zich alweer aan. Wie had ooit gedacht dat we in ons land zoveel seksueel geperverteerden de kost gaven. Steeds meer hoor je de vraag die je ook aan jezelf stelt, eerst schuchter, dan harder en dwingend: 'Ben jij al in je jeugd seksueel misbruikt? Niet eromheen draaien. Mag eventueel ook later zijn, hoor.' Er wordt diep in het geheugen gegraven en jawel hoor: seksueel misbruikt. Enfin, zou kunnen. Dat aanmoedigende klapje op je bips dat die oom je gaf, vergezeld van de woorden: Ga jij maar fijn buiten spelen', was dat wel uit aardigheid gedaan of kwam hij toen aan zijn gerief? Tante die je op je verjaardag zo hard aan haar boezem klemde dat je naar adem snakte, deed ze dat uit liefde voor haar schrale neefje of was ze op een woeste jacht naar de toppen van het genot?

Al die vreselijke dingen die nu naar boven komen maken dat je op straat ook heel anders loopt en kijkt. Als ik langs de hekken van de

speelplaats van de kleuterschool loop zie ik een juf een kindje optillen. Als dat 'maar goed gaat. Trouwens, wat doe ik daar zelf voor de hekken van de kleuterschool? Ik verhaast mijn pas en beland aan de overkant van het Stedelijk Museum in Amsterdam. In de rij voor het museum staat een meisje met een tekenmap onder haar arm. Je gaat me toch niet vertellen dat Rudi Fuchs...? Honderd meter verder kom ik de dichter Gerrit Kouwenaar tegen (dit speelt zich allemaal af buiten de grachtengordel). Schichtig kijken we elkaar aan en vermoeden verschrikkelijke geheimen.

Zou alles, sport, onderwijs, leger, het leven zelf, alleen maar tot dekmantel dienen voor ontzettend geveetwel? En nu hebben we het alleen nog maar over het seksuele misbruik. Maar denk eens aan het gewone gebruik! Zou ons land alleen maar uit een grote zinderende hoop van aan en in elkaar peuterende beestmensen bestaan? En het moet nog voorjaar worden.

Remco Campert

Leuk doen VK 18-3

Wat goedkoop dat Remco Campert onder het mom van satire een stukje meent te moeten schrijven over seksueel misbruik (*de Volkskrant*, 13 maart). Eigenlijk schoffert hij, bedoeld of onbedoeld, alle slachtoffers van seksuele intimidatie en seksueel misbruik, omdat er weer eens zonnig leuk gedaan moet worden over misschien wel het enige onderwerp waar leuk doen niet bij past.

UTRECHT

Paul Impens

GAB3

CONTRAPUNT

Martin van Amerongen

Een broeder te Zwolle

Ogenschijnlijk wordt de natie door een golf aan sekschandalen overspoeld. In werkelijkheid is het altijd al een bende geweest in de duistere alken van de Nederlandse samenleving. Het verschil met vroeger is dat de dag- en weekbladen in dit soort affaires geen enkele schroom meer kennen. Lees de *Volkskrant* (ex-r.k.) over het seminarium Rolduc, zo te zien een vergeestelijkt knapensaua waarin de aankomende patertjes worden uitgenodigd op de knie van hun vaderlijke vrienden te gaan zitten, die zij, tussen het knuffelen door, geacht worden met 'moeder' aan te spreken. Lees *Trouw* (pr.-chr.) over de Noorse Broeders, een van die religieuze sektes waarin tussen het bidden achteloos de jongensbilletjes worden beroerd. De Noorse Broeders zijn inmiddels in diskrediet gebracht door de godsdienstleraar X. (ex-dominee, elf kinderen), die in de loop der jaren tientallen keren zijn zegenende handen heeft uitgestoken naar de knaapjes die aan zijn zorg waren toevertrouwd. 'Zij liepen in strakke, hooggesloten broeken met riempjes, waarin hun geslachtsdelen goed zichtbaar waren, als hondjes achter de leraar aan.'

'Een gevaarlijk gekkenhuis', noteerde *Trouw* uit de mond van een expert, een gekkenhuis waarin dit soort zedendelicten onder-tussen in discrete 'gebedsbijeenkomsten' worden gecorrigeerd, waarschijnlijk omdat deze praktijken in dit milieu meer regel dan uitzondering zijn. Iedere sociale groep heeft nu eenmaal zijn speciale code waarbij zwijgzaamheid en zelfbescherming de hoogste prioriteit genieten.

Vergelijk het met de dames en heren van het hoofdstedelijke gerechtshof. Is daar ooit intern actie ondernomen tegen het ongeloflijke feit dat (zie *De Groene* van vorige week) niet minder dan 46 van de 59 vaste leden een nevenfunctie vervullen? Het schandaal wordt gepersonifieerd in plaatsvervangend raadsheer G., die tevens advocaat, commissaris bij een bank en een verzekeringsmaatschappij en lid van de Eerste Kamer blijkt te zijn. Namens het CDA, vanzelfsprekend, want het ritselen en foezelen, in *sexualibus* en in *politicis*, lijkt een christelijke specialiteit te zijn.

Het kan niet. Men kan niet tegelijk advocaat en rechter zijn. Men kan niet tegelijkertijd rechter zijn en optreden als advocaat van

de voornoemde Noorse Broeders. Ook het laatste is belaaft het geval, blijkt uit het voornoemde *Trouw*, de krant die zaterdag liet weten onder druk te staan van de Zwolse rechter F., lid en juridisch adviseur van de Noorse Broeders. Hij heeft het dagblad met juridische stappen bedreigd. Maar dat hoort die meneer F. helemaal niet te doen. Zijn taak is het berechten van tasjesdieven; voor de rest hoort hij zich niet met de samenleving te bemoeien, laat staan met een sector van de samenleving waar hij zelf zo nauw bij betrokken is. Het lijkt allemaal bedenkelijk veel op het geval van zijn collega in Almelo die een paar jaar geleden een salomonsoordeel mocht uitspreken over een bouwbedrijf waarbij hij nota bene zelf commissaris was. Ja, een rechter is óók burger, met zijn eigen burgerlijke belangen, liet magistraat F. aan het christelijke dagblad weten. 'Maar ik hoop, nu u weet dat ik rechter ben, dat mijn brief extra serieus wordt bekeken.'

Er staat wat er staat. Mevrouw Sorgdrager, mag ik even uw aandacht? Bent u ook niet van mening dat deze meneer met onmiddellijke ingang aan de dijk moet worden gezet?

ren. Maar dat is geen excuus voor een school om de inspectie in het ongewisse te laten en zich van de domme te houden tegenover ouders, de andere docenten en een sportclub. Het is deze arrogante die pas echt zorgen baart. STAATSECRETARIS Netelenbos ziet in deze gebeurtenissen een steun voor de Kwaliteitswet die zij voorbereidt. Zo iets blijft natuurlijk altijd een wat abstract stuk met zijn.

staatssecretaris Netelenbos (Onderwijs) het uitdrukken in hun jongste begroting. De leiding van een gereformeerde scholengemeenschap in Amersfoort is wel wat laat tot dit besef gekomen in het geval van een inmiddels opgestapte aardrijkskundeleraar die jarenlang ontucht pleegde met leerlingen. Dit is zorgvuldig binnenskamers gehouden. Pas na onthullingen in de pers is een strafklacht bij de justitie gedeponneerd. En dat lijkt niet in de laatste plaats toch weer te zijn ingegeven door de wens het eigen straatje schoon te vegen van een aantal aantijgingen die de schoolleiding overdreven vindt.

Deze affaire en een eerdere in Rijssen dienen niet onnodig te worden gedramatiseerd. Stelselmatige ontucht is een uitzondering in het onderwijs en het gaat hier per slot van rekening niet om kleuters. Strafrechtelijke interventie heeft in dit soort gevoelige aangelegenheden bepaald ook bezwa-

HOOFDCOMMENTAAR

door Sarah Verroen

Hoe verdacht is een aardrijkskundeleraar?

Seksueel misbruik is een beladen term die tegenwoordig te pas en te onpas wordt gebruikt. Iedere intieme handeling die niet vanzelfsprekend lijkt, wordt gewantwoord, en het gevolg is niet zelden dat de persoon in kwestie wordt aangeklaagd.

In *De ronde van Witteman* vertelde vorige week een jeugdhulpverlener dat er door het tehuis waar hij werkzaam was een onderzoek naar zijn gedrag werd ingesteld, nadat hij met een oud-client, een moeilijk opvoedbare jongen, op een middag naar de bioscoop was geweest. Men vond het verdacht dat hij de jongen op zijn vrije dag mee uit had genomen. Bovendien vond men dat de hulpverlener te intiem met kinderen omging. In het tehuis waar hij werkte placht hij huilende kinderen weleens op schoot te nemen. Onslag volgde.

In hetzelfde programma vertelde een arts dat hij werd ontslagen omdat hij te vroeg na de behandeling van een psychiatrisch patiënte een liefdesrelatie met haar was begonnen. Ze waren verliefd op elkaar, besloten de behandeling te stoppen en gingen met elkaar naar bed. De arts was zo netjes het incident te melden en dat kostte hem zijn baan.

Beide ontslagen vonden plaats in een klimaat waarin een groeiende angst bestaat voor seksueel misbruik. De oorzaak daarvan is niet altijd even duidelijk. Een hulpverlener die zich persoonlijk betrokken voelt bij zijn werk, lijkt eerder een zegen dan een gevaar en er zijn wel meer artsen een relatie begonnen met een ex-patiënte zonder dat er sprake is van machtsmisbruik.

Wanneer is er sprake van seksueel misbruik? Je zou zeggen wanneer iemand vanuit een machtspositie een ander lichamelijk betast uit een behoefte aan seksuele of emotionele bevrediging. Een volwassene die met een kind vrijt, pleegt dus per definitie seksueel misbruik. Een arts die onverhoopt verliefd wordt op een patiënte, dient de behandeling te staken, want het gaat hier om een vertrouwensrelatie. Elke leraar die leerlingen seksueel benadert, maakt misbruik van zijn gezag.

Op de Scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort heeft het bestuur het vertrouwen in de schoolleiding opgezegd nadat uitlekte dat een aardrijkskundeleraar samen met een paar jongens had gemasturbeerd tijdens het bekijken van een pornofilm. Al in 1990 was de schoolleiding van het incident op de hoogte en in overleg met de betrokken leerlingen werd besloten de ouders van de kinderen noch justitie in de zaak te betrekken. De zaak werd intern afgehandeld en de leraar mocht zijn vak op de gereformeerde scholengemeenschap blijven uitoefenen - tot hij in 1993 werd ontslagen, nadat bleek dat er sprake was van nieuwe incidenten.

Al gauw werd er in de media vastgesteld dat 'de zaak in de doofpot was gestopt'. Maar is dat zo? Het gedrag van de leraar is laakbaar, omdat hij zich in een machtspositie bevond ten opzichte van zijn leerlingen. Jongens tussen de twaalf en zestien zijn op een leeftijd dat ze hun seksualiteit exploreren en een aardrijkskundeleraar die daar een slaatje uit slaat pleegt weliswaar geen seksueel misbruik, maar overtreedt wel een grens. Al zouden de jongens in kwestie hem expliciet hebben uitgenodigd voor een masturbatiesessie, wat ik betwijfel, dan nog schendt de leraar het vertrouwen dat in hem wordt gesteld.

Toch kan ik me wel voorstellen dat de

school niet onmiddellijk justitie inschakelde. Het incident was op dat moment betrekkelijk klein en men wilde de zaak waarschijnlijk niet opblazen door de leerlingen te confronteren met indringende politieverhoren. Maar dat de schoolleiding de betrokken ouders niet inlichtte over de gebeurtenis, dat blijf ik raar vinden. Aangezien het gebruikelijk is dat de school ouders inlicht over alles wat er mis loopt met hun kind - van spijbelen tot en met slechte studieresultaten - zonder dat eerst met de leerlingen zelf te overleggen, lijkt in dit geval een kort gesprekje wel op zijn plaats. Je kunt je niet aan de verdenking onttrekken dat de ouders onmiddellijk waren ingelicht als bijvoorbeeld de leerlingen hadden gemasturbeerd in een leeg lokaal. En betrapt waren door een passerende aardrijkskundeleraar.

♦ ♦ ♦

Er lijkt in toenemende mate paniek te heersen over de seksuele expansiedrang van leerkrachten, artsen en hulpverleners. Bij de zes vertrouwensinspecteurs van het ministerie van Onderwijs kwamen vorig jaar 56 klachten binnen over 'seksueel misbruik' op het voortgezet onderwijs. In veertien gevallen betrof het inderdaad seksueel misbruik; 28 leerlingen klaagden daarentegen over 'ongewenst vrij gedrag'. Het betrof hier volgens de Volkskrant 'seksistische opmerkingen en flauwe grappen'.

Sommige mensen kunnen moeilijk onderscheid maken tussen werkelijke seksuele intimidatie - een poging tot het afdwingen van intimiteiten - en het dagelijks leven, waarin onvermijdelijk dingen plaatsvinden die minder leuk zijn. Flauwe versierpogingen, irritante grapjes of mislukte vrijpartijen. Ongetwijfeld onaangename voorvallen, maar niet iets om inmenging door de overheid te eisen.

Psychologe Nel Draijer stelde in een discussie afgelopen zondag in *Buitenhof* dat het misschien tijd werd na te denken over een gedragscode. In hoeverre is het toelaatbaar dat leraren in sommige gevallen thuis leerlingen ontvangen? Het deed mij denken aan het verhaal van de hulpverlener die een eenzame jongen op een bioscoopje tracteerde. De discussie lijkt zich te verleggen. In plaats van het seksueel misbruik op zichzelf te bestrijden, wil men in toenemende mate situaties verbieden die seksueel misbruik in praktisch opzicht mogelijk maken.

En zo is iedereen bij voorbaat verdacht. Alsof de situatie het misbruik zou bevorderen en alsof de emotionele betrokkenheid van een hulpverlener of leraar per definitie een seksueel motief zou herbergen. Het lijkt een beetje op de discussie zo'n twintig jaar geleden over verkrachting, waarin sommige feministen beweerden dat verkrachtingen eerder werden uitgelokt door de situatie dan door de aanwezigheid van een potentiële dader. Alle mannen waren immers potentiële daders.

Intimiteit ontstaat tussen mensen onder alle denkbare omstandigheden. Tussen hulpverleners en cliënten, artsen en patiënten, leerkrachten en leerlingen. Pas op het moment dat de intimiteit door een gezaghebbend persoon wordt gebruikt om tot bevrediging van zijn libido te komen, is er sprake van eventueel misbruik. En eerder niet.

Niet aanraken

61€ 2-3
Nederlanders zijn, vind ik, ook veel te nuchter in hun bewoending. Het is een soort schaamte, want ze hebben 't wel. Dat zie je maar aan de jeugd. De spelers van Oranje zijn popidolen geworden en de jeugd laat zich graag. Een bus met meisjes naar Marc Overmars. Maar in Latijnse landen hebben ook ouderen dat nog. Ze gaan daar ook veel warmer met elkaar om.

Toen ik voor de eerste keer mijn bespreking hield bij Valencia, zag ik wat ik in Nederland nog nooit had gezien, ik zag uit m'n ooghoeken ineens twee spelers als in een soort roes met de armen over elkaar heen, dicht tegen elkaar aan, bijna hoofd aan hoofd, naar me luisteren. De volgende keer waren het twee anderen. Hier zou je dan in een Hollandse groep ineens heel gekke opmerkingen krijgen, maar daar is dat gewoon. Daar raken de mensen elkaar aan. Ze hebben lichaamscontact. In de Nederlandse voetbalwereld bestaat dat alléén nog per overlevering als er gescoord wordt. Voor het overige leven we in een cultuur waarin je elkaar niet mag aanraken, wat ik belachelijk vind.

Toen ik nog leraar lichamelijke opvoeding was en op een school werkte met moeilijk opvoedbare kinderen, was lichamelijk contact bij problemen soms zelfs de enige oplossing. Ik had kinderen die ineens een waas voor hun ogen kregen en het dan op het schreeuwen zetten of wilden vechten. Dat zat in hun anders-zijn. Ze konden zich verbaal niet uiten en raakten buiten controle. In die tijd was ik politier dan nu, dus greep ik ze vast. En dan voelde je die spanning uit hun lichaam wegvloeden.

Bij meisjes ook. Die wilden dat contact óók. Tegenwoordig is dat strafbaar, geloof ik. Mensen zoeken in dit land tegenwoordig overal wat achter. Op alle slakjes wordt zout gelegd. Maar lijfelijkheid is niet vies. Vooral niet als je met een aai, of een arm over een schouder zo'n explosie kan oplossen. Ik heb er ook nooit moeilijkheden mee gehad, omdat je in mijn tijd als leraar zo'n meisje met eerbare bedoeelingen in je armen nam. *Give me a hug*, zeggen de Amerikanen. Daar vinden ze dat nog heel normaal.

HET VAK

Guido de Brès NRC 21-3

„Und zurückgelehnt, mit hängenden Armen, überwältigt und mehrfach von Schauern überlaufen, flüsterde er die stehende Formel der Sehnsucht, — unmöglich hier, absurd, verworfen, lächerlich und heilig doch, ehrwürdig auch hier noch: 'Ich liebe dich!' (Der Tod in Venedig — Thomas Mann).“

Bonke, bonke, bonke, bonke... In de hoek van de docentenkamer zitten twee mannen met drank voor zich, Guido, een keurige man met smor. Theo, jeans grijzend haar, achter in de veertig. Ze swijgen somber. Een vrolijk type met zorgeloze blik, verhit gelaat, komt binnen, haalt pils uit de ijskast en schuift aan. „Wat zitten jullie hier sloom. Zou je niet eens op de kinderen gaan passen.“ Geen antwoord. Bonke, bonke, bonke... Het geluid van het leerlingenfeest in de gymzaal.

„Hè, hè, is dat werken.“ „Ben je wesen dansen, René?“ „Ook. Maar daarnet heb ik die lange uit 5 havo, Erio-en-nog-wat, geemapt. Had een flesje whisky bij zich. Was nog half vol. Kijk.“ „Nou, dat is niet halfvol.“ „Wat denk je? Ik vind whisky heerlijk en voor die jongen is het helemaal niet goed. Moet je een slokje?“ „Nee, kun je toch niet maken.“ „Flauwekul, se zijn hier veel te ethisch op deze school. Wat een kleremuziek trouwens.“ „Je vond het daar wel leuk, zo te zien.“ „Moet je luisteren, als iedereen in de docentenkamer zit, is er geen enkele controle. Bovendien, het is toch hartstikke gezellig, dat jonge volkje? Die meiden zien er echt verschrikkelijk mooi uit vanavond. Een feest voor het oog. Heb je dat aparte mokkeltje uit 4A3 gezien?“ „Bedoel je Maria?“ „Ja, dat kan wel. Die heeft iets aan alsof ze niks aan heeft!“ Het is een conversatie tussen Theo en René. Guido swijgt somber. „Hé Guido, wat zit je op je horloge te kijken? Moet je al weer weg. Zit er thuis iemand te wachten?“ „Nou je hier toch bent, René“, zegt Theo, „we zagen daarnet Elize Berkelmans huiltend met een vriendin op de gang. Helemaal overstuur. Liefdesverdriet, dachten we. Maar dat was het niet. Ze had het over jou.“ „Och, nee toch. Het is een beetje een seur.“ „Nou se sei: die kutvent van een Dalstra kan nooit s'n han-

den thuis houden. Ze had het over een viererd, en over andere feesten.“ „Ach, wat een onzin.“ „Klopt het dan niet? Haar vriendin beaamde het, weet je. We zitten er hier net over te praten.“ „Er was niks aan de hand, man! We waren gewoon lekker aan het springen, iedereen lol, gezellig. En toen pakte ik d'r gewoon even lekker beet en dat vond se niet leuk. Dat is alles.“

Theo wordt onrustig. „Man, wat ben je toch voor een onvolgroeide puber? Dat doe je toch niet? Zeg jij eens wat, Guido.“ Guido staart. „Luister eens, René, het is niet de eerste keer dat ik iets hoor. Ik kan dit niet zo laten lopen. Ik ga er mee naar de rector toe, hoor. Het spijt me verschrikkelijk. Je gaat echt te ver.“ „Wat is dat nou voor flauwekul? Is dat collegialiteit? Jij bent so'n schijnheilige. Je doet maar. Voor mij is de lol van deze avond af. Ik ga naar huis.“ René loopt weg. Theo is rood aangelopen. Guido staart naar de grond en kijkt op s'n horloge. „Nou, zeg eens wat, Guido? Wat moeten we hiermee? Dit kan toch niet?... Guido?“ „Ik moet weg, ik heb een afspraak.“ „Dus je gaat morgen niet mee naar de rector?“ Guido staat op, buigt zich voorover en kijkt Theo plotseling fel aan. „Nee Theo, ik vind die Dalstra verschrikkelijk, maar ik ga niet mee. Dat kan ik niet.“ „Waarom niet?“ „Ik heb een afspraak met Frans Overveld uit 2Hd. Die slaapt vanavond bij mij, bij mij in bed. En weet je waarom? Ik houd van Frans!“

Rob Knoppert

Illustratie Mariët Numan

Algemeen Dagblad

15 maart 1996

ONAFHANKELIJK

Melding van incidenten

DE ONTHULLINGEN over seksueel misbruik door leerkrachten brengen ook een opvallend verschil aan het licht in de positie van leraren in het openbaar onderwijs en in het bijzonder onderwijs. Dat verdient op korte termijn nadere aandacht. In het openbaar onderwijs bestaat de plicht incidenten met een seksuele achtergrond onverwijld aan de politie te melden. Dat is het gevolg van het feit dat alle leraren in het openbaar onderwijs ambtenaar zijn. De meldplicht die voor hen bestaat is dwingend, maar ook duidelijk: de politie onderzoekt de feiten en de rechter komt eventueel tot een oordeel. Voor leerkrachten in het bijzonder onderwijs geldt een ander regime. Zij vallen on-

der het gezag van een schoolbestuur, dat zelfstandig kan beslissen of tot melding wordt overgegaan. In kringen van deze schoolbesturen wordt aan deze autonomie sterk gehecht, ook al worden vakbroeders in vergelijkbare omstandigheden wel onmiddellijk aangesproken. De vrijheid van onderwijs brengt met zich mee dat er verschillen zijn in de positie van leerkrachten. Maar de vrijheid van onderwijs, die in de grondwet is geregeld, kan niet in stelling worden gebracht om schoolbesturen de bevoegdheid te geven te oordelen over mogelijk seksueel wangedrag van leraren. Daarvoor dienen objectieve criteria te gelden die voor iedereen gelijk zijn. Klachtenregelingen en commissies die in dit verband op scholen in het leven worden geroepen, treden nooit in de plaats van de wet. Schoolbesturen moeten hun plaats kennen en zich van hun beperkingen bewust zijn.

wim spijkers
 er zijn
 v e e l
 v i e s -
 p e u k e n
 i n
 N e d e r -
 l a n d

H O L M A N

Sadistische dromen Par 9/3

Ik heb nooit op een scholengemeenschap gezeten. Laat staan op een school waar je gemeenschap met de aardrijkskundeleraar had. Althans, ik kan me niet herinneren dat wij bij meneer Jacobs thuis naar pornovideo's zaten te kijken en hij ons onderwijf klaarmaakte voor het mondeling.

Maar wat zegt dat? Misschien viel meneer Jacobs niet op mij en mijn vriendjes van toen. Wie weet, waren wij er gewoon onwetend van dat de halve klas op vrije dinsdagmiddagen lag te negenezestigen met meneer Brouwer die Frans gaf.

Zelf heb ik jarenlang bijles in wiskunde gekregen, zonder dat overigens ook maar één keer de niet-rekenkundige betekenis van het begrip 'aftrekken' ter sprake kwam.

Maar nu ik er zo over nadenk, zou dat net zo goed aan mijn toenmalige onschuld gelegen kunnen hebben. Dat ik nog van toeten noch blazen wist. Terwijl die ongetrouwde lerares Duits, een wat oudere doch wulpse domina in veel te krappe gatencreaties, te zelfder tijd wellicht in het geniep allerlei krankzinnige dingen uitvat met de zittenblijvers uit 6VWO.

Je weet het niet. Ik weet alleen dat mijn fantasieën over haar destijds best weleens op hol wilden slaan. Momenteel fantaseer ik echter over hoe onze schoolleiding, geconfronteerd met zulke staaltjes van pedagogie, besloot de leerkrachten niet te ontslaan en de zaak evenmin aan te geven bij de politie. En hoe onze rector, de alom gevreesde doctor Theunisse, daarentegen bij hen had aangedrongen op een therapeutische behandeling. Omdat, zo redeneerde hij, een ontslag of een juridische procedure, de psychische problemen der docenten slechts zou verergeren. Natuurlijk gaven de ontmaskerde leraren gevolg aan diens goede raad en beloofden ze bovendien dat ze niet meer zouden deelnemen aan buitenschoolse activiteiten.

En natuurlijk ging het, ook in mijn fantasie, daarna opnieuw mis. Enkele ouders stapten naar de vertrouwensarts en vertelden dat, pak 'm beet, Brouwer weer bezig was met het betasten van leerplichtige koters. Daarop zou de goede man alsnog worden ontslagen, maar verder bleef het angstvallig stil. In overleg met ouders, betrokken leerlingen en leden van de directie besloot de school wederom geen aangifte te doen.

"Omdat," aldus de rector, "politie-onderzoek en de hele juridische rompslomp voor leerlingen en ouders verschrikkelijk zou zijn."

Eerlijk gezegd kan ik me dat toch niet goed voorstellen van die ouwe Theunisse. Indien al tijdens of buiten de lessen om werd gepijpt of gevingerd met leden van het onderwijzend personeel, dan had-ie er geen erg in. Daar steek ik m'n hand voor in het vuur. Ik zat toentertijd namelijk op een katholieke school. Een zeer katholieke school, mag ik wel zeggen, compleet met paters in toga die je mij betreffend tevergeefs de economische grondbeginselen trachtten bij te brengen. En zoals bekend, wist menige pater wel aan z'n celibatair onderdrukte trekken te komen middels al dan niet vrijwillige assistentie van een of meer brave schoolknappen. Maar het is absoluut niet katholiek om, wanneer zo'n zedengevalletje eindelijk uittekt, de boel na wat onderling gekonkel even in de doofpot te stoppen. Katholieken konkelen graag, en veel, maar weten ook nooit zo goed hun mond te houden. Daarvoor kun je, vrees ik, toch veel beter terecht in

OMDAT ik negen jaar voor de klas heb gestaan - negen jaar gaf ik les aan meisjes tussen de 13 en de 19 - heb ik wel enig recht van spreken. Ik geloof niet dat er een oud-leerlinge van me is die zegt: "Holman heeft me destijds seksueel betast."

Helaas niet.

Dacht ik er dan nooit aan?

Ik was 23 toen ik voor de klas kwam te staan. Ik woonde keurig samen en had niets te klagen. Maar natuurlijk zag ik wel eens een mooie meid tussen mijn leerlingen. Ik zag er heel veel zelfs. Regelmatig dacht ik: "Wat zou ik met haar ontzettend graag naar bed willen." Maar ik kon verder geen opwindende fantasieën genereren. Er was een enorme afstand tussen mij en mijn leerlingen. Dit had verschillende oorzaken: Allereerst was er een milieuverschil. Ik sprak, dacht, gedroeg me anders dan mijn leerlingen. Verder houd ik niet van jeugd - ik haat jeugd, toen al. Ik voel me er niet thuis bij. Ik vind de jeugd, hoewel zeer aantrekkelijk, bedreigend en ze maakt mij ongelukkig. Ik droomde over het geven van straf aan mijn leerlingen - dromen die ik trouwens nog heb en die met een bepaald sadistisch, maar niet seksueel genoegen gepaard gaan. (Of misschien toch wel, dat weet je nooit.) Ik was namelijk een heel slechte leraar. Het heeft mij drie jaar gekost iets van orde te krijgen. Elke dag weer stond ik voor de hel, voor een muur van gekrijs dat nooit ophield. Als de school uitging, hield ik mij goed tot het eind van de straat - waar ik snel heen fietste - en menigmaal stroomden dan de tranen over mijn wangen. Tientallen keren heb ik mijn toenmalige vriendin naar mijn school laten bellen om te vertellen dat ik 'ziek' was. Ik bezocht een psycholoog die - net als ik - was geschrokken van mijn dromen, want ik droomde van Japanse kampen (terwijl ik na de oorlog ben geboren - in mijn dromen zagen die kampen eruit als betonblokken in de Bijlmer) waar ik mijn leerlingen gevangen hield. Aan de deur luisterde ik - met genoegen - naar hoe ze werden gemarteld, waarbij het me opviel dat ze dezelfde geluiden maakten als in de klas. En de volgende dag dacht ik dan niet: "Goh, ik zou wel eens aan de borstjes van Ingrid willen zitten."

Het verbaast mij trouwens dat je nooit eens leest over leraren die hun leerlingen hebben vermoord. In 1981 vond ik daarover een berichtje in een plaatselijke krant in Zuid-Frankrijk. Ik heb dat gedicht (bericht, bedoel ik) wel honderd keer met instemming gelezen.

Er gebeurden trouwens regelmatig dingen in mijn klas die niet door de beugel konden.

Zo was er eens een meisje dat door de anderen een trut werd gevonden. Op een keer brak er tijdens mijn lesuur een gevecht uit. Drie meisjes trokken het truitje van het truttige kind stuk en daarna scheurden ze haar bh los, zodat ik op eens naar blote meisjesborsten keek, terwijl één van de vechtersbazen riep: "Hollie (zo werd ik genoemd) mot je kaaike wat een kleine erwten Linda heb!"

Toen lieten ze het meisje los, en ik wist niet wat ik anders moest doen dan me omdraaien en de klas uitlopen, want één van de meisjes gooide de kapotte bh en het truitje door de klas zodat het slachtoffer onder gejoel half naakt door het lokaal moest lopen. Toen ik trillend van de zenuwen mijn be-

zognaamd gereformeerde kringen.

Is het toevallig dat juist Rijssen en Amersfoort, twee toch prominente plekken op de kaart van Hollands bloedeigen *bible belt*, het spits afbijten inzake schoolsex? Een verontrust Kamerlid van het GPV haastte zich te zeggen dat deze en dergelijke ontuchtzaakjes geen oorzakelijk verband houden met zijn geloof en eigenlijk 'overall' hadden kunnen gebeuren.

Ik ben bijna geneigd hem te geloven.

Het gebeurt tenslotte overall.

Je hoort het huisartsen en psychiaters bekennen aan Paul Witteman. Je leest over advocaten die ervan worden beticht sex te hebben gehad met slachtoffers ('tatoeage-prostituees') van hun soutenerende cliënt. En je weet tevens dat tegenwoordig zowat iedere tweede bewoner (m/v) van de Veluwe over enige incest-ervaring zegt te beschikken. Dat zo'n hemeltergend verschijnsel met name voorkomt in de Verenigde Staten, het land van gebroken gezinnetjes en seksuele schijnvertoningen, is nog enigszins te bevatten. Maar wat doen we met de toenemende wetenschap dat het gehalte aan geilneven, emotioneel gestoorden en andere viespeuken in Nederland eveneens erg hoog blijkt te zijn?

Is dat trouwens echt zo? Ik ken in m'n directe omgeving familie, vrienden, kennissen alsmede collega's: nog steeds niemand met een vergelijkbaar groezelige voorgeschiedenis.

Oké. Misschien zou ik iets meer persoonlijke belangstelling moeten tonen, opdat een en ander ineens naar boven komt. Maar misschien heeft het ontbreken van al die seksueel getinte misbruik-ellende wel degelijk iets te maken met hun afkomst: ik heb weinig tot geen kennis aan gereformeerden. En wat 'vrijgemaakt

klag ging doen bij het adjunct-hoofd zei die: "Je geeft toch Nederlands in plaats van gymnastiek?"

Andere leraren hadden het inderdaad veel minder moeilijk met hun seksualiteit en de leerlingen.

Zo werd ik in het tweede jaar in de hel klassedocent van een vierde klas (meisjes van zestien, zeventien jaar).

Tijdens een klasgesprek (die hield ik veel, want dan hoefde ik geen les te geven) hoorde ik dat een bepaald meisje 'iets' had met een leraar. Ik sprak die man in de pauze aan.

"Zeg, er gaan roddels over jou en die Brigitte uit mijn klas, 4e."

"O ja, wie zegt dat?"

"Ach, de hele klas... Maar eh... hoe zit... ik bedoel, dat je het weet."

"Ja, dank je wel."

Ik vroeg niet verder, ik vond dat ik al te ver was gegaan.

Vele jaren later - ik was al lang van school af - hoorde ik op een reünie van Brigitte dat zij, en de betreffende leraar meer dan anderhalf jaar een geheime verhouding hadden. Elke dag gingen ze samen ergens heen om te vrijen. "Hij wilde altijd vrijen, en ik mocht geen bh onder mijn truitje van hem aanhebben," vertelde ze.

"Waarom deed je dat?" vroeg ik.

"Nou, omdat ik van hem hield, natuurlijk."

"Maar hij was getrouwd."

"Maar hij zou met mij trouwen als ik mijn eindexamen had gehaald." Maar de betreffende leraar had het uitgemaakt, na het eindexamen.

Die leraar was ook op die reünie, en toen we samen even een biertje dronken, vertelde ik wat ik had gehoord. En alsof het de normaalste zaak van de wereld was, nam hij mij direct in vertrouwen en zei: "Ja joh, en een gesodemieter wat ik nog met dat kind heb gehad... Want ze wilde natuurlijk met me trouwen, en dat gesodemieter wilde ik niet... Ze begon me zelfs 's avonds thuis te bellen, en Annie begon al vreemd te kijken." Bij het woord Annie wees hij naar zijn vrouw die invalide was en in een rolstoel zat.

Ik knikte, en ik begreep het.

Weer later hoorde ik dat deze leraar er nog meer verhoudingen op school op nahield.

En ik dacht alleen maar: "Man, dat je dat wilt. Bindt ze vast, sluit ze op, breek hun arm, prima! Maar een verhouding..." Echt moreel verontwaardigd ben ik nooit geweest. Vanaf vijftien, zestien jaar zijn kinderen wat dat betreft voor mij beperkt volwassen. Wie zijn leerlingen meer dan warmte geeft, heeft mijn zegen, mits er maar niets wordt gedaan dat tegen de wil van de leerling in gaat. De fout die mijn voormalige collega heeft gemaakt, vind ik dat hij had beloofd met Brigitte te trouwen. Dat had hij moeten doen en dus van Annie moeten scheiden. Dat is verwijtbaar, want hij heeft nu tegen Brigitte gelogen. Dat seksuele gedoe kan me eigenlijk niets schelen. Ik zie niet wat daar fout aan is.

Omdat ik dreigde een zweep aan te schaffen en mijn leerlingen tot bloedens toe te slaan (nog steeds een heerlijke gedachte) nadat ik hun mond eerst vol poetskatoten had gestopt, ben ik uit het onderwijs gestapt. Dat leek mij beter.

THEODOR HOLMAN

gereformeerd' inhoudt, weet ik helemaal niet. Het klinkt sinds de onthulling door die ex-leerling van Guido de Bres in elk geval behoorlijk vies, dat vrijgemaakt gereformeerd zijn.

Met andere woorden: werk aan de winkel voor Andries Knevel en z'n EO-klanten. Een thema-avond omtrent 'Scholengemeenschap voor het huwelijk' lijkt me toch het minste waarop we mogen hopen. En nee, ik verwacht heus niet dat jullie hand in eigen boezem wordt gestoken. Maar zou ik, zijnde 'n journalistieke collega, wellicht 'n stukje van die vrijgemaakte porno mogen meepikken? Waarom? Gewoon, om te kijken of een ex-katholiek daar ook geil van kan worden.

Geloof het of niet.

Heksenjacht 1/2 25-3

Sinds kort is er weer een nieuwe rage in Nederland: de jacht op vermeend seksueel misbruik in het onderwijs. Een enorme Telegraaf-achtige hetze is op gang gekomen tegen het onderwijs en zijn overspel.

Overall rijzen de geruchten als paddestoelen uit de grond. Overall duiken de oudercommissies in de schoolarchieven om uit te zoeken of er in een grijs verleden geen leerkracht zijn b(r)oeke te buiten is gegaan. Kortom, de bolderkar kan weer van stal.

Als leerkracht gaat dit nieuws je natuurlijk niet in de koude kleren zitten. Bij enquêtes en invulformulieren verzwijg ik mijn beroep, om zo niet meteen beschuldigend te worden nagewezen. En ook op school zelf heb ik mijn veiligheidsmaatregelen moeten treffen. Ter illustratie:

- Ik houd nu altijd 60 centimeter ruimte tussen de leerling en mijzelf:

- Zittend aan mijn bureau houd ik mijn handen altijd boven tafel;

- Als ik een kleuter moet bijstaan in de wc, zorg ik dat ik binnen 15 seconden terug ben in de klas, om geruchten te voorkomen;

- Bij het vertonen van dia's of films laat ik (ondanks felle protesten van de leerlingen) alle lichten aan;

- 'Zakdoekje leggen' spelen durf ik al helemaal niet meer. Ouders zouden kunnen beweren dat ik diezelfde zakdoek 's nachts voor andere bezigheden zou gebruiken;

- Mee naar het zwembad ga ik al weken niet meer.

Ik wil niet de echte, ernstige vergrijpen in het onderwijs verdoezelen. Die moeten hard aangepakt worden. Maar langzamerhand ben ik wel doodziek van de overspannen heksenjacht die is losgebroken. Opeens is geen kind meer veilig op school en is iedere leerkracht bij voorbaat pedofiel.

MONNICKENDAM R. van Dam

Seksueel misbruik van kinderen is waarschijnlijk van alle tijden. Alleen werd er vroeger anders mee omgegaan. Meestal werd de zaak in der minne geschikt. En elke golf van ontuchtzaken gaat gepaard met een golf van valse beschuldigingen. We hebben van doen met treurige zaken en slechte mensen.'

door Ellen de Visser

VK 16-3

'Ontucht door onderwijzers', luidt de titel van een artikel dat de Groningse psychiater S. van Mesdag in 1920 in het *Tijdschrift voor Strafrecht* publiceert. Hij beschrijft daarin uitvoerig negen ontuchtzaken waar onderwijzers bij betrokken zijn.

C. bijvoorbeeld, een 35-jarige 'normalen man', die 'bij sterke begeerte' de meisjes uit zijn klas betast. Twee keer krijgt hij een waarschuwing, de derde keer bemoeit de schoolopziener zich ermee en volgt ontslag.

Of J., 'een enigszins nerveuzen man', die zich anderhalf jaar lang vergriipt aan vier veertienjarige knapen uit zijn klas. Hij wordt opgepakt, maar bij gebrek aan bewijs vrijgelaten, waarna hij op zijn nieuwe school met de ontucht verder gaat. 'Verschillende jongens betastten hem wederkerig en brachten hem tot ejaculatie, zoo maar onder de les.'

J. was in zijn dorp een gezien persoon, schrijft Van Mesdag. 'Hij stichtte verschillende verenigingen, en wel een landbouwvereniging met boerenleenbank, een werkliedenvereniging, een kiesvereniging en twee drankbestrijdersverenigingen, de eene voor mannen, de andere voor vrouwen.' Ook de populariteit van onderwijzer C. wordt benadrukt. 'Een zeer gezocht medewerker aan plaatselijke feestjes, altijd vrolijk, maar ook altijd netjes.'

Die opmerkingen zijn niet zonder betekenis. Van Mesdag meent dat ontslag, 'verwijdering uit het verleidende milieu', de beste straf is voor een ontuchtige onderwijzer. Hij is dan niet alleen zijn baan kwijt, en alle aanspraken op pensioen, maar verliest ook zijn gezag, zijn maatschappelijk aanzien, zijn positie als directeur van de toneelvereniging. Gevangenisstraf werkt niet verbeterend, aldus de psychiater. 'De cel kan hun kracht tegen de verleiding niet groot maken.'

Die opvatting vindt ook dertig jaar later nog weerklank. Een rechtszaak is niet in het belang van de onderwijzer, noch van de leerlingen, stelt de Amsterdamse zenuwarts dr A. J. de Leeuw-Aalbers in een lezing op 4 maart 1950 voor het Psychiatrisch-Juridisch Gezelschap. De carrière en het gezin van de onderwijzer zouden gebroken zijn. En de leerlingen zouden geschaad kunnen worden door het uitvoerige verhoor en de gevolgen van hun aangifte voor de onderwijzer, die zij volgens De Leeuw-Aalbers ook veel liefde toedragen.

Zij adviseert scholen die met een ontuchtzaak te maken hebben min of meer de zaak intern op te lossen. Ontslag is niet altijd nodig. Schakel een psychiater in en verplicht de onderwijzer zich onder behandeling te stellen.

Die oplossing wordt ook nu soms als de meest elegante gezien. Vorige week kwam een omvangrijke ontuchtzaak op de Amersfoortse Guido de Brès-scholengemeenschap aan het licht. Een 45-jarige aardrijkskundeleerling had jarenlang seksuele spelletjes met leerlingen gedaan; in twee gevallen zou van verkrachting sprake zijn geweest. De rector erkende dat de leiding van de school al in 1990 op de hoogte was van de praktijken van de leraar. De zaak was toen stil gehouden omdat ontslag of een juridische procedure de psychische problemen van de docent zou verergeren.

Toen de leraar drie jaar later bekende met de ontucht te zijn doorgedaan, volgde ontslag, maar opnieuw geen aangifte. Politie-onderzoek zou voor leerlingen en ouders verschrikkelijk zijn geweest, aldus de rector. De zaak ging in de doofpot, dat was tenslotte ook minder gênant voor de school.

De sterk afkeurende reacties die de afgelopen week van meerdere kanten op die beslissing gekomen zijn, maken duidelijk dat het intern oplossen van een ontuchtzaak niet meer geaccepteerd wordt. 'Openheid is nodig omdat duidelijk is geworden welke desastreuze gevolgen seksueel misbruik voor de slachtoffers kan hebben', meent prof H. Baartman, hoogleraar preventie en hulpverlening inzake kindermishandeling aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. 'We zijn er veel meer dan vroeger van doordrongen dat het voor de verwerking van dat trauma nodig is dat openheid wordt betracht.'

Toch zijn de adviezen van Van Mesdag en De Leeuw-Aalbers om justitie er in ontuchtzaken buiten te houden in het licht van hun tijd gezien begrijpelijk, vindt Baartman. 'Het woord doofpot is op hun tijd niet van toepassing. Ik heb de indruk dat seksueel misbruik toen weliswaar niet als bagatel werd afgedaan, maar toch als minder ernstig werd beschouwd.'

Die indruk lijkt te worden gestaafd door Van Mesdags beschrijving van de 'slechts geringe morele verontwaardiging' die ontstond toen in een dorp uitlekte dat de onderwijzer ontucht had gepleegd met een meisje uit zijn klas. De plaatselijke geestelijke schakelde justitie in.

'Maar de bevolking van het dorp nam dit den geestelijke zeer kwalijk en koos beslist partij voor den onderwijzer, van wie men hield omdat hij hulpvaardig was. En de moeder van het aangerande meisje vergaf het hem graag; 't was wel niet goed wat hij gedaan had, maar 't betekende toch ook alweer niet zooveel, want hij had het vroeger, toen zij zelf nog op school ging, ook wel met haar gedaan, maar daar was haar toch verder ook al niets van overkomen.'

Toch betekent de geringe ophef die vroeger over ontucht werd gemaakt niet dat het weinig voorkwam. Wetenschappers reppen sinds het midden van de vorige eeuw in boeken en artikelen van talrijke ontuchtzaken. Vergelijkbaar cijfermateriaal ontbreekt echter.

De Fransman Ambroise Tardieu is de eerste die in 1857, in zijn boek *Etude médico-légale sur les attentats aux mœurs*, een systematische beschrijving geeft van het verschijnsel seksueel misbruik. Tardieu was ervan overtuigd dat seksueel misbruik van kinderen in Frankrijk enorm toenam. Hij leidt uit ambtelijke statistieken af dat tussen 1830 en 1850 het aantal slachtoffers is verdrievoudigd.

'Nog triester is het te moeten vaststellen dat banden des bloeds, in plaats van dat ze een barrière vormen tegen deze misdadige ontsporingen, deze dikwijls juist lijken te bevorderen', schrijft Tardieu in de laatste editie van zijn werk uit 1878. 'Vaders misbruiken hun dochters, broers hun zusters. Ik krijg dergelijke zaken in toenemende mate onder ogen.' Collega's van Tardieu in Duitsland en Engeland stelden vast dat hun land rond de eeuwwisseling hetzelfde beeld te zien geeft als Frankrijk.

In Nederland is psychiater Van Mesdag een van de eersten die het onderwerp aansnijden. 'De feiten worden vrij zeker meer bedreven dan men over 't algemeen weet. 't Is mij bekend uit de mededeelingen van een rechterlijken ambtenaar, dat in een bepaalde streek van ons land, waarin hij werkzaam was geweest, dat kwaad epidemisch heerschte, zonder dat de justitie, die dat wist, vat kon krijgen op de daders, die elkaar onderling steunden en leerden hoe in geval van nood heen te glippen door de mazen

van het net, indien de justitie dat over hen trachtte te werpen.'

Opmerkelijk genoeg treedt na die periode van openhartigheid een lange periode van betrekkelijke stilte in, waarin weinig over seksueel misbruik geschreven wordt. Die stilte wordt pas eind jaren zeventig definitief verbroken, als de publiciteit over ontucht en incest losbarst.

Opmerkelijk is dat deze nieuwe golf van openheid over seksueel misbruik een vergelijkbare tegenbeweging oproept als de eerste golf honderdvijftig jaar geleden. Toen Tardieu en zijn collega's rond 1860 begonnen te schrijven over seksueel misbruik van kinderen, overheerste, net als in de afgelopen jaren tachtig, aanvankelijk een gevoel van medelijden met kinderen, die beschermd moesten worden tegen hun ouders.

Maar onder invloed van een aantal geruchtmakende ontuchtzaken, waaronder Oude Pekela en de Bolderkar-affaire, groeide de afgelopen jaren ook het besef dat ouders, leraren, pastores en oppassers beschermd moeten worden tegen lichtgelovige hulpverleners en valse aangiften van kinderen.

Diezelfde overtuiging ontstond honderd jaar geleden nadat bekend werd dat ontucht met kinderen op grote schaal voorkwam. Baartman citeert in zijn artikel in de bundel *Gebaande paden* de Franse medicus Fournier, die in 1880 een lezing hield voor de leden van de Academie voor Geneeskunde. 'We hebben van doen met treurige zaken en slechte mensen', zei hij. 'Waar ik op doel is de simulatie van seksueel misbruik van jonge kinderen.' Brouardel, opvolger van Tardieu, betoogde een paar jaar later dat hysterie een belangrijke rol speelt in de productie van valse beschuldigingen, omdat hysterici niet schromen leugenachtige verhalen te verzinnen om zichzelf interessant te maken.

De Franse opvattingen werden overgenomen door de Nederlandse publicist en columnist F. van Raalte, die in 1911 het boekje *Over de waarde van het getuigenis van kinderen* publiceerde. Van Raalte zegt zich ernstig zorgen te maken over het grote aantal valse beschuldigingen van ontucht waarmee met name onderwijzers en leraren te maken krijgen.

De ondertitel van zijn boek, *Slechte kinderen en slechte ouders*, geeft aan wat volgens Van Raalte veelal de oorzaak is van die onjuiste aangiften: wraakzucht van leerlingen of ouders. Hij geeft talrijke voorbeelden. Een leerlinge blijft, zitten, de moeder klaagt de onderwijzer aan wegens seksueel misbruik. Een onderwijzer laat een leerling voor straf een uur nablijven, de ouders 'insinueren niet meer of minder dan homoseksueel misdrijf'. De elfjarige Betsy beschuldigt haar onderwijzer ervan haar te hebben meegenomen naar 'het hok', waar hij 'gemeen met haar zou hebben gedaan'. De hoofdonderwijzer zoekt de zaak uit en ontdekt dat Betsy alles verzinnen heeft omdat ze kwaad is op de meester.

Kinderen zijn suggestibel en denken over het algemeen niet na over de gevolgen die hun getuigenis hebben kan, schrijft Van Raalte. Daarvan wordt volgens hem de onderwijzer gemakkelijk de dupe. 'Het schijnt ons niet ondenkbaar dat een zwak man door de suggestie van al die getuigenissen ten slotte toegeeft te hebben bedreven wat hij in werkelijkheid niet bedreef. Wie weet hoeveel onschuldig wordt geleden ten gevolge van kinderpraatjes.' Allen die met kinderen in aanraking komen, vooral onderwijzers, staan met een voet in de gevan-

genis, concludeert hij.

Een dergelijke opmerking lijkt nu nogal overdreven. Toch heeft de hausse aan ontucht- en incestzaken die de afgelopen jaren in de publiciteit kwamen, dezelfde keerzijde. De toegenomen openheid over seksueel misbruik vormt, net als een eeuw geleden, een voedingsbodem voor valse beschuldigingen.

Vier jaar geleden constateerden H. Crombag, P. van Koppen en W. Wagenaar in hun boek *Dubieuze Zaken* dat volgens de meest realistische schatting tien procent van de aangiften van seksueel misbruik onwaar is. 'Overbekend is het geval van de gescheiden vrouw die om een bezoekeeregeling te frustreren haar ex-man van incest beschuldigt', schrijven ze.

Twee jaar geleden werd in Nederland de Werkgroep Fictieve Herinneringen (WFH) opgericht, een organisatie van en voor ouders die zeggen ten onrechte door hun volwassen zoon of dochter van incest te worden beschuldigd. Zestig ouderparen hebben zich als lid aangemeld, hun aantal groeit nog steeds.

De WFH werd opgericht naar analogie van de Amerikaanse False Memory Syndrome Foundation. In Groot-Brittannië, Scandinavië en Australië bestaan zusterorganisaties. Het probleem waar de ouders mee te maken hebben, is dat van de *recovered memories*; tijdens een therapie herinnert hun volwassene zoon of dochter zich plotseling dat hij of zij in de jeugd seksueel misbruikt is en sleept vervolgens ouders of grootouders voor de rechter.

Zo wordt A. de Jong door haar dochter beschuldigd van seksueel misbruik. 'Ze beweert dat ze haar eerste kind kreeg toen ze acht jaar oud was en dat ze dat heeft moeten doden. Wat mij verbaast, is dat de therapeut niet verder zoekt. Wie hebben haar in die tijd gekend? Waar is de juffrouw van de tweede klas? Een niemand vraagt zich af of hier misschien sprake is van een medisch unicum. Nee, er wordt wel weer een draai aan gegeven.'

In Amerika groeit het aantal zogeheten *retractors*. Veel zogenaamde slachtoffers beseffen na de therapie dat hun aantijgingen onjuist zijn en klagen vervolgens hun therapeut aan wegens het 'inplanten' van die fictieve herinneringen. In Nederland zijn volgens de gegevens van de WFH twee gevallen bekend van vrouwen die van hun beschuldigingen van incest zijn teruggekomen. Een ouderpaar overweegt gerechtelijke stappen tegen een therapeut.

De zaak van een van die twee vrouwen wordt door J. van de Bennet beschreven in haar doctoraalscriptie *Nederlands Recht Hoe nu verder?* Dochter Carola beschuldigt haar vader begin 1990 na het volgen van een psychotherapie van incest. De vader wordt door de familie verstoten, zijn vrouw vraagt een scheiding aan. Vier jaar later stuurt zij hem een brief, waarin zij haar beschuldigingen terugneemt. Ze had altijd geweten dat de beschuldigingen niet waar waren, schrijft ze, maar ze vond dat ze een rechtvaardiging nodig had voor het feit dat zij zich zo slecht voelde.

De WFH klopte de afgelopen jaren aan bij ministeries en vaste kamercommissies, bij de beroepsorganisatie van psychologen en Riagg-instellingen, maar de reacties waren volgens het bestuur 'afhoudend'. De hoop van de werkgroep is nu deels gericht op de ontwikkelingen in Amerika, waar het toenemend aantal spijtoptanten het besef doet groeien dat de balans wellicht wat al te ver is doorgeslagen.

'Hopelijk slaat die bewustwording over naar Nederland', zegt De Jong. 'Het is echt niet de bedoeling om bij de rechter je gelijk te halen. Je wilt alleen maar je dochter terug.'

Toch zou zo'n bewustwording opnieuw tot een kentering in het denken over seksueel misbruik kunnen leiden, stelden psychologen H. Merckelbach en I. Wessel twee jaar geleden in *De Psycholoog*. 'Wanneer, aangemoedigd door de pers en enkele gespecialiseerde therapeuten, recovered memories op grote schaal gaan opduiken, maar deze vervolgens worden

ontmaskerd als pseudoherinneringen, dan kan dat onbedoeld bijdragen aan een politiek-maatschappelijke neiging om kindermishandeling en incest te bagatelliseren.'

„Vijf jaar geleden was het nog gewóón, wanneer een leraar een arm om een leerling sloeg. Dat mocht. Tegenwoordig word je geacht goed in de gaten te hebben wat voor leerling het is, wat z'n problemen zijn, en of je die arm om wel hem heen slaat vanwege zijn behoeftes, of meer vanwege de jouwe.“ Dat zegt J. van Kooten Niekerk, in de provincie Utrecht behulpzaam bij scholen die een actief beleid tegen seksueel misbruik proberen te voeren. Veel zijn dat er nog niet. Affaires van seksueel misbruik binnen het onderwijs – zoals zeer recent in Rijssen en Amersfoort – hebben hun effect in de hele sector. De overheid speurt of de regels wel helder en talrijk genoeg zijn. Maar hoe ver zijn scholen zelf met hun 'beleid', en welke ge- en verboden leert de beginnende leraar eigenlijk tijdens zijn opleiding?

Maandagavond zijn de ouders van de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès geïnformeerd.

FOTO MAARTEN HARTMAN

NU IS DE LERAAR AAN DE BEURT

SEKSUEEL MISBRUIK
door ESTHER HAGEMAN

TR 13-3-96

Het klimaat inzake toenadering tussen docent en leerling is vooral de laatste jaren veranderd, denkt José Van Kooten Niekerk. Ze werkt in Utrecht bij het Provinciaal Coördinatiepunt Incesthulpverlening (PCI). Dat handelt voor scholen in de provincie desgewenst alles af waar 'seksueel' voor staat en dat problematisch is: intimidatie, misbruik, mishandeling. Of dat is tussen leerling en leerling, leerling en docent, leerling en familielid, docent en docent, maakt niet uit.

Ook van recente datum zijn de regels over seksueel misbruik. In de 'raamovereenkomst' tussen bonden en schoolbesturen (uit 1992) staat dat een school een beleid tegen 'seksuele intimidatie' moet voeren. In een leerlingenstatuut (sinds 1993 verplicht) hoort dat ook te staan. De Arboret verplicht ook tot een preventief beleid. De ambtenaren van het ministerie van Onderwijs schrijven – alweer een tijdje – aan een Klachtenwet, die moet zorgen dat niet langer drie van de vier, maar alle scholen een 'vertrouwenspersoon' hebben, en een 'klachtencommissie'. De een is iemand van binnen de school bij wie iedere leerling kan aankloppen. De ander bestaat uit mensen van buiten de school die, als het goed is, kunnen beoordelen of een klacht het justiekanaal in moet, of de hulpverlening in. En dan zijn er natuurlijk nog de aangifte-regels: iederéén die weet heeft van een moord of een verkrachting moet aangifte doen; voor een ambtenaar geldt dat bij elk misdrijf. Na twee lang binnenskamers gebleven misbruikschandalen in het (ultra-orthodoxe) onderwijs, een in Rijssen en een in Amersfoort, laat staatssecretaris Netelenbos van Onderwijs de ambtenaren van Justitie nu nagaan of er voor bijzondere scholen nog een aparte regel moet komen, die ook hen verplicht om elk misdrijf aan te geven.

Maar al worden de regels allengs scherper en talrijker, de vraag is hoe trefzeker ze in de praktijk werken. Van Kooten Niekerk vindt dat de provincie Utrecht voorloopt op de rest

van Nederland, maar is er toch een tikje sceptisch over. „Menige school heeft helemaal geen beleid, of alleen op papier. Daar kunnen wij behulpzaam bij zijn. Dan schrijven wij een beleidsplan voor hen, dat ze desgewenst aan hun eigen situatie aanpassen. Veel scholen weten ook nog net wel een vertrouwenspersoon binnen de school aan te wijzen, maar hebben geen klachtencommissie buiten de school, en weten ook niet goed wie daar in moeten.“

Het PCI probeert, officieel sinds 1 maart dit jaar, om alle Utrechtse scholen zich te laten aansluiten bij één PCI-klachtencommissie, met een volgens Van Kooten Niekerk ideale samenstelling: een jeugdhulpverlener, een vertrouwensarts, iemand van een schoolbegeleidingsdienst en een jurist. Vier gemeentes en zo'n 40 scholen binnen Utrecht-stad hebben dat inmiddels gedaan. Dat zijn allemaal openbare scholen. De bijzondere krijgen pas in de loop van de maand een uitnodiging. Bovendien heeft de provincie Utrecht

Wie zijn de daders?

„In dit soort gevallen zijn er vier typen daders“, zegt drs. F. Bruinsma, psychiater/seksuoloog in Utrecht. Bruinsma heeft een privé-praktijk en geldt als specialist in seksuele delinquentie in situaties waarin de ene partner macht heeft, en de andere niet. „Ze maken alle vier misbruik van hun machtspositie – een bestaande, of een die gecreëerd is. Maar ze doen dat op vier verschillende manieren.“

Type één: de naïeveling. Die belandt in een situatie die hij niet goed kan inschatten, en reageert seksueel. „Als u mij blinddoekt en ergens mee naar toe neemt, en de blinddoek afneemt in een hoerenkast, dan is het maar de vraag hoe ik reageer. Zo'n dader zal zich bij ontdekking doodschamen en het nooit meer doen.“

Type twee: de man die eigenlijk een

nog een paar extra mogelijkheden geschapen die elders in Nederland ontbreken. Behalve de vertrouwenspersoon binnen de school is er ook de vertrouwenspersoon buiten de school. Over het leeuwedeel van de klachten moeten die er samen uit kunnen komen hoe ernstig het is, dus of de klachtencommissie of Justitie er bij moeten komen. Verder heeft Utrecht afspraken met Justitie: een school kan er vrijblijvend overleggen of een kwestie zwaar genoeg is om aangifte te doen. Dat neemt, zegt Van Kooten Niekerk, de koudwaterrees van scholen weg om überhaupt naar de politie te stappen. „Met die vrees voor aangifte, is dat middel niet te hard, beginnen scholen altijd, openbare en christelijke. Maar ook neemt die vrees altijd af.“

De oogst van twee jaar misbruikbeleid in het Utrechtse onderwijs bestaat uit een bonte verzameling daders, maar vrijwel steeds dezelfde slachtoffers: leerlingen. Geval een: een jongetje van acht misbruikt

ander probleem heeft. „Die dader zit met z'n emoties in de knoop, in een huwelijk, in een baan. Hij weet er niet op die plek mee om te gaan en zoekt daarom een andere veilige relatie die troost en veiligheid brengt. Ook die dader schaamt zich bij ontdekking kapot, ziet in dat-ie zijn eigenlijke probleem moet oplossen, is daar zeer gemotiveerd voor, en doet het niet nog eens.“

Type drie: die met een pedofiele voorkeur. „Die dader is veel seksueler in z'n motief. Die valt op een bepaald geslacht, een bepaalde leeftijd, een bepaald uiterlijk. Op een atletische jongen, of juist op Danny de Munck, op een brutale jongen of juist op een week, feminien type. Bij ontdekking kan die dader zo doorgevoerd worden dat hij z'n gedrag volledig rechtvaardigt, van mening is dat de samenleving 'het kind zijn seksualiteit onthoudt'. Die dader gelooft echt in z'n eigen kronkelredenering.“

andere leerlingen. Geen werk voor Justitie, is de uitkomst. Er volgt een onderzoek: is het kind misschien zelf misbruikt? Geval twee: een jongen van 14 misbruikt klasgenotes. De meisjes doen aangifte, na een politieverhoor volgt geen vervolging. De jongen blijkt zelf misbruikt te zijn en komt bij de Kinderbescherming terecht. Geval drie en vier: twee leerkrachten in het speciaal onderwijs misbruiken verscheidene leerlingen langdurig. Beiden zijn veroordeeld tot drie jaar, in beide gevallen gingen ze in hoger beroep, dat nog loopt. Geval vijf: een conciërge in het lager agrarisch onderwijs misbruikt een leerling. De aangifte is gedaan, de rechtszaak moet nog plaatsvinden. Geval zes: de ene docent wil af van de opdringerige avances van de andere. Hoeveel effect het apparaat van vertrouwenspersonen en klachtencommissies eigenlijk sorteert, dat houdt niemand bij. De Utrechtse psychiater F. Bruinsma, die qua 'seksueel misbruik van jongeren' vier types dader onderscheidt (zie kader), beschrijft ze

Type vier: degene die kikt op macht. „Die raakt er seksueel opgewonden van wanneer hij macht heeft, en krijgt daar nooit genoeg van. Zo iemand zal leerlingen thuis uitnodigen, bijles willen geven, macht willen voelen. Vaak hangt een dergelijke ontwikkeling samen met de verhouding met de eigen vader.“

Afgaand op wat hij er in de kranten over las, schat Bruinsma de Amersfoortse dader in als een nummer vier. Over de opstelling van de rector van de school, die de zaak stil hield, zegt hij: „Die opstelling lijkt op wat vader vaak doet in een gezin waar incest tussen twee broers plaats heeft. Vader heeft gevoelens voor beide kinderen, en slaat aan het bemiddelen. Wat de ene zoon doet vindt hij wel fout, maar aan de andere zoon vraagt hij: overdrijf je niet een beetje? Vader laat dus de machtsstructuur in tact waarin hij zelf aan het hoofd staat.“

als variërend van eenmalige boosdoeners tot hardnekkige recidivisten-met-een-overtuiging.

Minstens zo doeltreffend als een medicijn wanneer de kwaal er eenmaal is, lijkt preventie. In andere beroepen waar misbruik om de hoek loert – bij therapeuten, hulpverleners, (para)medici – bevat de opleiding tegenwoordig het een en ander dat misbruik moet voorkomen. Een therapeut leert dat intiem contact met een cliënt simpelweg niet mag. Wat leert een leraar daar over?

„Er is geen vak 'hoe om te gaan met seks', zegt M. van 't Hof, vakdidacticus bij de opleiding tot docent tekenn/handvaardigheid van de hogeschool Windesheim in Zwolle. „Wel leren studenten dat je bij voorkeur niet alleen met een leerling in het lokaal moet achterblijven. Je leert hoe je moet reageren als een leerling een opmerking over erotiek maakt. Je leert dat je, óók als je daar helemaal niets mee bedoelt, niet moet zeggen: 'Maar lieverd, dat heb ik net uitgelegd'. Maar over het hanteren van je eigen gevoelens leer je eigenlijk niet veel. Misschien dat dat nu, na Amersfoort, gaat gebeuren. Als docent zit je in een machtige positie. Na de therapeuten zijn wij nu misschien aan de beurt.“ Van 't Hof's collega L. Sietsma, bij Windesheim werkzaam bij de opleiding tot leraar lichamelijke opvoeding, doet er nu al meer aan. In het vierde jaar krijgen studenten een blok (van 80 uur) 'Seksuele mishandeling en incest'. Daar zit niet alleen kennis in hoe je incest herkent, maar ook dat je als gymdocent niets te zoeken hebt in de douches, dat elk slachtoffer van misbruik een dader kan worden, dat je allergisch moet zijn voor de wens van een bestuur om zaken binnenskamers te houden. „In getallen, in aantal uren, is 80 uur misschien niet veel, maar wel is het een indringend onderwerp.“ Ook Sietsma herkent de omslag in het klimaat: „Zit ik in een gesprek met een leerling die het moeilijk heeft, dan vraag ik tegenwoordig: vind je het goed als ik een arm om je heen sla? Maar dan laat ik het bij een hand op de arm.“

'Veel jongens lokken sekscontacten zelf uit'

Door onze redacteur
MARJON VAN ROYEN 12-3

UTRECHT, 12 MAART. „Na Oude Pekela zouden we toch beter moeten weten”, zegt seksuoloog Frits Wafelbakker (70). Op zijn bureau bij het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksueel Onderzoek (NISSO) in Utrecht liggen de krantenknipsels in stapels naast elkaar. Links het schandaal over de christelijke school in Rijssen waar een godsdienstleraar in achttien jaar tijd een dertigtal jongens zou hebben 'betast'. Rechts de onthullingen over de gereformeerde school in Amersfoort, waar een leraar pornofilms met jongens zou hebben bekeken. Twee jongens zouden zijn verkracht.

Wafelbakker is verbaasd over de grote ophef die plotseling rond deze affaires wordt gemaakt. Er is natuurlijk het „pikante detail” dat beide zedenzaken zich afspelen in streng-protestantse gemeenschappen. Maar het schandaalgevoel van de afgelopen weken over de leraren en hun scholen draagt volgens hem niet bij aan enig inzicht in de vraag hoe dit soort verhoudingen met jongens ontstaan.

„We zijn ervan overtuigd dat nogal wat jongeren, en met name jongens, seksueel-erotische contacten met ouderen aangaan, en dat ze die contacten zelf uitlokken”, stelt Wafelbakker, die jarenlang werkte als inspecteur jeugdgezondheidszorg bij het ministerie van Welzijn en Volksgezondheid. Juist bij jongens in de puberteit is er volgens Wafelbakker een grote behoefte om „wat te beleven” met een oudere. „Leraren en groepsleiders weten: na de les blijven er altijd wel een of meer jongens hangen om nog wat te stoeien. Die stoeicontracten hebben voor die jongens een grote seksuele lading. Als ouderen daar geen afstand van houden, kan het heel gemakkelijk komen tot een contact.”

Voor de jongens zelf heeft dat gestoei niets met homoseksualiteit te maken, maar is het een vorm van „lichamelijk experimenteren”. De beleving van dit soort contacten is voor jongens dan ook heel anders dan voor meisjes.

Jongens en meisjes maken in hun puberteit een radicaal andere seksuele ontwikkeling door. Meisjes zijn vooral gericht op emotioneel contact. „Ze zwijmelen weg bij lieflijke romances en kasteelromans. Terwijl de jongens zijn gericht op macho-gedrag. Geweld scoort zeer hoog bij jongens op die leeftijd.” De meeste jongens doen ook hun eerste seksuele kennis op via de pornografie. „Dat is natuurlijk geen beste start. De

Seksuoloog Wafelbakker over 'stoeicontracten' op school tussen docenten en leerlingen

vrouw kirt en kraait en de man neemt het initiatief. Geweld, stromen met zaad, en kolossale erecties.”

Niet alleen emotioneel, maar ook puur lichamelijk maken jongens een andere ontwikkeling door dan meisjes. Jongens hebben nachtelijke zaadlozingen. Daarbij horen erotische dromen waarin ze van alles beleven. „Dat willen ze dan overdag voortgezet zien.” Van de jongens masturbeert in die fase 98 tot 100 procent. Bij meisjes komt dat pas veel later. Onderdeel van de extreem-lichamelijke manier waarin de mannelijke seksualiteit zich ontwikkelt is het onderlinge „verkenning- en stoeigedrag”. „Je ziet dat in de sport en onder de douche. Dan moet er even aan elkaar gezeten worden. Er is ook een sterk competitie-element: wie heeft de grootste, wie kan het eerst spuiten, wie kan het verst.”

Het spelen van seksuele spelletjes met andere jongens en mannen maakt een normaal onderdeel uit van de seksuele ontwikkeling van jongens, meent Wafelbakker: „Praten, rolschaatsen en wiskunde leren kinderen van ouderen. Waarom geen seks?”

Het probleem is dat dit soort zaken in de voorlichting niet of nauwelijks worden genoemd, en al helemaal niet op christelijke scholen. Als het seksuele experimenteelgedrag van jongens gewoon bespreekbaar zou zijn, zouden zich minder situaties voordoen zoals nu in Rijssen en Amersfoort, denkt Wafelbakker. Nu zie je dat een heleboel volwassen mannen niet herinnerd willen worden aan de seksuele spelletjes die ze vroeger met andere jongens speelden, omdat het uitgelegd zou kunnen worden als homoseksueel verlangen. „En dat wil men al helemaal niet.”

Daarbij komt dat het taboe op homoseksualiteit onder jongeren onder invloed van de kerk, maar ook door de grote toestroom van allochtonen, eerder toe-dan afneemt, zegt Wafelbakker. „Als er maar één jongen zou zeggen dat hij een homoseksuele voorkeur had, zou hij onmiddellijk van de anderen een blok op zijn kop krijgen”, zo vertelde een leraar van een technische school hem onlangs op een conferentie.

De opwinding die nu is ontstaan over de affaires in Rijssen en Amersfoort heeft volgens Wafelbakker alles te maken met het

Frits Wafelbakker (foto Ton den Haan)

grote „ethische debat” dat op dit moment onder deakundigen is opgeleid over seks met minderjarigen. De Nederlandse wetgeving laat toe dat jongeren vanaf twaalf jaar seks hebben met wie ze willen. Het is alleen niet toegestaan voor opvoeders, zoals ouders of leraren, om seks met jongeren te hebben. Van een strafdelict is het bovendien een klachtdelict geworden.

„Je ziet nu dat de politie nogal bezig is om die klachten uit te lokken”, stelt Wafelbakker. In Rijssen bijvoorbeeld zou er volgens de godsdienstleraar met dertig jongens contact zijn geweest. De politie heeft de jongens benaderd, en uiteindelijk zijn er twaalf klachten binnengekomen. „Dat betekent dat meer dan de helft niet heeft geklaagd. Misschien vond een aantal van die jongens het allemaal best leuk. Vaak zie je dat die jongeren ook echt wel om zo'n oudere geven. Dat blijkt ook in Rijssen: niet voor niets

stonden die leraren aangeschreven als vriendelijk en populair.”

Nu de minister op het punt staat om artikel 249 van de zedelijkheidswetgeving te evalueren, ziet Wafelbakker toenemende activiteiten van de aanhangers van het standpunt dat elke seksuele

handeling tussen een jongere en een oudere 'seksueel misbruik' is. Dit ethisch reveil komt uit Amerika overgewaaid, waar, als het over jongeren gaat, alleen nog maar wordt gepraat in termen van 'sexual victims'. In Nederland is het met name de Amsterdamse zedenpolitie die dit standpunt vormgeeft. Voorbeeld is de inbeslagname vorig jaar van de poster voor een filmfestival waarop een naakt jongetje te zien was met een camera om zijn nek. De zaak werd geseponoreerd door het openbaar ministerie.

De Nederlandse wetgeving gaat uit van de opvatting dat seksuele contacten met ouderen geen probleem zijn, zolang de jongeren het maar zelf opzoeken en zolang ze er zelf plezier in hebben. Volgens Wafelbakker is dit uitgangspunt een groot goed. De opwinding die nu naar aanleiding van Rijssen en Amersfoort is ontstaan, brengt de discussie echter in troebel water.

Ook Wafelbakker staat op het standpunt dat opvoeders hun handen thuis moeten houden. Hij was voorzitter van de ministeriële commissie die in 1994 richtlijnen opstelde voor het handelen van beroepsbeoefenaren bij het vermoeden van misbruik van jeugdigen. Een van de belangrijkste aanbevelingen was dat men ervoor moest zorgen dat de pers erbuiten bleef. Volgens hem hebben de scholen toen de eerste meldingen van misbruik een paar jaar geleden binnenkamen in dat opzicht juist gehandeld. Ze hebben echter verzuimd om zodanig op te treden dat het niet meer voor kon komen. Wafelbakker: „Als blijkt dat zo iemand zijn handen niet thuis kan houden, moet hij gewoon de bejaardenzorg in.” Het treurige is alleen dat het effect dat nu van de schandalen uitgaat, is dat alle seksualiteit tussen jongeren en ouderen weer in de hoek wordt gezet van 'fout' en 'slecht'.

OPVOEDEN 2-3 Het deksel van de peerput

De wantoestanden op de Amsterdamse Platoschool, waar leerlingen aangifte deden van slaag op hun BLOTE BILLEN, blijken slechts het TOPJE te zijn van een ontsnellende ijsberg. Overal in ons land wordt langzaam maar zeker het deksel van de gruwelijke BEERPUT getild. Wij doen een eerste greep uit het nieuws dat de instanties tot dusver angstvallig hebben getracht te verdonkeremanen.

Drie Pakistaanse leerlingen van de Albert Schweitzer Scholierenfabriek te Dubbeldam hebben een strafklacht ingediend tegen een 43-jarige leerkracht die hen vanwege een simpel meningsverschil dwong hun hoofdhoekjes OP TE ETEN. De betreffende leerkracht, die een ander hardnekkig ontkent, is hangende het onderzoek op nonactief gesteld.

Op het Tagliatelli College te Swifterbant is een 58-jarige leraar Duits gearresteerd nadat hij in de klas een schot afvuurde met een geladen PISTOOL. Gelukkig raakte niemand gewond. De man, die beweert dat het door een leerling meegebrachte vuurwapen tijdens de worsteling bij het in beslag nemen afgang, wordt voorlopig vastgehouden op grond van diefstal en verboden wapenbezit.

Achttien leerlingen uit het brugjaar van het Clearasil Extra Atheneum te Berkel-Enschot hebben aangifte gedaan van lichamelijke en geestelijke MISHANDELING door een 33-jarige invalkracht. Deze zou hen urenlang hebben gedwongen vragen uit een zgn. Cito-toets te beantwoorden en hun al die tijd het gebruik van het TOILET hebben ontnomen. De vrouw is onmiddellijk geschorst. De ouders van de slachtoffertjes hebben bij het schoolbestuur een schadeclaim ingediend.

De 64-jarige docent uit Zwijn-

drecht, die naar aanleiding van een onschuldig messen-spelletje meende zijn leerlingen te lijf te moeten gaan met een BUREAUSTOEL, is in overspannen toestand in een inrichting opgenomen.

Het aantal leerkrachten dat door scholieren beschuldigd wordt van SEKSUELE intimidatie en ONGEWENSTE intimiteiten is inmiddels over het hele land gestegen tot het onrustbarende aantal van 43.812. Droeveige kroon spande afgelopen week de Godiva Onderwijs Unit 2 te Deventer, waar na melding van een incident bij het vak 'verzorging' de voltallige staf van negentien personen met ZIEKTEVERLOF moest worden gestuurd. De inspectie heeft met de Jeugd- en Zedenpolitie dit geval in onderzoek.

LAATSTE NIEUWS! De minister van Onderwijs heeft zich gedwongen gezien om met directe ingang ALLE onderwijzend personeel in Nederland te schorsen. De bevolking wordt verzocht kalm te blijven, niet op eigen houtje WRAAKACTIES te ondernemen, en kinderen tot nader order thuis te houden. De Internationale Commissie voor de Rechten van de Mens, het Bosnië-Tribunaal, de Bond Tegen Kinder mishandeling, Unicef, Amnesty en tal van andere organisaties hebben onderzoek gestart.

ULTRA-LAATSTE NIEUWS! Al het onderwijspersoneel zal met het oog op de eigen veiligheid in preventieve hechtenis worden genomen, onder bewaking van ervaren beroepsmilitairen. De generaal COUZY maant nogmaals tot kalmte. Slachtoffers en andere getuigen kunnen gratis gebruik maken van de kliklijn 06-99. Neemt uw verantwoordelijkheid: per telefoonje worden twee AIRMILES verstrekt!

Henk van Setten

Beschuldiging scholieren leidt tot maatregelen tegen chauffeurs van taxibus

Seksuele intimidatie gehandicapten

Van onze verslaggever
AMSTERDAM 21-3

De Gehandicaptenraad gaat onderzoek doen naar seksuele intimidatie van gehandicapte scholieren door chauffeurs van taxibussen. Aanleiding daarvoor zijn incidenten van vijf en zeven jaar geleden die deze week toevallig aan het licht kwamen. Twee mavo-leerlingen van de Revalidatie Scholengemeenschap Arnhem (RSA) zijn destijds lastiggevallen door hun chauffeurs.

Op verzoek van de ouders is hiervan geen aangifte gedaan. Wel werd het vervoersbedrijf ingelicht. Er is een chauffeur ontslagen, en een ander is overgeplaatst.

Bij zijn onderzoek naar de onveiligheid van vervoer van gehandicapte leerlingen stuitte H. Lalkens van de Gehandicaptenraad op de klachten van de twee scholieren. In tegenstelling tot de directie van de RSA gelooft Lalkens niet dat het om incidenten gaat. Hij wil nagaan of meer scholen dergelijke meldingen hebben gehad.

Het vervoer van gehandicapte leerlingen is volgens Lalkens een

chaos doordat gemeenten vanwege bezuinigingen 'beknibbelen' op de kwaliteit. Veel gemeenten kiezen voor vervoer met vrijwilligers omdat professionele bedrijven te duur zijn. Daardoor ontstaat er volgens Lalkens een zeer onveilige situatie.

'Omdat particulieren niet onder de Wet Personenvervoer vallen, kunnen rokende vrijwilligers zonder EHBO-diploma ongestraft 25 leerlingen vervoeren in een busje dat is berekend op acht personen.'

In Nederland vervoeren dagelijks vijftienduizend taxibusjes ruim tachtigduizend gehandicapten. Voor 1987 was het gehandicaptenvervoer een taak van de centrale overheid. Sinds gemeenten hiervoor verantwoordelijk zijn, nemen de klachten van ouders, scholen en leerlingen toe. Volgens directeur H. Ludeke van de RSA zijn de busjes meestal te vol en worden de rolstoelen zelden goed vastgemaakt. Bovendien komen leerlingen regelmatig te laat op school en worden ze op verkeerde plaatsen afgezet.

De Raad voor de Verkeersveilig-

heid kwam in september 1994 met het rapport *Leerlingenvervoer, van het kastje naar de muur*. Daarin worden het gebrek aan veiligheidsgordels, de slechte begeleiding en het volproppen van de taxibussen aan de kaak gesteld. Het rapport onderstreept bovendien het belang van een uniforme en verplichte verankering van de rolstoelen. Volgens de schrijfster van het rapport, R. Molenaar, wentelt de overheid de verantwoordelijkheid af op de gemeenten.

Minister Jorritsma van Verkeer en Waterstaat houdt volgens Lalkens vol dat er slechts sprake is van een 'gevoel van onveiligheid'.

Met het onderzoek van de Gehandicaptenraad wil Lalkens zicht krijgen op alle 'calamiteiten en intimiteiten' in het vervoer van gehandicapte leerlingen om de minister van de 'feitelijke onveiligheid te overtuigen'.

Jonge kinderen voorlichten over ontucht 'onvermijdelijk' 'Je kunt slechts hopen geen angst op te roepen'

Moeten ouders hun jonge kinderen wapenen tegen ongewenste intimiteit, nog voor zij hebben gehoord dat sex ook prettig kan zijn? Ja, vinden vier deskundigen. Kinderen moeten leren dat ze nee mogen zeggen. Maar: 'We moeten niet zo supermoralistisch worden dat alles wat rikt naar erotisch en aanraking verdacht wordt.'

Van onze verslaggeefster
Xandra van Gelder

AMSTERDAM

In de Verenigde Staten bestaan cursussen nee-zeggen voor kleuters. Terwijl ze in kussens stompden, moeten de kleintjes keihard 'nee-nee-nee' schreeuwen om te leren ongewenste intimiteiten te pareren. In Nederland bestaan zulke extreme cursussen niet, maar ook hier rijst de vraag of ouders hun jonge kinderen niet moeten waarschuwen voor mogelijk seksueel misbruik door leraren en bekenden.

De laatste weken komen steeds meer ontuchtzaken op scholen in de publiciteit. Welke ouder heeft niet aan zijn kinderen gevraagd - of willen vragen: 'Wat gebeurt er eigenlijk bij jou op school?' De recente zaken spelen op scholen in het voortgezet onderwijs, maar ook op basisscholen komt misbruik voor. Moeten ouders hun jonge kinderen wapenen tegen ongewenste intimiteit, nog voor zij hebben gehoord dat sex leuk en prettig kan zijn?

De Rotterdamse kinderpsychiater F. Verhulst denkt dat ouders jonge kinderen moeten waarschuwen. Het lijkt hem overigens niet verstandig als een ouder speciaal gaat zitten voor een goed gesprek. Hij zou willen dat de sfeer in de opvoeding zo is dat volwassenen hun kinderen terloops kunnen inlichten. 'Als ouder laat je af en toe een graantje vallen, waarvan je hoopt dat je kind het oppikt.'

Verhulst hoopt vooral dat kinderen leren dat ze nee mogen zeggen tegen allerlei dingen die ze niet prettig vinden. Dat kan variëren

van een ongewenst zoenende tante tot hard stoeien op het schoolplein. 'Kinderen moeten leren dat de persoonlijke integriteit en de integriteit van hun lichaam iets is waar ze voor op mogen komen. En dan hoop je tegelijk dat als er toch iets misgaat, de sfeer thuis zo is dat kinderen het durven te vertellen.'

Tegelijk is hij beducht voor een te moraliserende houding. 'Sex is een centraal menselijk probleem. Iedereen heeft het daar moeilijk mee. We moeten niet zo supermoralistisch worden dat alles wat rikt naar erotisch en aanraking verdacht wordt.' Daarom denkt hij dat het niet verstandig is al te expliciet seksuele handelingen te benoemen, maar kinderen te leren dat ze hun eigen grenzen kunnen trekken.'

Historisch pedagoog H. Röling, die in 1994 promoveerde op een

rend onderwerp.

Röling merkte met zijn eigen kinderen dat de televisie voldoende aanknopingspunten biedt om over seksualiteit en ongewenste intimiteit te spreken. Hoewel het ingewikkeld is dat onderscheid duidelijk aan te geven. De laatste vijftig jaar is de lichamelijke intimiteit in het gezin enorm opgewaardeerd, terwijl de fysieke intimiteit met anderen wordt afgekeurd. 'Daarom is het voor kinderen zo moeilijk de grenzen te herkennen tussen wat wel deugt en wat niet.'

Omdat uit allerlei onderzoeken blijkt dat seksuele kindermishandeling vaak voorkomt, is voorlichten en waarschuwen volgens de pedagogie onvermijdelijk. 'Uit de laatste onderzoeken blijkt dat één op de tien kinderen met ongewenste intimiteit te maken krijgt. Dan moet je toch iets doen. Het is weliswaar twijfelachtig of het helpt, maar dat mag nooit een argument zijn om de gevaren niet te noemen. Ik heb toch nog steeds een hardnekkig Verlichtings-optimisme dat voorlichten het enige is dat we kinderen kunnen bieden. Je hoopt dat ze daardoor zelf ook makkelijker kunnen praten als er iets vervelends gebeurt.'

S. van der Doef, een psycholoog van de Rutgers Stichting, schreef *Ben jij ook op mij?*, een boek over seksualiteit voor kinderen van zeven tot twaalf jaar. Ook zij vindt dat kinderen moeten weten dat volwassenen vervelende dingen met je kunnen uithalen. Volgens Van der Doef zijn er in het dagelijks leven tal van momenten waarop je een kind 'liefst met veel voorbeelden' kunt uitleggen dat ze nee mogen zeggen. 'Als een kind onder de douche uitkomt, kun je vertellen dat jij het nu even afdroogt, maar dat ze best nee mogen zeggen als de meester ze na de gymles wil afdrogen. Ook al zegt dat meester dat ze dan sneller klaar zijn.'

Het Jeugdjournaal heeft uitgebreid aandacht besteed aan de ontuchtzaak op de Guido de Brès, een school in Amersfoort waar jaren is

verzwegen dat een aardrijkskundeleraar zeker achttien jongens heeft misbruikt. Als kinderen daar naar kijken, kunnen volwassenen, volgens Van der Doef, iets over ongewenste seksuele intimiteiten vertellen. 'Je kunt dan bijvoorbeeld zeggen dat sommige grote mensen het lekker vinden om aan de piemels van kinderen te komen, maar dat ze dat niet moeten doen. Grote men-

sen mogen niet zo maar aan je geslachtsdelen komen. En als ze dat wel willen, moeten ze dat maar bij andere grote mensen mogen doen.'

Therapeute E. van den Eerenbeemt vreest dat waarschuwen ook een averechts effect kan hebben. 'Als je een kind leert dat het geen mens kan vertrouwen behalve zijn ouders, maak je ze te angstig. Je moet kinderen opvoeden met een

basisvertrouwen in anderen. Dat mag je ze nooit afnemen.'

Van den Eerenbeemt is ook bevreesd dat de voorlichting over de leuke kanten van sex meteen gevolgd zal worden door een verhaal over enge mannen en vrouwen. 'Dan komt seksualiteit zo makkelijk in de sfeer van narigheid. Bespreek eerst eens met kinderen dat het heerlijk kan zijn als mensen van

elkaar houden, en dat je dan van seksualiteit kunt genieten.'

De deskundigen zijn echter ook bang dat voorlichten kinderen niet weerbaarder maakt. Zeker voor kleine kinderen is seksueel misbruik een ervaring die zo buiten hun dagelijkse leefwereld valt, dat ze niet weten hoe ze daarop moeten reageren.

'Een kind heeft sterk de neiging

bij vervalende gebeurtenissen te denken dat hij zelf schuldig is aan dat wat er gebeurt', zegt kinderpsychiater Verhulst. 'Seksueel misbruik is iets dat slecht past in hun dagelijkse beleving. Het is niet alleen dat ze het niet durven zeggen, maar ook dat ze er geen greep op kunnen krijgen, er geen woorden voor kunnen vinden en het dus niet aan hun ouders vertellen.'

Burgemeester: zaak had eerder openbaar moeten worden

Vervolg van Voorpagina Geld. 1/3

AMERSFOORT - Burgemeester A. Brouwer-Korf van Amersfoort vindt het „zeer spijtig“ dat de schoolleiding van Guido de Brès de ontuchtaffaire in de doofpot heeft gestopt. „Als het eerder bekend was geworden, hadden we er eerder iets aan kunnen doen.“ „Deze dingen moeten niet in de beslotenheid worden afgewikkeld. Laten we hopen dat andere scholen lering trekken uit dit voorbeeld.“

De ontuchtzaak is volgens Brouwer „behoorlijk ingeslagen“ in Amersfoort. Voor het stadhuis is er voorsalsnog geen bijzondere taak weggelegd, vindt de burgemeester. „De school staat nogal ver van de gemeente af. En ook met de hulpverlenende instanties hebben we niet veel bemoeienis.“

Verschillende vrijgemaakt-gereformeerde gemeenten in Amersfoort hebben tijdens de kerkdiensten gisteren stilgestaan bij de affaire. „We hebben voor alle betrokkenen gebeden“, zegt ds. A. Hendriks, predikant van De Kandelaar, waar ook de ontuchtige aardrijkskundeleraar gewoonlijk „kerkt“. „Maar ik heb het niet tot onderwerp van mijn preek gemaakt. Die ging over Het lijden van Christus.“

Hendriks vindt dat de kwestie niet uitpuddend in de kerk besproken hoeft te worden. „De ontuchtaffaire heeft niets met gereformeerd-zijn te maken, al is dat beeld de laatste week geschapen. Alsof het met een benauwd-gereformeerde kring zou samenhangen. Dat is onzin, het ergert me en doet me verdriet. Het gaat er nu om de mensen die erbij betrokken zijn zo

REACTIE OP ART. P. 10

Incestzaken

Na lezing van het interview met seksuoloog Wafelbakker over de incestzaken op scholen te Rijssen en Amersfoort (NRC HANDELSBLAD, 12 maart), haast ik mij te reageren op zo een verwerpelijk standpunt. Wafelbakker beweert dat vele jongeren sekscontacten uitlokken en het zelfs leuk vinden. Volgens hem gaat zelfs de Nederlandse wetgeving ervan uit dat seksuele contacten van jongeren met ouderen geen probleem zijn als de jongeren dit opzoeken en er plezier in hebben.

Meneer Wafelbakker, jongeren lokken geen seksuele contacten uit. Ze lokken wel contacten uit omdat ze nieuwsgierig zijn, van alles willen weten of misschien in de gunst willen komen van de oudere. Maar het is aan de oudere om die grens nauw te bewaken en te respecteren; de grens waarin hun vraag om contact in hun belang overgaat in het belang c.q. de seksuele bevrediging van de oudere.

M. RIJSDIJK,
Amsterdam

NRC 19/3

NRC HANDELSBLAD

Ontucht op school 14/3

Seksueel misbruik komt volgens staatssecretaris Netelenbos eigenlijk niet voor. De recente gevallen zijn slechts incidenten en in „99,9 procent van de scholen is er niets aan de hand“. Hoe weet mevrouw Netelenbos dat? Tot op heden is er in Nederland geen onderzoek gedaan naar de aard en omvang van seksuele intimidatie in het onderwijs. Cijfers over het voorkomen van seksuele intimidatie ontbreken dan ook geheel en al. Wel zijn er gegevens uit buitenlands onderzoek. Deze ondersteunen niet het percentage dat Netelenbos aangeeft, sterker nog, uit deze onderzoeken blijkt dat veel leerlingen op middelbare scholen te maken hebben met vormen van seksuele intimidatie.

„Daarnaast beweert Netelenbos met grote stelligheid dat driekwart van de scholen reeds over een klachtencommissie beschikt. Een landelijk onderzoek hiernaar is tot dusver niet verricht. Voorlopige conclusies uit een onderzoek naar het seksuele-intimidatiebeleid van scholen in het noorden des lands, geven aan dat de meeste scholen juist geen klachtencommissie hebben. Het is ons overigens een raadsel waarom elke school een klachtencommissie zou moeten hebben (daarvoor is zelfs een klachtenwet in de maak) als er slechts op 0,1 procent van de scholen iets aan de hand zou zijn. DRS. CRISTIEN BAJEMA, DR. GREETJE TIMMERMAN, Rijksuniversiteit Groningen

Netelenbos houdt rekening met meer ontuchtzaken

Geld. 15/3
Door onze Haagse redactie

UTRECHT - Staatssecretaris Netelenbos van onderwijs verwacht dat de komende tijd meer en meer ontuchtzaken in de openbaarheid zullen komen. „Steeds meer leerlingen zullen gaan praten nu de taboesfeer rond seksuele intimidatie in het onderwijs is verdwenen.“

Dat zei de staatssecretaris gisteren op een congres van de Nederlandse Vereniging van Schooldecanen. Het congres in Utrecht was gewijd aan het thema 'De veilige school'. „Leerlingen die het slachtoffer worden van seksuele intimidatie door een leraar, dat is zo ongeveer wel het ergste wat iedereen zich voor kan stellen bij onveiligheid op school“, hield Netelenbos haar gehoor voor. Het thema van het congres was onverwacht bijzonder actueel nu in korte tijd op een aantal scholen - onder meer in Amers-

foort, Rijssen, 's-Gravenzande en gisteren ook Zwijndrecht - ontuchtzaken aan het licht kwamen. De staatssecretaris benadrukte dat zij niet gelooft dat deze affaires slechts het topje van de ijsberg zouden vormen. „Ouders hoeven niet meteen bang te zijn dat ook op de school van hun kind zich dit soort zaken afspelen“, aldus Netelenbos. Zij adviseerde ouders wel om bij de schoolleiding aan te dringen op een klachtenregeling en de aanstelling van een vertrouwenspersoon.

Netelenbos werkt op dit moment aan een klachtenwet. Elke school hoort wat haar betreft een klachtenregeling en klachtencommissie te hebben. „De ontuchtzaken, zoals die afgelopen weken aan het licht kwamen, hebben mij gesterkt in de overtuiging dat zo'n wet er zeer beslist moet komen“, aldus de staatssecretaris.

Misbruik

Dat een leraar zestien jaar lang tientallen leerlingen kan misbruiken voor zijn persoonlijk seksueel gerief, is in alle opzichten stuitend. Wie op deze manier omgaat met jongeren in een kwetsbare leeftijd, die hun eigen seksualiteit aan het ontdekken zijn, richt vaak enorme schade aan. De ervaring leert dat ook de vroegere slachtoffers, die nu zelfverzekerd verklaren dat ze hun ervaringen goed hebben verwerkt, later in hun leven nog de nare gevolgen kunnen onderkennen.

We moeten vrezen dat gevallen zoals die recent aan het licht kwamen in Rijssen en Amersfoort, niet de laatste zullen zijn. Het onderwijs en het jeugdwerk trekken af en toe mensen aan die geen duidelijke grenzen trekken tussen hun - vaak grote - liefde voor kinderen en hun eigen lustbeleving. Dat hoeft niet in alle gevallen te leiden tot tragedie, maar het blijft ongewenst.

In hun tienerjaren hebben jongeren recht op veiligheid, zeker op dit terrein. Een vertrouwensman die hen seksueel belaagt is een ontoelaatbare inbreuk op dat recht. Wie die grens overschrijdt, is strafbaar. Hoewel ook de dader hulp en mededogen verdient, geldt dat nog meer voor zijn slachtoffers.

Als zo'n geval op een school aan het licht komt, is dat pijnlijk. De man in kwestie is een collega, en vaak met een enorme toewijding. Die geef je niet makkelijk aan bij Justitie. Dat de bestuurders daarnaast ook even denken aan de reputatie van hun school, is ze nauwelijks kwalijk te nemen. Maar die twee overwegingen mogen nooit voorrang krijgen boven het belang van de leerlingen.

Zonder te generaliseren naar andere scholen lijkt het specifieke karakter van de Amersfoortse scholengemeenschap zeker een rol te spelen. De school is gericht op leden van een tamelijk op zichzelf staand kerkgenootschap, en heeft kennelijk de zaak in eigen kring willen afhandelen. Dat is verkeerd, maar dat ook ouders onwetend werden gelaten over wat hun kinderen was overkomen, is in alle opzichten onverantwoordelijk.

N^u/n¹ 7-396

de Volkskrant

vk 8-3 Seksueel misbruik

HET BESTUUR van de gereformeerde-vrijgemaakte scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort is toch nog naar justitie gelopen. Seksuele intimidatie, openlijke masturbatie en uiteindelijk ook verkrachting vormden voor de schoolleiding jarenlang onvoldoende aanleiding om alle ouders in te lichten over het gedrag van een leraar aardrijkskunde. Justitie werd al helemaal op afstand gehouden. Er was een krantartikel nodig, ontregelend in zijn gedetailleerdheid, om de school alsnog te bewegen tot aangifte van seksueel misbruik.

De vraag is wat de schoolleiding bezield heeft.

'We hoopten dat de leraar na een tijdje zijn problemen te boven zou komen', verklaarde de rector van de

Amersfoortse ontucht

De leiding van de vrijgemaakt-gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort stapte alsnog naar justitie om aangifte van seksueel misbruik en ontucht te doen. Sinds enkele jaren was het schoolbestuur gedetailleerd op de hoogte van wat de leraar aardrijkskunde uitspookte met leerlingen. Maar men zweg: tegenover de politie, tegenover de onderwijsinspectie, tegenover de ouders. Pas nadat de zaak via de krant in volle hevigheid naar buiten was gekomen, heeft de schoolleiding alle schroom afgeschud, zijn de ouders ingelicht en is ze in actie gekomen. Dat is veel te laat, onaanvaardbaar laat.

De neiging om dit soort gevallen van seksueel misbruik ondershands af te doen is groot - en tot op zekere hoogte zelfs te begrijpen. Het doet natuurlijk de reputatie van de school geen goed, iets dat in nog altijd tamelijk afgesloten, op zichzelf staande gemeenschappen als de vrijgemaakt-gereformeerde wereld extra zwaar telt. Er is een begrijpelijke neiging om de lastiggevallen leerlingen in bescherming te nemen tegen een na-wijzende en achterom kijkende buitenwereld. Ongecontroleerde openbaarmaking van dit soort uitwassen kan gemakkelijk onttaarden in openbare terechtstelling. En het zwijgen van de schoolleiding zal ook wel iets te maken hebben met het ongemak waarmee men in orthodox-christelijke kringen traditiegetrouw omgaat met seks en alles wat er mee samenhangt.

De Amersfoortse scholengemeenschap heeft zichzelf heel wat te verwijten. Dat de leraar aardrijkskunde nog jarenlang ongehinderd door kon gaan, is een rechtstreeks gevolg van het stilzwijgen en de inactiviteit van het bestuur. Het vertrouwen in de schoolleiding, met name van de ouders, heeft - terecht - een forse knauw gekregen.

Reagerend op de onthullingen vanuit Amersfoort, heeft staatssecretaris Netelenbos (onderwijs) er voor gepleit dat scholen gevallen van ontucht en misbruik als regel melden bij de politie. Of justitie tot vervolging overgaat, zal van geval tot geval moeten worden beoordeeld. Er zijn ook andere, disciplinaire straffen denkbaar. Maar in elk geval moet de onderwijsinspectie worden ingelicht. En een absolute voorwaarde is dat de verantwoordelijke ouders worden geïnformeerd.

Wat moet worden voorkomen, is dat een schoolleiding buiten iedereen om en op eigen houtje over dit soort gevallen beslist. Seksueel misbruik is een te ernstig vergrijp om de afhandeling te laten bepalen door allerlei troebele, onduidelijke of niet terzake doende overwegingen. Zoiets verzwijgt je niet.

tot een kleeft vertoning.

Het is dus wel te begrijpen dat de rector voor stilzwijgen koos, maar aanvaardbaar is zijn opportunisme natuurlijk niet. De leraar aardrijkskunde kon, gebruik makend van zijn intimiderende kracht, nog jarenlang zijn gang gaan, ook nadat hij tegen de lamp was gelopen.

Er moeten in het onderwijs voor dit soort kwesties vaste procedures zijn die als vanzelfsprekend worden nageleefd. Het minste is dat de inspectie wordt ingelicht, waarna kan worden besloten de officier van justitie in te schakelen. Zo'n procedure hoeft lang niet altijd te leiden tot vervolging, tot openbare terechtstelling. Het is heel goed denkbaar dat wordt volstaan met disciplinaire maatregelen. Hoe de handelwijze ook zal zijn, het is altijd verkeerd als alleen het schoolhoofd zich hierover het hoofd mag breken.

Staatssecretaris Netelenbos heeft nu gezegd dat scholen gevallen van seksueel misbruik moeten melden bij de politie. Het lijkt een terecht verlangen. Toch moet tegelijk worden gewaakt voor een jacht op alles wat vies en voos is. Het is nog maar een paar weken geleden dat een psychiater zich het leven benam nadat hij vanwege beweerdde intieme omgang met een jonge patiënt publiekelijk aan de paal van de schande was gebonden. Toen was menig een geschokt door de weinig subtiele handelwijze van het bestuur van de instelling. Het is goed om die ervaring niet te vergeten.

School-gemeenschap

TEL 16-3

Nog niet zolang geleden was de directeur van een school een onbetwiste autoriteit. Viermaal per dag stond hij, 's zomers en 's winters gekleed in een driedelig kostuum met horlogeketting, bij de hoofdingang en inspecteerde hij zijn leerlingen, die naar binnen dromden of naar buiten renden, met militaire precisie.

Hij kende ze allemaal persoonlijk. Samen met de leraren vormde hij een toonbeeld van rechtschapenheid en morele betrouwbaarheid. Er ontging hem niets en als de eveneens onberispelijke conciërge hem fluisterend meldde dat er met krijt een schuttingwoord van drie letters op de muur van de speelplaats was gekalkt, dan volgde er een grondig onderzoek naar de zedeloze daders. In elk geval konden ouders gerust zijn over de morele veiligheid van hun schoolgaande kinderen.

Dit soort scholen bestaat niet meer. De ouderwetse, oerdegelijke leerkrachten zijn voor het grootste deel in de jaren zeventig vroegtijdig verdwenen toen de door de overheid gedoogde anarchie losbrak. Voor vele leraren werd het eindpunt van hun onderwijs carrière gemarkeerd door modieuze maar oeverloze managementvergaderingen waar zelfs lesuren voor moesten wijken.

Een hot item in die tijd was soms niet eens meer de vraag of er op school preservatieven beschikbaar moesten zijn, maar alleen het technische probleem waar de condomautomat moest hangen. De talrijke schoolfusies waarbij onoverzichtelijke mammoetscholengemeenschappen ontstonden met massa's leraren die elkaar nauwelijks nog kennen, deden de rest.

Beerput

Thans gaat hier en daar een deksel van de schoolbeerput open en worden we geconfronteerd met de kwalijke gevolgen van 25 jaar ondermijning en verwaarlozing van normen en waarden bij het onderwijs. Bij de gereformeerde scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort verzweeg rector Van Middelkoop jarenlang dat er door een aardrijkskundeleraar ontucht werd bedreven met tientallen leerlingen. Bovendien bleken de lessen verlevendigd te worden met pornofilms. In Helmond werd wethouder Putmans verzocht op te stappen toen bekend werd dat hij tien jaar geleden als hoofd van de lagere school 'De Kring' in Lelystad, zich aan leerlingetjes vergrepen had.

In de orthodox-christelijke scholengemeenschap Reggesteijn in Rijssen ging godsdienstleraar Piet V. zich aan minstens dertig pupillen te buiten. Een ook in zijn vrije tijd ijverig man, deze vader van maar liefst dertien kinderen. De schoolrector zei van niets geweten te hebben. Op het gemengd rooms-katholiek/protestants Zandveeltcollege in 's-Gravenzande kon Piets collega Ab de R., ook een godsdienstleraar, evenmin zijn handen thuishouden. Diens rector Kuurman bracht dit ook niet in de openbaarheid.

Het laatste bericht komt uit Zwijndrecht, waar een 58-jarige conciërge een geheel eigen invulling gaf aan de begrippen EHBO en sportmassage. De eerste hulp bleek uit masturbatie en de sport uit orale seks te be-

door prof. dr. B. Smalhout

staan. De rector Van der Reijden wist dat al meer dan tien jaar maar was er nooit krachtig tegen opgetreden.

Prikkelend

Seks op scholen is niets nieuws. Er bestaat al meer dan 500 jaar een meestal ondergronds uitgegeven pornoliteratuur, waarin leerkrachten, gouvernantes, kinderjuffrouwen en instructeurs een rol spelen. Ze blijken dan meer dan 'onderwijzer', 'bovenwijzer' te zijn. Het was vooral de moreel onacceptabele situatie die prikkelend werkte op de stiekeme lezer. Want de normale samenleving en de justitie hadden geen genade voor ontspoorde leerkrachten die op heterdaad betrapt werden.

Thans beseffen sommige rectores of hoofden van scholen blijkbaar hun basale verantwoordelijkheid niet meer en trachten ze met alle macht de walmende doofpot dicht te houden. Dit doen ze met onder meer het argument dat het ook zo erg is voor de daders en hun familie. Er wordt in de kerken zelfs voor ze gebeden. Ook is het gênant voor de leerlingen en slecht voor de naam van de school. Men moet immers begrip hebben voor een foute leerkracht die misschien wel psychotherapeutisch is te behandelen.

Dit soort softe prietpraat gaat voorbij aan de essentie van het leraarschap. In de maatschappij is er een aantal beroepen dat nu eenmaal zeer hoge morele normen vereist, zoals bijvoorbeeld die van arts, leraar, onderwijzer, dominee, notaris of priester. Men moet zichzelf of zijn kinderen aan deze functionarissen blindelings kunnen toevertrouwen. Als dat niet kan, dan dient de betrokken persoon uit zijn beroep te worden gezet, ongeacht diens technische kwaliteiten.

Maar normen en waarden zijn bij het huidige onderwijs nauwelijks nog een bespreekbaar onderwerp. Daarentegen zijn lessen over alle variaties van seks, condoms en druggebruik zeer populair. Ook wordt aandacht besteed aan soa's (= seksueel overdraagbare aandoeningen), dat tegenwoordig een modieuze term is voor wat vroeger gewoon 'geslachtsziekten' heette. Het bedrag dat de Nederlandse scholieren gezamenlijk uitgeven aan alcohol, tabak en drugs, ligt in de miljoenenorde van tientallen miljoenen gulden per maand.

Onder deze omstandigheden hoeven ons de recente gebeurtenissen niet te verbazen. Er zal dan ook in de massaal gefuseerde onderwijsfabrieken door religieuze rectoren nog vaak moet worden gebeden voor ontspoorde leerkrachten die het begrip 'scholengemeenschap' interpreteren als gemeenschap op school.

Ouders aan zet in strijd tegen seksuele intimidatie op school

Geld. 26/3

De berichten over ontucht op de Rijssense scholengemeenschap hebben een sneeuwbal effect veroorzaakt. Ook op scholen blijkt seksuele intimidatie voor te komen. Anke Visser roept ouders op massaal aan te dringen op structurele maatregelen ter bestrijding en voorkoming van dergelijke problemen.

Door Anke Visser

Sinds de eerste onthullingen over het seksueel misbruik van leerlingen door een docent aan een christelijke scholengemeenschap in Overijssel, staat seksuele intimidatie op school bijna dagelijks in het brandpunt van de belangstelling. Een storm van verontwaardiging lijkt over Nederland te trekken sinds de gebeurtenissen op de vrijgemaakte-reformatische scholengemeenschap Guido de Brès in Amersfoort.

Opgelucht

De afgelopen weken is mij door vertegenwoordigers van de media regelmatig de vraag gesteld of seksuele intimidatie meer voorkomt op scholen die zich baseren op een bepaalde geloofsovertuiging. Blijkbaar bestaat de behoefte om het voorkomen van seksueel geweld toe te dichten aan bepaalde scholen. Dan kunnen de overige categorieën opgelucht adem halen. Om vervolgens hardop te zeggen: „Dat komt bij ons op school niet voor”. Deze zin werd overigens ook bij herhaling gebruikt door de rector van de genoemde scholengemeenschap uit Overijssel in zijn interview met NOVA.

Waar macht is bestaat de mogelijkheid van intimidatie. Seksuele intimidatie komt voor in alle sectoren van onderwijs, ongeacht geloof of onderwijskundige principes. Seksuele intimidatie kan ontstaan overall waar sprake is van machtsverhoudingen, zoals bijvoorbeeld tussen schoolpersoneel en leerling. Onder seksuele intimidatie vallen alle vormen van gedrag met een seksuele (onder-)toon, die door degene die dit gedrag ervaart als ongewenst worden beschouwd. Het kan daarbij gaan om aanranding en verkrachting, maar ook om meer subtiele vormen van seksuele aandacht als opmerkingen, blikken. Of gedrag seksueel intimiderend is wordt niet bepaald door hoe het bedoeld is, maar hoe het gedrag wordt ervaren.

Seksuele intimidatie komt voor.

Sinds in 1988 een zestal inspecteurs van de Onderwijsinspectie functioneert als vertrouwensinspecteurs voor klachten van leerlingen over seksuele intimidatie op school, melden zij in hun jaarverslagen meer dan honderd klachten per jaar. Tussen 1988 en 1995 maakt dit een totaal van 800 klachten.

Deze klachten zijn afkomstig uit het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, in de sector Beroepsonderwijs en Volwassenen Educatie (BVE) en het HBO. Daar zijn dan niet bijgeteld de klachten die binnen de scholen zelf worden opgelost, noch de klachten die (ouders van) slachtoffers niet naar buiten brengen uit angst, schaamte en schuldgevoel, of omdat ze eenvoudigweg niet weten naar wie ze met hun klacht toekunnen.

Overigens neemt sinds 1992 het aantal klachten bij de vertrouwensinspecteurs toe, waarschijnlijk als gevolg van de publiciteit rond de ongewenstheid van seksuele intimidatie.

Blootstaan aan seksuele intimidatie blijkt ernstige gevolgen te hebben voor het welbevinden van mensen. In het eerste jaar dat de vertrouwensinspecteurs in functie waren, namen twintig slachtoffers die de schoolleeftijd allang ontgroeid waren, contact op met de inspectie. Zij hadden aan den lijve ondervonden dat seksuele intimidatie voorkomt. Nu er door de benoeming van de vertrouwensinspecteurs erkenning kwam voor hun ervaringen, wilden zij deze alsnog naar buiten brengen.

Voor sommigen van deze slachtoffers kwam hier het argument bij dat zij zelf kinderen in de leerplichtige leeftijd hadden en hoopten dat door het vertellen van hun ervaringen de bestrijding en preventie van seksuele intimidatie serieus zou worden genomen.

Vertrouwen

In Nederland zijn kinderen tot zestien jaar leerplichtig. Ouders die hun kinderen verplicht naar school sturen, vertrouwen ze daarmee aan de school toe. De school moet ervoor zorgen het vertrouwen dat leerlingen en ouders in hen stellen, niet te beschamen. Scholen zouden niet moeten zeggen: „Dat komt bij ons niet voor” maar: „Wij zorgen ervoor dat het bij ons op school niet voorkomt en mocht het toch voorkomen, dan hebben we maatregelen genomen om een

klacht zorgvuldig af te handelen”. Het nemen van maatregelen in deze is overigens wettelijk verplicht. De Arbeidsomstandighedenwet (Arbo-wet) is in oktober 1994 uitgebreid met een artikel waarin de werkgever wordt verplicht beleid te voeren om werknemers, leerlingen en personeel te vrijwaren van seksuele intimidatie. De werkgever moet verdere voorzieningen treffen waarmee een klacht over seksuele intimidatie adequaat kan worden afgehandeld.

De Arbo-wet is een raamwet. De invulling van beleid en maatregelen wordt overgelaten aan de werkgever.

De streefdoelen die het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschappen in 1992 formuleerde ter preventie van seksuele intimidatie kunnen dienen als concrete invulling van deze raamwet. Globaal komen de streefdoelen erop neer dat iedere onderwijsinstelling moet beschikken over een klachtenprocedure, een vertrouwenspersoon seksuele intimidatie en een onafhankelijke klachtencommissie.

Weerbaarheid

Op iedere school zou in lessen en projecten aandacht moeten worden besteed aan mentale en fysieke weerbaarheid van leerlingen tegen seksuele intimidatie. Ook zouden alle scholen moeten beschikken over een netwerk van contacten met hulpverleningsinstellingen in de regio, om effectief en kwalitatief hulp te verlenen aan slachtoffers en dader van seksuele intimidatie.

De adequate afwikkeling van een melding van seksuele intimidatie vraagt de grootst mogelijke zorgvuldigheid. Uit berichtgeving in de media is duidelijk gebleken wat de kwalijke effecten zijn als bestuurders besluiten om een klacht geheel naar eigen inzicht af te handelen.

Ondersteuning van de klager veronderstelt een vertrouwenspersoon die ervaring heeft met het begeleiden van slachtoffers van seksueel geweld. Zorgvuldigheid betrachten naar de personen van klager en aangeklaagde vereist een onderzoek door een onpartijdige commissie die met hoor en wederhoor de klacht onderzoekt.

Bij strafbare feiten kan de klager aangifte doen bij de politie. Door justitie wordt dan een onderzoek in gang gezet. Dit justitiële onderzoek kan plaatsvinden naast het

geerd door het personeel als deze grenzen worden overschreden. Een plezierig omgangsklimaat kenmerkt zich door een respectvolle bejegening van alle leden van de schoolgemeenschap onderling.

Massaal

Desgevraagd zou ieder personeelslid van een school ouders antwoord moeten kunnen geven op de vraag: „Wat kan niet op deze school? en „Als het toch gebeurt, wat doen jullie er dan aan?”

Ik hoop dat de komende tijd veel ouders naar de school van hun kin-

deren zullen stappen om aan te dringen op het nemen van concrete maatregelen om seksuele intimidatie te voorkomen en te bestrijden. Als deze maatregelen naar hun mening onvoldoende zijn, kunnen ouders omzien naar een veiliger plaats voor hun kinderen. Als ouders dat massaal zouden doen, dan kunnen scholen niet anders dan eindelijk serieus werk maken van een Veilige school.

Anke Visser is projectleider van het landelijk project Preventie seksuele intimidatie in de schoolsituatie.

Seksuele intimidatie: 'de scholen worden wakker'

Geld. 26/3

Door Ivo Postma
LTERBCHT - Veel scholen in Nederland zijn bezig een 'traatboek' op te stellen om adequaat te kunnen reageren wanneer zich incidenten op het gebied van geweld, agressie en seksuele intimidatie voordoen. De schandalen op een aantal scholen die de laatste weken naar buiten zijn gekomen, wekken de indruk dat de betrokken onderwijsinstellingen volkomen verrast waren door het seksueel misbruik van leerlingen binnen hun muren. De werkelijkheid is dat op scholen overal in het land al concrete maatregelen zijn getroffen ter voorkoming van uitwassen en om, wanneer ze zich voordoen, een plan klaar te hebben.

De onderwijsbonden Abop en NGL hebben een gezamenlijke brochure gemaakt die door veel scholen wordt gebruikt voor een eigen beleidsplan. Er worden vertrouwenspersonen aangesteld, honderden onderwijssensoren volgen speciale cursussen, klachtencommissies worden in het leven geroepen en

er zijn klachtenprocedures in de maak die een officiële status zullen krijgen. Dat er binnen de scholen een grote behoefte bestaat aan deskundigheid en bruikbare adviezen, drong in de loop van de jaren negentig door tot de onderwijsinspectie. „De laatste jaren kwamen er vanuit alle onderwijssectoren steeds meer vragen op de inspectie af. Zoals: hoe moeten we omgaan met geweld en seksuele intimidatie? Wat kunnen we doen ter voorkoming? zo vertelt een woordvoerder. Tegelijkertijd kreeg de inspectie een groeiend aantal meldingen van met name seksuele intimidatie. Vier jaar kwamen er 36 klachten binnen uit basisscholen, 56 uit instellingen voor voortgezet onderwijs, volwasseneneducatie en vier uit universiteiten en hbo-instellingen. De woordvoerder van de inspectie wijst erop dat het werkelijke aantal incidenten hoger ligt. Aangenomen wordt dat scholen soms rechtstreeks naar de politie stappen.

De inspectie beantwoordde het verzoek om raad door in 1993 een richtlijn op te stellen. Enkele adviezen van de inspectie: maak deze zaken bespreikbaar en stel een vertrouwenspersoon aan. Belangrijk was het van kracht worden van de Arbowet in 1994. Daarin staat dat het bevoegd gezag van scholen voortaan wordt beschouwd als iedere andere werkgever. Daar-mee werden schooldirecties en schoolbesturen verplicht maatregelen te nemen ter voorkoming van geweld en seksuele intimidatie binnen hun organisatie.

Het aanstellen van vertrouwenspersoon is een van de meest loofgepaste maatregelen waarmee scholen uitvoering geven aan de wettelijke verplichting. „Wij hebben de indruk dat dit nu steeds meer gebeurt”, aldus de woordvoerder van de onderwijsinspectie. Op basisscholen heten deze mensen vertrouwenscontactpersoon. Zij zijn niet alleen aanspreek-

punt voor kinderen die een moeilijk bespreikbaar probleem hebben, maar ook voor vertrouwensartsen, en instellingen als Rraag en de Kinderbescherming. Het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum in Utrecht is het centrum van de activiteiten die worden ondernomen teneinde schoolbesturen, onderwijsstems en individuele leerkrachten weerbaar te maken tegenover maatschappelijke problemen als agressie, geweld en seksuele intimidatie. Drie medewerkers van het APS besteden hun volledige werkdag aan het voorbereiden en geven van cursussen en studiedagen.

„Men wordt wakker en men wil er iets aan doen”, zegt Bob van der Meer, psycholoog en onderwijskundig medewerker van het APS. Hij noemt het voortdurend van Den Bosch, waar zich twee jaar geleden in een middelbare school enkele gevallen van seksuele intimidatie voordeden. „Het gevolg was dat wij een stroom van aanvragen voor cursussen en trainingen binnen-

kregen van scholen in Den Bosch”. Volgens Van der Meer zijn er ook scholen die al jaren voor het vak krachten worden van de Arbowet serieus aandacht besteedden aan de onderwerpen geweld en seksuele intimidatie. „Vaak kwam dat door de inspanningen van individuele leraren die dit belangrijke onderwerpen vonden en trachten om hun collega's wakker te schudden.” Hij noemt in dit verband de functie van vertrouwenspersoon niet bepaald een sinecure. „Dege-nen die het willen doen zijn vaak ontzettend gemotiveerd.”

Cursusboek

Het ministerie van onderwijs nam in 1987 al het besluit om iets te gaan doen tegen het groeiende verschijnsel van geweld en agressie in het onderwijs. In opdracht van het ministerie schreef Van der Meer in 1990 het cursusboek „Machtsmisbruik op Scholen”. In dat boek liet hij het hele scala van lichamelijke, geestelijk en seksueel geweld aan de orde komen: tussen leerlingen

onderzoek van de klachtencommissie die door de school is ingesteld.

Maatregelen om seksuele intimidatie te voorkomen en te bestrijden zijn van belang. Voorlichting over het beleid van de school laat leerlingen en ouders weten dat seksuele intimidatie ook op deze school niet kan. Zij weten dan waar ze terecht kunnen, mochten ze klachten hebben. Belangrijker dan maatregelen is eigenlijk het totale omgangsklimaat. Wat zijn de grenzen van toelaatbaar gedrag in de school, en hoe wordt er gere-

nderling, leerlingen tegen leerkrachten en vice versa, alsook conflicten tussen school en ouders. In dat kader schreef hij ook over het 'hekrantje', het verslagje van ouders die bij het hek over leerkrachten roddelen, terwijl deze zich niet kan verdedigen. In de vierde E-manipatiemeta, die in 1992 verscheen, stond dat in 1996 iedere school over een vertrouwenspersoon en een klachtencommissie moet beschikken. Om het bereiken van dit doel te bevorderen gaf staatssecretaris Netelebos in november vorig jaar het startssein voor de campagne 'De Veilige School'.

Van der Meer maakt deel uit van de commissie die deze campagne moet uitvoeren. Het aantal cursussen dat hij en zijn collega's van het APS geven neemt hand over hand toe. „Laast hadden we een studiedag voor een MBO-gemeenschap in Deventer. Daar namen 350 docenten aan deel. Tegenwoordig geven we ook veel cursussen voor agrarische scholen in het land.”

Heksenjacht 23-3

Sinds kort is er weer een nieuwe rage in Nederland: de jacht op vermeend seksueel misbruik in het onderwijs. Een enorme Telegraaf-achtige hetze is op gang gekomen tegen het onderwijs en zijn overspel.

Overall rijzen de geruchten als paddestoelen uit de grond. Overall duiken de oudercommissies in de schoolarchieven om uit te zoeken of er in een grijs verleden geen leerkracht zijn b(r)oeke te buiten is gegaan. Kortom, de bolderkar kan weer van stal.

Als leerkracht gaat dit nieuws je natuurlijk niet in de koude kleren zitten. Bij enquêtes en invul-formulieren verzwijk ik mijn beroep, om zo niet meteen beschuldigend te worden nagewezen. En ook op school zelf heb ik mijn veiligheidsmaatregelen moeten treffen. Ter illustratie:

- Ik houd nu altijd 60 centimeter ruimte tussen de leerling en mijzelf.

- Zittend aan mijn bureau houd ik mijn handen altijd boven tafel.

- Als ik een kleuter moet bijstaan in de wc, zorg ik dat ik binnen 15 seconden terug ben in de klas, om geruchten te voorkomen.

- Bij het vertonen van dia's of films laat ik (ondanks felle protesten van de leerlingen) alle lichten aan.

- 'Zakdoekje leggen' spelen durf ik al helemaal niet meer. Ouders zouden kunnen beweren dat ik diezelfde zakdoek 's nachts voor andere bezigheden zou gebruiken.

- Mee naar het zwembad ga ik al weer van stal.

Ik wil niet de echte, ernstige vergripen in het onderwijs verdoezelen. Die moeten hard aangepakt worden. Maar langzamerhand ben ik wel doodziek van de overspannen heksenjacht die is losgebroken. Opeens is geen kind meer veilig op school en is iedere leerkracht bij voorbaat pedofiel.

MONNICKENDAM R. van Dam

Aantal aangiftes stijgt door openheid

TOPJE VAN DE IJSBERG

WILLEM BREDVELD

Hoe nobel en onbaatzuchtig de knapenliefde of andere pedofiele relaties in dit verlichte tijdperk soms ook worden voorgesteld, toch zijn we nuchter genoeg gebleven om krachtig stelling te nemen tegen seks met minderjarigen. Die nuchterheid wordt ingegeven door de wetenschap dat zulke seks veelal wordt overschaduwd door het machtsverwicht van de meerderjarige en er dus sprake is van misbruik. Er is daarom afwijzend gereageerd op een sportleraar die iets met zijn pupillen-judoka's had en grommerig gedaan over een orthodoxe Noorse broeder en godsdienstleraar te Rijssen en een vrijgemaakte gereformeerde leraar te Amersfoort die al te vrijmoedig met hun leerlingen zijn omgegaan.

Maar vergis ik me niet, dan is het netto resultaat van deze berichtgeving toch dat Noorse broeders en gereformeerde-vrijgemaakten voortaan met een tikkelje meer wantrouwen zullen worden bekeken dan de 'neutrale' sportleraar. Al was het maar omdat deze laatste twee zaken een aanzienlijk grotere aandacht van de media kregen. Wat hier om de hoek komt kijken is het aloude vooroordeel dat alles wat ver afwijkt van het 'normale', al gauw verdacht is. Voeg daarbij dat in orthodoxe groeperingen alles wat ook maar enigszins lijkt op lustbeleving, vaak als zondig wordt aangemerkt en het beek is gemaakt: in zulke godsdienstbolwerken op de Veluwe, in Rijssen en in Amersfoort wordt 'normale' seks onderdrukt, en omdat het bloed nu eenmaal kruipt waar het niet gaan kan, zoekt het lustgevoel in het geniep zijn weg, desnoods ten koste van het weerloze.

En zowaar, een hoogleraar familierecht van de gereformeerde Vrije Universiteit, prof. dr. J. E. Doek, bleek graag bereid om dit vooroordeel met een wetenschappelijk sausje te overgieten. In *NRC Handelsblad* van maandag zei hij: „In die zwaar christelijke kringen leeft toch het diep ingebakken idee dat mannen met kinderen kunnen doen wat hun goedgevoelt.“ Kinderen zijn een soort 'bezit'. Door de strenge autoriteitsverhouding zijn kinderen zelf ook vaak uitermate onzeker en gedwee, zo vatte de verslaggeefster de rest van zijn betoog samen.

Tsjonge, jonge, het is me wat, ben je geneigd te denken. Maar voor men hieruit de geruststellende conclusie trekt dat dit kwaad zich vooral in die kringen manifesteert, wil ik toch even wijzen op een ander misverstand dat al evenzeer decennia lang heeft standgehouden, namelijk dat verkrachtingen uitsluitend gepleegd worden door ongere, of op zijn minst enge mannen. Vele campagnes zijn nodig geweest, waaronder postbus 51 spotjes van de overheid, over intimiteiten op de werkvloer, om mensen ervan te overtuigen dat een verkrachter net zo goed je buurman, je baas of die aardige vriend kan zijn en meestal een familielid blijkt te zijn. En inderdaad blijkt ook in dit geval het misbruik redelijk verspreid te zijn over de verschillende typen scholen, meldde een vertrouwenspersoon in dit soort kwesties woensdag voor radio 1.

Alarmerender is dat we volgens diezelfde vertrouwenspersoon vermoedelijk te maken hebben met het topje van een ijsberg. Hijzelf noemde een score van jaarlijks zo'n honderd gevallen, verspreid over het hele land. Let wel, geregistreerde gevallen. De affaire aan het Amersfoortse Guido de Brès-college laat echter zien dat de neiging groot is om dit soort zaken onderhands af te doen. Voor daar weer schande over wordt gesproken: vaak is zo'n keuze terecht en in ieder geval is het al evenzeer een misverstand om te denken dat een strafrechtelijke afhandeling een betere garantie biedt om het kwaad in de kiem te smoren en herhaling te voorkomen.

Neemt niet weg dat de doofpot vaak verleidelijk is, ook op andere scholen. Paradoxaal genoeg zal die neiging groot blijven zolang groepen in de samenleving naar elkaar wijzen als de exclusieve dragers van dit kwaad. Beter is het daarom te erkennen dat het kwaad onder ons bestaat, om het vanuit die erkenning te bestrijden. Met open vizier, want het allerlaatste wat we kunnen gebruiken is dat het besmuikt in doofpotten wordt gestopt onder het motto: wat niet weet, wat niet deert.

Geld. 30/3

'Aantal ontuchtzaken niet gestegen, wel verandering in strafklimaat'

De krant wordt overspoeld met berichten over ontucht. Vooral de laatste tijd. Een ontuchtzaak op een school in Rijssen bracht het balletje een maand geleden aan het rollen. Opeens lijkt ontucht overal op te duiken: Udenhout, Amersfoort, Oisterwijk, Veghel, Schijndel, Apeldoorn, Geleen. Is er echt sprake van een toename of lijkt dat alleen maar zo?

Door Mark Langeslag

LEIDEN - „De laatste tien jaar is het aantal aangiftes van machtsmisbruik en alle vormen van ontucht met minderjarigen absoluut niet gestegen“, zegt J. Frenken, hoogleraar seksuologie aan het Academisch Ziekenhuis in Leiden. „Dat lijkt alleen maar zo. Gemiddeld ligt het aantal aangiftes van ontucht al jaren rond de

1.800 per jaar.“

„Dat de laatste maanden opeens zoveel zaken aan het licht komen, is het gevolg van een sneeuwbal-effect. We zijn met z'n allen bezig aan een inhaalrace. Mensen gaan bij zichzelf denken: Hé, is dat vroeger ook niet met mij op de sportclub gebeurd? Ook de media pikken dit soort berichten eerder mee.“

Het aantal gerechtelijk vervolgd plegers van ontucht is daarentegen wel fors gestegen, blijkt uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In 1982 werden 90 zaken gevoerd tegen mensen die meisjes onder de 16 jaar tot gemeenschap dwongen. Via 120 zaken in 1991 liep dat aantal in 1994 op tot 432 ingeschreven zaken. Het aantal rechtszaken tegen mensen die zich schuldig maken aan

Van onze verslaggeefster
Ellen de Visser

AMSTERDAM

Cijfers over het aantal bij justitie aangemelde misbruikzaken tonen aan dat slachtoffers de laatste jaren steeds vaker de weg naar de rechtbank vinden. Het gaat dan niet alleen om incestslachtoffers, die seksueel misbruikt zijn door verwanten, maar steeds vaker ook om slachtoffers van docenten, hulpverleners, pastores en clubleiders.

„Er is lange tijd veel aandacht besteed aan incest“, zegt prof. dr. H. Baartman, hoogleraar preventie en hulpverlening inzake kindermishandeling aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. „In het kielzog daarvan komen nu ook andere vormen van ontucht steeds meer boven water.“

Het aantal aangebrachte zaken vertoont sinds het begin van de jaren negentig opnieuw een stijging. De soms forse daling van het aantal zaken na 1988 is volgens deskundigen moeilijk verklaarbaar. Het zou te maken kunnen hebben met de uitspraak in de Bolderkar-affaire, waarna bepaalde bewijsmiddelen niet meer werden toegelaten. Wellicht heeft dat invloed gehad op de aangiftebereidheid.

Arts-seksuoloog R. van Lunsen, hoofd van de afdeling seksuologie van het AMC in Amsterdam, constateert dat de laatste tijd steeds vaker jongens aangifte doen van seksueel misbruik, zoals deze week in Rijssen. „We hebben heel lang gedacht dat misbruik van jongens veel minder voorkwam dan misbruik van meisjes. Het blijkt echter dat het voor jongens zo mogelijk nog moeilijker is om naar de politie te stappen. Zij voelen het als een enorm teken van zwakte dat ze geen weerstand hebben kunnen bieden.“

Drs H. Onnekink, vertrouwensinspecteur voortgezet onderwijs, deelt die indruk. Onnekink heeft samen met vijf collega-inspecteurs de taak om scholen te adviseren bij de preventie en de bestrijding van seksuele intimidatie. Vorig jaar kreeg ze 55 meldingen, waarvan een toenemend aantal van jongens afkomstig was. „Het lijkt erop alsof eerst misbruik van meisjes uit de taboesfeer is gehaald en nu misbruik van jongens volgt“, zegt ze.

Het toegenomen aantal misbruikzaken wil volgens de deskundigen niet zeggen dat seksueel misbruik de afgelopen jaren is gestegen. Ontucht kwam vroeger waarschijnlijk even vaak voor, maar slachtoffers praten er nu makkelijker over. Het aantal instanties waar ze terecht kunnen is toegenomen, hulpverleners hebben geleerd signalen van misbruik eerder te herkennen, de media hebben door hun aandacht voor het onderwerp slachtoffers doen beseffen dat ze niet alleen staan en slachtoffers zien dat anders berecht worden.

„Ook de politie is toegankelijker geworden“, zegt G. Acton, hoofd

Ontucht kwam vroeger even vaak voor

van de jeugd- en zedenpolitie in Utrecht. „Slachtoffers kunnen nu bij specialisten in de hele regio terecht. En ze zijn niet verplicht om aangifte te doen, ze kunnen ook alleen om informatie vragen. Dat werkt heel geruststellend.“

Belangrijk voor de slachtoffers is volgens Acton dat de samenleving seksueel misbruik openlijk afkeurt. „Ik zag de directeur van de school in Rijssen deze week in het *Journal* zijn afschuw uitspreken over de gebeurtenissen. Een goede zaak. Vroeger hield men uit angst voor de goede naam de vuile was vaker binnenshuis.“

De openheid waarmee nu over seksueel misbruik gesproken wordt, is volgens Baartman vooral te danken aan de vrouwenbeweging, die het onderwerp begin jaren zeventig op de maatschappelijke agenda plaatste. „Tot dan toe werd verondersteld dat ontucht vooral voorkwam in sociaal zwakke milieus en gepleegd werd door mensen met een psychische afwijking. Met name door vrouwen omdat zij beroepshalve het meeste met kinderen omgingen. Kinderen die misbruikt waren, konden daar later maar beter niet meer over praten omdat ze niet opnieuw geconfronteerd moesten worden met iets wat in hun kindertijd niet thuishoorde.“

„Door de tweede feministische golf kwam er veel meer aandacht voor de slachtoffers. Bovendien bleek uit onderzoek dat misbruik vooral door mannen wordt gepleegd en dan zeker niet alleen door psychiatrische patiënten.“

Steeds meer instellingen en organisaties die met kinderen werken, stellen nu gedragscodes op om seksueel misbruik te voorkomen en aan te pakken. De Utrechtse jeugd- en zedenpolitie leert bijvoorbeeld instellingen voor verstandelijk gehandicapten in de regio hoe ze signalen kunnen herkennen. Scholen zijn sinds 1994 verplicht beleid te ontwikkelen voor preventie van seksuele intimidatie.

De vertrouwensinspecteurs hebben daartoe handleidingen opgesteld voor schoolbesturen en -directies. Een greep uit hun aanbevelingen: blijf als leraar niet met een leerling alleen achteraf; wees voorzichtig op toneelavonden en werkweken, waar de sfeer snel amicaal kan worden; stel een vertrouwenspersoon aan.

De toenemende openheid over

seksueel misbruik kan ook doorslaan naar de andere kant. Het komt voor dat vaders na een scheiding in de strijd om de kinderen ten onrechte door hun ex-vrouw van incest worden beschuldigd en dat leraren door een leerling om wat voor reden dan ook van misbruik worden beticht.

Klinisch psychologe Nel Draijer kreeg zeven jaar geleden met zeer negatieve reacties te maken toen ze haar onderzoek publiceerde naar de omvang van seksueel misbruik. Een op de drie vrouwen, constateerde zij, heeft in haar jeugd een vervelende seksuele ervaring gehad. Niet al deze ervaringen, benadrukte zij, waren ernstig te noemen. Maar ze kreeg te horen dat ze lustvijandig was en de feiten zwaar zou hebben overdreven.

„Ik vermoed dat een aantal mannen destijds zo reageerde omdat ze de resultaten als een persoonlijke aanval zagen“, zegt ze. „De seksuele revolutie had nu juist openlijk plezier in sex gebracht. Sommige mannen zaten niet te wachten op verhalen dat er ook vervelende dingen rondom sex kunnen gebeuren. De huidige generatie jonge mannen reageert minder defensief als het om misbruik gaat.“

Seksuoloog Van Lunsen is niet bang voor het ontstaan van een hype rondom seksueel misbruik. „In Nederland ontstaan geen heksenjacht-achtige toestanden. Valse aangiften blijken in verhouding toch weinig voor te komen.“

Draijer zegt zich wel zorgen te maken over de „blikvernauwing“ die de laatste jaren optreedt. „Sommige mensen hebben een moeilijke jeugd gehad en hebben ergens op hun twaalfde een vervelend seksueel incident meegemaakt. Dat is er vaak niet de oorzaak van dat ze nu ongelukkig zijn, maar toch willen ze het alleen daar over hebben. Alsof je tegenwoordig per se met een verhaal over misbruik moet komen, wil je serieus genomen worden.“

Uit een enquête van het CBS over ongewenste intimiteiten bij vrouwen van vijftien jaar en ouder, is ook geen explosieve stijging te ontdekken in de laatste drie jaar. Wat wel opvalt, is dat vrouwen steeds vaker op school of het werk worden lastig gevallen. „Je moet voorzichtig zijn met de interpretatie van die cijfers. Het gaat om een steekproef en de marges overlappen elkaar licht“, zegt H. Huys van het CBS. „Maar het lijkt er wel op.“ Ook M. Nieuwenkuiper, hulpverlener bij de Stichting Korrelatie, denkt niet dat het aantal ontucht-delicten de laatste tijd explosief is toegenomen. „Het aantal meldingen van ontucht bij ons is daarentegen de laatste tien jaar wel onophoudelijk gestegen. Ontzettend veel mensen gaan er nu over praten. De laatste vier jaar heeft on-

tucht constant echt dik op nummer één gestaan in onze top 10 van meest gehoorde klachten.“

Die stijging is niet vreemd, vindt Nieuwenkuiper. „De mensen zijn door de jaren heen veel mondiger geworden. Ik ben ervan overtuigd dat het vroeger net zoveel gebeurde als nu. Alleen hielden toen meer mensen hun mond.“

„Je ziet ook een duidelijke verschuiving van accenten“, vervolgt Nieuwenkuiper. „Zo'n tien jaar geleden kwamen ongewenste intimiteiten met vrouwen ineens onder de aandacht van een breed publiek. Toen was het de beurt aan de mannen. Vervolgens werd de hechte relatie tussen ouders en kinderen in twijfel getrokken en nu is het de beurt aan ontucht op scholen en de rol van de docenten daarin.“

Geen toename klachten over ontucht bij onderwijsinspectie

AMERSFOORT - De publiciteit over ontuchtzaken op scholen heeft de afgelopen weken niet geleid tot een toenemend aantal meldingen over seksuele intimidatie bij de Onderwijsinspectie. "Misschien komt er de komende tijd nog verandering in, maar tot nu toe wijkt het beeld niet af van voorgaande jaren", aldus een woordvoerder.

De Inspectie voor het Onderwijs krijgt jaarlijks ruim honderd klachten binnen over seksuele intimidatie en misbruik. In het bestuursplan voor 1994 kwam hij uit Engelse kranten overgevoerd naar Nederland. De Engelse tabloids hadden flink uitgepakt. 'Vleesbacterie' at mijn broer op in achtien uur' kopte de Sun. Nederlandse media volgden. Het Algemeen Dagblad schreef over het 'vleesetend virus' dat zich met een snelheid van ongeveer 2,5 centimeter per uur door vlees, vet en spieren eet'. In het tijdschrift *Massacommunicatie* van maart vorig jaar beschrijft Vasterman hoe de Killerbug in Nederland tot de nodige opwinding leidde. Het begon met een stukje in een regionale krant dat meldde dat de directie van het plaatselijke ziekenhuis had besloten de operatie-afdeling tijdelijk te sluiten en schoon te maken nadat twee men-

Daar komt men dan niet meer mee naar de inspectie. De gevallen van ontucht en misbruik in onder meer Amersfoort, Rijssen, Apeldoorn, Zwijndrecht, en 's-Gravenzande die de afgelopen weken naar buiten kwamen, hoeven dit jaar zeker niet tot een hoger aantal meldingen te leiden bij de inspectie, aldus de woordvoerder. "Het is best mogelijk dat scholen nu vooral werk maken van een preventiebeleid, om te voorkomen dat dit soort dingen plaatsvindt."

Volgens Visser valt er echter nog veel werk te verrichten om seksuele intimidatie in het onderwijs te voorkomen. Ook de klachtenprocedure is op een langrijk deel van de scholen nog niet adequaat geregeld. Op

elke dag lijkt er wel een nieuwe ontuchtzaak boven water te komen, maar bij de Onderwijsinspectie worden niet meer meldingen van ontucht gedaan dan anders. Scholen zijn niet verplicht gevallen van ontucht te melden.

De Inspectie voor het Onderwijs krijgt jaarlijks ruim honderd klachten binnen over seksuele intimidatie en misbruik. In het bestuursplan voor 1994 kwam hij uit Engelse kranten overgevoerd naar Nederland. De Engelse tabloids hadden flink uitgepakt. 'Vleesbacterie' at mijn broer op in achtien uur' kopte de Sun. Nederlandse media volgden. Het Algemeen Dagblad schreef over het 'vleesetend virus' dat zich met een snelheid van ongeveer 2,5 centimeter per uur door vlees, vet en spieren eet'. In het tijdschrift *Massacommunicatie* van maart vorig jaar beschrijft Vasterman hoe de Killerbug in Nederland tot de nodige opwinding leidde. Het begon met een stukje in een regionale krant dat meldde dat de directie van het plaatselijke ziekenhuis had besloten de operatie-afdeling tijdelijk te sluiten en schoon te maken nadat twee men-

Daar komt men dan niet meer mee naar de inspectie. De gevallen van ontucht en misbruik in onder meer Amersfoort, Rijssen, Apeldoorn, Zwijndrecht, en 's-Gravenzande die de afgelopen weken naar buiten kwamen, hoeven dit jaar zeker niet tot een hoger aantal meldingen te leiden bij de inspectie, aldus de woordvoerder. "Het is best mogelijk dat scholen nu vooral werk maken van een preventiebeleid, om te voorkomen dat dit soort dingen plaatsvindt."

Volgens Visser valt er echter nog veel werk te verrichten om seksuele intimidatie in het onderwijs te voorkomen. Ook de klachtenprocedure is op een langrijk deel van de scholen nog niet adequaat geregeld. Op

een door het PPSI georganiseerde conferentie in Amersfoort pleitte ze er gisteren dan ook voor om de functie van verzouweningsinspecteur in het onderwijs ook de komende jaren te handhaven. De plannen van de inspectie om die functie met ingang van volgend jaar op te heffen, noemde ze erg voorbarig.

Staatssecretaris Netelenbos (PvdA) van onderwijs werkt momenteel aan een wetsvoorstel voor een klachtenregeling in het onderwijs, waar scholen aan moeten voldoen. Het gaat

een door het PPSI georganiseerde conferentie in Amersfoort pleitte ze er gisteren dan ook voor om de functie van verzouweningsinspecteur in het onderwijs ook de komende jaren te handhaven. De plannen van de inspectie om die functie met ingang van volgend jaar op te heffen, noemde ze erg voorbarig.

Volgens Visser valt er echter nog veel werk te verrichten om seksuele intimidatie in het onderwijs te voorkomen. Ook de klachtenprocedure is op een langrijk deel van de scholen nog niet adequaat geregeld. Op

een door het PPSI georganiseerde conferentie in Amersfoort pleitte ze er gisteren dan ook voor om de functie van verzouweningsinspecteur in het onderwijs ook de komende jaren te handhaven. De plannen van de inspectie om die functie met ingang van volgend jaar op te heffen, noemde ze erg voorbarig.

Volgens Visser valt er echter nog veel werk te verrichten om seksuele intimidatie in het onderwijs te voorkomen. Ook de klachtenprocedure is op een langrijk deel van de scholen nog niet adequaat geregeld. Op

een door het PPSI georganiseerde conferentie in Amersfoort pleitte ze er gisteren dan ook voor om de functie van verzouweningsinspecteur in het onderwijs ook de komende jaren te handhaven. De plannen van de inspectie om die functie met ingang van volgend jaar op te heffen, noemde ze erg voorbarig.

Volgens Visser valt er echter nog veel werk te verrichten om seksuele intimidatie in het onderwijs te voorkomen. Ook de klachtenprocedure is op een langrijk deel van de scholen nog niet adequaat geregeld. Op

'Ontuchtaffaires sociaal symptoom'

Door onze redacteur
MONIQUE SNOEIJEN

UTRECHT, 16 MAART. De brief over seksueel misbruik door een godsdienstleraar was nog maar net aan de ouders verstuurd of er stond al een cameraploeg bij de rector van het interconfessioneel college in 's-Gravenzande op de stoep. De man had pech. De publiciteitsmachine over ontucht op scholen was reeds aangezwengeld. Ze was spetterend op gang gekomen met de ontuchtzaak van een godsdienstleraar van een protestantscholenvereniging in Rijssen en had zich enkele weken later warm kunnen draaien met de zaak van een aardrijkskundeleraar van een gereformeerde scholenvereniging in Amersfoort.

Ontucht op confessionele scholen. Het was er altijd al, maar nu pas heeft het de volle aandacht van de media. "Het journalistieke vliegwielt is op gang gekomen", zegt P. Vasterman, docent massacommunicatie aan de Utrechtse School voor Journalistiek en Voorlichting. Twee jaar geleden begon hij aan zijn promotieonderzoek naar 'mediahypes' over de "dynamische wisselwerking tussen de media en de samenleving".

Met mediahype bedoelt Vasterman dan niet de opgeklopte publiciteit voor bijvoorbeeld een pas verschenen boek of film. Hij richt zich op het mechanisme dat ten grondslag ligt aan publiciteitsgolven over maatschappelijk problemen. Niet alleen mensen kunnen volgens Vasterman hyperventileren. Ook de media kunnen door de opwinding "heel sterk en gejaagd gaan ademen". En gek genoeg verloopt dat volgens Vasterman altijd via hetzelfde patroon.

Het begint vaak met een incident dat bijvoorbeeld alleen in een regionaal dagblad aandacht krijgt. Meestal is het een onderwerp over seksualiteit, criminaliteit of gezondheid. Kort daarna verschijnt elders een soortgelijk bericht. Een belanghebbende of een journalist neemt 'een trend' waar en voorziet het verschijnen van een nieuw 'label'. Nu kan de vonk overspringen. Journalisten laten de dagelijkse nieuwsstroom door een nieuw filter gaan en houden elkaar scherp in de gaten. Bovendien voelen lezers en kijkers zich door de uitvoerige publiciteit aangespoord om ook met hun ervaringen voor de dag te komen. "Daardoor lijkt het alsof een verschijnsel is toegenomen", zegt Vasterman, "maar het gaat vooral om een toename van de berichtgeving erover." Vroeger kwam bijvoorbeeld kindermishandeling op veel grotere schaal voor dan nu, zegt Vasterman. "Toch zijn de cijfers al jaren aan het stijgen. Dat komt omdat we er nu veel meer op letten en de definitie van kindermishandeling bovendien is verruimd. Wat vroeger een ferme tik van de hoofdonderwijzer was, heet nu mishandeling."

In het bestuderen van mediahypes is het volgens Vasterman van groot belang om een onderscheid te maken tussen 'incidentele mediahypes' en 'structurele publiciteitsgolven' — ook al vertonen ze hetzelfde patroon. "Neem nu de 'Killerbug'. In het voorjaar van 1994 kwam hij uit Engelse kranten overgevoerd naar Nederland. De Engelse tabloids hadden flink uitgepakt. 'Vleesbacterie' at mijn broer op in achtien uur' kopte de Sun. Nederlandse media volgden. Het Algemeen Dagblad schreef over het 'vleesetend virus' dat zich met een snelheid van ongeveer 2,5 centimeter per uur door vlees, vet en spieren eet'. In het tijdschrift *Massacommunicatie* van maart vorig jaar beschrijft Vasterman hoe de Killerbug in Nederland tot de nodige opwinding leidde. Het begon met een stukje in een regionale krant dat meldde dat de directie van het plaatselijke ziekenhuis had besloten de operatie-afdeling tijdelijk te sluiten en schoon te maken nadat twee men-

Onderzoeker P. Vasterman over mediahype en werkelijkheid

sen besmet waren geraakt met een gevaarlijke bacterie. In dezelfde streek komt later nog een geval voor en na de publiciteit over de 'vleesetende bacterie' die dan op gang komt volgt nog een vierde geval. "Vanaf dat moment zien journalisten een cluster en kan de zaak escaleren", schrijft Vasterman. Maar een deel van de berichten was onjuist, de rest was al langer bekend. Daarom stierf de Killerbug, net als bijvoorbeeld de opwinding rondom kankerwerkende parkieten een aantal jaren daarvoor, een vroege dood. Een schoolvoorbeeld van een incidentele mediahype.

Anders ligt het met publiciteitsgolven die een weerslag zijn van een veranderende samenleving. Een publiciteitsgolf kan ook een uitdrukking zijn van een verandering in bewustwording en langer dan een decennium beklijven. In dat kader moet men volgens Vasterman de aandacht voor ontucht op scholen plaatsen. Het past in de continue publiciteitsstroom over seksueel misbruik die in de jaren tachtig ontsprong. In de jaren zestig werd volgens Vasterman bijvoorbeeld nog tamelijk laconiek gedaan over verkrachting. "Verkrachters waren psychopaten die zich ophielden in donkere bossen." Maar in de jaren zeventig werd verkrachting 'herontdekt' en ontstond het beeld dat verkrachters vaak bekenden van het slachtoffer waren en veel verkrachtingen binnen relaties plaatsvonden. Als uitloesel hiervan en onder druk van de vrouwenbeweging kwam in de jaren tachtig het onderwerp incest op de agenda. In 1982 werd de Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling opgericht en in de jaren daarna kwam er een onophoudelijke stroom van artikelen, reportages, boeken en films op gang over seksueel misbruik van kinderen.

De aandacht nu voor ontucht op confessionele scholen is volgens Vastermans "een logische vertakking" van deze nieuwsstroom. Veel aandacht ging daarin de laatste tijd uit naar seksueel misbruik binnen gezagsverhoudingen. De dokter met de patiënt, de hulpverlener met de verstandelijk gehandicapte, de pastores met de parochiaan, de trainer met de sporter en nu de leraar met de leerling. Dat er sprake is van een mediahype wil volgens Vasterman nog niet zeggen dat media de zaak opblazen. "De media doorbreken een taboe en andere slachtoffers besluiten dan ook met hun ervaringen naar buiten te komen." Mediahypes kunnen volgens Vasterman bovendien een positief effect hebben. "Na verloop van tijd zal de berichtstroom over ontucht op scholen weer wegebben, maar dan is er wel wat veranderd in de samenleving. Leerlingen zullen eerder aan de bel trekken als ze het idee hebben dat een leraar een grens overgaat."

Maar met de opkomst van regionale en lokale media en de toename van nieuwe commerciële zenders is er wel een schreeuwende behoefte ontstaan aan onderwerpen voor alle actualiteiten- en praatprogramma's. Vastermans heeft het idee dat mediahypes daardoor de laatste jaren in aantal toenemen. "Affaires zingen ook makkelijker rond." Maar de docent massacommunicatie wil niet in de valkuil van zijn eigen onderzoek trappen. "Nu ik het label mediahype op sommige nieuwsstromen heb geplakt, lijkt het misschien wel alsof het verschijnsel is toegenomen, maar het is natuurlijk zo oud als de media zelf."

Pedofiliemeldingen zijn talrijker maar ook vaker vals

Van onze redactrice
Desirée De Poot

Brussel — Gisteren raakte bekend dat zeven personen — onder wie zes leraars — van een vrije lagere school uit Ukkel voorgeleid werden op verdenking van ongewenste intimiteiten bij de schoolkinderen. Allen werden evenwel opnieuw vrijgelaten.

Vorige week nog kwam in Nederland aan het licht dat in een bepaalde school leraren jarenlang ongestoord hun lusten botvierden op de leerlingen. Bekentenissen en aanhoudingen volgden. Een maand geleden hield de politie in een Anderlechtse lagere school een man aan die jarenlang kinderen seksueel misbruikte. Het lijkt of het aantal meldingen van pedofiliëzaken enorm gestegen is.

"Klopt. Dat komt niet alleen omdat de gemeenschap veel gevoeliger is geworden voor de problematiek, maar ook omdat de mensen veel sneller klacht durven in te dienen", reageert het Vertrouwensartsencentrum van Jette. "Maar een ander gevolg is dat, terwijl vroeger bijna elke melding leidde tot de vaststelling van werkelijk ernstige feiten, we nu veel meer valse meldingen krijgen."

De zaak in Ukkel, die maanden vooronderzoek vergde, bleek loos alarm. Bij het onderzoek, dat er kwam na meldingen aan de politie door een paar ouders, werden perso-

neelsleden, ouders en kinderen langdurig ondervraagd. Nu blijkt dat er niets aan de hand was. Maar het leed is geschied: de ondervraagde leraars hebben de "reputatie", de ouders blijven toch met twijfels zitten, en de kinderen zijn hoe dan ook bij de zaak betrokken.

Ook tijdens dit onderzoek bleek dat er voor het verhoren van kinderen en het toetsen van hun verhalen geen sluitende technieken bestaan, en dat kinderpsychiaters en speurders nog geen "modus operandi" gevonden hebben om efficiënt samen te werken.

"Het blijft werken binnen de beperkingen", geeft een onderzoeker van de zedensectie toe. "En het risico op valse meldingen is er altijd. We zijn dan wel meer bereid om over verdenkingen te praten en er iets mee te doen, maar daardoor trekken we ook personen aan die het prettig schijnen te vinden iemand te beschuldigen. Het geeft hun voldoening als hun 'verdachte' ondervraagd wordt. En toch moet de politie elke melding ernstig onderzoeken."

De onderwijzers van de Ukkelse school staan allemaal weer voor de klas, behalve één. Die man had wel begrip voor het onderzoek, maar is door het gebeuren en de verdenkingen zo ondersteboven dat hij geen les meer wil geven. Ook dat is een gevolg van pedofiliëonderzoek.

Smoezelige spelonk

De hele week door hebben diverse bladen, radio- en tv-programma's mij gebeld met de vraag of ik in de krant, voor de microfoon, voor de camera wilde uitleggen waarom het spook van de ontucht blijkbaar zo vaak op streng gereformeerde scholen rondwaart. Is er daar te weinig voorlichting? Wordt je door het zwarte geloof pedofiel? Vergrijpen in de bijbel geloofshelden zich ook zo vaak aan aanvallige knapen? Indertijd was op mijn school de voorlichting inderdaad uiterst summier. Over de mogelijkheid van pedofilie werd nimmer gesproken. Wel herinner ik mij nog haarscherp dat dominee Krijger — wgens zijn lengte altijd psalm 119 genoemd — uit Schiedam op een keer vooringing in de aula dienst waarmee op maandagmorgen de schoolweek altijd geopend werd. Hij preekte toen over BB. Met die initialen bedoelde hij niet een toen zeer populaire Franse filmster, nee BB stond voor het Binnenste Bovenal. En wat moest er met dat Binnenste gebeuren? Dat moest Bovenal zuiver gehouden worden, anders zou het zich transformeren tot een Smoezelige Spelonk. In uiterst bedekte termen zinspeelde hij op onzuivere verlangens, begeertes, fantasieën.

door Maarten 't Hart

VIAVVLG MAARTEN 'T HART

Ik zat daar als dertienjarig jongetje in de aula en begreep er niets van. Wat voor onzuivere begeertes, verlangens en fantasieën zou je in je binnenste kunnen koesteren? Na de dienst vroeg ik tijdens onze eerste les - Nederlands van Jansen - aan de jongen naast wie ik zat wat dominee Krijger bedoeld kon hebben. „Nou bijvoorbeeld dat je likkebaardend aan naakte wijven denkt”, zei Peter korzellig. Ik was perplex. Naakte wijven? Nog nooit had ik daaraan ook maar een seconde gedacht, en ik kon mij niet met de beste wil van de wereld niet indenken dat het leuk zou zijn om daaraan te denken. Naakt was synoniem met bloot, en was je bloot dan had je 't meestal koud, dus bloot was onprettig.

Uit het woord 'bijvoorbeeld' dat Peter had gebruikt, leidde ik af dat er, naast die naakte wijven, ook nog andere smoezeligheden denkbaar waren. Het eigenaardige is dat BB en SS van dominee Krijger mij enerzijds angstig, anderzijds razend nieuwsgierig maakten. Om te voorkomen dat je BB en SS zou worden, moest je wel weten hoe zo'n SS eruit zag en wat daarin omging. Zo bracht dominee Krijger mij op het idee om over een Smoezelige Spelonk zowel te tobben als te fantaseren.

Wat als waarschuwing bedoeld was, werkte in mijn geval als ontstekingsmechanisme. Dankzij het woordgebruik kreeg die Smoezelige Spelonk vanzelf iets broeierigs, iets schandelijks, iets smerigs, iets dat haaks stond op het nastrevenswaardig Bovenal zuiver te houden Binnenste. En daarmee, geloof ik, leggen we de vinger op de wonde plek. Had dominee Krijger frank en vrij over seksualiteit gesproken en de dingen onverfroren bij hun naam genoemd, dan was mij de drie-onde angst-zonde-begeerte bespaard gebleven. Ben je bang voor slechte gedachten omdat ze zondig zijn, dan dringen ze zich onweerstaanbaar op aan je verhitte brein. Dan worden het dwanggedachten. En de volgende stap is dat die dwanggedachten zich transformeren tot dwanghandelingen. Dat is de reden waarom het spook van de ontucht rondwaart op streng gereformeerde scholen.

werd. Ik was een goede leerling, ik hoefde nooit bijgespijkerd te worden, mij is derhalve die greep in mijn strafschopgebied bespaard gebleven. Het was een buitengewoon aardige man en een voortreffelijke leraar. Een pedagoog van de bo-verste plank. En zo'n man hadden wij moeten aangeven, omdat hij af en toe zijn handen niet thuis kon houden? Kom nou toch! Ik heb er echt niets van overgehouden dat hij af en toe mijn rug zeeemde. Ik vond het, eerlijk gezegd, zelfs wel prettig. Je voelde het als een uiting van bijzondere genegenheid. Ik heb wel ervaringen met twee andere mannen die mij, nog jong, overvaren, onbedorven, duchtig

over iets dat in wezen zo natuurlijk, zo onontkoombaar en, in feite, zo onschuldig is. Alsof je dat met een beroep op een boek waarin dochters ongestraft met hun vader voeten (Genesis 19, vers 35 tot 38) en een zoon ongestraft met de vrouw van zijn vader naar bed gaat (Genesis 35, vers 22), kunt rechtvaardigen. Het is dit soort opschudding die kinderen traumatiseert, niet het gebeuren zelf. En in een land waarin men moordenaars naar huis stuurt omdat de politie bij het onderzoek een vormfoutje ge-maakt heeft, is het onzedelijk om een man die af en toe een jongetje betast achter de tralies te werpen.

betast hebben. Ook daar heb ik niets van overgehouden. Het waren geen leuke ervaringen, maar bepaald minder traumatiserend dan het rijxamen. Daarom vind ik het volslagen waanzin om, zoals eerst in Rijsen gebeurde is, en nu weer in Amersfoort, zo'n hette te ontketenen tegen een leraar van wie de handen wat al te los zaten. Geef die rector van het Guido de Brès een lijntje omdat hij dat geval van die aardrijkskundeleraar binnenskamers heeft weten of te handelen. Op het moment dat ik dit schrijf, beraadt het schoolbestuur zich er echter nog op of de rector wel kan blijven. Ze zijn niet goed snik daar in Amersfoort. Al die opschudding en verontrusting

Ontucht (2) Met instemming begreep ik de teneur van Maarten 't Harts column 'Ontucht' (NHD 16 maart): „De opwindende overviele leraren is overdreven, zolang men elders andere, echte misdadigers laat lopen”. Maar, moet ik uit de verdere inhoud opmaken dat ditmaal de romancier 't Hart aan het woord is? Het gemak waarmee zo'n leraar uit 't Harts rijke verleden wordt opgeroepen, wijst op een creatief omgaan met de werkelijkheid. Een preek-illustratie? Maar moet ik dan de vrijbrief voor vreemde vozers in het Oude Testament niet zo opvatten? Waarschijnlijk wel, daar een gelijktijdige recensie door 't Hart in de NRC ('De levensloop van God') getuigt van zijn gedegen kennis van de Bijbel. Het lijkt er dus op dat meneer 't Hart het domme klootjesvolk in de provincie laat genieten van zijn creatieve vertekening van de Bijbel en het betere publiek mag genieten van zijn kennis van zijn eeuwige inspi-

Pikfrik NVDH 16-3

PETER HOFSTEDÉ

Volgens de Nederlandse wet mogen jongeren vanaf twaalf jaar zelf weten met wie ze seks hebben. Eventueel ook met ouderen, mits het contact maar spontaan van de jongere partner zelf uitgaat en het niet gaat om 'functionele meerderen' als ouders, opvoeders, onderwijzers etcetera. Condoomvoorzichting op middelbare scholen is normaal. Plotseling dreigt de cultuur om te slaan. Van nu af aan heet jongerenseks weer ontucht. 'We moeten er voor waken dat er tussen de leerlingen zelf geen dingen gebeuren die niet door de beugel kunnen', zei een onderwijspsychologe in Twee Vandaag. De ene school na de andere valt ten prooi aan een besmettelijke ontuchthysterie. het verschil met de incestragie van tien jaar geleden is tweemaal. Behalve de verplaatsing van het strijdtonel van gezin naar school, zijn de 'slachtoffers van seksueel misbruik'

Seksueel misbruik (2)

De opmerking van Maarten 't Hart in de column van 18 maart 'Geef die rector van het Guido de Brès een lijntje voor het binnenskamers houden van ontucht' raakte kant nog wal. Het boek dat 't Hart bedoelt, namelijk de Bijbel, geeft duidelijk aan hoe te handelen tegen plegers van ontucht. Als christen en ervaringsdeskundige zou ik Maarten 't Hart en vele anderen willen aanraden een gedegen bijbelstudie te volgen over ontucht en zedeloosheid. Bovendien wil ik er op aandringen dat er altijd aangifte gedaan moet worden van deze voor het slachtoffer traumatische ervaringen. Emotioneel en seksueel zijn deze kinderen verword!

Wanneer deze misdrijven gebeuren, heeft men ten diepste te maken met aanvallen van de duisternis, en de enige manier om de duisternis te overwinnen is altijd dit aan het licht te brengen. Gebeurt dit niet, dan zal deze grove zonde een eigen leven gaan leiden en nog meer schade aanrichten, zowel bij slachtoffer(s) als dader. Deze ernstige misdrijven worden vaak gepleegd door bekenden van het slachtoffer. Vaak zijn dit volwassenen die door hun beroep of functie een machtpositie hebben over minderjarigen. Het vertrouwen van jeugdigen naar andere volwassenen wordt hierdoor ook geschaad, dit wordt nog erger als men de stelling aanneemt door tegen deze slachtoffers te suggereren dat het beter is voor hen zelf, de school, de leraar, de kerk of leiders dat ze over deze misdrijven moeten zwijgen. Men schaaft namelijk nooit de naam van de school, club of kerk, maar altijd Gods schepping. Als men dit soort misdrijven in de doofpot wil stoppen, of wil bedekken met de mantel der liefde, of erger nog als slachtoffers wordt gezegd dat zij vergeving aan God moeten vragen, of van hen wordt geëist dat ze de dader direct vergeving moeten schenken, dan kan het slachtoffer in zo'n geestelijke nood komen, dat het ook geen goed beeld meervan God kan vormen. Hun gevoel en geloofsleven kan zodanig verstoord worden, dat er aan zelfdoding gedacht wordt. Zoek daarom altijd deskundige hulp voor uw kind, leerling of pupil, en doe eventueel samen aangifte.

M. Regeling Zelfhem ratiebron, de Bijbel. Ja, ja, de kunst van de halve waarheid. H.G. LEMAIRE Hoorn

Cees van der Pluijm

Seks op school

thans vooral jongens. De daders zijn godsdienst- en aardrijkskundeleraars, de scholen orthodox protestants, de locaties provinciaal. Rijsen, Amersfoort, Zwijndrecht. Dagelijks melden zich nieuwe gevallen.

En man van 33 jaar die toen hij dertien was in zijn prille kruis getast werd, klaagt nu ineens de toenmalige schoolconciërge aan. Aangemoedigd door de golf van publiciteit, wendt hij zich tot een plaatselijke krant. Die maakt er een bericht op de voorpagina van en nog dezelfde dag snelt de televisie likkebaardend toe. Voor de zoveelste maal worden de kijkers getraakteerd op beelden van samen-scholende leerlingen en veroriruste ouders. Wist de rector ervan en wilde hij de zaak uit de krant houden? Schandel Een woedende vader fulmineert voor de camera als betrof het een staatssecretaris die verzuimd heeft de Kamer te informeren. Weg met die kerel, oponderen moet hij. En anders dan in de politiek wordt de opposant op zijn wenken bediend.

In NRC/Handelsblad deed een deskundige uit de officiële jeugdgezondheidszorg een poging tot relativisering. Seksuele spelletjes met andere jongens en mannen vormen een normaal onderdeel van de seksuele ontwikkeling van jongens, stelt hij: 'Praten, rolschaatsen en wiskunde leren kinderen van ouderen. Waarom geen seks?' Het probleem is dat dit soort zaken in de voorlichting niet of nauwelijks wordt genoemd, en al helemaal niet op christelijke scholen. Daarbij komt dat het taboe op homoseksualiteit onder jongeren eerder toe- dan afneemt. Onder invloed van de kerk, maar ook door de toestroom van allochtonen die van de Nederlandse tolerantie op dit gebied niets moeten hebben. De seksuoloog waarschuwt met kracht tegen de negatieve gevolgen van de om zich heen grijpende schandalenrage, waarvan de schooljeugd pas écht het slachtoffer dreigt te worden.

De aanjagers van het debat over het terugdraaien van de seksleeftijd naar 18 jaar (want dat is de diepere bedoeling van de huidige opwindende) kregen deze week een onverwachte troef in handen. Ergens in Schotland moordde een gewapende maniak een halve schoolklas met vijfjarige kindertjes uit. Het gebeurde in hetzelfde gymnastieklokaal waar hij ooit les gegeven had. Wegens gefriemel aan jongetjes had de school hem op staande voet ontslagen. Dat was twintig jaar geleden. De man had de vermedering nooit kunnen verkroppen.

In het ethische seksdebat zal men hier misschien niet openlijk naar durven te verwijzen. Dat deze krankzinnige gruwdaad op de achtergrond gaat meespelen - ofschoon zij thuis-hoort in een heel andere discussie - is nochtans maar al te waarschijnlijk.

Ontucht (3)

Konden wij eerder nog wel eens onze schouders ophalen na het lezen van Maarten 't Hart z'n columns, na wat hij zaterdag 16 maart in de krant schreef over ontucht, vragen wij ons af waarom dergelijke artikelen door u als redactie niet worden geweigerd.

FAM. C. DALES Groet

Man 1: "Waarom is mij dat nooit overkomen? Toen ik op de middelbare school zat, was er nooit een conciërge die me eens een lekkere massage gaf of een ontspannende afrek-beurt. Ik kende in de verste verte niemand die homoseksueel was of tot homoseksueel contact genegen, terwijl ik daar juist toen om zat te springen!"

Man 2: "Als ik op straat door zo'n snelle zestienjarige scooterboy gesneden word en ik waag het te roepen dat hij uit z'n doppen moet kijken, keert hij om, zet z'n scooter op de standaard en grijpt mij bij m'n lurven. Als ik niet oppas, geeft hij me ook nog een pak slaag, want zo doet de jeugd dat tegenwoordig. Maar snap jij dan dat zo'n jongen niet in verzet komt als de gymleraar hem laat nablijven en hem in de kleedkamer begint af te zuigen?"

Man 3: "Wanneer een groepje jongens lekker onder mekaar gaat zitten masturberen of gaat zitten kijken wie de langste heeft, of het meeste schaamhaar, spreekt niemand daar schande meer van. Als ze dat doen in mijn nabijheid en als ik dan ook nog zelf meeruk, sturen ze de politie op me af en word ik op non-actief gesteld."

Man 4: "Al die jongens die dat al die jaren hebben laten gebeuren, zijn pas gaan klagen toen ze achteraf een reden hadden om een bepaalde docent aan te pakken: omdat hij ze een slecht cijfer gaf of ze niet de voorkeursbehandeling verleende waar ze recht op meenden te hebben."

Man 5: "Hoera, we hebben weer slachtoffers. Terwijl overal elders in de samenleving iedereen zich teweerstelt tegen de slachtoffercultuur, stimuleren we iedere scholier of ex-scholier die ooit een warme hand op z'n schouder heeft gevoeld om zich als slachtoffer aan te melden. En we belonen hem met aandacht, publiciteit, professionele begeleiding en meewarigheid: beter een gerespecteerd slachtoffer dan een onopvallende burger."

Man 6: "Als een mooie, vrouwelijke heterodocent van middelbare leeftijd met een mannelijke leerling van zeventien in bed belandt, maken we er een speelfilm van en reiken we Oscars uit aan de daders."

Man 7: "Ach, leraren hebben toch altijd hun voorkeuren, net als leerlingen? Je vindt de een nou eenmaal leuker dan de ander. En of je er nou postzegels mee ruilt of ermee naar bed gaat, het is pas verdacht als het consequenties heeft voor de studieresultaten of de beoordeling ervan. Chantage, dat is fout. Dwang is fout. Ongelijkwaardigheid is fout. Maar seks, erotiek - we kunnen toch niet zonder?"

Man 8: "Ik vond het helemaal niet erg dat mijn leraar Frans me bijles gaf en nog minder dat hij me tot 69 leerde tellen. Waar ik jarenlang mee gezeten heb, is dat ik steeds maar weer van mijn omgeving moest horen hoe slecht, verdorven en pervers al die slikkers en pedo's waren. Maar daar doet geen hulpverlener wat aan. Mijn omgeving was gestoord, niet ik!"

Man 9: "Dat een leerling zich één keer door een docent laat overvallen - vooruit, dat kan ik me voorstellen. Maar daarna zorgt hij wel dat het geen tweede keer gebeurt, of hij tikt

AC 16/3

Klaargemaakte NRC gereformeerden 16-3

Youp van 't Hek

Afgelopen woensdagochtend bracht ik, nog stomdronken van het boekenbal, mijn kinderen naar school, keek de klas van mijn zontje rond en zag wel tachtig kinderen. Op datzelfde moment opende in het Schotse Dunblane de 43-jarige Thomas Hamilton het vuur op zo'n soort klasje. Ze zeggen dat Schotten op de penning zijn, maar dit was toch niet wat je noemt zuinig. Volgens de politie was de man gestoord. Zou het?

Ondertussen zat de geschorste aardrijkskundeleraar van de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès thuis met zijn eigen aanwijsstok te spelen. Het gerucht gaat dat de man jarenlang met zijn snikkel op de blinde kaart van Groningen de plekken aanwees en dan mocht de hele klas de plaatsnamen al masturberend ophijgen: *Groningen, Hoogezand, Sappemeer, Zuidbroek, Heiligerlee, Oude Pekela, Nieuwe Pekela*.....

Ook de inmiddels vuttende tenkeneraar heeft op diezelfde school jarenlang zijn potlood in een aantal leerlingen geslepen. En de rector? Die wist wel dat er iets gebeurde, maar dat het zo erg was. En het schoolbestuur? Dat was van de geograaf zijn hobby op de hoogte, maar om daar nou de ouders van de andere leerlingen mee lastig te vallen. In die gelovige kringen is de doofpot ooit uitgevonden, dus waarom zou je hem niet gebruiken? Het gaat hier om vrijgemaakt gereformeerden. Inderdaad: vrijgemaakt! Ik dacht altijd dat die gereformeerden van die Christelijke binnenbroekse rukkens waren, die op zondag van God niet naar buiten mochten en daarom in plaatsen als Epe uit verveling met de hele familie bloot op elkaar gingen liggen, maar ik heb me nu laten uitleggen dat dat de niet-vrijgemaakten zijn. Nu op één school de beerput over de dam is, volgen er uiteraard meer. In 's Gravenzande (ook zo'n Godsvrezers broeikasnest) is nu bekend geworden dat vorig jaar een godsdienststrucker van het Zandeveltcollege het bos is ingestuurd. Hij had aan een paar leerlingen iets te praktisch uitgelegd hoe de here Jezus tijdens het laatste avondmaal een van zijn discipelen liefhebbend tegen zijn borst drukte.

Mij heeft het allemaal niet verbaasd. Nadat ik de afgelopen weken alles over de zaak van de judo-trainer Peter Ooms las, vind ik helemaal niks meer gek. Ooms gaf op een persconferentie gewoon toe dat hij na een training tegen het pupilletje Anita Staps had staan oprijden en was klaargekomen. Alleen was zijn leerlingetje toen geen vijftien, maar achttien. Inderdaad: dat scheelt. Tegen een meisje van achttien kan je zoiets gemakkelijk doen.

die man gewoon op zijn vingers. Maar dat hij het tientallen keren laat passeren en daar twintig jaar later pas last van krijgt terwijl hij naar het journaal zit te kijken, dat wil er bij mij niet in."

Man 10: "Je hoort nooit eens een scholier bij de diploma-uitreiking zeggen: In natuurlijk bedank ik namens alle leerlingen van 6b het hele docentenkorps voor de fijne schooljaren die we gehad hebben. Persoonlijk wil ik mijn bijzondere erkentelijkheid uitspreken voor onze amanuensis meneer Jansen, die me de laatste twee jaar elke vrijdagmiddag in het scheikundelokaal vakkundig heeft afgetrokken. Zonder hem zou ik nog lang niet geweest zijn wie ik nu ben. Bedankt, Ad!"

Hij deelde met de pubers een hotelkamer om kosten te sparen. Dat is letterlijk een kutsmbes. Toch is het vreemd dat al die zaken pas na jaren uitkomen. Of het nou Epe is of Amersfoort of Ooms of een van de duizend andere incidenten: jarenlang liggen allerlei volwassen frusties zich op

machteloze kinderen leeg te pompen zonder dat iemand aangifte doet. Dat is toch vreemd. Waarom kunnen die viespeuken jaren doorgaan met hun gekreun en gesteun zonder dat iemand er iets aan doet? Er wordt overal aan getrokken, behalve aan de bel. En zo langzamerhand vertrouw ik niemand meer. Volgens mij liggen alle trainers, onderwijzers, coaches en begeleiders na een spannend kampioenschap hun kleine sportertjes erotisch te masseren. Wantrouw de jeugdleider!! Ik raad alle welpenouders aan om hun kleine padvindertje na thuis-

Stigmata HN 16-3

Nederland wordt de laatste week weer overspoeld door berichten over seksueel machtsmisbruik door mannen met overwicht: van judocoach tot godsdienstleraar, van psychiater tot docent aardrijkskunde. Zo zijn de bijna 'verjaarde' gebeurtenissen op de Guido de Brès-school in Amersfoort met een gretigheid de publiciteit ingeslingerd die te denken geeft.

Onze samenleving kent inmiddels een overgeseksualiseerde openbaarheid. Borstoperaties van sterren zijn wereldnieuws en een willekeurig interview krijgt net even meer impact door een erotische quote. Van de reclamezuil tot de trailers van Veronica, van de etalage van de drogist tot de mini-advertenties in het plaatselijke sufferdje worden boodschappen in seksualiteit verpakt, een nogal eenzijdig en eentonig slag

komt op spermasporen van de hopman te controleren. Ook snap ik nu dat trainingsbroeken zo wijf zijn. Niet om de erectie van de coach te verbergen, nee veel erger nog: er kunnen wel drie F-jes in. Ook tegen het woord 'onderwijzer' kijk ik de laatste tijd heel anders aan. Vanaf nu neem ik alles letterlijk.

Toch zit er ook een voordeel aan al die penetrerende en hijgende opvoeders. Ik bedoel: ze kunnen tegenwoordig hun stukje spanning wel kwijt. Want als ze niet aan hun trekken komen gaat het echt mis. Wat ze dan doen? Dan komen ze met vier pistolen een willekeurige kleuterklas binnen en dat is toch erger.

seksualiteit overigens. Van die overgeseksualiseerde openbaarheid maken berichten over incest, ontucht met minderjarigen en seksueel geweld in het algemeen - helaas - deel uit. De gretigheid waarmee praatprogramma's gevuld worden met seksuele ellende verhalen stoelt doorgaans niet op oprecht medeleven of een nobele preventie-oelstelling. *Sex sells*, ook deze kant van de seks.

Aardiger wordt het kennelijk nog wanneer zo'n kwestie zich afspeelt in een milieu waar de waarheid nog recht gesneden wordt en mensen althans met de mond lichaamssmijding belijden. Media die gewoonlijk met een grote boog om de godsdienstige Nederlander heenlopen, analyseren ineens verbeten deze onbekende gemeenschappen en stapelen fout op fout. Je ziet ze denken: vrijgemaakt, orthodox, evangelisch, gereformeerd, allemaal één pot nat. Zo'n mond over strenge ethische normen en intussen knippen ze de kat in het donker... Enerzijds terecht. Wie principes luidkeels verkondigt, dient erop afgerekend te worden. Anderzijds gênant. Ontucht plegende docenten zijn overal, ook in het openbaar onderwijs en daar wordt een vrijmoedige seksuele omgang met leerlingen nu ook niet bepaald aangemoedigd. Ontucht, seksuele mishandeling en incest komen niet aantoonbaar vaker voor in strenge protestante of katholieke milieus. Alleen het contrast tussen leer en leven is er groter.

De openbaarmaking van de Amersfoortse feiten, zoveel jaren later, ververst verschillende stigmata.

Het stigma van de homoseksuele onderwijzer bijvoorbeeld, die zijn handen niet thuis kan houden.

Misbruik door leerkrachten komt vaak voor

Massahysterie rond ontucht

BD 23.03.96

In korte tijd zijn in Nederland veertien gevallen van ontucht op school bekend geworden. Een massahysterie dreigt maar daar is volgens psycholoog Jan Verhulst geen reden toe.

Door Jan Verhulst

Seksueel misbruik op school. Wie heeft daar nooit over gehoord of flauwe grapjes over gemaakt? Over al die broeders en fraters en al die nonnen? Want juist in die religieuze kringen zou de ontucht hoogtij vieren. Of het waar is, weet ik niet want ik heb er zelf nooit last van gehad. Maar de verhalen die heb ik als kind en leerling wel degelijk gehoord. En nu hoor ik ze als psycholoog weer. Over broeders die leerlingen inwijdden in 'geheime vriendschappen'. Over priesters die bepaalde kinderen heel vroeg in de ochtend de mis lieten dienen, waarna ze zich van de jonge misdienaartjes bedienden. Over nonnen die de nacht doorbrachten in het bed van hun 'meest geliefde' leerlingen. En over de soms wrede en zeer strenge straffen die er werden gegeven als er uit de school werd geklapt. Waar of niet waar, al die spannende verhalen?

'Wij Nederlanders hebben een vrij sterke neiging om op een wat hysterische en overtrokken manier om te gaan met seksuele aangelegenheden. Kijk naar wat er gebeurd is met het verschijnsel van de incest. We weten inmiddels allemaal dat het veel vaker voorkomt dan we dachten (wat natuurlijk goed is), maar we kunnen geen maat houden in onze verdachtmakingen (wat ronduit slecht is). Het gevaar is niet denkbeeldig dat we op dezelfde manier elke leerkracht (met of zonder religieuze achtergrond) bij het minste of geringste teken

van onraad aan de schandpaal gaan nagelen. Zeker als hij bijvoorbeeld ongehuwd en/of homoseksueel is. Dit gevaar is in grote mate aanwezig, omdat het lange tijd als verdacht gold om als ongetrouwde of homoseksuele man les te geven aan kinderen. Veel mensen zullen nu, na al die berichten in de media reageren in de trant van 'zie je wel, altijd al gedacht: die lui in dat onderwijs (en in de padvindertij, zie de rampzalige gebeurtenis in Schotland), die deugen niet.'

Energie

Freud heeft voor dit soort verdenkingen en verdachtmakingen een voedingsbodem gecreëerd met zijn theorie over de 'sublimatie'. 'Sublimeren' wil zeggen dat je je verboden seksuele aandriften (bijvoorbeeld pedofiele neigingen), verdringt en omzet in energie die voor een hoger (sociaal of cultureel) doel gebruikt wordt. Dus een man die van zichzelf merkt dat hij pedofiele neigingen heeft, kan zich daartegen verzetten en deze neigingen zelfs omzetten in een hoger doel: het geven van onderwijs aan kinderen. Op basis van deze theorie zijn alle flauwe grapjes over pedofiele onderwijzers en, bijvoorbeeld, pyromane brandweerlieden in de wereld gekomen. En natuurlijk de nog flauwere grapjes over priesters en nonnen.

Schadelijk

Terwijl er natuurlijk niets te lachen valt als misbruik van

een leerling door een leerkracht werkelijk heeft plaatsgevonden. Uit de hierboven aangehaalde brief blijkt al hoe ingrijpend dergelijke ervaringen kunnen zijn: de man in kwestie wil na zijn dood niet eens meer religieuze plechtigheid, zo'n afkeer heeft hij van het geloof gekregen. Overigens, seksueel misbruik blijkt ook op niet-confessionele scholen te zijn voorgekomen. Ook in de spreekkamer blijkt steeds vaker hoe groot de schade is die wordt aangericht in een kind wanneer dit te vroeg wordt geconfronteerd met (seksuele) ervaringen waar het helemaal nog niet aan toe is. Op latere leef-

Gesprek tussen ouders en hun kinderen

tijd krijgt het last van hardnekkige schuldgevoelens en van gevoelens van minderwaardigheid. Als volwassene blijft hij tobben over de antwoorden op vragen als: 'Had ik meer tegenstand moeten bieden?'; 'Heb ik het soms zelf uitgelokt?'; of: 'Heb ik het eigenlijk zelf ook fijn gevonden?'

Niet zelden zien we dat mensen met dergelijke ervaringen aan een forse identiteitsstoornis gaan lijden: ze weten niet goed hoe ze vorm kunnen geven aan hun eigen persoonlijkheid en leven. Slechts zelden kunnen we zeggen dat seksueel contact tussen leerkracht en leerling zonder nare gevolgen is gebleven. Dat een leerkracht meent te kunnen masturberen samen met leerlingen is uiteraard krank-

zinnig. Uit het bovenstaande mogen en moeten we aannemen dat seksueel misbruik door leerkrachten van leerlingen een relatief vaak voorkomend verschijnsel is. Zoals het dat waarschijnlijk altijd is geweest. En het is inderdaad de hoogste tijd om deze praktijk in kaart te brengen en aan te pakken. De meest effectieve manier daartoe lijkt mij een open en objectief gesprek tussen ouders en hun schoolgaande kinderen. Ik denk dat het goed is als ouders op een open manier aan hun kinderen vertellen wat wel en wat niet kan, en wat wel en wat niet 'normaal' is in een spel met andere kinderen, of tijdens de sportlessen. Probleem daarbij voor veel ouders is dat ze hun kind dus moeten voorlichten, iets waar veel ouders nog steeds tegenop zien. Maar zonder een globale seksuele voorlichting kun je je kind niet duidelijk maken waar de grenzen liggen. En zonder die globale seksuele voorlichting zal een kind voor zichzelf nooit kunnen uitmaken of dat wat er gebeurt (met een medeleerling of met een leerkracht) door de beugel kan. De grens tussen wat wel en wat niet kan is altijd moeilijk te trekken: alle kinderen zijn geïnteresseerd in de 'dokterspellekes' met elkaar, en kijken naar elkaars lichaam. Maar dan gaat het om kinderen onder elkaar. Wanneer een volwassene mee gaat doen met dergelijke spelletjes, dan is er iets mis. Die boodschap kunnen we het kind in ieder geval heel duidelijk meegeven. Waar het nu echter om gaat, is dat we niet in dezelfde massahysterie verzeild raken als enkele jaren geleden.

Jan Verhulst is psycholoog

VERVOLG HM 16-3

Het stigma van de orthodoxie waar de linkerhand niet wil weten wat de rechterhand doet en waar men ten behoeve van de rechte leer en de financiën daders van strafbare feiten de hand boven het hoofd houdt en de slachtoffers nog een morele trap nageeft.

Het stigma van 'aanraken is zetten'. De docent die maar wijst naar een leerling staat al in principe onder verdenking. Meneer X omringt zich graag met minderjarige jongens, want die zijn aardiger dan volwassen mannen. Hij raakt ze met geen vinger aan, maar geniet van hun nabijheid. Deze meneer X, door zijn omgeving toch altijd al met grote argwaan bejegend, heeft het de afgelopen week nog moeilijker gehad dan anders.

Het stigma van de tere adolescentenziel niet te vergeten, waar elke aangebrachte kras levenslang leed ten gevolge zou hebben. Neem nou de vertedering, een aardige vorm van seksualiteit. Ik ken ouders genoeg die na de zoveelste incest-affaire niet meer met hun kinderen in bad durven. Ze zouden er toch iets aan kunnen overhouden...

Toch: wat misdaad is, moet misdaad heten. Slachtoffers moeten geholpen en begeleid worden, daders dienen gestraft te worden. Maar wat mij niet bevalt, is het karakter van de openbaarmaking. Het publiek maken van (strafbare) feiten kan enkele doelen dienen: het recht dat zijn loop moet hebben, waarschuwing, preventie en het in gang zetten van een discussie. Zo althans stel ik mij dat voor als kersverse medewerker aan dit opinieweekblad. Maar 'publiciteit' die stigmatiseert schiet haar doel voorbij, is niet uit op recht, is niet preventief en zet een slechte discussie in gang. Daar zijn slachtoffers niet mee geholpen, daar is een schoolbestuur niet mee geholpen en daar worden daders uiteindelijk ook niet wijzer van. Ik huldig het wellicht enigszins ouderwetse standpunt dat niet alle publiciteit de waarheid dient. Op dat principe mag ik afgerekend worden.

Op de lichaamsmijding der orthodoxie is wel het een en ander aan te merken, zeker wanneer het gaat om onderwijs-situaties. Ontucht is immers het tegenovergestelde van tucht. Jonge mensen worden opgesloten in morele harnassen en keurslijven van tucht. Het kost hun soms jaren hieraan te ontsnappen. Anderen lukt het nooit. Weer anderen zouden het niet eens willen. Voor mij staat vast dat een evangelie van zonde zonder genade mensen remt, verwingt, wanneer het hun kijkt op erotiek en seksualiteit reguleert aan de hand van strakke goed-foutschema's. Op dat spek laten katers zich graag binden. Een eenvoudige tip voor de orthodoxe broeders ten slotte: Neemt u bij wijze van proef eens uitsluitend vrouwen als docent in dienst. U zult vrijwel geen klacht meer ontvangen.

Willem van der Meiden

Dr. Ruud Bullens:

'Seksueel misbruik vergt een welbewuste

voorbereiding
Wat is er aan de hand met de

conciërge, de leraar, de judo-coach, de groepsleider, de op-pas, de pastoor en al die andere

mannen die de afgelopen maanden de hoofdrol speelden in misbruikaffaires? Zijn ze ziek of zielig, zelf in hun jeugd seksueel misbruikt of gewoon ge-

stoord? „Ze zijn juist akelig normaal”, zegt dr. Ruud Bullens,

psycholoog en ortho-pedagoog in Leiden, die sinds 1982 hon-

derden daders van zedendelicten heeft behandeld.

DE DADTENAAR 16-3

Door Martine Boelsma en Bep Conrad

HIJ LEEST NOOIT KRANTEN en kijkt vrijwel geen televisie. Ook de publiciteit rond grote zedenzaken, zoals die op de Guido de Brès-school in Amersfoort, volgt hij nauwelijks.

„Niet nodig”, zegt Ruud Bullens (44), directeur van het Ambulant Bureau Jeugd welzijn, een onderzoeksbureau met vestigingen in Leiden, Den Bosch en binnenkort ook in Amsterdam. „Alle misbruikzaken zijn variaties op hetzelfde thema.”

Een grote man met een speelse blik in helblauwe ogen. Achter zijn bureau liggen een helm en een motorjack achteloos in de hoek. Zijn spreekkamer, gevestigd in een oude pastorie, is een kale ruimte, waar twee leren banken en een paar stoelen staan. Het ruikt er naar langdurige gesprekken en oplaaierende emoties. Dagelijks zitten hier drie therapeuten met groepen van circa acht mannen. Incestplegers, verkrachters, exhibitionisten, pedofielen. Ze komen omdat ze moeten van de rechter of van hun vrouw. Nooit omdat ze willen.

„De grootste groep, zo'n tachtig procent”, verklaart Bullens, „heeft incest gepleegd. Maar er is niet zo veel verschil met andere daders. Ook niet in omstandigheden. Altijd is er het ongelof van de omgeving: dit kan niet waar zijn, het is niet mogelijk dat zo iets in mijn nabijheid is gebeurd. Die reactie zag je op die school in Amersfoort, maar vrouwen van incestplegers voelen zich precies eender. „Moeders hebben het vaak écht niet geweten, al is dat moeilijk voorstelbaar. Maar vergeet niet dat de daders ongeloflijk berekend zijn. En dat vrouwen de mogelijkheid dat hun man zo iets doet, niet in hun gedachten toelaten. Dat kan niet: je trouwt toch niet met de toekomstige verkrachter van je kind?”

Een ander patroon dat bij elke zaak terugkomt: de dader beweert dat de verkrachting of de incest 'gewoon' gebeurde. „Het is hem overkomen, alsof de dader eigenlijk het slachtoffer is.”

Het is deze leugen die Bullens in de therapie sessies bestrijdt. „Seksueel misbruik vergt doorgaans een lange, welbewuste voorbereiding. Tijdens deze voorbereiding wordt de gelegenheid gezocht, de weerstand van het slachtoffer gebroken en het eigen geweten gesust. Een ingewikkeld proces waarbij de uitkomst — misbruik — van te voren vastligt. In het jargon heet dit: grooming.”

GROOMING? Om het uit te leggen loopt Bullens naar een schoolbord en tekent de symbolen van het kaartspel. We mogen er een kiezen. Daarna komen de plaatjes en de getallen. Via een spel van vragen, antwoorden en wegstrepen, waarin wij de leiding lijken te hebben, blijft er één kaart over: *Klaveren Drie*. Bullens loopt naar zijn bureau en pakt een papertje waarop hij tevoren de uitkomst had opgeschreven: *Klaveren Drie*.

Tegen onze verbijsterde gezichten zegt hij vervolgens met zachte, maar indringende stem: „Zie je, jullie hebben dit zelf gewild. Maar we gaan aan niemand vertellen dat dit is gebeurd. Ook niet aan mamma. Dit is ons geheim.”

Een spookachtige manier om duidelijk te maken waar het om draait bij misbruik: de dader heeft het van te voren in zijn hoofd en manipuleert zijn slachtoffer net zo lang tot het doel is bereikt. Het lijkt alsof het lot het heeft gewild.

„Dit gebeurt overigens niet alleen bij seksueel misbruik, hoor”, grinnikt hij. „Ga maar na hoe volwassenen elkaar versieren. Ze hebben een doel voor ogen en bereiken dat zonder er expliciet op aan te sturen. Gewoon door de ander het gevoel te geven dat die de touwtjes in handen heeft.”

Tijdens de therapieën die hier worden gegeven, komt het kaartspel ook aan de orde. „Daders hebben altijd

snel door hoe deze tamelijk simpele truc werkt. Diep in hun hart weten ze hoe planmatig ze te werk zijn gegaan. Slachtoffers daarentegen snappen er niets van.”

Alle daders maken zich zelf via eindeloze gedachtenkronkels wijs dat er redenen, excuses, vergoelijkingsmogelijk zijn voor wat ze hebben gedaan, vertelt Bullens. „Ik geef mijn kind gewoon veel liefde” of: „Mijn dochtertje van vier heeft mij verleid”. „Een man zei dat hij recht had op seks met kinderen omdat hij zelf als kind nooit werd geknuffeld. Een religieuze man gaf als excuus: God moet ook wel eens naar de wc. Een ander wilde onderzoeken of zijn stiefdochter misbruikt was. Door met haar naar bed te gaan. Na zo'n vijfhonderd keer concludeerde hij dat ze inderdaad was misbruikt.”

Bullens: „Schokkend is ook het gebrek aan kennis over seksualiteit. Ik heb hier mannen gehad die ervan overtuigd waren dat een kind van acht rijp was voor seks omdat het een keer een vies woord had gezegd.

„Noem je dat ziek? Ik weiger dat ziek te noemen, want dan reik ik zo'n man een handvat aan om niet verantwoordelijk te hoeven zijn. Zo gaan de plegers zelf geloven in hun drogredenen en gedachtenkronkels: het slachtoffer heeft de keuzes gemaakt in het kaartspel van seksueel misbruik. Terwijl uit het feit dat nog nooit een verkrachter of incestpleger zélf openheid van zaken heeft gegeven blijkt, dat ze maar al te goed weten dat er iets heel erg mis is.”

Profielen van zedendelinquenten zijn nauwelijks te maken, zegt Bullens. „Misbruik is geen psychiatrische diagnose. Het is een delict. Geen test kan uitmaken wat het verschil is tussen degene die het doet en degene die het niet doet. De groep is representatief voor de gemiddelde mannelijke bevolking.

„Het enige dat ze allen gemeen hebben: het zijn egoïsten die zelfbevrediging plegen op het lichaam van een ander, ze hebben allemaal een dubbelleven en ze weten het allemaal geheim te houden. Maar wat hen werkelijk onderscheidt van anderen is: zij hebben het gedaan.”

Maar hoe zit het dan met al die verklaringen uit de psychiatrie? Met de slechte jeugd als oorzaak, of een traumatische ervaring? „Ik kan daar weinig mee”, zegt Bullens. „Sommigen zeggen dat misbruik voortkomt uit het machtsverschil tussen mannen en vrouwen. Maar hoe komt het dan dat zo'n 94 procent van de mannen het niet doet?”

„Anderen zeggen dat het komt doordat de daders zelf in hun jeugd zijn misbruikt. Maar waarom zijn er dan zo weinig vrouwelijke daders, terwijl volgens onderzoek een op de zeven vrouwen ooit slachtoffer is geweest. Er zijn wel plegers die zelf ook misbruikt zijn, maar niet meer of vaker dan niet-plegers: zes tot tien procent.”

Hij houdt er niet van zulke oorzakelijke verbanden te leggen. „Ook omdat het niet eerlijk is tegenover slachtoffers: jij wordt later vast een dader. Met die last op je schouders kun je toch niet leven?”

Een slechte jeugd vindt Bullens evenmin een verklaring. „Zoveel mensen hebben een rotjeugd gehad. Iedereen verwerkt dat op zijn eigen manier. Kinderen uit één probleemgezin groeien op tot totaal verschillende wezens. En meestal worden ze geen dader.”

Eigenlijk accepteert Bullens geen enkele oorzaak. Want een oorzaak is al gauw een rechtvaardiging en daarvan heeft de dader er toch al een hele voorraad op zak. „De daders zijn juist akelig normaal. Natuurlijk kan een combinatie van alles wat ik noemde meespelen. Soms kan zelfs een pornofilm de wegbereider zijn. Maar ik vind dat je nooit mag doen alsof de dader geen schuld heeft. Dat is nu juist wat ik in de therapieën probeer af te breken.”

Hij pakt een felgekleurde pop van zijn bureau: *Two-Face*, de man met de

twee gezichten uit de film *Batman*. De ene helft van diens lichaam is volkomen normaal: een vriendelijk gezicht boven een keurig pak. De andere helft: een in paars gehulde duivel.

„We zijn allemaal hetzelfde”, zegt hij en draait de aangename kant van *Two-Face* naar ons toe. „Als we goede dingen doen, is dat omdat wij nu eenmaal zo in elkaar zitten, nietwaar?” De pop omdraaiend: „Doen we iets dat niet deugt, dan komt dat altijd door vader of moeder, door omstandigheden of doordat we werden uitgedaagd: het *poor me*-verhaal.”

VRIJWEL ALTIJD kan Ruud Bullens de mannen die bij hem in therapie komen duidelijk maken dat de verantwoordelijkheid bij hen zelf ligt en dat het misbruik welbewust is gepland en uitgevoerd. „Soms komt er na een paar weken een nieuweling in de groep die begint uit te leggen waarom hij iemand heeft misbruikt. Een dominee die zegt dat het Gods

wil en dus goed was wat hij deed, of een man die de relatie met zijn kind 'het mooiste denkbare huwelijk binnen mijn gezin' noemt. Aan de anderen merk je dan hoe ze al veranderd zijn. Ze lachen hem vierkant uit: *Je bent een rat, net als wij*.”

Hij heeft schrijnende gevallen van recidive meegemaakt: „Daar kan ik niet over praten. Het is te herkenbaar en pijnlijk voor de slachtoffers. Ook van mijn groepen zal tien procent het opnieuw doen. Afschuwelijk, maar waar. Het hoogste dat ik kan bereiken is dat ze leren zich blijvend te beheersen. De daders zijn bedreven in het controleren van anderen: hun vrouw, hun kind, hun hele omgeving hebben ze in de greep. Ik probeer hun te leren die eigenschap om te draaien en op hun eigen gedrag te richten.”

Van een succesvolle therapie spreekt hij als de daders zich gaan inleven in het slachtoffer. „Dat lukt maar bij de helft van de gevallen en het duurt meestal een jaar eer het zo ver is. Dan gaan ineens hun ogen open en komt er een stortvloed van schuldgevoelens over hen heen. Ze staren plotseling in de diepte van het trauma dat ze hebben aangericht; begrijpen wat ze een mens hebben aangedaan. Vaak volgen dan gedachten aan zelfmoord.

„Bij de andere helft blijft medeleven uit. Ik tracht bij hen dan zoveel angst voor de consequenties te kweken dat ze het voortaan uit hun hoofd laten. Omdat ze niet meer naar de gevangenis willen, niet meer met de nek willen worden aangekeken. Dit is de groep waarin de recidivisten zitten.”

Hij geeft ook nog steeds therapie aan slachtoffers van zedendelicten. „Dat moet, voor het evenwicht. Ik wil niet het risico lopen dat ik zoveel met daders praat dat ik me hun denkwereld eigen zou kunnen maken. Nog steeds word ik boos als ik hoor wat ze hebben gedaan, hoewel ik probeer me niet te laten leiden door woede. Seksueel misbruik is zo beschadigend. Een jongen van zeventien die op zijn tiende was verkracht zei tegen mij: deze man heeft mij voor altijd het recht afgenomen om in mijn eigen tempo mijn eigen seksualiteit te ontdekken.”

Hij gelooft niet dat kinderen tegenwoordig jonger 'klaar' zijn voor seks dan vroeger. „Als het om seks gaat geloof ik niet zo in de statistieken, want mensen zijn er zelden eerlijk over. Misschien gebeurt er bij leeftijdgenoten onderling wat meer, maar dat heeft vooral met experimenteren te maken.”

BULLENS KAN zich kwaad maken over mensen die zeggen dat jongens en meisjes in de puberteit seks met volwassenen zelf uitlokken. Ook de rector van de Guido de Brès-school in Amersfoort heeft dit soort opmerkingen gemaakt over de leerlingen van Ben K., de van ontucht verdachte aardrijkskundeleraar. „Belachelijk”, zegt Bullens, „ik heb al te veel van die zogenaamd volwassen slachtoffers van 16 of 17 gezien.”

„Die man moet worden gestopt, terwille van de kinderen. Dat is wat ik probeer te doen in dit werk.”

Hij vertelt over een fictief verhaal dat hij ooit hoorde, over wandelaars die steeds verdronken kinderen voorbij zien drijven in een rivier. Ze halen de kinderen uit het water en huilen. Pas na lange tijd gaat een van hen op zoek naar de oorzaak. Hij loopt kilometers stroomopwaarts en ziet een man die steeds een kind in het water

cent recidiveert. Hij vertelt over een fictief verhaal dat hij ooit hoorde, over wandelaars die steeds verdronken kinderen voorbij zien drijven in een rivier. Ze halen de kinderen uit het water en huilen. Pas na lange tijd gaat een van hen op zoek naar de oorzaak. Hij loopt kilometers stroomopwaarts en ziet een man die steeds een kind in het water

„Kinderen hebben geen schijn van kans. Je kunt ze op 5-jarige leeftijd al karate leren en aan weerbaarheidsprogramma's onderwerpen, maar dat heeft geen enkele zin. De daders zijn zo doortrapt, dat volwassenen in hun trucs tuinen. Ik vind het zelfs onethisch een kind te leren dat het zichzelf moet verdedigen. Je doet dan datgene wat ook de daders doen: het

Is seks eigenlijk nog wel leuk?

IN DE SLIPSTREAM van de affaire aan het Amersfoortse 'ontucht-college' Guido de Brès, heeft ook de plaatselijke volleybalclub Volkei het nieuws gehaald. De ontslagen aardrijkskundeleraar K. heeft zich als sportleider mogelijk vergrepen aan enkele B-junioren (14-16 jaar). Of dat werkelijk zo is blijft tot dusver echter in het ongewis. „De jongens reageerden wat lacherig tijdens een groepsge-sprek”, aldus de voorzitter.

Voor een onderzoek met de fa-meuze 'poppenmethode' zijn de betrokken scholieren te oud, maar hun ouders moeten wel alert zijn op 'signalen': vreemd gedrag, overtrokken aandacht voor seks, etcetera. Natuurlijk staan hulpverleners paraat om

Wie afgaat op krantenberichten en praatprogramma's zou haast gaan geloven van niet. Driedigden vroeger de pastoor en de dominee met hel, verdoemenis en ruggenmergtering, nu zijn het de hulpverleners die overal 'top-jes van ijsbergen' zien, de seks-therapeuten en zo de klantdie dan ligt bij onvoorzichtig gedrag een dodelijke ziekte op de loer. Of moet men naar de psychiater wegens impotentie. Of mevrouw naar de plastisch chirurg wegens te veel of te weinig Baywatch-profiel.

Is seks eigenlijk nog leuk?

Laten we weer gewoon doen over

seks, de slagzin die de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH) lanceerde aan het begin van de jaren negentig, lijkt dringender dan ooit. Toch zijn de gangmakers van de 'seksuele revolutie' van de jaren zestig en zeventig niet bang voor een contrarevolutie. „Daarvoor is de tijdgeest toch te veel veranderd”, zegt NVSH-woordvoerder drs. Martin Maassen, tevens hoofdredacteur van het clubblad Sekstant. „De samenleving krijgt een beetje genoeg van alle affaires. Vooral de graagte, waar-mee de media er op inhaken,

vinden de mensen gênant. Je weet niet hoe sterk bepaalde Amerikaanse invloeden zullen zijn, maar vooralsnog is het klimaat hier niet bekrompen. We discussiëren over het homohuwelijk, de wetgeving rond de seksualiteit van jongeren is liberaal en de pil blijft in het zieken-fonds.”

De NVSH — als verstrekker van condooms ooit een massale organisatie met 200.000 leden — heeft nog slechts 4000 aanhangers over, van wie volgens Maassen 75 procent 'gewoon hetero' is. De NVSH-praat-en-doe-

goed weten wat je wel en niet kunt doen. Seks in een gezagsrelatie, bijvoorbeeld tussen leraar en leerling, is uitgesloten. Maar de reacties op de ontuchtaffaires zijn zwaar aangezet. De Amersfoortse rector heeft er verstandig aan gedaan met zijn poging de zaak intern op te lossen. Alleen met het verzwijgen tegenover de ouders ging hij te ver. Maar de ophef is vaak schadelijker dan het gebeurde zelf. Waarom moeten zaken op seksueel gebied altijd zo worden uitvergroet? Iedereen beleeft naast prettige ook vervelende dingen op alle mogelijke terreinen, dus ook op het gebied van de seks. Je kunt dat therapieëren, maar je kunt het ook beschouwen als een onderdeel van het leven.”

C.B.

De Franse koning Lodewijk de XVde, die een groot deel van de 18de eeuw zijn land regeerde, was tot op hoge leeftijd een ware liefhebber. Talloze jonge meisjes, vaak niet ouder dan een jaar of 15, hebben zijn seksuele lusten ondergaan. Alvo-rens tot de koninklijke sponde toegelaten te worden, moesten ze eerst geruime tijd worden klaarge-sponnd in een soort van meisjes-pensioonaat in de buurt van Versailles, dat onder naam Parc des Cerfs in heel Europa van die dagen wellustige associaties opriep.

Hoe moeten we het zoeken van genot door een oude koning op jonge meisjeslichamen kwalificeren? Als misbruik? Als ontucht? Of als leven als God in Frankrijk, als passend in de cultuur en opvattingen van die dagen? Naar verluidt zouden veel ouders in ieder geval geen bezwaar hebben gehad tegen de verlening van koninklijke gunsten aan hun kind. Integendeels zelfs, want de beloning in termen van geld en goed en andere materiële voordelen, was doorgaans heel fors. Ook voor de familiale eigenwaarde en status betekende het feit van de koninklijke belangstelling voor een van de familieleden vaak een flinke oppeper. Wat de meisjes zelf er van vonden is, voor zover ik weet, niet bekend. Waarschijnlijk was niemand daar ook echt in geïnteresseerd of, sterker nog, ze werden vermoedelijk niet verondersteld er iets van te vinden. De enige opmerkingen die ik erover ben tegengekomen, zijn afkomstig van een van Lodewijks vaste maitresses, en die beweert dat de meisjes zich maar wat graag gaven aan de door hen bewonderde en vereerde vorst.

Ik waag dat te betwijfelen. Ik denk dat ze weinig (anders dan hun lichaam) in te brengen hadden en dat ze, zelfs als ze nieuwsgierig waren naar hoe het met

een koning zou zijn, meestal ook heel angstig geweest moeten zijn. Want voor de meesten was het de eerste keer met een man überhaupt. En ze moeten zeker bang zijn geweest om te weigeren. Naar alle waarschijnlijkheid misten ze ook de vaardigheid of de slimheid om de druk die op hen werd uitgeoefend, hoe hoffelijk ook en misschien juist daarom, te weerstaan. Kortom, Lodewijk kwam via het gebruik van zijn macht en invloed aan zijn seksueel gerief.

Maar in dat opzicht verschildt hij natuurlijk weinig van talloze mannen, van koninklijke en vaak ook van niet zo koninklijke bloede, van voor en na zijn tijd. Ook onze tijd vormt in dit opzicht geen uitzondering, zij het dat de uiterlijke verschijningsvorm van de macht die in de strijd wordt geworpen, wat anders is dan in de 18de eeuw.

En aantal jaren geleden behandelde ik een 18-jarige jongeman die een maand of negen een opleiding tot verpleegkundige had gevolgd, maar daarmee gestopt was, nadat hij psychisch ernstig in de war was geraakt. Het volgende was gebeurd. Op de eerste afdeeling waar hij als leerling had gewerkt, had het hoofd daarvan al heel gauw een grote mate van hartelijkheid en genegenheid jegens hem tentoonge-spreid. De jongeman, onzeker als hij nog was en vol ontzag voor degene die hem moest opleiden en beoordeelen, had die benadering als heel geruststellend en sympathiek ervaren. Toen na enige tijd de frequentie van meer of minder lichamelijke aanrakingen door het hoofd merkbaar toenam, had hij dat enerzijds als ietwat benauwend ervaren, maar anderzijds toch ook niet als onaangenaam; eerder als een

Macht en ontucht

soort van meer dan gewone, maar goed bedoelde vaderlijkheid. Hij durfde trouwens ook niet, zo vertelde hij mij, bepaalde aanrakingen af te weren en al helemaal niet te zeggen dat hij het liever niet had, uit angst het hoofd voor zijn hoofd te stoten. Op een dag nodigde die hem uit een keer mee naar de bioscoop te gaan en haalde hem de betreffende avond met de auto van huis af. Na afloop dronken ze ergens nog wat. Op de terugweg naar huis was de man zijn iet-wat tipsy pupil tamelijk uitgebreid gaan strelen en had hem, als klapstuk van de veiling, in de auto met de hand bevredigd.

Hoewel de jongeman naar hij zelf zei dat eigenlijk niet wilde, had hij zich nauwelijks verzet, het min of meer laten gebeuren. Bovendien had het orgasme, het eerste in zijn leven met een andere persoon, heel tegenstrijdige gevoelens opgeroepen. Enerzijds het gevoel dat hij dit absoluut niet wilde met of van een man, maar anderzijds had hij er toch ook lust aan be-leefd.

De volgende dag dorst hij van schaamte, noch op straat noch op zijn werk, iemand aan te kijken. Nog een dag later raakte hij ernstig in de war, op het psychotische af. De hoofdverpleegkundige die op een uitnodiging van mij om een keer te komen praten, was ingegaan, zei drie, voor dit soort gedragingen typerende dingen. Ten eerste dat hij altijd het beste met de jongen had voorgehad, hem graag mocht en er van overtuigd was dat het omgekeerd ook zo was. Ten tweede dat hij de jongen nooit ergens toe gedwongen had. Integendeel, dat het regelmatig zo was geweest dat de jongen uit zichzelf contact had gezocht, ja soms zelfs min of meer uitdagend was geweest. En ten derde, dat de jongen nooit had laten blijken dat hij bepaalde dingen niet wilde en dat hij

het allemaal niet alleen maar had toegelaten, maar er ook van bleek te genieten.

Volwassenen die met jongeren in de leeftijd van zo 12 tot 18 jaar werken, zoals leraren, sportleiders en bazen, en met een of meer van hen erotisch-seksuele contacten aanknopen, verweren zich vaak met deze argumenten. Maar zijn ze valide? Het antwoord daarop luidt, psychologisch gezien, vrijwel altijd: 'neen'. Dat zijn ze niet! Kort en krachtig gesteld: degenen die ten opzichte van jongeren een machts- of gezagspositie innemen, moeten zich van erotiserende of seksuele omgang met hen onthouden. Over het algemeen brengt zo'n omgang op de kortere, maar vaak ook op de langere termijn, emotionele schade aan zo'n jongere toe.

Dat geldt ook als de jongere met zo'n omgang instemt of deze zelfs uitlokt. De redenen waarom een jongere dat doet zijn vaak problematisch. Jongeren tussen de 12 en 18 jaar missen vaak nog zowel de vaardigheid goed in woorden uit te drukken wat er in hen speelt, alsook de vaardigheid tegen de druk van anderen goed weerstand te bieden. Dit gebrek aan 'weiger' vaardigheid is een van de redenen (niet de enige, want nieuwsgierigheid en experimenteer-behoefte spelen ook een rol) dat ze vaak bezwijken voor de druk van buitenaf om te gaan roken, drinken, blowen, spuiten of andere risicovolle dingen doen. Het is ook een van de redenen waarom ze geen 'neen' zeggen tegen een volwassene (van buiten het gezin) die een zekere macht over hen bezit en meer overredingskracht dan ze zelf hebben. Vooral als ze die volwassene nog aardig en sympathiek vinden ook. Naast een onvermogen om te weigeren, speelt dus ook de angst om te weigeren een rol! Want wie weigert, loopt niet alleen het risico dat de genegenheid wordt teruggetrokken, maar ook dat de ander zich met zijn macht tegen je keert. Een leraar of een

baas kan zijn macht gebruiken om een jongen te bevoordelen en die voordelen, of liever de mogelijkheid van verlies daarvan, kunnen weigeren onaantrekkelijk maken. Nogal wat volwassenen die vanuit een opleidings- of werksituatie met een jongere op de erotische-seksuele toer zijn gegaan, beweren dat macht helemaal geen rol speelt of heeft gespeeld in hun relatie met jongere, maar dat is meestal kortzichtigheid. Macht is een afrodisiacum, een verliefdheids-drink, zowel tussen volwassenen onderling als tussen volwassenen en jongeren. Vooral bij jongeren is er vaak sprake van een proces dat loopt van macht via bewondering en dweperigheid naar verliefdheid.

Maar juist voor jongeren, op weg naar hun volwassenheid, is het van belang dat ze volwassenen in hun leven — ouders, leerkrachten, bazen — kunnen wonderen, ermee kunnen dwepen, er verliefd op kunnen worden zonder die angst of het risico dat die gevoelens door die volwassenen gebruikt worden als vrijbrief om door te dringen tot andere gevoelsgebieden, waarin de jongere zich nog niet voldoende ver-weren kan of vertrouwd voelt. Het gevolg is dan ver-warring, bij voorbeeld over de seksuele identiteit als de volwassene van hetzelfde geslacht is, ondermijning van zelfvertrouwen, schuldgevoel en zelfver-wijten die dergelijke opdooffers aan jongeren verkopen. horen niet langer machts- of gezagsposities ten op-zichte van hen te bekleden. Een instelling, organisatie of samenleving die het gedrag van zulke mensen vergoelijkt of toedekt, dient eveneens haar macht als opvoeder te worden afgenomen en ter verantwoording te worden geroepen. Of, om het in de woorden van de Engelse staatsman Disraeli te zeggen: 'All power is trust, and we are accountable for its exercise'. Alle macht is vertrouwen, en we hebben ons te verantwoorden voor hoe we haar gebruiken.

De vuurvliegjes hierbinnen, die blijven me ophitsen'

Een aardrijkskundeleraar in Amersfoort; een wiskundeleraar in Oldenzaal. Er gaat geen dag voorbij of er wordt uit de school geklapt over seksueel misbruik door leraren. Reacties op scholen en ervaringen van ouders en ook slachtoffers. „Op mijn tiende ben ik eigenlijk gestorven.”

rc
29/3/96

Het gebeurde een week voor de zomervakantie, bijna drie jaar geleden. Schooldecaan J. Bekker had net zijn eten op toen de telefoon ging. Aan de lijn hing de waarnemend conrector van zijn school, het Thomas a Kempis College in Zwolle. Ze was in paniek. Ouders hadden haar verteld dat een docent Nederlands hun 14-jarige dochter uit drie Havo had gedwongen tot seks. Negen maanden lang, op school en bij de 50-jarige man thuis. Na een onschuldig avondje oppassen.

De volgende dag deed het meisje aangifte, mede op aandringen van de school. Het bestuur schorste de docent voor de duur van het politie-onderzoek, de school en alle ouders werden ingelicht. Niemand kon het geloven. Een verkrachter, deze zorgzame vader van drie kinderen? Een verkrachter, deze leraar bevoelen zoals Theo Thijssen?

„De hele klas liep jankend de school uit”, herinnert Ingrid Gortworst (16) zich. Ze zat in de brugklas, had Nederlands en handvaardigheid van de man.

„Hij was zo aardig en lief. Hij was mijn mentor met eens, maar ging toch naar mijn oude school om over me te informeren.” En ook het docentencorps reageerde ongelovig. Rancune van een verliefde puber, klonk het in de leraarskamer. En of de school wel door had dat de collega voor zijn leven lang te schande was gemaakt. De woede kwam pas toen de Zwolse rechtbank de man veroordeelde tot anderhalf jaar gevangenisstraf en hem zijn lesbevoegdheid ontnam, wegens seksueel misbruik van een leerling.

Seksuele intimiteiten door leraren zijn het gesprek van de dag op middelbare scholen, nu bijna elke dag een nieuwe zaak in de media opdrukt. In de leraarskamer, op het schoolplein, in de klas, overal klinkt afschuw en afkeuring. Een leraar die een leerling tegen zijn of haar zin aanraakt, misbruikt niet alleen zijn macht, ook het gezag en vertrouwen dat hij als leraar geniet.

Die veroordeling is gemakkelijk gemaakt, vindt schooldecaan Bekker. De praktijk bleek vooral verward. Leerlingen sympathiseerden met het slachtoffer dat met de aangifte haar nek had uitgestoken. Bij docenten streeden solidariteit met het slachtoffer en loyaliteit met de dader om de voorrang. De school werd zich bovendien pijnlijk bewust van de heersende norm dat het ongebruikelijk is collega's te bekritisieren. Bekker: „Er was een taboe geraakt. De hele schoolcultuur stond op zijn kop. Maar nooit heb ik spijt gehad dat we het zo open en clean hebben gespeeld.”

De vraag rees hoe de Zwolse school het seksueel misbruik had kunnen voorkomen. Moet leraren verboden worden leerlingen thuis uit te nodigen? Wat mag een leerkracht wel, wat niet? Moet je in navolging van Amerikaanse scholen 'Teach but don't Touch' preken met het risico dat de sfeer kil wordt? En bepaalt niet de tijdgeest de grens tussen wat wel en niet geoorloofd is binnen de schoolmuren? Vijftien jaar geleden leerden nascholers leraren nog 'erotiek te gebruiken als positieve spanningsbron op school'. Maar anno 1996 wekt de term 'pedagogisch eros' bovenal bevreemding.

Door alle krantenberichten over ontucht werd erop gerekend dat de Onderwijsinspectie een stroom meldingen van seksueel misbruik op school zou registreren. Maar daarvan is nog niets gebleken. De inspectie noteerde dit kalenderjaar in het voortgezet onderwijs 25 klachten over seksuele intimiteiten door personeel. Net zoveel als vorig jaar in maart, weet vertrouwensinspecteur H. Onnekink. Het gaat om 'ongewenst (verbaal) gedrag' ('wat heb je een lekker kontje'), een leraar die over wo-deuren heen kijkt of niet ingrijpt als leerlingen phalussymbolen op het bord tekenen. Maar soms ook strekt de intimi-

datie zich uit tot aanranding en verkrachting. Wat Onnekink opvalt is dat de meldingen vaker dan vroeger op jongens betrekking hebben. Dat lijkt er vooral op te wijzen dat de slachtofferrol voor jongens steeds meer bespreekbaar wordt.

Ook op scholen zelf loopt het niet storm met leerlingen die klagen over ontuchtige leraren. Bij vertrouwensdocent B. Ordelman van het Baudartius College in Zutphen kwam slechts één leerling langs die vond dat een leraar stonk. En er was een collega die zich belegerd voelde door twee meisjes. „Je hebt wel eens iemand die wraak wil nemen op een leraar na een slecht cijfer”, herinnert ze zich. „Maar door die sensatiezoekerij prik je heen. En ik denk dan altijd aan de uitspraak van staatssecretaris Netelenbos van Onderwijs: op 99,9 procent van de scholen is niets aan de hand.”

Die uitspraak mag geruststellend klinken, cijfers ontbreken. Hoe vaak leraren zich schuldig maken aan seksuele intimiteiten weet niemand. Alleen openbare scholen zijn verplicht seksueel misbruik bij de politie te melden. En onderzoek is er in Nederland nooit gedaan. Op basis van de 56 klachten die de inspectie vorig jaar registreerde, was op vijf procent van de middelbare scholen sprake van ongewenste intimiteiten. Daarvan waren 52 gericht tegen een mannelijke docent, schoolleider of conciërge en vier tegen een medeleerling. In veertien gevallen was sprake van seksueel misbruik. Vijf keer leidde de klacht tot strafrechtelijke vervolging. Soms ook kreeg de betrokken leraar ontslag. Onnekink: „Veel klachten zijn verjaard, zodat je geen juridische maatregelen kunt nemen. Wat je ook vaak ziet is dat scholen intern een oplossing zoeken. Ze zetten een leraar met pedofiele neigingen in de bovenbouw.”

Evenmin bestaat er een uitgekristalliseerd beeld van de ontuchtige leraar. Feit is dat het proces begint met kronkels in het hoofd van de betrokkene zelf, weet de Leidse psychotherapeut R. Bullens: fantasieën over seks met kinderen. Bullens behandelt elk jaar tientallen slachtoffers en daders van seksueel misbruik, soms ook begaan of ondergaan op school. Feit is eveneens dat de daders de seks stap voor stap voorbereiden — 'grooming' noemt Bullens dat. Eerst winnen ze vertrouwen door een oogappel een bijzondere taak in de klas te geven. Daarna isoleren ze de leerling. En tenslotte wordt hij of zij sluipend in een geseksualiseerde situatie gemanoeuvred. Meermalen. Soms met de dreiging zelfmoord te plegen als een ander erachter zou komen.

Een muzikleraar vertelde de psychotherapeut dat hij een eenzaam jongetje thuis had leren drummen en de jongen de seks daarna „heus niet erg vond. Hij lachte toch altijd?” Een wiskundeleraar vertelde Bullens dat hij dertig jongens had misbruikt door ze vanaf hun twaalfde jaar bij hem thuis bijles te geven. Aan de ouders verhaalde de man dat hun zoon zo slim was, dat vooral individuele lessen zouden baten. De eerste keren stoeide hij met zijn pupillen maar gaandeweg werden de aanrakingen ook seksueel van aard. Bullens: „Heel berekenend. De leraar trok de jongen af en vroeg of hij hem mocht penetreren als zijn slachtoffer op het punt stond klaar te komen. Het jongetje was op dat moment op zijn allerzwakst. De man kreeg zo altijd zijn zin.”

Cruciaal is, zegt de psychotherapeut, dat daders voorbij gaan aan de afhankelijkheidsrelatie die ze met leerlingen hebben. Kinderen kunnen zich niet verweren tegen hun overmacht. Bovendien ontnemen ze de slachtoffers het recht de eigen seksualiteit in

eigen tempo te ontdekken. Veel jongens plakken zichzelf na het misbruik het etiket homoseksueel op, juist doordat ze in de identiteitszwakke fase van de puberteit door toedoen van een man klaarkomen. Andere slachtoffers slaan naar de andere kant door. De psychotherapeut heeft een jongen behandeld die vertelde dat hij 'tegen de klippen op meisjes neukte' om homoseksualiteit af te zweren. „Hun slijpjes hing hij als trofee aan de muur van zijn slaapkamer.” Een andere jongen, misbruikt vanaf zijn tiende jaar, deed op zijn zestiende een serieuze zelfmoordpoging. „Ik ben op mijn tiende toch al gestorven”, bekende hij Bullens later.

Zover is Tjitske (29) niet gegaan. Ze is vanaf haar veertiende jaar vijf jaar lang door een docent geschiedenis op een Mavo misbruikt. Er was geen uitkomen aan want de man kerkte in dezelfde kerk en kwam bij haar ouders over de vloer. Aanvankelijk liet hij in de klas zijn benen onder tafel spelen met de hare. Hij verkoos haar om op zijn kinderen te passen en vroeg haar zijn lessen maatschappijleer voor te bereiden. Na school liet hij in de klas zijn broek zakken en vroeg haar hem te betasten. Uit vrees voor haar cijfers, haar ouders, haar vrienden („je wordt het gespogen spek”) gaf Tjitske zich over. Ook toen hij vier tot vijf keer in de week gedwongen seks met haar had.

Tjitske: „Ik bleef de vrolijke Frans spelen zodat niemand in mijn buurt kwam. Maar op straat keek ik expres niet uit. Ik leefde in een leugen, alleen mijn hoofd was van mij. Pas toen ik de streek verliet, ontdekte ik door een opmerking van een vriendin dat ik jaren misbruikt was. Achteraf realiseer ik me dat ik signalen afgaf. Ik had gemillimeterd haar, douchte vier keer per dag en droeg altijd dezelfde wijde kleren in de hoop te camoufleren dat ik een meisje was. Maar het werd allemaal geweten aan de puberteit.”

Het gebrek aan betrouwbare cijfers neemt niet weg dat staatssecretaris Netelenbos beleid heeft aangekondigd tegen seksueel misbruik op school. De Arboret schrijft scholen voor maatregelen te treffen die seksuele intimidatie moeten voorkomen en bestrijden. Hoe scholen dat doen, mogen ze zelf weten. Netelenbos bereidt echter een wet voor waarin te een vertrouwenspersoon binnen de school en een externe klachtencommissie verplicht stelt.

Of zulke regels helpen wordt betwijfeld. Psycholoog en seksuoloog N. Bezemer wiens Rotterdamse bureau zo'n twee keer per jaar voor waarheidsvinding van seksueel misbruik door middelbare scholen wordt ingeschakeld: „Ik houd mijn hart vast. Structuur alleen helpt scholen niet er openhartig mee om te gaan. Nu stoppen scholen seksueel misbruik in de doofpot, of ze stormen als een olifant door de porseleinkast. Een vertrouwenspersoon doet daar maar weinig aan af. Die is ook maar leraar, collega van de dader. Die is geen superantenne, gespecialiseerd in seksueel misbruik.”

Sommige scholen zijn zich daarvan terdege bewust. Het Thomas a Kempis College heeft een vertrouwensgroep die desgewenst het RIAGG inschakelt voor een *second opinion*. En op het Isendoorn College in Warnsveld zien de beide vertrouwensdocenten het vooral als hun taak leerlingen, docenten en schoolleiding te praten over wat wel kan en wat niet mag. „Een stukje bewustwording noem ik het”, zegt vertrouwensdocent A. van Gessel.

Zijn eerste stelling: leerlingen raak je in beginsel niet aan. Tenzij je zeker weet dat een scholier dat goed opvat. Bijvoorbeeld bij brugklassers die op hun verjaardag roepen om een zoen van de

leraar, of bij een onzekere leerling die „groeit door een bemoeidigend schouderklopje”. Stelling twee: leerlingen komen niet bij leraren thuis. Stelling drie: op school zelf vermijdt een leraar dat hij met een leerling alleen tussen blinde muren zit. Van Gessel: „Kies dan een lokaal met een raampje. Dat is voor beide partijen een check om alleen te denken dat je seksueel misbruik op school kunt voorkomen, is een illusie. Maar als de sfeer open en goed is, is de kans groter dat het snel bovendienrijft.”

In de studeerkamer van de Drentse belastingambtenaar Leo verraadt alleen de klassiefoto aan de muur zijn verleden. Blozende meisjes en schutterige jongens van een jaar of dertien kijken bewonderend naar een veertiger met een basketbal onder zijn arm.

Vijftien jaar lang was Leo gymleerleraar maar het laatste jaar „spookte het” in zijn hoofd. Zijn denken werd getiranniseerd door seks met leerlingen, jongens vooral. Het werd een obsessie: Met partijtjes basketbal na schooltijd probeerde hij drie verlegen jongens meer zelfvertrouwen bij te brengen. In de dribbel streek hij af en toe langs hun kruis. De jongens lachten erom. Ze bleven komen. Totdat een collega hem met drie jongens onder de douche betrapte, allemaal met een erectie.

Leo: „Diezelfde avond kwam de rector praten met mij en mijn vrouw. Ik ben in therapie gegaan. Ik heb alle betrokken ouders een excuusbrief geschreven en ik sloot een nieuwe baan te zoeken. Zonder pubers om me heen.” Dan: „Tart nooit het lot. Het draadje is te dun. De vuurvliegjes hierbinnen, die blijven me ophitsen.”

WUBBY LUYENDIJK

Ontucht. In de leraarskamers ligt het woord op ieders lip. Wie van ons is de volgende verdachte? Mag je een leerling nog spontaan zoenen na een behaald tentamen? In Barneveld niet meer.

Ik durf geen arm meer om een kind heen te slaan, zegt een docent, je hebt zo een klacht aan je broek. Onzin, vindt een schoolpsycholoog, aanraken moet geen taboe worden. Hoe voorkom je seksueel misbruik? Veel scholen hebben er geen echt antwoord op. Angst en verwarring alom. Rolt er een golf van verpreutsing aan?

„Onze docenten blijven niet alleen met een leerling in een lokaal.”

GPD Hadam
23-3

Een golf van ontucht overspoelt de Nederlandse scholen. „Er leeft toch wel angst onder de docenten,” zegt leraar klassieke talen Jacques van Hal op het Deventer Geert Groote College. „Bij een klacht over ongewenste intimiteiten kom je er altijd beschadigd af. Ook als de klacht ongegrond blijkt te zijn.” Hij vertelt van een vrouwelijke collega. Ze kreeg in de klas te maken met een jongen die overstuur was door de publiciteitsgolf over ontucht op scholen. „Hij had thuis directe gevallen van incest meegemaakt en zocht bij haar begrip. Ze legde een arm om hem heen, als gebaar van troost. Achteraf dacht ze: oh jee, had ik dat wel moeten doen.”

Seksueel misbruik gonst als hot item rond in de leraarskamers. Niet alleen in Rijssen, Amersfoort, Zwijndrecht, Haarlem en Apeldoorn. Op alle scholen in Nederland. Hoe ver kun je (nog) gaan in de omgang met leerlingen? In Barneveld werd deze week een ge-

schiedenisleraar van het Johannes Fontanuscollege naar huis gestuurd. Hij gaf toe een leerlinge op de wang gezoend te hebben die een 8,5 had behaald voor een gevreesd tentamen. De rector noemde dit spontane gedrag een ongewenste intimiteit en daarom ontoelaatbaar.

„We praten er heel veel over met elkaar,” zegt Van Hal, een van de twee vertrouwenspersonen op zijn Deventer school met 1100 leerlingen en 70 leraren. Voor klachten over collega's kunnen leerlingen bij hen terecht. „In de ruimste zin. Over ongewenste intimiteiten of seksuele intimidatie hebben wij gelukkig nog geen klacht gehad.” Wat voor sfeer heerst er in de lerarenkamer? Iets van ook jij, Brutus?

„Nee, zeker niet. We bekijken elkaar niet met argusogen, zo van ook onder ons zal wel een dader zitten. In ons schoolklimaat komt zo'n gedachte niet als vanzelf boven. Maar we drukken elkaar wel op 't hart voorzichtig te blijven in de omgang met leerlingen.”

Voorzichtig, hoezo?

„Nou, door een zodanig gedrag in acht te nemen dat je geen aanleiding geeft voor klachten. Zo blijven onze docenten bij voorkeur niet alleen met een leerling in een lokaal. En als dat niet anders kan blijft de deur meestal wel open.”

Na de openbaring van een reeks ontuchtgevallen heerst op veel scholen een sfeer van onrust, die hier en daar zelfs het trefwoord paranoïde verdient. Schoolleiders, geconfronteerd met de vraag hoe zij met klachten over seksueel misbruik omgaan, wilden veelal niet met naam en toenaam genoemd worden. „Er is hier niets aan de hand. We hebben vertrouwenspersonen en ook een klachtenregeling. Geheel volgens wettelijke verplichting. Ik heb geen zin om bij te dragen aan de sensatie rond dit onderwerp,” aldus de directeur van een Apeldoornse basisschool van protestants-christelijke snit.

De recente gevallen vormen het topje van de ijsberg, roepen velen, maar over de werkelijke omvang van seksueel misbruik op scholen kan niemand een zinnig woord zeggen. Deugdelijk onderzoek in Nederland ontbreekt. Volgens Amerikaans onderzoek zou het ginds op tien tot achttien procent van de onderwijsinstellingen voorkomen. Als dat percentage ook voor Nederland mag gelden is er dus veel meer aan de hand dan er boven water komt. Dan is er echt reden voor onrust.

Bij de landelijke onderwijsinspectie in Utrecht zijn vorig jaar 106 klachten over seksuele intimidatie gemeld, vertelt een woordvoerder. Maar dat cijfer zegt weinig, omdat scholen geen meldingsplicht hebben. „Het aantal klachten loopt de laatste jaren niet echt op. Nee, ook niet na de recente publiciteitsgolf.” In vrijwel alle gevallen ging het om ontucht tussen leraren en leerlingen, voor het gros op basisscholen en op het voortgezet beroepsonderwijs. Openbaar en bijzonder onderwijs waren daarin verhoudingsgewijs even sterk vertegenwoordigd. Er was geen enkele vrouwelijke leraar bij betrokken. Bij de slachtoffers ging het voor bijna tachtig procent om meisjes.

Sinds enkele jaren zijn scholen wettelijk verplicht om vertrouwenspersonen aan te stellen waar leerlingen terecht kunnen met klachten over ongewenst gedrag van leraren of medeleerlingen. Ook moet elke school in ernstige gevallen een procedure hanteren, met inschakeling van een onafhankelijke klachtencommissie van mensen buiten de school. In de praktijk mankeert daar nog veel aan.

„Een klachtenregeling is er meestal wel,” zegt woordvoerder Carine Hulscher van de besturenraad van het protestants-christelijk onderwijs in Voorburg, waarbij 1100 schoolbesturen zijn aangesloten. „Maar veel scholen zitten met de handen in het haar als zich een geval werkelijk voordoet. Hoe ga je er mee om? Wanneer moet je justitie inschakelen? Wat doe je als de pers op de stoep staat? Wat voor opvang bied je de leerlingen? We zijn nu bezig om daarvoor een soort protocol te maken, dat we de scholen willen aanreiken.”

Hoe voorkom je seksuele intimiteiten?

Een vraag die op veel scholen nauwelijks aan de orde komt. In het lespakket ontbreekt het onderwerp veelal. De voorlichting aan de leerlingen beperkt zich doorgaans tot 'hoe het gaat', tot de techniek van de voortplanting (bij biologie). Bespreking in de klas van (ontluikende) seksuele gevoelens is veelal taboe. Toch zijn ze niet te miskennen. Wie is vroeger als kind niet verliefd geweest op de juf of de meester. „We doen er wel iets aan bij het vak maatschappijleer, maar dat mag eigenlijk geen naam hebben,” bekent een anonieme leraar. „Ik denk dat het op veel scholen zo is.”

„Bij ons op school doen we er wel degelijk iets aan,” zegt leraar Erik van Silfhout van de Zutphense scholengemeenschap voor speciaal onderwijs. „In mijn lessen maatschappijleer besteed ik heel veel aandacht aan seksuele intimidatie. Ook in m'n voorleesuur. Ik lees veel uit het boek *Blauwe Plekken*, dat gaat over kindermishandeling. Dat bespreek ik met de kinderen. Ik maak ze ook duidelijk: als je niet aangeraakt wil worden moet je dat zeggen.”

Maar het blijft een moeilijk onderwerp, verzucht hij. „We zijn er hier op school heel alert op. Kan ook, omdat we maar 45 leerlingen hebben, in kleine klassen. Je weet vóór in de gang wat er achterin gebeurt. Op mammoetscholen is dat veel moeilijker. En ik kan me bepaalde situaties voorstellen. Een kind kan lustgevoelens bij je opwekken. Dames van veertien, vijftien jaar kunnen heel verleidelijk naar je toe komen. En als je dan zwak in je schoenen staat, je machtspositie misbruikt en niemand let op je...”

Voortaan geen arm meer om de schouders van leerlingen? „Onzin,” zegt een Arnhemse schoolpsycholoog („anoniem graag, het onderwerp is zo beladen”). „Je moet als school in alle openheid met de leerlingen afspraken maken over wat wel en wat niet kan. Belangrijker nog is het klimaat op school. Dat moet elke vorm van machtsmisbruik uitsluiten. Je hoeft echt niet preuts met leerlingen om te gaan, maar wel op respectabele wijze. Dus in de klas geen grappen maken over de lichaamsbouw van een meisje of jongen. Ik weet uit ervaring dat zo iets heel diepe wonden kan slaan. Ook uit studies is bekend dat zo iets altijd schadelijk is voor het kind.”

Hij is niet bang dat de publiciteitsgolf over ontucht tot 'verpreutsing' van de samenleving zal leiden. „Ben je gek, daar geloof ik niet in. Het heeft wel enig negatief gevolg. Misschien dat vaders hier of daar bang worden om hun dochtertje aan te halen. Dat is jammer, maar dat gaat wel over. In een nieuw aanrakingstaboe geloof ik niet. Stel je voor zeg, een leraar die geen kind meer durft aan te raken uit genegenheid of troost. Dat zou pas erg zijn. Dat hoort toch bij het leven. Het is een kwestie van feilloos aanvoelen, niet van wellust of machtsmisbruik. We weten allemaal intuïtief wanneer we over de schreef gaan.”

Voor die verpreutsing is de Utrechtse seksuoloog Frits Wafelbakker wel beducht. „Als je het schandaalgeroep hoort over die ontuchtaffaires op scholen waar jongetjes bij betrokken waren kun je daar bang voor zijn. Verpreutsing zou ik rampzalig vinden.” Het machtsmisbruik van leraren wil hij allerminst goedpraten. „Daar moet je in alle gevallen tegen optreden. Opvoeders moeten hun handen thuis houden. Het gaat om de zelfbepaling van kinderen. Maar ik ben bang dat deze affaires worden aangegrepen om elke seksuele handeling tussen een jongere en een oudere misbruik te noemen. Die roep komt uit Amerika overgewaaid. Daar hebben ze het alleen maar over seksualvictims. In Nederland wordt het ook meer en meer geroepen. Bij de Amsterdamse zedenpolitie bijvoorbeeld. Zo oefent men druk uit op de minister om dienovereenkomstig het Wetboek van Strafrecht te wijzigen.”

De Nederlandse wetgeving laat toe dat jongeren vanaf twaalf jaar seksuele spelletjes doen met ouderen, zolang ze dat contact uit eigen vrije wil opzoeken, er zelf plezier aan beleven, er geen sprake is van machtsverwicht of geweld en evenmin van 'seksueel binnendringen

in een lichaamsopening'. Enkele jaren terug lag die grens nog op zestien jaar. „Het ministerie van justitie heeft verzuimd om voldoende voorlichting te geven. Bij veel mensen is dat volslagen onbekend.”

Op dat punt heerst volgens Wafelbakker ook grote chaos bij veel overheidsdiensten. Zelfs op politiebureaus. Vandaar dat sommige agenten nog steeds op elke melding van ontucht met minderjarigen afvliegen. „Maar het is echt zo, dat een jongen van zeventien seks mag hebben met een meisje van dertien, tenzij het meisje dat niet leuk vindt of de ouders een klacht indienen. Maar nogmaals, voor opvoeders geldt dat niet en dat is maar goed ook.”

Volgens Wafelbakker wordt het hoog tijd dat scholen zorgvuldiger handelen bij een vermoeden van seksueel misbruik. „Ik heb zelf in de ministeriële commissie gezeten die daarvoor richtlij-

nen heeft opgesteld. Die worden door de onderwijsinspecties gehanteerd. Er zijn ook vertrouwensinspecteurs, zoals u wellicht weet. Het gaat in de eerste plaats om bescherming van het kind.”

Iedere school zou voor zichzelf een protocol moeten maken. „Dus niet meteen naar justitie lopen. Vorm een coördinatieteam, organiseer professionele hulpverlening, zet een telefoonteam neer, inventariseer de geruchten, licht het personeel en de ouders in. Vermijd een crisis. En ga in geval van geruchten de zaak niet aan de grote klok hangen.”

Er mankeert nog veel aan, constateert hij. „Zoals er ook van alles mankeert aan de seksuele opvoeding. Thuis en op school. Veel scholen ontlopen hun verantwoordelijkheid in dat opzicht. Aan preventie wordt nauwelijks wat gedaan. Ze weten doorgaans meer raad met misbruik dan met gebruik van seksuele gevoelens.”

Verzwijgen seksueel misbruik belast slachtoffers

Opgezadeld met schuldgevoelens

HET SCHOOLBLAD 23/3

De discussie over seksuele vergrijpen op school

Is weer in alle hevigheid losgebarsten.

Aanleiding zijn de ontuchtzaken in Rijssen en

Amersfoort. Wat opvalt aan deze affaires is

dat in beide gevallen jongens het slachtoffer

waren. Volgens Jos van den Broek, docent

maatschappelijk werk, wordt er te weinig

rekening mee gehouden dat jongens slacht-

offer kunnen zijn. Het jarenlange verzwijgen

van het misbruik door onder andere de school-

leiding bracht een zo mogelijk nog grotere

schok teweeg. Is het Wetboek van Strafrecht

niet van toepassing op bijzondere scholen?

Sinds een aantal weken staan de media bol van de verhalen over zowel de *Rijssense* als de *Amersfoortse affaire*. In beide gevallen gaat het om christelijke scholen, de één wat strenger dan de ander, en in beide gevallen waren tientallen jongens het slachtoffer.

Jos van den Broek schreef in 1992 een boek over jongens als slachtoffer van seksueel misbruik. Hij zat als maatschappelijk werker in het kinderbeschermings- en jongerenadvieswerk en werd ook later, als docent maatschappelijk werk op de Groningse Hanzehogeschool, geconfronteerd met het onderwerp. Hij was een paar keer in de Verenigde Staten, waar hij kennismaakte met therapeutische programma's voor als kind misbruikte mannen. Hij gaf ook zelf therapie. In zijn boek *Er zijn geen namen voor* schrijft hij dat er te weinig aandacht bestaat voor de mogelijkheid dat jongens slachtoffer worden van seksueel misbruik. Dat heeft te maken met de verwachtingen die leven over jongens en mannen. Ze zijn de initiatiefnemer in seks en laten zich niets gebeuren wat ze niet willen. *Slachtoffer-zijn is niet mannelijk*. Volgens Van den Broek is ongeveer een op de vijf slachtoffers van seksueel misbruik tijdens de jeugd een jongen. Ook bij hen heeft het in beginsel negatieve

gevolgen voor hun ontwikkeling.

Van den Broek volgt de berichtgeving over het misbruik van jongens op scholen in Rijssen en Amersfoort niet in detail. „Het komt toch elke keer op hetzelfde neer. Het is alsof men niets leert van vorige incidenten. Ik vind het nogal onnozel om te veronderstellen dat zo iets in jouw organisatie nooit kan voorkomen. Het is verstandiger om van het omgekeerde uit te gaan. In elke organisatie kun je slachtoffers aantreffen van seksuele intimidatie en/of seksueel misbruik.”

Hij is het eens met staatssecretaris Netelenbos, die vindt dat er een code moet komen waarin staat hoe scholen moeten handelen als seksueel misbruik van leerlingen boven tafel komt.

Stilhouden

Over de aanpak die de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès koos - stilhouden - zegt Van den Broek: „Het klinkt misschien wat straf, maar jegens de betrokken jongens is het in zekere zin *gewelddadig*. Ze worden betrokken bij een beleid om de rijen te sluiten, solidair te zijn. Het lijkt op de manier waarop incestslachtoffers door de daders worden behandeld: niets zeggen om het gezin en de incestpleger te beschermen tegen de buitenwereld. Zo word je opgezadeld met een schuldgevoel. In het algemeen lijkt de reactie van instellingen vaak op die van daders en slachtoffers, een cyclus van ontkennen, minimaliseren en rationaliseren.”

Volgens de Groningse docent valt er geen eenduidig antwoord te geven op de vraag of de jongens in Rijssen en Amersfoort getraumatiseerd zijn. „Minstens even belangrijk als het seksuele geweld zelf is wat mensen eerder hebben meegemaakt: wat hebben ze geleerd over het leggen van relaties, wat voor boodschappen zijn er uitgezonden over seksualiteit? Als mensen het vermogen kunnen ontwikkelen om dingen in hun juiste proporties te zien, zijn de risico's kleiner. Vaak wordt verondersteld dat de effecten van seksueel misbruik groter zijn als het vaker gebeurde, of als de dader veel ouder was dan het slachtoffer. Deze zienswijze is afkomstig uit het justitiële denken. Een moeilijk te bevatten probleem wordt zo kwantificeerbaar en meetbaar gemaakt. Maar ik heb mannen gezien die door één op het oog niet eens zo heftige gebeurtenis veel erger door elkaar zijn geschud dan anderen die herhaaldelijk zijn misbruikt.”

"Ook de eerste reactie van de omgeving op het seksueel misbruik is bepalend of deze ervaring een negatieve invloed heeft op de verdere persoonlijke ontwikkeling van het slachtoffer. Wat dit betreft vormt het milieu van de jongens in Rijssen en Amersfoort een risicofactor. De boodschappen die ze over seks meekregen zijn negatief: *Dat zult gij uit uw lichaam slaan*. Het zien van porno of een masturberende leraar kan dan een ingrijpende ervaring zijn. De kans bestaat dat een volkomen verkeerd beeld van seksualiteit wordt neergezet. Porno op juiste waarde schatten vraagt nogal wat inzicht in eigen gevoelens en in het vermogen om onderscheid te maken tussen affectie, intimiteit en seksualiteit. Het is mogelijk dat bij deze jongens veel verwarring ontstaat over de eigen seksualiteit en dat er zich later seksuele problemen voordoen. Ik heb mannen gesproken die nog jaren nadien worstelen met de vraag hoe het kwam dat ze tijdens het misbruik tegelijkertijd opgewonden waren en walgden van de situatie. Ze bleven zich daardoor schuldig voelen over het seksueel misbruik."

Gekwetst

Van den Broek betwijfelt of deze scholen nu in staat zijn om de gebeurtenissen op een goede manier met de leerlingen te verwerken. "Ze zijn er niet op voorbereid. In het gereformeerde milieu bestaat niet veel openheid over seksualiteit. Je kunt niet opeens het klimaat zo veranderen dat er goed gepraat kan worden. Ik vertrouw er ook niet op dat ze voldoende geïnformeerd zijn om over seks te praten. Ik heb geen recept voor ze. Ze hebben hun kans al veel eerder gemist. Wat ze nu ondernemen, kan wellicht wel betekenis hebben voor de toekomst. Het zijn overigens niet alleen gereformeerde scholen waar ze niet weten om te gaan met het thema seksualiteit. Ik doe wel eens een testje met studenten hier. Dan zijn er nog heel wat die in het voortgezet onderwijs hooguit iets gehoord hebben over de techniek, en zelfs dat niet altijd. Het licht uit, onder de lakens en daar kijken of er wat gebeurt, dat is nog schering en inslag."

Van den Broek durft niet te zeggen of de jongens externe begeleiding nodig hebben. "Ik heb de neiging om te zeggen 'dat maken ze zelf wel uit'. Je kunt iemand toch niet dwingen om te spreken over wat hij heeft meegemaakt. In mijn eigen lessen en begeleiding zeg ik altijd: Jij bepaalt wat je kwijt wilt. Aan de andere kant, je moet misschien toch iets gestructureerd doen, gesprekken voeren. Het is moeilijk te zeggen."

Hij sluit niet uit dat er op de golf van publiciteit meer incidenten in de openbaarheid komen. De bewering van staatssecretaris Netelenbos dat 99,9 procent van de scholen veilig is, noemt hij onbewijsbaar, evenals het tegenovergestelde. "Als zoiets gebeurt, worden mensen die hetzelfde hebben meegemaakt aangemoedigd om ermee voor de draad te komen. Toen mijn boek verscheen, maakte dat ook heel wat los bij mannen. Het hielp ze over de drempel om te laten zien dat ze gekwetst zijn."

Gesloten gemeenschap

In november vorig jaar publiceerde HS een portret van de scholengemeenschap Guido de Brès, een vrijgemaakte school behorend tot de orthodox protestantse onderwijszui. Theoloog Anne van der Meiden, oud-hoogleraar massacommunicatie, zei toen met vooruitziende blik: "(...) als er straks een rel losbreekt, bij voorbeeld over een samenwonende of homoseksuele leerkracht, daar kun je op wachten (...)" Het werd een leerkracht die jongens seksueel misbruikte. Over zijn voorspelling zegt hij nu: "Dat heeft niets met helderziendheid te maken, maar meer met ervaring."

Hij is 67 jaar en kenner van het *zwarte denken*, hoewel hij vindt dat de Guido de Brès niet te vergelijken is met de echte 'zwaren': "Ze horen meer bij het GPV dan bij de SGP." Het jarenlange zwijgen wijst hij aan de hechtheid van de christelijke gemeenschap. "Het heeft dus minder met de religie te maken en meer met de geslotenheid van de groep. Daarin kom je voor je eigen mensen op, zoals hier gebeurde met de leraar. Wat ze de kinderen dan aandeden, daar werd minder over nagedacht. Ik kan me voorstellen dat zoiets vroeger in de hechte rode kring ook voorkwam, op SDAP-scholen. Of bij de katholieken: wanneer op een internaat een pater zich misdroeg, dan werd hij naar een missiepost gestuurd met een grote kans op malaria. Men loste zoiets in eigen kring op."

Strafrecht

De rector van de Guido de Brès, Gert-Jan van Middelkoop, meent dat hij niet verplicht was om het misbruik bij justitie aan te geven. Hij heeft dat na de publicaties van een oud-leerling alsnog gedaan, maar het is de vraag of Van Middelkoop gelijk heeft. In het Wetboek van Strafrecht staat dat *openbare colleges en ambtenaren die in de uitoefening van hun bediening kennis krijgen van een misdrijf* verplicht zijn aangifte te doen. Is de rector van een bijzondere school geen ambtenaar, terwijl hij wel door het ministerie wordt betaald en een ambtenarenpensioen ontvangt? Het ministerie van Onderwijs heeft deze vraag aan justitie voorgelegd. Staatssecretaris Netelenbos wil aangifte in ieder geval verplicht stellen voor iedere school. Aangifte hoeft niet altijd door het slachtoffer te gebeuren. Wanneer leerlingen en hun ouders geen klacht willen indienen, kan het bevoegd gezag of de schoolleiding dat doen. Seksuele intimidatie is geen nieuw onderwerp in het onderwijs. In 1987 werden voor de diverse onderwijssectoren vertrouwensinspecteurs aangesteld. Zij moeten klachten behandelen en scholen adviseren in hun beleid. Uit de cijfers van de vertrouwensinspecteurs blijkt dat vooral meisjes slachtoffer zijn; de meeste ongewenste intimiteiten worden begaan door mannen (98 procent). In de eerste jaren kwamen de klachten voor het grootste deel uit het primair onderwijs, maar het verslag van vorig jaar laat een verschuiving zien: van de 106 klachten kwamen er 56 uit het voortgezet onderwijs. In 1997 wordt de functie van vertrouwensinspecteurs opgeheven, de scholen moeten dan voldoende eigen beleid opgebouwd hebben.

Volgens de arbo-wet zijn scholen

tegenwoordig verplicht voorzieningen te treffen gericht op de preventie en bestrijding van seksuele intimidatie. Er wordt niet voorgeschreven hoe het beleid er uit moet zien. De overheid adviseert om in ieder geval een vertrouwenspersoon en een klachtencommissie in te stellen. De vertrouwenspersoon is in de praktijk nu vaak een docent van de school zelf, maar men kan ook besluiten tot iemand van buiten de school. In de klachtencommissie moeten in ieder geval mensen van buiten zitten. Staatssecretaris Netelenbos wil de vertrouwenspersoon en de commissie verplicht stellen voor alle scholen. Inmiddels wordt er nogal getwijfeld aan het effect van de vertrouwenspersoon binnen de school. Zo ontdekte de GG&GD in Amsterdam het risico dat misbruik binnen de school blijft en nergens wordt aangegeven.

In de knel

Dat zijn ook de bedenkingen van Jetty Becking, beleidsmedewerkster van de ABOP: "Ik ben de afgelopen jaren diverse malen gebeld door vertrouwenspersonen die op school heel erg in de knel waren gekomen. Die mensen maken zelf deel uit van het team en moeten dan opeens gaan optreden tegen een collega. Dat heeft altijd gevolgen voor hun positie op school. In ieder geval is het zo dat hierdoor de zaak te lang in de school blijft hangen. Bovendien reageren de vertrouwenspersonen in het begin vaak niet adequaat genoeg: ze kunnen niet doorverwijzen, ze weten niet wie er

naar de politie kan stappen."

Becking wijst op de brochure van de Vereniging van Nederlandse gemeenten over *ongewenste intimiteiten*. ABOP en NGL stemden in 1990 in met het beleid dat daarin wordt voorgesteld. Voor het personeel en voor leerlingen zouden twee verschillende personen moeten worden aangesteld, die het vertrouwen genieten en makkelijk toegankelijk zijn voor ouders, leerlingen en personeel. In beide gevallen zou dat iemand van buiten de school moeten zijn. Volgens Becking is de ABOP in ieder geval voorstander van Netelenbos' idee om seksueel misbruik verplicht te melden.

De hoofdstedelijke GG&GD heeft een scenario opgesteld waardoor inspectie en ouders van het begin af aan op de hoogte worden gebracht. Coördinator van het steunpunt seksueel geweld, Marianne van Staa: "Ons scenario gaat over zaken als: hoe ga je om met de media, hoe vertel je het ouders als een klacht door de klachtencommissie gegrond is verklaard? Wij gaan eigenlijk verder waar de andere protocollen ophouden." Het scenario, dat in het komende half jaar in Amsterdam wordt uitgetest, noemt de mogelijkheid aparte gespreksgroepen te vormen voor kinderen, ouders en ook leerkrachten om de gebeurtenissen op school te verwerken.

Onno Bosma
Gaby van der Mee

Rector Van Middelkoop van de Amersfoortse scholengemeenschap (rechts) Guido de Brès begroet zijn leerlingen die terugkomen van de krosvakantie. Foto: ANP

'God houdt je hand ook vandaag vast'

Leerlingen steken rector hart onder de riem

Geld. 12/9

Door onze redactie binnenland
AMERSFOORT - Bij klas 2c van het vwo op de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès was het praatje van de leraar Grieks/Latijn snel gepiept. Leerlinge Alinda Drog: "Meneer Vinken vroeg: weten jullie dat er iets gebeurd is wat beslist niet door de beugel kan? Toen gaf hij een korte uitleg en vroeg hij of er nog vragen waren. Er werd alleen gevraagd of de rector nu weg moest. Meneer Vinken kon daarop geen antwoord geven. Na vijf minuten mochten we weer weg." Een klasgenoot van Alinda: "Een mazzeltje. Nu zijn we lekker vrij."

In de klassen werd gelezen uit een speciaal opgestelde dagopening en gezongen uit psalm 25. "Dat leert ons dat we allen zondig zijn", aldus een medewerker van de vrijgemaakte-gereformeerde school. Uit

de tekst van de dagopening: "Zien we in de ontucht de zonde niet heel sterk bij ons opkomen?" En: "God houdt jouw hand ook vandaag vast, ook al stormt het op school."

Handtekening

De leerlingen van de plotseling in opspraak geraakte school keerden gisteren terug van de krosvakantie. Meer dan duizend van hen zetten meteen hun handtekening onder een sympathiebetuiging voor rector G.J. van Middelkoop. De leerlingen steken daarin de rector een hart onder de riem, zonder zich uit te spreken over de vraag of hij moet aanblijven.

De positie van Van Middelkoop is wankel geworden doordat de medezeggenschapsraad, bestaande uit ouders en personeelsleden, het afgelopen weekeinde het vertrou-

wen in de rector opzegde. Het inspraakorgaan neemt het Van Middelkoop kwalijk dat hij de ontucht-affaire met een tweeënehalf jaar geleden ontslagen aardrijkskundeleraar geheel binnenskamers heeft afgehandeld. Het bestuur van de scholengemeenschap neemt vandaag een besluit over de positie van de rector. Gisteravond was een informatiebijeenkomst, die door zo'n duizend ouders bezocht werd. Daar werd medegedeeld dat deskundigen van buiten gaan onderzoeken hoe de schoolleiding de ontucht-affaire heeft aangepakt. Ook moeten ze zich buigen over de vraag hoe het vertrouwen tussen ouders en schoolleiding kan worden hersteld.

Schoolvrienden

Pieter Walinga en Corné Wittekoek uit respectievelijk 5 vwo en 5 havo

namen met een clubje schoolvrienden het initiatief tot de handtekeningactie. Zij stelden een briefje op: "Geachte meneer Van Middelkoop, wij willen u veel sterkte toewensen in deze moeilijke tijd. Zoals u er altijd voor ons bent geweest, willen wij er nu ook voor u zijn door onze waardering uit te spreken voor de manier waarop u altijd met ons persoonlijk omgaat. Gods zegen toegewenst!"

Pieter en Corné hebben de betrokken aardrijkskundeleraar meegemaakt. "We wisten wel dat er jongens bij hem thuiskwamen, maar daar keken we niet van op. Hij stond dicht bij onze leefwereld. We hebben daar verder nooit iets achter gezocht. Vorig jaar was hij hier nog op school, op een barbecuefeest. Er stond toen een heel groepje jongens om hem heen, geintjes met hem te maken."

Ontucht op school ^{NRC}

14-3
Seksueel misbruik komt volgens staatssecretaris Netelenbos eigenlijk niet voor. De recente gevallen zijn slechts incidenten en in 99,9 procent van de scholen is er niets aan de hand. Hoe weet mevrouw Netelenbos dat? Tot op heden is er in Nederland geen onderzoek gedaan naar de aard en omvang van seksuele intimidatie in het onderwijs. Cijfers over het voorkomen van seksuele intimidatie ontbreken dan ook geheel en al. Wel zijn er gegevens uit buitenlands onderzoek. Deze ondersteunen niet het percentage dat Netelenbos aangeeft, sterker nog, uit deze onderzoeken blijkt dat veel leerlingen op middelbare scholen te maken hebben met vormen van seksuele intimidatie.

Daarnaast beweert Netelenbos met grote stelligheid dat driekwart van de scholen reeds over een klachtencommissie beschikt. Een landelijk onderzoek hiernaar is tot dusver niet verricht. Voorlopige conclusies uit een onderzoek naar het seksuele-intimidatiebeleid van scholen in het noorden des lands, geven aan dat de meeste scholen juist geen klachtencommissie hebben. Het is ons overigens een raadsel waarom elke school een klachtencommissie zou moeten hebben (daarvoor is zelfs een klachtenwet in de maak) als er slechts op 0,1 procent van de scholen iets aan de hand zou zijn. DR. S. CRISTIANE BAJEMA, DR. GREETJE TIMMERMAN, Rijksuniversiteit Groningen

Ontuchtige leraar ^{NV}

29-3
Veghel - De politie verdenkt een 36-jarige leraar ervan dat hij op de Franciscusschool in het Brabantse Veghel ontucht heeft gepleegd met een verstandelijk gehandicapte leerlinge. De man is ingesloten. Hij heeft zelf ontslag genomen. De school had hem eerder op non-actief gesteld.

Tweede aangifte van ontucht leraar Veghel ^{AC}

22/3
Van onze verslaggever

VEGHEL - De politie in Veghel verdenkt de 36-jarige leraar van de Franciscusschool, een school voor zeer moeilijk lerende kinderen, van nog een tweede geval van ontucht. De moeder van een 17-jarig verstandelijk gehandicapt meisje uit Uden heeft daarvan aangifte gedaan.

De verdachte is gisteren voorgeleid aan de officier van justitie en daarna in vrijheid gesteld. De man is eerder deze week aangehouden nadat de moeder van een 16-jarige gehandicapt meisje uit Veghel aangifte had gedaan. Het nieuwe geval speelde zich eind 1995 af. De man heeft ontslag genomen toen de eerste zaak aan het rollen kwam.

De Apeldoornse politie heeft een 43-jarige docent van het Veluws College aangehouden op verdenking van het plegen van ontucht met een destijds 15-jarige leerlinge. De man gaf in verband met de affaire sinds maandag geen les meer op de school.

Docent na ontucht uit beroep gezet ^{NRC}

ZUTPHEN, 13 MAART. De rechtbank in Zutphen heeft gisteren een leraar uit Epe voor drie jaar uit zijn beroep gezet wegens ontucht met leerlingen. De 33-jarige man zou acht jaar lang ontucht hebben gepleegd met vier minderjarige leerlingen van de school in Ermelo waar hij les gaf. Ook is de leraar veroordeeld tot een half jaar voorwaardelijke celstraf en 240 uur werkstraf.

Ook ontucht op school in Zwijndrecht ^{Geld. 15/3}

ZWIJNDRECHT (ANP) - De ontuchtaffaires op scholen die de afgelopen dagen in de publiciteit zijn gekomen, lijken een sneeuwbal effect te veroorzaken. Opnieuw heeft zich een oud-leerling gemeld die in het verleden slachtoffer is geweest van ontucht. De zaak speelde zich af op de Scholengemeenschap Walburgcollege in Zwijndrecht. Een 58-jarige conciërge van die school is op non-actief gesteld in verband met mogelijke ontucht met een of meer leerlingen.

Toen de conciërge begin jaren tachtig werd betrappt op handtastelijkheden, stelde het toenmalige schoolbestuur de man direct op non-actief en liet een onderzoek uitvoeren. De conciërge bleef ver-

volgens een halfjaar ziek thuis en liet zich psychotherapeutisch behandelen. Na die periode is de man in zijn functie hersteld.

Het nieuwe geval dat zich afspeelde in 1976, is naar buiten gebracht door een nu 33-jarige ex-leerling die zich 'Gerard' noemt. Begin 1995 vertelde hij de rector dat de conciërge in 1976 seksuele handelingen bij hem verrichtte in de EHBO-ruimte. Dat gebeurde nadat de jongen, toen dertien jaar, een sportblessure had opgelopen. In overleg met de bedrijfsarts van de school en de rector is vorig jaar besloten geen actie te ondernemen.

De kans dat de betrokken conciërge wordt veroordeeld voor beide gevallen is nihil. De zaken zijn verjaard.

Ontucht ook op school in 's-Gravenszande ^{NRC}

Door onze redactie onderwijs

's-GRAVENZANDE, 14 MAART. Een godsdienstleraar van het Interconfessioneel Zandveelt College in 's-Gravenszande is in mei 1995 op staande voet ontslagen omdat hij ervan wordt verdacht twee oud-leerlingen seksueel te hebben misbruikt.

De zaak werd bij de schoolleiding bekend acht maanden nadat een van de jongens aangifte had gedaan bij de politie. Inmiddels heeft ook de andere betrokken jongen aangifte gedaan bij de politie. Beide jongens gingen drie en vier jaar geleden van school af, omdat ze hun eindexamen hadden behaald. Op verzoek van beide oud-leerlingen heeft rector J. Kuurman besloten de zaak alleen met de direct betrokkenen af te handelen. Medeleerlingen en hun ouders werden niet ingelicht.

Door een publicatie in de Haagsche Courant van gisteren zag hij zich echter genoodzaakt zijn docententeam, de leerlingen en de ouders van zijn 1.450 leerlingen tellende school voor Mavo, Havo en VWO per brief te informeren.

De schoolleider schrijft in de brief dat „de directie tot op heden het stilzwijgen heeft bewaard om niet onnodige schade aan de ons bekende betrokkenen toe te brengen”. De school heeft beide leerlingen begeleiding aangeboden die door hen werd geaccepteerd. Behalve als godsdienstleraar op de school werd de man ook ontslagen als trainer van voetbalclub 's-Gravenszande. De man woont inmiddels in een andere gemeente.

Over de aard van het seksueel misbruik weigert de rector een uitspraak te doen. „Het was verregaand seksueel contact. Het vond plaats buiten school, dat is wat ik erover kwijt wil”, aldus de rector. De politie Westland heeft onderzoek ingesteld naar het vermoed seksueel misbruik door de leraar, die sinds 1979 aan de school verbonden was. Het openbaar ministerie heeft inmiddels het proces-verbaal ontvangen. Een beslissing over vervolging zal binnen twee weken worden genomen, zo verwacht de Haagse pers-officier van justitie L. Horstink.

Leraar in Geleen aangehouden na melding ontucht ^{AD 27.3.96}

Van onze correspondent

GELEEN - In Geleen is gisteren de 56-jarige leerkracht B. van de plaatselijke basisschool 't Heuvelke aangehouden op verdenking van ontucht met twee leerlingen van elf jaar.

Vorige week deden de ouders van een leerlinge aangifte bij de Geleense politie. Zij beschuldigden de onderwijzer van ontuchtige handelingen met hun dochter. Eind januari hadden de ouders van een ander meisje al aangifte gedaan.

In eerste instantie werd de man niet aangehouden. Nadat beide meisjes werden gehoord, gebeurde dat alsnog. Hij ontkent. Directeur W. Lemmens van 't Heuvelke was niet voor commentaar bereikbaar. Voorzitter W. Schwillens van het schoolbestuur zegt dat alle ouders binnenkort worden ingelicht over

Docent verdacht van ontucht met meisje

APELDOORN, 19 MAART. Een 43-jarige docent van het Veluws College in Apeldoorn wordt verdacht van ontucht met een 15-jarige

de 'vervelende gebeurtenissen' op school.

De publiciteit over ontuchtzaken op scholen heeft de afgelopen weken niet geleid tot een toenemend aantal meldingen over seksuele intimidatie bij de Onderwijsinspectie. „Misschien komt er de komende tijd nog verandering in, maar tot nu toe wijkt het beeld niet af van voorgaande jaren”, zegt ze.

De inspectie krijgt jaarlijks ruim honderd klachten binnen over seksuele intimidatie en misbruik. Scholen zijn echter niet verplicht dat soort gevallen bij de inspectie te melden. De woordvoerder wijst erop dat de zaken die de afgelopen weken in de openbaarheid kwamen vaak al enkele jaren oud waren. „Daar komt men dan niet meer mee naar de inspectie.”

leerlinge begin 1995. Het meisje deed vrijdag aangifte. De politie in Apeldoorn is gisteren begonnen met een onderzoek. De verdachte docent zal zolang het onderzoek duurt geen les geven. ^{NRC}

Ontuchtige conciërge niet vervolgd, omdat zaken verjaard zijn ^{Geld. 29/3}

ZWIJNDRECHT (ANP) - De 58-jarige conciërge van de Scholengemeenschap Walburgcollege in Zwijndrecht wordt niet vervolgd wegens ontucht, met leerlingen. De conciërge, die sinds 1976 werkzaam was bij de scholengemeenschap, blijft geschorst.

Het openbaar ministerie in Dordrecht ziet af van vervolging, omdat ook vier nieuwe aan het licht gekomen zaken zijn verjaard. De termijn daarvoor is twaalf jaar. De politie heeft het onderzoek gesloten na het horen van de nieuwe slachtoffers, die net als twee anderen geen aangifte hebben gedaan.

Uit gesprekken met de nieuwe slachtoffers is wel gebleken dat de man zich van 1969 tot 1984 heeft schuldig gemaakt aan het plegen van ontuchtige handelingen, langer dan in eerste instantie werd vermoed. Bij de zaak uit 1969 zou een toenmalige pupil van een voetbalclub zijn betrokken, waar de conciërge aan was verbonden.

De ontuchtzaak kwam aan het licht toen een - nu 33-jarige - oud-leer-

ling van de school naar een regionale krant stapte. Hij vertelde dat hij in 1976 twee tot drie keer per week seksueel contact met de conciërge heeft gehad. De ontucht had plaats in de EHBO-kamer van de school.

Volgens de politie hebben alle ontuchtzaken zich op school afgespeeld. Bij de voetbalclub zou niets gebeurd zijn. Over de nieuwe zaken worden geen verdere mededelingen gedaan. Met de conciërge zal volgens de Zwijndrechtse wethouder van onderwijs C. Merkus binnenkort een gesprek plaatshebben. Dat gebeurt als het schoolbestuur een eigen onderzoek heeft afgerond. De conciërge werd begin jaren tachtig al door het toenmalige schoolbestuur geschorst wegens „handtastelijkheden” met een leerling. Hiervoor onderging hij in 1984 een intensieve therapie.

Er zijn volgens de politie geen aanwijzingen dat de man zich na deze behandeling opnieuw aan soortgelijke delicten schuldig heeft gemaakt.

Leerlingen noemden conciërge 'pedofiel' ^{Dordrecht 16 3 '96}

ZWIJNDRECHT - De sfeer op het Walburgcollege in Zwijndrecht was gisteren rustig. Bij de speciale hulp telefoon die het schoolbestuur voor verontruste ouders had ingesteld kwamen slechts enkele telefoontjes binnen, voornamelijk van ouders die extra informatie wilden. Nieuwe gevallen van ontucht werden niet gemeld.

De leerlingen kregen gisterochtend het verhaal van hun docenten te horen. Er werd over de affaire gepraat en ze mochten vragen stellen. Het onderwerp is verder het gesprek van de dag onder leerlingen en docenten. De publiciteit rond de zaak vinden de leerlingen niet erg. „Het is juist leuk dat onze school op de televisie komt”, zegt een jongen.

Het blijkt nu dat de leerlingen de conciërge onder elkaar al 'pedofiel' noemden. „Ik zit hier nu vijf jaar op school en al die jaren ging het gerucht dat hij pedofiel was. Nu blijkt dat ook waar te

zijn”, vertelt een leerlinge. „Hij praatte ook alleen maar met jongens, nooit met meisjes”, weet haar vriendin. Toch betitelen ze de conciërge als een aardige man en hadden ze het nooit achter hem gezocht. Een ander meisje vindt het niet eerlijk dat de ontucht uit 1976 verjaard is.

Ook A. Marks, namens de ouders lid van de medezeggenschapsraad (mr), kent het gerucht dat de man pedofiel zou zijn. „Dat ging al een tijdje. Maar je weet hoe dat gaat op school: als je bijvoorbeeld een beetje nictig doet ben je al snel een homo.” Volgens hem zal de mr geen speciale vergadering over de zaak houden, maar het in zijn reguliere vergadering bespreken. Als ouder was hij niet geschokt door het bericht en vindt hij het goed dat de school de ontucht snel in de openbaarheid heeft gebracht.

Leerlingen vertelden gisteren dat de man misschien terugkomt. „Dat denk ik niet”, stelt Marks. „Iedereen weet het nu. Hier werken zou voor de conciërge moeilijk worden.”

vast voor ontucht ^{NRC}

APELDOORN, 22 MAART. De Apeldoornse politie heeft een 43-jarige docent van het Veluws College aangehouden op verdenking van het plegen van ontucht met een destijds 15-jarige leerlinge. De man gaf in verband met de affaire sinds maandag geen les meer op de school. De leerlinge, nu 16 jaar, deed vorige week vrijdag aangifte. De leraar zou haar in de eerste maanden van 1995 hebben misbruikt. ^{PAR 30-3}

Zes bekentnissen ontucht Apeldoorn

APELDOORN - Een 43-jarige docent van het Veluws College locatie Mheenpark in Apeldoorn heeft tegenover de politie zes gevallen van ontucht bekend.

Vijf van de zes slachtoffers zitten niet meer op school. De zaak kwam aan het rollen door de aangifte van een nu 16-jarige leerlinge.

De man was een week geleden aangehouden en is gisteren weer vrijgelaten. (ANP)

Docent geschorst na kus op wang leerlinge

Putten/Barneveld - Een kus op de wang van een leerlinge heeft geleid tot het op non-actief stellen van geschiedenisleraar E. de Graaf uit Putten op het Johannes Fontanuscollege in Barneveld. De Graaf geeft toe de leerlinge gezoend te hebben nadat zij een 8½ had behaald voor een tentamen waar ze erg tegen op zag. Rector Z. van Diermen van de school zegt tot schorsing te zijn overgegaan in verband met ontoelaatbaar gedrag van de docent. Volgens Van Diermen gaat het om ongewenste intimiteiten. De Graaf zegt dat er sprake is van een enorm lastercircuit, volgens hem gaat het om niet meer dan een futiliteit. „Hier wordt met een kruisraket op een mug geschoten.” ^{22/3/96}

Bestuur en instanties hielden Haarlemse affaire stil

J+E 16-3

Ontuchtpleger staat alweer voor de klas

HAARLEM

Directie en bestuur van de Don Boscoschool in Schalkwijk (gemeente Haarlem) hebben jarenlang geheim gehouden, dat een van de onderwijzers ontucht pleegde met tientallen leerlingen. De bewuste leerkracht werkte van 1974 tot 1985 op de school, nadat hij eerder van een Rotterdamse school was gestuurd wegens seksueel misbruik van kinderen.

REPORTAGE

door Kees van der Linden

Verschillende instanties, het schoolbestuur en de directeur waren daarvan op de hoogte. Toen er signalen kwamen dat de man in Haarlem in herhaling viel, namen zij geen passende maatregelen. De zaak komt nu aan het licht door reacties op een oproep in het Haarlems Dagblad. De redactie vroeg lezers naar aanleiding van de Amersfoortse ontuchtaffaire naar vergelijkbare ervaringen.

In 1985 is de Haarlemse zaak binnenskamers afgehandeld. Nadat enkele ouders een

aanklacht tegen de onderwijzer hadden ingediend, werd de man ontslagen. Hij zat korte tijd in de gevangenis. In de jaren daarna gaf hij opnieuw les op verschillende scholen, onder meer in 1988 op een atheneum in Heemstede en daarna op een school voor speciaal onderwijs in de omgeving van Den Haag. Merkwaardig genoeg wist hij op de Heemstede school bij zijn sollicitatie een verklaring van goed gedrag te overleggen, zo meldt rector J. Huesken.

Tweede kans

De leerkracht kreeg zijn baan op de Don Boscoschool met medeweten van onder meer de kinderbescherming, de onderwijsinspectie en zijn psychiater. Zij waren het erover eens dat de man een tweede kans verdiende, omdat hij een therapeutische behandeling in de psychiatrische inrichting Vogelenzang had gevolgd. De betrokken instanties wisten de directie en het bestuur te overtuigen dat de man geen gevaar meer opleverde voor zijn leerlingen.

Het verleden van de man werd voor het onderwijzerteam met opzet geheim gehouden. Alleen het hoofd en de leerkrachten van de hoogste klassen waren op de hoogte. Verschillende collega's koesterden echter al snel argwaan tegen de man, maar met hun vermoedens werd door de directie en het bestuur niets gedaan.

In 1980 nam een moeder contact op met de school om te waarschuwen voor de leerkracht, die haar 12-jarige zoon mee naar bed had genomen. Ze weigerde aangifte te doen bij de politie om haar kind te beschermen. Voorzitter van het schoolbestuur H. van Son-Van Beek, de latere CDA-wethouder van Haarlem, legde de leerkracht toen enkele 'gedragsregels' op om nieuwe incidenten te voorkomen. Daarnaast dwong zij het onderwijzerteam te zwijgen tegenover de ouders, op straffe van disciplinaire maatregelen, zo herinneren enkele betrokkenen zich. Van Son ontkent dat laatste overigens.

In de elf jaar dat de onderwijzer op de Don Boscoschool

werkzaam was, misbruikte hij tientallen kinderen, zo schatten enkele slachtoffers en ex-collega's. Zelfs een aantal van vijftig wordt genoemd. Ook de rechercheur die destijds het onderzoek op de school verrichtte, sluit niet uit dat de man met meer leerlingen ontucht heeft gepleegd dan de 'vier of vijf' zaken waarvoor hij uiteindelijk in 1985 is veroordeeld.

Verschillende slachtoffers hebben nooit aangifte gedaan bij de politie of hun ervaringen aan hun ouders verteld. Volgens justitie Haarlem is de zaak nog niet verjaard. Voor ontucht met minderjarigen staat namelijk een verjaringstermijn van twaalf jaar, aldus officier C. Hemmes-Boender.

De omvang van de ontuchtzaak op de Don Boscoschool is nooit duidelijk aan het licht gekomen. De zaak is destijds voor de politierechter gebracht en niet voor de meer-voudige kamer, zoals gebruikelijk bij zware zedendelicten. Volgens politie-rechercheur J. Blokker, die de affaire destijds onderzocht, was het hoofddoel 'de rust op de school herstellen'. Volgens

hem had de dader slechts 'vrij onschuldige' handelingen gepleegd als betasten en masturbieren. „Wel heb ik de indruk gekregen dat het al jaren aan de gang was, maar dat hebben we niet kunnen bewijzen". Het onderzoek beperkte zich tot de leerlingen en niet de oud-leerlingen van de school. Uiteindelijk deed maar een 'handjevol ouders' aangifte, aldus Blokker.

Goed gedrag

Blokker is niet verbaasd dat de bewuste leerkracht na zijn veroordeling opnieuw in het onderwijs aan de slag is gegaan, met een verklaring omtrent goed gedrag. „Ik heb dat wel vaker meegemaakt bij dit soort delicten. Dat is mogelijk. Als je volgens de artsen eenmaal genezen bent, kun je opnieuw zo'n verklaring krijgen".

De bewuste leerkracht staat inmiddels opnieuw voor de klas, zo laat hij desgevraagd weten. Naar eigen zeggen heeft hij een 'zware therapie' achter de rug en is hij 'niet langer pedofiel'.

Een populaire onderwijzer, meester Kamp van basisschool Don Bosco in het Haarlemse Schalkwijk. Hij ging met leerlingen naar popconcerten en ze waren van harte welkom in zijn flat, die vlakbij de school lag. 'Hij zei altijd: verveel je je, of wil je wat drinken, kom gerust langs'. Het heeft lang geduurd voor ouders bekend werd dat die aandacht en vriendelijkheid vaak resulteerden in ontucht met hun kinderen. Dat Kamp voor eerdere vergrijpen in Rotterdam veroordeeld was, wisten ze niet. Ook het onderwijzend personeel kwam daar (te) laat achter.

60 23-3

Door KEES VAN DER LINDEN

nderwijzer Kamp maakte bij zijn komst op de Haarlemse Don Boscoschool in 1974 grote indruk op zijn collega's. In zijn klas introduceerde hij nieuwigheden als het 'kringgesprek', 'dramatische expressie' en de 'weeksluiting'. Ook stak hij veel energie in het opzetten van een documentatiecentrum: Een vlotte, enthousiaste onderwijzer, die snel zijn draai leek te vinden op de rooms-katholieke lagere school aan de Floris van Adrichemlaan in Schalkwijk.

Bij zijn leerlingen leek hij niet minder populair. „'s Ochtends kwam hij met kinderen het schoolplein oplopen, en 's middags ging hij met kinderen weer naar huis. Ze droegen zijn tas en zaten bij hem in de auto", herinnert Kamps collega Karin zich.

Karin, toen 22 jaar, prees zichzelf gelukkig dat ze met de nieuwe leerkracht mocht samenwerken. Evenals Kamp gaf ze les in een vijfde klas. De pedagogische academie had ze nog maar net voltooid en ze meende dat ze van haar 'parallel' Kamp een hoop kon leren. Dat betoogde ze ook tegenover de onderwijsinspecteur, toen die de school eens bezocht. „Hij wilde weten hoe de samenwerking met Kamp was. Steeds ging hij daar maar op door en ik vroeg: 'Wat wilt u nu eigenlijk weten?' Want ik vond gewoon alles prima. De man was heel enthousiast." Pas ja-

ren later zou het tot haar doordringen waarom de inspecteur zich toen zo interesseerde voor haar ervaringen met collega Kamp.

Karins bewondering voor Kamp duurde kort. De samenwerking verliep steeds stroever, onder meer omdat Kamp zijn leerlingen buitensporig hoge cijfers gaf en blufte dat hij beter met ze overweg kon dan zij. Ook verbaasde Karin zich over het grillige karakter van de man. „Hij kon enorm boos worden op zijn leerlingen. Meisjes schold hij soms uit voor dik varken, mongool of domme trut. Dan stond hij zo te tieren, dat ik me in het aangrenzende lokaal niet meer verstaanbaar kon maken. Als ik zijn klas binnentrapte zonder te kloppen, werd hij explosief kwaad. Een keer zat hij er met een jongen alleen. 'Trut! Rot op!', gilde hij."

Karin ging zich verbazen over de contacten die Kamp met de leerlingen legde. „Hij ging met kinderen van tien, elf jaar oud naar popconcerten. Als ik bij hem thuis kwam, liepen daar altijd leerlingen van school rond, zelfs uit mijn klas. Soms zaten ze in bad en struinden ze in hun blootje met een handdoekje om door het huis."

Aanvankelijk was ze nog te naïef om er wat achter te zoeken. „Ik kwam uit een heel beschermd milieu. Toen ik voor het eerst het woord pedofiel hoorde, moest ik dat opzoeken in een woordenboek." Ze begon zich steeds meer te verbazen. Ze deed haar verhaal bij directeur De Wit, in een gesprek onder vier ogen in de bibliotheek, met de deur op slot. Maar De Wit deed er niets mee. Dus stapte Karin op de voorzitter van het schoolbestuur af, mevrouw H. van Son-Van Beek, de latere CDA-wethouder in Haarlem. „Ik vertelde haar hetzelfde verhaal. Ze zou er wat aan gaan doen, zei ze."

De flat van Kamp was maar een paar straten van de school verwijderd, zodat hij tussen de middag gemakkelijk leerlingen mee naar huis kon nemen. De jongens die er kwamen, waren geïmponeerd door de donkere inrichting met ribfluwelen zit-elementen. „Het was er geheimzinnig, niet doorsnee, en dat trok", aldus Mike (30). Iedereen was welkom. „In de klas zei hij altijd: verveel je je, of wil je wat drinken, kom gerust langs."

Kamp wist de kinderen op een geraffineerde wijze aan zich te binden. „Hij speelde iedereen tegen elkaar uit. De een maakte hij genadeloos af, de ander prees hij de hemel in", vertelt Mike. „Het was een verdeel- en heerstactiek." Tussen de jongens woedde een heftige concurrentiestrijd om de aandacht van de populaire meester. Ton (22): „Degene die het langst bij hem thuis had gezeten, daar waren we jaloers op."

Kinderen die bij Kamp in de gunst waren, kregen toch regelmatig uitbranders. „Eerst gaf hij je veel complimentjes, en dan viel hij opeens gigantisch tegen je uit."

Mike herinnert zich hoe zijn spreekbeurt over voetbal door Kamp werd afgekraakt. „Ik had er veel werk in gestoken en kwam zelfs in mijn voetbaltenuue op school. Maar hij brandde het helemaal af. Ik stond te huilen voor het bord. Daarna kwam hij me troosten. Kon hij weer aan me zitten."

De leerlingen werden gestimuleerd elkaar veel aan te raken. Dramatische expressie vormde een belangrijk onderdeel van het lesrooster. „Over elkaar heen liggen in de klas bij het kringgesprek en om elkaar nek hangen, dat was goed", aldus Mike. Kamp ging daar heel ver in. „De vader van een jongetje in mijn klas was overleden. Toen moest de klas hem troosten. Eén voor één een arm om hem heen slaan, of een hand op zijn schouder leggen."

Achteraf bezien was de sfeer in de klas krankjorum. „Gewoon in de bank zitten, deden we zelden. Altijd moesten we op de grond zitten of liggen." De kinderen raakten er aan gewend.

Tijdens een gymnastiekles kreeg Mike een keer een bal in zijn kruis. „Recht op mijn zak. Ik lag op de grond en hapte naar lucht. Kamp begon over mijn zak te wrijven. 'Doet het nu geen pijn meer?', vroeg-ie. De hele klas stond er om heen en vond dat gewoon. Zo raar was de sfeer. Ik weet nog dat ik dacht: 'Wat doet-ie nu?'. Maar hij had zoveel macht, dat ik het toeliet."

Na de les mocht Mike vaak nablijven, om de klas 'alvast gezellig te maken voor de volgende dag'. De gordijnen gingen dicht en Kamp streelde Mike in zijn kruis. Ondertussen hield hij zijn ogen gericht op de deur, want de schoonmaakploeg kon binnenkomen. Steeds ging hij een stapje verder. Mike: „Hij bouwde het zo op, dat je bij hem thuis het verschil niet meer voelde met school, want daar zat hij ook aan je. Van het een kwam het ander, en het eindigde in bed. Helemaal naakt en aftrekken." Kamp ontving in zijn flat 'hele kolonnes jongens'. Mike: „Het was gewoon wisseling van de wacht. Als jij kwam, vertrok de vorige. Nu denk ik wel eens: waar haalde hij de puf vandaan. Het was te smerig voor woorden."

Op dezelfde wijze werd Ton, die op 9-jarige leeftijd bij Kamp in de klas zat, slachtoffer. „Hij koos de jongens uit die om aandacht vroegen. Ik was in die tijd een jankerig jochie. Hij gaf me liefde: ik kon hem vertellen over mijn ouders, die gescheiden waren." Tijdens de kringgesprekken moesten alle kinderen op hun buik op de grond liggen. „Dan pakte hij je

hand en stopte die in zijn broek. Een keer ben ik boos de klas uitgelopen. Voor straf mocht ik een paar dagen niet op school komen."

Later kwam ook Ton bij Kamp thuis. „Daar gingen de intimiteiten verder. Ik moest mijn stijve penis voelen en kneden. Hij merkte wel dat ik dat niet leuk vond. 'Kom maar bij me terug als je 17 of 18 bent', zei hij. 'Dan heb je die gevoelens ook en ga je het lekker vinden.'"

Mike's moeder was de eerste ouder die Kamp doorzag. Ze belde directeur De Wit, nadat haar zoon in 1980 een keer diep in de nacht thuis was gekomen. De 12-jarige Mike had de Don Boscoschool net verlaten en tobde over de recente dood van zijn vader. Na lang aandringen biechtte hij zijn moeder op, dat hij door Kamp het bed was ingetrokken. Zijn moeder: „De Wit reageerde heel verbaasd. 'Wat vertelt u me nou?', zei-ie. 'Ik begrijp er niets van. U moet hem aangeven bij de politie'. Dat weigerde ik. 'Ik ben helemaal niet van plan om mijn jongen op te offeren voor al die anderen. Die man zit aan veel meer kinderen, dat voel ik en dat weet ik. Ik waarschuw u: die man moet weg.'"

De Wit lichtte de voorzitter van het schoolbestuur in, die op haar beurt Mike's moeder belde. „Ik kreeg mevrouw Van Son aan de telefoon en gaf de hoorn direct door aan Mike. Alles wilde ze van hem weten, in geuren en kleuren." Daarna bleef het lang stil. „Later heeft De Wit me opgebeld. Kamp was een paar klassen lager gezet en mocht alleen nog aan kleintjes lesgeven, legde hij uit. Ik zei: 'Is dat nu wel verstandig, meneer De Wit? Die man gaat gewoon door.'"

Ook al had het telefoontje van Mike's moeder grote commotie bij het onderwijzerteam van de Don Boscoschool gewekt, Kamp mocht blijven. Op een woensdagmiddag boog voorzitter Van Son-Van Beek zich met het team over de kwestie. Kamp was daar niet bij, die zat een week met ziekteverlof thuis. Onderwijzeres Karin: „Daar kregen we te horen dat het bestuur én de onderwijzers van de hoogste klassen al jaren wisten dat Kamp pedofiel was. Voor hij bij ons kwam, had hij op een school in Rotterdam ontucht gepleegd met leerlingen. Daardoor was hij in de gevangenis in Haarlem beland, waarna hij in de psychiatrische inrichting Vogelenzang therapie had gekregen. Met medeweten van de reclassering, de onderwijsinspectie, het bestuur en de directie had hij op de Don Boscoschool een tweede kans gekregen."

Het team was razend en drong aan op het vertrek van Kamp. Karin: „Vooral ik voelde me ontzettend genomen. Al die jaren werkte ik met hem samen, zonder dat ik was ingelicht." Voorzitter Van Son-Van Beek zette de zaak vervolgens naar haar

hand. Er lag geen aangifte bij de politie, deelde ze mee, dus er was geen grond om een aanklacht tegen Kamp in te dienen. Op straffe van disciplinaire maatregelen kregen de onderwijzers een zwijgplicht tegenover de ouders opgelegd. „Dat zou de school schaden”, vond zij, daarin gesteund door directeur De Wit. Kamp kreeg een paar gedragsregels opgelegd. Zo mocht hij niet meer lesgeven in de hoogste klassen en hij mocht na half vijf niet meer alleen op school zijn. Bovendien vroeg Van Son-Van Beek aan het team om Kamp in het vervolg 'een beetje in de gaten houden'. Een bespottelijk verzoek, aldus Karin. „Alsof we daar tijd voor hadden. We stonden toch zelf voor de klas?” Karin, tot slot, kreeg het advies om te gaan praten met de pastoor van de Goede Herderkerk, J. Berkhout, tevens geestelijk adviseur van het schoolbestuur. Het gesprek in de pastorie staat haar nog helder voor de geest. „Daar zat ik tussen de kruis- en de heiligenbeelden te luisteren naar een man die alleen maar begrip vroeg voor Kamp. 'Kun je je niet voorstellen hoe het is om zo te zijn? Het is toch triest voor die man'. Ik barstte in tranen uit. Die man leek verdorie zelf wel pedofiel. Hij deed het alleen maar voorkomen alsof ik Kamp wilde slachtofferen.”

Bij Kamp in huis woonden twee jongens. Hij had ze leren kennen in paviljoen Zuideroord, de befaamde kliniek van psychiater Frank van Ree op het terrein van de psychiatrische inrichting Vogelzang. Hier was Kamp na het uitzitten van zijn straf voor de ontuchtzaak in Rotterdam, in therapie gegaan bij Van Ree. Met instemming van z'n psychiater ging de onderwijzer in 1974 in Schalkwijk wonen mét de twee jongens — 16 en 19 jaar oud — die hij zou begeleiden bij hun terugkeer in de maatschappij. Hans was de jongste. Op 14-jarige leeftijd had zijn vader hem laten opnemen in Vogelzang, omdat de jongen spijbelde en niet wilde deugen. „In het begin moest ik nog regelmatig terugkomen op Zuideroord, maar dat werd al snel door Kamp de kop ingedrukt. 'Ik ben veel beter voor jou', zei hij.” De jaren bij Kamp in huis waren — zegt Hans — een hel. Al gauw begon de onderwijzer hem lastig te vallen. Hij had de jongen, die deels financieel afhankelijk van hem was, volledig in zijn macht. Tot drie keer toe — aldus Hans — bond hij hem vast op een bed en verkrachtte hem. „Altijd had hij van die praatjes: dit is heel normaal tussen jongens en mannen, het is goed voor je.” Toen Hans de havo-opleiding ging volgen aan De La Salle in Heemstede, dreigde Kamp de directie in te lichten over Hans' psychiatrische verleden als hij seks met hem weigerde. Uiteindelijk wist Hans het huis te ontvluchten, tot op de Westelijke Randweg achtervolgd door een woedende Kamp, die de wagen met verhuisspullen trachtte klem te rijden. Sommige leerlingen van de Don Bosco-school die bij Kamp over de vloer kwamen herinnert Hans zich nog goed, vooral ene Alex. Een teruggetrokken jongetje, dat thuis veel moeilijkheden had. „Jaren later ben ik hem nog eens tegen gekomen in Amsterdam. Hij vertelde mij wat er in die jaren was gebeurd en dat het gefrunnik van Kamp hem heel onzeker had gemaakt. Niet lang daarna heeft hij zelfmoord gepleegd.”

Op de Don Boscoschool riep niemand Kamp een halt toe; het misbruik ging door. Zo zag een invalster die een keer het magazijn inliep om wat kleurpapier te halen, een bloot jongetje staan, samen met Kamp. Verbouwereerd meldde ze het aan een juf. Het verhaal ging door het hele team, maar de politie werd — opnieuw — niet ingeschakeld. Pas in 1985 kwam er een eind aan het jarenlange misbruik van leerlingen. Niet dankzij het team, maar dankzij enkele ouders. Een van hen was

Handje vasthouden 1/3 'seksuele daad' Geld.

NB: CANBERRA (AP) — De directeur van een school in het Australische Tasmanië heeft zijn leerlingen verboden hand in hand te lopen, omdat dit volgens hem een seksuele daad is. De schoolraad heeft het besluit onderschreven. De directeur heeft bedreigd elke leerling die het verbod schendt van school te sturen. Tasmanië is berucht om zijn conservatisme.

Joyce, de moeder van de 9-jarige Bas. Ze had argwaan gekregen. „Mijn zoontje zat bij Kamp in de klas en zijn gedrag werd met de dag moeilijker. Ik dacht: wat is er in godsnaam aan de hand? Hij was niet meer te hanteren. Met Kamp had ik toen een heel goed contact, hij kwam heel serieus over. Ik nam hem vaak in vertrouwen. 'Als jij zo doorgaat, ga je naar een gesticht', zei ik wel eens tegen Bas. Kamp wist dat en speelde dat uit. Later hoorde ik van Bas dat Kamp had bedreigd: 'Als jij tegen je moeder zegt dat wij spelletjes doen, ga je naar het gesticht'. Ik liet Bas een paar keer per week overblijven. Later kwam ik erachter dat Kamp hem tussen de middag mee naar huis nam.” Op een avond stond Joyce's ex-man in de hal van haar flat. Met een pistool. De 9-jarige Bas had zijn vader verteld dat hij met Kamp 'vieze spelletjes' moest doen. „Mijn ex wilde die vent overhoop gaan schieten. Gelukkig kon ik hem tot bedaren brengen.” Ze deden aangifte bij de politie. Kamp belandde in een politiecel. „M'n zoontje werd verhoord en is toen nog rondgeleid. Die rechercheur zei: 'Kijk, hij zit daar achter die deur en krijgt straf voor wat hij heeft gedaan'.” De inmenging van de politie en het daarop ontstane rumoer binnen de schoolgemeenschap, dwongen het bestuur een avond voor de ouders te beleggen in de aula. De bestuursleden posteerden zich op het podium, de woedende vaders en moeders in de zaal.

Meerdere ouders vertelden tijdens die bijeenkomst dat hun kinderen met rare verhalen over Kamp thuiskwamen. Enkel onder hen hadden ook aangifte gedaan. 'Schoolbestuur onder leiding van een nieuwe voorzitter, de Bloemendaalse notaris mr. L. van Noordwijk, werd flink onder vuur genomen. 'Wie zet er nou een junkie in een apotheek' riep een vader, en: 'Je moet de kat niet op het spek binden'.” Ook pastoor Berkhout was als geestelijk adviseur aanwezig. Hij vroeg opnieuw begrip voor de pedofiele Kamp. Karin stond op. „Ik zei: 'Ik heb er helemaal geen begrip voor'. Toen zei Berkhout: 'Als u maar weet dat Kamp mij heeft verteld dat u altijd een verhouding met hem wilde'. Dat zei-ie zomaar, in die volle zaal. Ik klapte volledig dicht.” In de woordenwisselingen over de gang van zaken, gilte Joyce razend haar woede uit over Kamp: 'Castreren die vent!' Joyce (die na de bijeenkomst Bas meteen van de Don Bosco haalde) is nog steeds verontwaardigd over de houding van de schoolleiding. „Van die mensen heb ik nooit meer wat gehoord. Echt, helemaal niets. Ze hebben nooit gevraagd hoe het nu met mijn kind ging, of gezegd dat het ze speet dat dit allemaal was gebeurd.” Joyce kwam Kamp al weer snel tegen op straat. De onderwijzer was veroordeeld tot drie maanden voorwaardelijke celstraf en liep dus meteen na de uitspraak weer vrij rond. Joyce: „Als ik hem op straat tegenkwam, schold ik hem uit:

'Scherpere regels moeten ontuchtige leraar uitbannen'

AC 28/3

Van onze verslaggever

DEN HAAG — De dienst onderwijs van de gemeente Den Haag wil met het ministerie overleg plegen om ontuchtzaken, als die op de Haagse openbare school Bresterhage, in de toekomst te voorkomen. Directeur A. Burgers van den Bogaert vindt dat de regelgeving beter moet worden.

De Haagse onderwijsdirecteur constateert dat er door het huidige systeem, waarin ge-

'Vuile smerige pedofiel! Kinderverkrachter!' Voorbijgangers zullen wel gedacht hebben 'wat is dat voor een a-sociaal mens'. Op een keer stootte hij op me af. 'Als je niet ophoudt', riep-ie, 'ga ik een klacht tegen jou indienen. Ik ben mijn baan kwijtgeraakt en ik ben onder behandeling. Ik heb het óók moeilijk'.”

Karin belandde overspannen thuis. Op verzoek van het schoolbestuur meldde ze zich na enkele maanden bij een psychiater te Aerdenhout. Onder de toevoeging 'Dit soort zaken gebeuren nu eenmaal in het onderwijs', verklaarde de arts dat ze weer aan het werk mocht. Ze stond nog een half jaar voor de klas op de Don Boscoschool. Tegenwoordig geeft ze les op een openbare basisschool in Haarlem-Noord. Achteraf trekt ze zich de haren uit het hoofd dat ze destijds de zaak niet eerder aanhangig heeft gemaakt bij de politie.

-Mike heeft de gebeurtenissen verwerkt. „Ik kon er thuis altijd over praten. Ik ben blij dat mijn moeder het zo heeft aangepakt.”

-Mike's moeder is nog steeds boos. Ze heeft de reactie van de directie en het bestuur van de Don Boscoschool altijd onbegrijpelijk gevonden. Ook het feit dat dit gebeurde op een rooms-katholieke school. „Ik had hem notabene op een rooms-katholieke school gezet, omdat ik dacht: dan komen ze in een beschermde omgeving.”

-Hans kreeg nachtmerries en angsten en heeft daar nog steeds last van. Slechts langzaam slaagt hij erin te leven met de herinnering aan de verkrachtingen. Hij liep jarenlang bij de Riagg. Na tien jaar voor de klas te hebben gestaan in het basisonderwijs, is hij nu kunstenaar en discjockey.

-Joyce kwam Kamp na de affaire nog vaak tegen op straat, niet zelden in gezelschap van jongetjes. Later is ze naar een andere buurt verhuisd. Tot op de dag van vandaag heeft ze een moeizame verhouding met haar zoon Bas, die door alle strubbelingen bij de Riagg en in het speciaal onderwijs terecht kwam.

-Ton begint binnenkort aan een vierde serie therapeutische gesprekken bij de Riagg. Zijn vertrouwen in volwassenen is te vaak beschaamd, zegt hij, waardoor hij neerslachtig en contactgestoord is geworden. Op 17-jarige leeftijd is hij voor tien zaken veroordeeld, waaronder inbraken. Op eigen verzoek had hij vorig jaar bij de Riagg een gesprek met Kamp, in het bijzijn van een therapeut. Kamp verklaarde toen dat hij niet homoseksueel is, en geen pedofiele gevoelens meer heeft. Ook bood hij zijn excuses aan.

-Kamp gaf na zijn veroordeling die tot onmiddellijke vrijlating leidde, verschillende kinderen uit de buurt bijles aan huis. Later kwam hij weer voor de klas. Hij werkte korte tijd op Atheneum Hageveld in Heemstede en een school in de omgeving van Den Haag.

(De namen van vader, slachtoffers, ouders en Kamps ex-collega zijn om redenen van privacy veranderd.)

meenten verklaringen van goed gedrag overleggen, in Nederland geen centraal meldpunt is. „Er is geen overzicht van onderwijskrachten die zijn ontslagen voor dergelijke feiten.”

De gemeente Den Haag is aan het onderzoeken hoe een 55-jarige leraar van de Haagse openbare school een verklaring van goed gedrag kon overleggen. Deze leraar wordt ervan verdacht in het schooljaar 1991-1992 ontucht te hebben gepleegd met een leerling in Den Haag, terwijl hij in zijn loopbaan voor soortgelijke feiten werd weggestuurd van scholen in Rotterdam, Haarlem en Heemstede.

Directeur Haagse school wist van ontucht leraar

DEN HAAG — Schooldirecteur R. de Graaf van de Bresterhageschool in Den Haag werd al vijf jaar geleden op de hoogte gesteld van ontuchtige handelingen van een leraar, die gisteren door de politie werd aangehouden. De directeur heeft de zaak destijds niet gemeld. „Ik was al lang blij dat wij deze goede docent op onze school hadden”, aldus De Graaf vanmorgen.

Volgens directeur onderwijs van de gemeente Den Haag, A. Burgers van den Bogaert, valt de schooldirecteur niets te verwijten. „Er bestaat een grote discrepantie tussen wat toen werd gemeld en wat nu boven tafel komt”. Hij wijst erop dat er, toen de man werd aangehouden, een verklaring van 'goed gedrag' werd afgegeven door de gemeente Haarlem, waar de omstreden leraar eerder werkte. „Wij gaan onderzoeken hoe dit kon gebeuren”, aldus de onderwijsdirecteur.

De van ontucht verdachte leraar Wim P. blijkt een reputatie te hebben op het gebied van seks met jongens. De man is hiervoor eerder veroordeeld en is achtereenvolgens weggestuurd van scholen in Rotterdam, Haarlem en Heemstede. De verdachte ontkent tot nu toe tegenover de politie dat hij andermaal in de fout is gegaan op de school voor voortgezet speciaal onderwijs.

De Haarlemse leraar wordt ervan verdacht dat hij in het leerjaar 1991-1992 ontucht heeft gepleegd met een leerling binnen de in de Bresterstraat gevestigde openbare school. Op basis van de afgelopen donderdag gedane aangifte sloot de politie de 55-jarige man gisteren in toen hij zich meldde voor verhoor op het hoofdbureau in Den Haag.

Haagse leraar verdacht van misbruik jongens

Van onze verslaggever

DEN HAAG VK 26-3

Een 55-jarige docent van een Haagse school voor voortgezet speciaal onderwijs wordt ervan verdacht seksueel misbruik te hebben gemaakt van jongens uit zijn klas. Een leerling heeft aangifte gedaan van ontucht die gepleegd zou zijn in het schooljaar 1991/92. De politie heeft de docent aangehouden.

De zaak kwam aan het rollen toen een docent van de Bresterhageschool naar de directeur stapte om zijn ongerustheid uit te spreken over de wijze waarop de 55-jarige docent met de leerlingen omging. Na overleg met de dienst onderwijs van de gemeente, het bureau zedendelicten en de politie, heeft de laatste een vooronderzoek gedaan. Een jongen deed daarop aangifte.

De verdachte docent heeft zich ziek gemeld toen hij hoorde van de beschuldigingen. Maandag werd de man door de politie aangehouden.

MIJN MENING

Brieven voor de rubriek Mijn Mening kunt u, voorzien van volledig adres en telefoonnummer, sturen naar De Gelderlander, redactie Mijn Mening, Postbus 36, 6500 DA Nijmegen. De redactie behoudt zich het recht voor lezersbrieven in te korten of niet te plaatsen.

Pedofiel Geld. 23/3

Graag wil ik reageren op het interview met 'meester Piet' in de Gelderlander van 16 maart. Ik begrijp dat die meneer met gevoelens te kampen heeft als het gaat om jonge jongens, hun lichamen, de lust.

Ik vind dat je als volwassene een verantwoordelijkheid hebt die je serieus moet nemen en die zwaarder weegt dan de lust van een moment. Iemand moet zich dus kunnen bedwingen en zich realiseren wat voor een schade kinderen kunnen oplopen.

Een kind en een volwassene hebben nooit een gelijkwaardige relatie. Een kind is nog bezig met een grote verkenningstocht. Een groot, soms angstvallig, avontuur: onderzoeken, grenzen bepalen en aftasten. Bepalen wie hij/zij is. Een kind van zes en een half jaar dat met z'n kontje omhoog gaat liggen en anaal bevredigd wil worden? Groteer onzin heb ik nog nooit gehoord! Een fantasie van 'meester Piet'? Ik denk dat hij graag over iedereen de 'meester' wil spelen. Volgens 'Piet' klopt het beeld van de uit de bosjes springende pedofiel niet. Maar ik ben er 27 jaar geleden zelf het slachtoffer van geworden en heb er nog steeds last van. Die pedofiel achtervolgt me nog. Niet elke dag, maar hij komt regelmatig terug, vooral als ik zo'n interview onder ogen krijg. Mijn nekhaan staan overeind, mijn tenen krom. Op zo'n moment loopt je ziel een nieuw wond op die littekens nalaat.

'Meester Piet' vindt het niet terecht. Hetero's, bi's en homo's kunnen zich wel uitleven. Pedro's niet. Hij snapt niet waarom, zal het wel nooit kunnen begrijpen. Bij hem helpt geen enkele therapie meer. Een hopeloos geval, naar mijn mening. Maar wel een geval dat nog tot aan zijn dood schade kan berokkenen aan kinderen.

M. van Zwam, Nijmegen

Pedofiel (2) Geld. 28/3

In De Gelderlander van 16 maart las ik een weerzinwekkend stuk, geschreven door Paul Bolwerk. Waarschijnlijk naar aanleiding van de vreemde toestanden op enkele Nederlandse scholen, moest er een soortgenoot van dit soort mislukte onderwijzers aan het woord komen. Deze 'meester Piet' kwam met een soort verdediging van pedofilie waar ik misselijk van werd.

Maar wat de krant deed, vind ik eigenlijk nog erger: het breeduit publiceren van de slappe uitvluchten en dito excuses zodat dit soort gestoorde geesten ook nog steun vindt in elkaar. "Zie je wel, ik kan er niets aan doen. Die kinderen willen zelf." Deze man leidt aan waardenbeelden en hoort in een gesloten inrichting, zodat de samenleving van hem verlost is en hij geen gevaar meer oplevert voor elk willekeurig 'Jeroentje' dat hij tegenkomt.

Ieder normaal denkend mens kan 'gewoon' reageren op de, soms lastige, vragen van kinderen. Een kind uit zijn nieuwsgierigheid onbevraagd en onbevooroordeeld, maar heeft absoluut nooit een volwassen intentie. Alleen zieke geesten zien in iedere kindervraag ook meteen een uitnodiging om maar de vreemdste dingen met hen uit te halen. Helaas wordt deze gek in dit Bolwerk ook nog eens onderwijzer genoemd, zodat mannelijke leerkrachten nog eens extra in het valse licht worden gezet. Zouden ze soms allemaal zo doen? Het begint erop te lijken, maar gelukkig is dit slechts een heel klein percentage.

Persoonlijk zie ik maar één oplossing voor mannen als 'meester Piet': meteen castreren zodat ze als 'meester niet' door het leven kunnen in het onderwijs aan volwassenaan.

Marjolaine Eenstroom, Doesburg

"Het is een zevende zintuig. Als ik een foto van een schoolklasje onder ogen krijg, weet ik feilloos welke kinderen thuis warmte te

dat het onderwijs erbij in schiet? Meester Piet: "Oké, het is in een bijles misgegaan. En dat heeft me meteen mijn kop gekost. Maar in de klas ben ik van de kinderen afgebleven."

Van ontucht-affaires in het onderwijs, zoals in Rijssen en Amersfoort, kijkt meester Piet niet echt op. "In het onderwijs ga je intensief met elkaar om. Er ontstaat een vertrouwensband. Die kan niets op tegen, zolang een leerling ermee instemt en plezier beleeft aan zo'n relatie. Dan ontstaat ook geen geestelijke schade bij zo'n jongen."

Therapie

Piet heeft, zegt hij, het recht aan zijn zijde. Volgens de Nederlandse wetgeving mogen jongeren vanaf twaalf jaar seks hebben met wie ze willen. Met uitzondering van ouders/opvoeders en onderwijzend personeel. Jongeren hebben het recht om bij de politie een klacht in te dienen wegens ontucht, wanneer ze te horen zijn seksuele handelingen hebben moeten verrichten.

De wettelijke regeling over de intieme omgang met kinderen mag dan wel zijn verruimd, de omgeving heeft in de regel geen boodschap aan die wet. Meester Piet zucht nog eens diep. Hij zit met een groot probleem. Hij houdt van kinderen, maar mag niet van ze houden. "Homo-, bi- en heteroseksuelen kunnen zich helemaal uitleven, maar pedo's niet. De omgang met kinderen levert vroeg of laat problemen op."

Meester Piet zit nu in therapie. "Maar pedofilie is geen ziekte. Een pedofiel is dan ook niet te behandelen, alleen te begeleiden." Hoe ik het leven draaglijk hou? "Ik heb geleerd mijn gevoelens te kanaliseren. Door videofilms, plaatjes of foto's van jonge jongens te bekijken. Op zich kan ik daarmee ook al in de problemen komen. Op het bezit van kinderporno staat maximaal vier jaar gevangenisstraf. Maar wat moet ik dan? Als ik de blaasjes wegdoo, de straat opga, ben een potentieel gevaar voor kinderen onder de twaalf jaar."

Kan hij zich voorstellen dat mensen groeien van zijn geaardheid en hem een gevaar vinden? "Komt het te hard over? Kun je het verhaal dan niet afzakken?" Dan geïrriteerd. "Nou ja, ik mag toch wel mijn gevoelens koesteren."

Hoe ziet hij de toekomst? Meester Piet: "Het liefst zou ik met goedkeuring van de ouders een relatie willen hebben met een knul van twaalf. Zolang dat er niet inzit, zal ik nooit meer een jongen aarraken. Hoewel, zeg nooit nooit."

De namen van personen in dit verhaal zijn om redenen van privacy gewijzigd.

kort komen. Dat zie je aan hun blik. Ze willen graag geknuffeld worden." Ex-onderwijzer Piet (35) is veroordeeld voor ontucht met minderjarigen. Hij is pedofiel. Over de gerechtmakende ontuchtzaak op de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès zegt hij: "Zelfbevrediging door een groep leerlingen onder begeleiding van een docent? Spannend, maar welhaast ondenkbaar. Dat

Op zijn zestigste kreeg Piet een vriendin. De relatie was van korte duur. Twee jaar later ontmoette hij een meisje, waarmee hij eveneens een kortstondige relatie beleefde. Er werden zelfs trouwplannen gemaakt. Opmerkelijk, want Piet bekende tegenover zijn verloofde een voorliefde voor jonge jongens te hebben. "Waarschijnlijk dacht ze dat het wel over zou gaan. Nee, we hebben geen seks met elkaar gehad. Daar was ze te preuts voor."

Piet pakte op zijn zeventiende voor het eerst aan met jongens uit de buurt. Tien, elf waren ze. Ze kwamen in zijn ouderlijk huis. "Het ging toen echt om de opwinding van bloot tegen elkaar aanliggen. Het genot. Een beetje stoeten. Zo van: durf jij dit, dan doe ik dat. We waren op verkenningstocht. Jongens onder elkaar. Elkaars geslacht meten. Daar bleef het ook bij. Ik heb me eigenlijk nooit geschaamd. Waarom zou je voor iets moeten schamen, dat prettige gevoelens teweeg brengt?"

Logeren

Van 1979 tot 1992 had hij geen seksuele relaties met jonge jongens, bezweert Piet. Echt niet? Hij aarzelt. "Nou, met vier of vijf jongens. Meer niet." En dan begint hij ineens over Björn, de belichaming van zijn droom. Hij ontmoette Björn op een camping in Frankrijk. Op zijn tiende kreeg Björn toestemming van zijn ouders om bij Piet te logeren. "Nee, dat vonden de ouders niet vreemd." Ze hebben daar niets achter gezocht.

Björn moest 's nachts wakker gemaakt worden om te plassen, zegt Piet. Hij hielp hem daarbij. En van het een zou het ander zijn gekomen. Tot en met geslachtelijke gemeenschap. Pas op zestienjarige leeftijd maakte Björn een einde aan de seksuele relatie. "Het was zo'n heerlijk joch", treurt Piet na.

Hij schetst zijn ideale liefde. "Zes, zeventien, acht jaar. Blond, goed gebouwd, onbehaard, een platte buik en een ribbenkast die je als een xylofoon kunt bespelen."

Nadat hij een tijdje bij een ministerie had gewerkt, besloot Piet voor het onderwijs te kiezen. De aanleiding: een bericht in de krant over een tekort aan leerkrachten voor het basisonderwijs. Piet reageerde. Hij wilde in de voetsporen treden van zijn grootvader en vader. Hij wilde ook onderwijzer worden. Zeker omdat hij dan met veel kleine jongens te maken zou krijgen?

Hij reageert geprikkeld. "De rechter zinspeelde daar ook al op. Ik hou van kinderen, maar kan ook van ze afblijven. Ik heb voor het onderwijs gekozen omdat ik kinderen iets wilde leren."

Maar is de verleiding dan niet zo groot, dat zie je aan hun blik. Ze willen graag geknuffeld worden." Ex-onderwijzer Piet (35) is veroordeeld voor ontucht met minderjarigen. Hij is pedofiel. Over de gerechtmakende ontuchtzaak op de Amersfoortse scholengemeenschap Guido de Brès zegt hij: "Zelfbevrediging door een groep leerlingen onder begeleiding van een docent? Spannend, maar welhaast ondenkbaar. Dat

maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. De celstraf werd omgezet in 240 uur dienstverlening in een bejaardentehuis.

Hij is dus bestraft voor seks met meer kinderen? Meester Piet lacht schaapachtig. "In totaal met drie jongens." Schuldig voelt hij zich niet. De jongens die bij hem kwamen, wisten van de hoed en de rand, zegt hij. Ze waren zogezegd 'ervaren'.

"Hoe dat kan? Ik denk dat er in mijn woonwijk een lachende derde is geweest, voor wie mijn aanhouding een uitkomst was."

Halsoverkop moest meester Piet zijn boeltje pakken. Om een buurtgericht te voorkomen. Hij verhuisde naar een ander deel van het land. Afscheid nemen van Jeroen zat er niet in. Daar heeft de ex-onderwijzer het nog steeds moeilijk mee.

"Als een relatie wordt beëindigd, wil je toch afscheid nemen. Maar dat mocht niet van de ouders van Jeroen. Jeroen heeft ook veel moeite gehad met mijn plotselinge vertrek. Hij vroeg aan mijn broer, die met de verhuizing hielp: 'Waarom moet meester Piet weg?'"

Ollie

De moeder, de zussen en de broer van Piet hebben tegenstrijdige gevoelens. Ze hebben moeite met zijn seksuele geaardheid, maar hij is en blijft toch familie. Eén van zijn zussen kan er zo slecht mee uit de voeten, dat ze elk contact met hem afhoudt. Zijn moeder wil nog wel met hem omgaan, maar wil niets horen over zijn voorkeur voor jonge jongens. In haar ogen is hij een zondaar.

Piet is de jongste uit een gereformeerd gezin. Als achtjarige had hij een droom. Hij wilde nooit op een kantoor werken, op zijn 26ste trouwen met een lieve vrouw en vier kinderen krijgen. "Mijn droom is nooit uitgekomen. Mijn seksuele geaardheid heeft dat onmogelijk gemaakt."

Op zijn twaalfde merkte Piet dat hij jongens veel leuker vond dan meisjes. Op die leeftijd al ging hij alleen om met jochies van zes, zeven of ten hoogste acht jaar. Aansporingen van zijn moeder om vriendschap te sluiten met jongens van zijn eigen leeftijd waren tevergeefs.

Piets vader kreeg kanker. Zijn moeder pendelde op en neer naar het ziekenhuis om haar man te bezoeken. Piet zat veel alleen thuis. Op school werd hij gepest. Ollie (naar Oliver Hardy) was zijn bijnaam, omdat hij zo dik was. Ziekelijk jaloers was hij op slanke jongetjes in zijn klas. "De verwarring sloeg bij mij toe. Met mijn fantasieën wist ik geen raad. Het waren zondige gedachten. In mijn dromen kleedde ik mijn vriendjes uit."

initiatief tot een intiem contact. Het jongetje moet de eerste stap zetten. "Vergis je niet: veel jongens lokken zelf sekscontacten uit. Dat gebeurt vaker dan ouders denken. Het beeld van de pedofiel als vieze man die uit de bosjes opduikt en kinderen verkracht, dat klopt niet."

Tweestrijd Een voorval uit het begin van de jaren negentig moet zijn gelijk bewijzen. Het zette zijn leven op zijn kop. Ten onrechte vindt hij. Meester Piet gaf toen les aan groep twee van een basisschool. In de klas zat Jeroen, zeseneenhalf jaar jong. De jongen stond te boek als lastig. Zijn ouders klopten bij meester Piet aan voor advies. Die raadde hun aan het kind na school extra aandacht te geven, bijvoorbeeld door middel van educatieve spelletjes. Jeroens ouders vroegen de meneer Piet of hij die taak op zich wilde nemen. Het was vragen om moeilijkheden, maar dat hadden de ouders niet in de gaten.

De ex-onderwijzer: "Op een gegeven ogenblik kwam Jeroen binnen en liet zijn broek zakken. Hij vroeg of ik aan zijn piemel wilde zuigen. Ik hield de boot af. Maar hij ging op mijn bed liggen met zijn kont opgetrokken. Hij wilde anaal worden bevredigd. Ik ben niet vies van seks met jonge jongens, maar verkeerde in tweestrijd. Ik wist welke problemen ik me op de hals haalde, als ik in zou gaan op zijn avances. Uiteindelijk, omdat hij maar bleef zuuren, kwam ik hem tegemoet. Ik ging niet verder dan één vingerkootje. Maar ook dat is me later duur komen te staan. De rechter sprak van verkrachting. Nou, wat had ik dan moeten doen?"

Wat dacht u van 'nee' zeggen en de jongen het huis uitzetten? merk ik op. Hij haalt zijn schouders op. Spijt heeft hij niet. "Ja, dat had ik kunnen doen, maar ik stond al dertien jaar droog. De verleiding was te groot."

Beroering

Toen de moeder van Jeroen de ontucht ontdekte, liepen zijn ouders meteen naar de politie. Piet werd aangehouden. Hij zegt dat hij tijdens verhoren op het politiebureau keihard is aangepakt. Tot tweemaal toe probeerde hij zichzelf van het leven te beroven. De zedenzaak veroorzaakte in zijn buurt grote beroering. Ouders waren ongerust. Negen zedenmisdriven werden meester Piet in de schoenen geschoven.

De rechter veroordeelde hem uiteindelijk voor ontucht met minderjarigen en ontucht met kinderen in een afhankelijkheidsituatie. Het vonnis: negen maanden gevangenisstraf, waarvan zes

Door Paul Bolwerk Geld. 19/3 Buiten klinkt gelach. Pubers staan op een kruispunt van enkele fietspaden, pal voor het woonkamer-raam van meester Piet. Ze zien hem niet. Ze kennen hem niet. Ze weten niet eens dat hij daar woont. Meester Piet is ondergedoken in de anonimiteit van een kale stad in de grote leegte. In een gemeente waar criminelen zonder al te veel grote problemen aanspraak kunnen maken op huisvesting.

Piet heeft zijn boeltje alweer gepakt. Om te verhuizen naar een nieuwe leegte. Eenzaam en alleen, in een nieuw gebouw, waar de straten en de huizen in vrijwel niets van elkaar verschillen. Kinderen in huis halen, wil hij niet. Uit zelfbescherming, uit angst wederom door een buurt te worden uitgekost.

Tersluiks kijkt Piet naar buiten. "Ik zou zo graag die jonge knullen over de vloer willen halen. Voor de gezelligheid. Lekker stoeten, lekker knuffelen, lekker door hun haar kroelen." Hij slaakt een diepe zucht. "Ik begin er maar niet aan."

Meester Piet heeft een babyface. Zijn gestalte is imposant. Breed en groot. Hij is meer dan twee meter. Als hij voor het raam staat, laat het lentezonnetje een schaduw over de bank in de woonkamer vallen. Daarop ligt een stapel bladen met de titel 'OK', het tijdschrift van de pedofielevereniging Martijn. Martijn richter van de vereniging, die zo'n vierhonderd pedofielen telt.

Op het voorblad van een OK prijkt een foto van Serge (12). Serge vraagt zich af

onderwijzer blijft dromen over jongetjes

waarom een jongere geen relatie mag hebben met een oudere persoon. "Waarom niet?" vraagt ook meester Piet zich hardop af.

Nou, omdat tussen een kind en een volwassene geen sprake kan zijn van een gelijkwaardige relatie, opper ik.

Piet schudt het hoofd over zoveel onbevredigende vragen. "Als een kind en een volwassene goed met elkaar kunnen opschieten, waarom mogen ze dan niet lekker met elkaar stoeten en knuffelen? Daar is niets op tegen, zolang beiden dat willen. De grens ligt daar, waar het kind 'nee' zegt. Nee is nee. Dat respecteer ik."

Volgens meester Piet neemt hij nooit het

**SM-praktijken
Antwerpse
havenfiguur
15 jaar ongestraft**

Van onze redactrice
Annick Van Wallendael

Het Antwerpse parket is al 15 jaar getuige van een grootschalige zaak van kindermishandeling in de regio. Jongens en meisjes van vijf tot veertien jaar worden door een zeventigjarige man te logeren gevraagd en vervolgens onderworpen aan allerlei SM-spelletjes. Ter compensatie worden ze meegetroond naar sjieke restaurants en pretparken en uitgenodigd op skivakanties in het buitenland. De oude man, die bij de kinderen bekend staat onder de totemnaam 'Okapi', heeft jarenlang een belangrijke functie bekleed in het havenbedrijf en was ook voorzitter van een Antwerpse jeugdbeweging. Het is daar dat hij vandaag nog steeds zijn slachtoffertjes ronselt. Heel bewust kiest hij voor kinderen uit kansarme milieus, die hij kan imponeren met zijn royale levensstijl. In ruil voor een uitstapje naar de Efteling of een nieuwe trui nemen die de vervelende spelletjes met de handboeien, kettingen, halsbanden en schandblokken er makkelijker bij. De wantoestanden zijn ondertussen al meer dan veertig jaar bezig, het Antwerpse parket is al vijftien jaar van de feiten op de hoogte. Begin van de jaren '80 liepen de eerste klachten binnen en in '89 werden bij huiszoeken in Okapi's huis en buitenverblijf massa's compromitterende foto's en SM-materiaal gevonden. Toch werd de zaak tot twee maal toe geseponerd. De spelletjes zouden geen seksuele implicatie hebben en plaatsvinden met instemming van de kinderen. In november 1995 is bij het parket opnieuw een tiental klachten binnengelopen over de psychische en fysieke terreur van de man. Het dossier is daarmee voor de derde maal heropend. De Antwerpse schepen voor Jeugd Patsy Sörensen, die herhaaldelijk slachtoffers, ouders en hulpverleners over de vloer kreeg, wil verhinderen dat de zaak weer in de doofpot belandt en heeft daarom het hallucinante verhaal in de openbaarheid gebracht.

"De verhalen van de kinderen, die door 'Okapi' misbruikt worden, zijn ronduit afschuwelijk. Ze worden gekneveld, moeten handboeien en kettingen dragen, worden met hun hoofd en polsen in een schandblok gedwongen en krijgen soms zelfs een leren kap op. Als ze op stap gaan, zijn ze gekleed in matrozen- of vliegenierspakjes en dragen ze gereeltjes, halskettingen of halsbanden met belletjes. Als honden worden ze aan een leiband gehouden. Sommigen worden zelfs aan hun voeten opgetakeld en moeten een tijdlang gekneveld ondersteboven hangen."

Antwerpse schepen voor Jeugd Patsy Sörensen, die gealarmeerd werd over de zaak door een PMS-consulente, kan maar niet begrijpen dat het parket de man jarenlang zijn gang liet gaan. Volgens de rechtbank situeren de SM-praktijken van Okapi zich op het randje van het strafbare. De man is niet naakt, de kinderen evenmin, er zijn geen duidelijke seksuele implicaties, er is geen sprake van grote verwondingen én de kinderen geven toe dat ze weten dat het 'maar een spelletje' is.

"Het gaat bijna steeds om kinderen met een leerachterstand en gedragsproblemen", zegt Sörensen. "Kinderen die zijn doorverwezen naar instellingen van de bijzondere jeugdzorg of het buitengewoon onderwijs, bij voorkeur jongens. Okapi heeft het zelf

over een 'pedagogisch verantwoorde speltherapie die de bedoeling heeft de kinderen te harden'. Maar de meesten van hen vinden het allesbehalve leuk en laten zich gewoon maar doen in ruil voor de uitstapjes."

"Bovendien", zegt ze, "blijkt uit de nieuwste verklaringen van de kinderen dat de man wel opgewonden raakt van de spelletjes."

Als kinderen na een tijd niet meer komen opdagen voor hun zaterdagse logeerpartijtje, schrijft Okapi een brief aan de ouders, waarin hij vraagt of er soms iets gebeurd is. Haken ze definitief af, dan worden onmiddellijk nieuwe 'uitverkorenen' gezocht. Okapi wil altijd zeven volgelingen hebben.

"De man weet zich op een bizarre manier in te dekken tegen eventuele klachten", weet Sörensen. "Hij neemt foto's van de kinderen in bondage en stuurt die op naar de ouders. Doordat hij hen informeert over wat er gebeurt, maakt hij hen in zekere zin ook medeplichtig. Voor sommigen wordt de stap naar de politie dan heel groot."

Toch stapten verscheidene ouders, grootouders, hulpverleners en zelfs een verontwaardigde eigenaar van een fotolabo met het bewijsmateriaal naar de politie.

"Alles is doorgespeeld naar het parket, maar er is niets mee gebeurd", zucht Sörensen. "De man is buiten vervolging gesteld, de foto's en de foltertuitgen die bij hem in beslag genomen werden, heeft hij gewoon teruggekregen. Okapi heeft familiale banden met bepaalde gerechtelijke middens, je zou beginnen denken dat dat er wat mee te maken heeft. Hopelijk kan het parket de kinderen ditmaal beter beschermen."

A.V.W.

**GVA 26-3-96
Therapie voor pedofiele advocaat**

Brussel — Rechter Claire De Gryse veroordeelde advocaat Philippe Ferri (38) tot 30 maanden voorwaardelijk. Hij wordt bovendien voor 3 jaar uit zijn rechten ontzet en moet in psychiatrische behandeling. Ferri stond terecht voor aanranding van de eerbaarheid van 38 adolescenten tussen 10 en 16 jaar, van wie hij de belangen voor de jeugdrechter verdedigde. Hij had dus gezag over de jongeren en dat is een verzwarende omstandigheid. Hij vroeg zijn Marokkaanse cliënteel regelmatig om zich uit te kleden, zogenaamd om na te gaan of ze niet geslagen waren door de politie, of ze geen

drugs spoten, of ze nog gezond waren. Hij pleegde dan intieme aanrakingen. Ferri gaf de feiten toe en vond ze zelf onaanvaardbaar. Rechter De Gryse achtte ze allemaal bewezen en zei dat aanrakingen bij verrassing als geweld konden worden betiteld. "Door zijn gedrag zaaide Ferri verwarring in de hoofden van kwetsbare jongeren in een marginale positie".

Omdat Ferri zelf al in therapie ging moet hij niet terug naar de bajes. Hij zat eerder al vijf maanden in voorlopige hechtenis. Het parket had vijf jaar voorwaardelijk gevraagd.

**"Okapi's
SM-spelletjes zijn
niet strafbaar"**

Van onze redactrice

Het Antwerpse parket bevestigt al van in de jaren '80 op de hoogte te zijn van de kindermishandelingzaak die schepen voor Jeugd Patsy Sörensen maandag aan het licht bracht. Het feit dat een belangrijke havenbaas, die bekend staat onder de totemnaam 'Okapi', al veertig jaar lang ongestraft SM-spelletjes kan spelen met jonge kinderen, is volgens woordvoerder Luc De Mot enkel en alleen te wijten aan de ontoereikendheid van de wet.

"Bij de onderzoeken die tien jaar geleden gebeurd zijn, hebben we inderdaad bewijzen gevonden van Okapi's vreemde gedrag", zegt hij. "Maar de feiten bleken net niet zwaar genoeg te wegen om strafbaar

te zijn. SM is nu eenmaal geen misdrijf. Als er bloed gevonden was, konden we hem pakken op opzettelijke slagen en verwondingen. Als hij de kinderen in hun blootje zou zetten, had je aanranding van de eerbaarheid. Of kinderpornografie. Als hij zelf naakt zou zijn, kon je hem beschuldigen van openbare zedenschennis."

Maar de bewijzen ontbraken en dus werd de man vrijgesproken door de raadkamer. Ondertussen buigt de gerechtelijke politie zich opnieuw over het dossier.

"Misschien worden er ditmaal wel strafbare feiten gevonden", zegt De Mot. "Het parket neemt de zaak alleszins heel ernstig."

'Het is een beetje alsof het mijn kinderen zijn'

'Okapi' overweegt klacht tegen Patsy Sörensen

Van onze redactrice

'Okapi', de 74-jarige havenbaas A.V.D. die al 40 jaar lang "ongewone" spelletjes speelt met jonge kinderen, overweegt klacht in te dienen tegen de Antwerpse schepen voor Jeugd Patsy Sörensen. De beschuldiging van kindermishandeling is volgens hem volledig naast de kwestie.

"Ik geef toe dat de spelletjes wat ongewoon zijn. En misschien vindt niet iedereen ze altijd even plezierig. Maar je hebt toch ook kinderen die tegen hun zin voetbal spelen, gewoon omdat ze daarna een pint kunnen pakken met hun pa? Wat ze bij mij doen, is alleszins plezieriger en mannelijker dan roken, drinken en achter de vrouwen aanzitten."

Okapi had gisteren in zijn huis in Waarloos opnieuw twee kinderen op bezoek. Een jongen van 12 en één van 14, die de

spelletjes met de leiband, touwen, boeien en schandblokken al verscheidene keren mochten ondergaan.

"Het is tof", zegt het 14-jarige kereltje. "We weten dat het maar een spel is. Van onze ouders mag het zolang we niets mankeren." Hij glundert als Okapi zegt dat hij met Pinkstereen drie dagen mee naar Disneyland mag, als hij braaf is.

"In chiro's worden ook zulke spelletjes gespeeld", zegt A.V.D. "Daar ben ik van overtuigd. Ik houd de kinderen ook niet urenlang vastgebonden. Soms duurt het maar twee minuten. Als ik hen vastbind en fotografeer, is het een beetje alsof het mijn kinderen zijn. Ik kijk graag naar de foto's, naar de kinderen en naar de gezichten die ze trekken. Spijtig genoeg heb ik zelf nooit kinderen gehad, maar sommigen hebben mij jarenlang als hun vader beschouwd."

A.V.D. blijft erbij dat de spelletjes perfect pedagogisch verantwoord zijn. "Het is om de kinderen te harden. Zo kun-

nen ze veel beter tegen een stootje. Een jongen die zichzelf kan loswringen, is daarna heel trots. En ja, soms heb je wel eens een flauwerik, die zegt dat hij liever niet meer meedoet omdat ze er thuis wat van hebben gezegd."

Het knopen en sjoeren heeft hij geleerd bij de scouts. "Als we vergaderden op de zolder bij mijn neef, bonden we elkaar soms vast. Dat ben ik blijven doen. Perfectionist als ik ben, wilde ik het altijd beter en beter doen. Je zoekt ook nieuwe manieren. Zo is er mettertijd een schandblok bijgekomen."

Zijn inspiratie haalt hij onder meer uit films. Onlangs zag hij er nog één over een Franse tuchtsschool, waar ze de kinderen vastbonden. "Dat hebben we dan ook uitgeprobeerd", lacht hij.

Over de matrozenpakjes — met harnas — die de kinderen moeten aantrekken als ze op restaurant gaan, is A.V.D. kort. Volgens hem leert een kind in uniform zich te gedragen. "Overal waar we gaan, krijgen we alleen complimenten",

zegt hij. De kinderen zelf vinden de kostuums vooral tof omdat ze dan niet uit de toon vallen "tussen al die sjieke mensen".

Het gevoel voor discipline heeft A.V.D. van zijn Engelse gouvernante. "Dat was een strenge, hoor. Twee keer heeft ze een kleeborstel stuk geslagen op het achterwerk van mijn broer". Ook op school kreeg hij regelmatig een mep. "Maar die verdiende ik. Toen hadden we tenminste nog eerbied voor onze leerkrachten".

De twee kinderen kijken hem lachend aan vanop de zetel. Ze hebben dan ook een prachtig vooruitzicht. In de paasvakantie neemt Okapi hen een paar dagen mee naar de Vogezen.

"Honderden kinderen heb ik in de loop der jaren onder mijn hoede genomen", besluit A.V.D. "Het heeft me miljoenen gekost, maar geen enkele scoutsleider in Antwerpen kan zeggen dat hij zoveel positiefs gedaan heeft als ik."

A.V.W.

G.V.A. 28-3-96

Judoka's noemen man en paard

Coach Peter Ooms zou bij ze in bed gekropen zijn en Staps op de judomat aangerand hebben

Geld. 1/3

Door onze verslaggever

HILVERSUM - Judocoach Peter Ooms heeft jarenlang gedacht dat hij zich in de omgang met zijn pupillen alles kon veroorloven. Hij kroop bij ze in bed. Hij betastte ze waar hij maar wilde, zelfs als ze thuis ziek op bed lagen. Anita Staps drukte hij ooit klem tegen de muur. „Hij reed in de trainingszaal tegen me op totdat hij klaar kwam”, zo sprak Staps gisteravond in het tv-programma Barend & Van Dorp.

Omdat Ooms blijft ontkennen, achten Anita Staps, Irene de Kok en Monique van der Lee het nodig voorbeelden te noemen van seksuele intimidatie waaraan hun ex-coach zich bezondigd heeft. De Kok moest in Londen voor een groot toernooi kamer en bed delen met haar trainer, omdat Ooms slechts één kamer had gereserveerd.

Aan de vooravond van de wereldkampioenschappen in 1993 in het Canadese Hamilton drong Ooms zich op bij Monique van der Lee in bed. „Je durfde er niets tegen te doen, want Peter had je volledig in zijn macht. Ik was een soort van bezit voor hem”, zei Irene de Kok dat op verzoek van de drie vrouwen gistermiddag al opgenomen was. „Zelfs bij ons thuis was Peter Ooms de baas”, vertelde Staps, die op trainingen wel eens geslagen is door Ooms met een gummiknuppel.

Peter Ooms zelf houdt zich onbereikbaar voor commentaar. De Tilburgse sportschoolhouder heeft enige tijd geleden een geheime

Peter Ooms feliciteert Irene de Kok op zijn manier met een Nederlandse titel in 1991.

Foto. ANP

verklaring ondertekend die opgeslagen is in een kluis bij het NOC*NSF. Daarin is vastgelegd dat het lichamelijke contact met pupillen beperkt moet blijven tot een handdruk (handpalm tegen handpalm). Op de trainingen zijn oefenpartijtjes met vrouwelijke leerlingen taboe. Hij mag alleen nog omgang hebben met een sporter als

zich binnen gehoorafstand andere mensen bevinden.

Staps, De Kok en Van der Lee willen via een aanklacht bij de judobond bereiken dat Ooms zijn judo-activiteiten helemaal dient te beëindigen. „Want alleen in het judo komt hij in de verleiding”, zei Irene de Kok.

De tuchtcommissie van de judo-

bond denkt een paar weken nodig te hebben om tot een uitspraak te komen in de zaak Peter Ooms. Dat is de inschatting van voorzitter H. Janssen van het tuchtcollege. Gisteren pas ontving de judobond per aangetekend schrijven de officiële aanklacht van Anita Staps, Irene de Kok en Monique van der Lee tegen hun voormalige judocoach

wegens ongewenste seksuele aanrakingen.

Mr. Janssen was gisteravond nog niet op de hoogte van de letterlijke tekst van de aanklacht. De brief was (ongepend) per express-post onderweg van het bondsbureau in Nieuwegein naar Meerlo, de woonplaats van Janssen. „Na wat ik tot nu toe gehoord heb, is deze zaak

niet binnen een paar dagen afgerond.”

Bonden willen gedragscode over ongewenste intimiteiten

Van onze verslaggever
Hans van Wissen
PAPENDAL

Vik
13-3

De in het NOCNSF verzamelde Nederlandse sportbonden willen dat er een gedragscode komt ter bestrijding van seksuele intimidatie. Bovendien slaan de sportorganisaties de handen ineen waar het gaat om de tv-rechten. Het NOCNSF wordt op termijn de 'exclusieve agent' van de bonden, met uitzondering van de voetbal- en tennisbond.

Afgelopen weekende kondigde staatssecretaris Terpstra van VWS al aan dat ze geld beschikbaar stelt om te onderzoeken hoe seksuele intimiteiten in de sport kunnen worden teruggedrongen of voorkomen.

Dat was Terpstra's antwoord op een vraag van NOCNSF of het ministerie mee wilde denken over de problematiek. De koepel werd gearmeerd door de beschuldiging van de judoka's De Kok, Van der Lee en Staps aan het adres van hun Tilburgse coach Ooms.

Het NOCNSF denkt voor de zomer een concept-gedragscode aan de bonden te kunnen voorleggen. De bonden zelf zouden hun tucht-recht op grond van de code moeten aanpassen. Bovendien komt het thema van seksuele intimidatie aan de orde binnen de bondsopleidingen. In de beroepsopleidingen (CIOS-sen en ALO's) werd door de

Nederlandse Federatie van Werkers in de Sport al eerder een initiatief in die richting genomen.

Het accent in de gedragscode komt te liggen op het voorkomen van ongewenste intimiteiten in de trainer/coach-relatie. Vervolgens moeten er adequate maatregelen komen bij vastgestelde ontsporingen. De bonden stellen een aantal deskundigen beschikbaar die de code moeten gaan ontwikkelen en die te rade zullen gaan bij andere maatschappelijke sectoren. Er wordt tevens contact gelegd met Fit Vak, de vakorganisatie van sport-scholen en fitness-instituten.

Verrassender was dat de bondsdirecteuren en -voorzitters zich gisteren op Papendal ook konden vinden in het voorstel van het NOCNSF-bestuur om als één blok

van 'kleinere' bonden naar de zend-gemachtigden te stappen. Vanzelfsprekend sloot de KNVB zich niet bij initiatief aan, maar ook de tennisbond wilde zijn eigen weg gaan.

Daarentegen gaven bijvoorbeeld de wielren-unie en de hockeybond, die al tv-rechten hebben verkocht, wel een mandaat aan het NOCNSF. Het NOCNSF wil niet zo zeer grote bedragen bij de zendgemachtigden binnenhalen als wel een breed en kwalitatief hoogstaand sportaanbod op tv. Het NOCNSF denkt voor zes tot acht grotere bonden aparte contracten te moeten sluiten.

Ook werd op Papendal gisteren gesproken over het omstrede samenwerkingsovereenkomst tussen NOCNSF, de bonden en de Olympische atleten. Het 'voor wat hoort wat'-contract is voorlopig van de baan omdat het juridisch niet waterdicht bleek. 'Atleten met marktwaarde' worden nu geacht binnenkort een intentieverklaring te ondertekenen. Daarmee moeten ze te kennen geven een tegenprestatie te willen leveren voor de aan hen toegekende onkostenvergoedingen.

Kopie

Een onderzoekscommissie, bestaande uit drie juristen, zal de klacht behandelen. Daartoe zullen alle betrokkenen achter gesloten deuren gehoord worden. Alvorens Ooms zich tegenover de commissie moet verantwoorden, zal hij een kopie van de aanklacht ontvangen. „Ooms zal volledig in kennis worden gesteld van de beschuldigingen, zo schrijft ons tuchtreglement voor”, aldus Janssen. De zwaarst mogelijke straf die de tuchtcommissie kan uitspreken is roeyment als lid van de judobond.

Strafrechter

De Nationale Federatie voor Werkers in de Sport (NFWS) vindt dat Staps, De Kok en Van der Lee hun beschuldigingen over ongewenste intimiteiten van de kant van trainer Ooms moeten laten toetsen door een strafrechter. De gang naar de tuchtcommissie van de judobond acht NFWS-directeur G. Slot niet voldoende.

Volgens Slot is de tuchtcommissie van de JBN 'te licht' om te oordelen.

Geconfronteerd met de zienswijze van de NFWS-directeur zegt Janssen, voorzitter van de tuchtcommissie van de JBN: „Ik ken de goede man niet en ik denk niet dat hij ons kent. Dan kan hij ook niet beoordelen of wij te licht zijn.”

Bestuurslid Jan Loorbach van het NOC*NSF is geen voorstander van toetsing door de strafrechter in deze affaire. „Daarvoor is een klacht nodig van de vrouwen. Betrokkenen moeten zelf de keuze maken. Het eerste belang is dat van de sporters.”

Actie Terpstra tegen aanranding in sport

Van onze verslaggever

DEN HAAG - Staatssecretaris Terpstra (Welzijn en Sport) wil geld beschikbaar stellen voor regelgeving en projecten om seksuele intimidatie bij sportorganisaties te voorkomen. Over de hoogte van het bedrag liet zij zich niet uit. Terpstra zei dit gisteren in het televisieprogramma Het Buitenhof.

De staatssecretaris gaat deze week met de sportbonden om tafel zitten om hierover te praten. Aanleiding is de zogenoemde affaire-Ooms. Drie judoka's, de (voormalige) wereldkampioenen Anita Staps, Irene de Kok en Monique van der Lee, beschuldigen hun vroegere judo-coach Peter Ooms van ongewenste aanrakingen en

seksuele intimidatie.

Terpstra, zelf voormalig topzwemster, sprak haar waardering uit voor het naar buiten treden van de drie judoka's. „Ik heb groot respect voor hen”, aldus de staatssecretaris.

Zij wil bekijken of de sportwereld iets heeft aan de regels die er bestaan in de zorgsector. De sportbonden hoeven dan niet nog eens het wiel uit te vinden. In de zorgsector hoort net zoals bij sport lijfelijk contact erbij, maar 'het gaat om de grens', vindt Terpstra.

Zelf heeft zij tijdens haar zwemcarrière één keer over een zaak gehoord waarbij iets aan de hand was wat mogelijk niet door de beugel kon. „Maar zelf heb ik nooit zoiets meegemaakt”, aldus de staatssecretaris.

AC (VOORREKEN) 11/3

NATIONALE TELELOTERIJ IS GEFLOPT

TEL 2-3 door Michiel Hoogers AMSTERDAM, zaterdag

De Nationale Teleloterij is een flop geworden.

De veertien wekelijkse trekkingen, ondersteund door een Veronica-televisieshow, trokken slechts zestigduizend deelnemers waarmee de opbrengst van de actie 'Elk kind telt' bleef steken op een bruto bedrag van vier miljoen gulden.

Na aftrek van de kosten en het prijzengeld blijft er 1,8 miljoen gulden over voor de vijf instellingen die de loterij hebben georganiseerd. Dit bedrag wordt evenredig verdeeld over ChildRight Worldwide, Defence for Children International, Lilliane Fonds, Save the

Children Nederland en Wereldkinderen. Het geld is bestemd voor de bestrijding van kinderexploitatie in ontwikkelingslanden.

In het spoor van de succesvolle Nationale Postcode Loterij ging de Nationale Teleloterij in oktober '95 van start. De initiatiefnemer Theo Knippenberg, directeur van het in Amsterdam gevestigde ChildRight Worldwide, koesterde destijds hooggespannen verwachtingen van het project. Inhakend op de omnummeringsoperatie van PTT Telecom liet de Nationale Teleloterij folders met inschrijvingsformulier samen met de PTT omnummingshuis aan huis bezorgen.

Angst voor aids stimulans voor kinderprostitutie

GENEVE - De angst voor aids is mogelijk een belangrijke factor bij de voortgaande groei van de kinderprostitutie. Wereldwijd worden steeds meer kinderen tot prostitutie gedwongen. De vraag naar steeds jongere prostituees neemt waarschijnlijk ook toe door de onjuiste veronderstelling dat jonge meisjes minder kans hebben om aids op te lopen, staat in een VN-rapport over mensenrechten en kinderprostitutie.

In Azië zijn naar schatting 1 miljoen kinderen betrokken in sekshandel en werken onder omstandigheden die "niet van slavernij zijn te onderscheiden". Een recent onderzoek van het Amerikaanse ministerie van volksgezondheid wees uit dat in de VS circa 300.000 kinderprostituees op straat actief zijn, waarbij een gemiddelde leeftijd van 11 of 12 jaar geen uitzondering is.

Veel Aziatische kinderen worden door hun ouders verkocht aan seksorganisaties waar corrupte politie-agenten en politici bij betrokken zijn. Bendes die kinderen ontvoeren zouden actief zijn in Cambodja, China, Laos, Myanmar en Vietnam, aldus een VN-woordvoester. "Kinderen uit agrarische dorpen worden gelokt door reisagenten die huishoudelijk of fabriekswerk aanbieden om hun families te ondersteunen, maar in werkelijkheid de kinderen als prostituee verkopen", zei ze. Zowel in de VS als in Azië worden kinderen door hun ouders verkocht, louter om het geld, of om aan drugs te komen.

SOCIAL workers and children yesterday burned effigies of foreigners who sexually abuse children.

"Hang those pedophiles," they cried in a rally at the Liwasang Bonifacio, in front of a monument to the leader of the bloody Philippine revolution against Spanish rule 100 years ago.

Protesters also expressed concern about the rising incidence of sexual abuse and violence against children committed by Filipinos.

"It is really alarming," said Social Welfare Secretary Lina Laigo, noting that about half of the incidents of rape involve family members.

The rally was part of week-long activities launched nationwide by the government and private groups for the protection of children.

Officials and private agencies say child sex exploitation is rampant, but that only 20 men -- Japanese, Americans, Europeans and an Australian -- have been charged so far with pedophilia in Philippine courts.

43 jaar Thaise cel voor Duitse pederast

BANGKOK - Een rechtbank in Thailand veroordeelde een 38-jarige Duitser wegens seksueel misbruik van minderjarige kinderen tot 43 jaar gevangenisstraf. De Thaise politie trof de man uit Eberswalde (deelstaat Brandenburg) in december 1994 met vier jongens tussen acht en dertien jaar in bed aan. Ook had hij in hun bijzijn pornofilms vertoond.

Volgens een woordvoerder van de politie moet de zware straf worden gezien als teken dat Thailand het seksueel misbruik van Thaise kinderen door buitenlanders harder wil aanpakken. De rechter hield er bovendien rekening mee dat de Duitser seksreizen naar het Aziatische land organiseerde.

Naar schatting werken er in Thailand in de prostitutie ongeveer 60.000 kinderen. Velen komen uit het buurland Myanmar (Birma), waar hun ouders hen voor een paar honderd dollar aan handelaars verkopen.

Seksueel misbruik

BANGKOK - Een rechtbank in Thailand heeft een 38-jarige Duitser wegens seksueel misbruik van minderjarige kinderen tot 43 jaar cel veroordeeld. De politie vond de man in bed met vier jongens tussen acht en dertien jaar. De zware straf wordt gezien als teken dat Thailand het seksueel misbruik van kinderen harder wil aanpakken.

Geldprijzen

Voor vijf gulden per trekking, dus zeventig gulden in totaal, maakten de spelers kans op geldprijzen tot één miljoen gulden en een jackpot die zou kunnen oplopen tot het vijfvoudige van dat bedrag.

Vrij snel bleek dat de Nationale Teleloterij niet aan de verwachtingen zou voldoen. Na twee maanden stopte Veronica met de een uur durende televisieshow wegens gebrek aan kijkers en interesse van adverteerders. De loterijuitzending werd ingekort tot tien minuten waarin de trekking in beeld werd gebracht.

De laatste van de veertien trekkingen vond op 13 januari plaats. De grootste prijzen die de loterij heeft uitgekeerd zijn geldbedragen van 50.000 en 70.000 gulden.

Toch hebben de vijf liefdadigheidsinstellingen de moed niet laten zakken. Met de nog op te richten stichting 'Elk kind telt' willen zij opnieuw een vergunning voor nog eens veertien trekkingen van de Nationale Teleloterij aanvragen bij het ministerie van Justitie.

"De opbrengst was teleurstellend", bevestigt prof. Jaap Doek. Hij is waarnemend voorzitter van ChildRight. "Er hebben minder mensen meegedaan dan we hadden verwacht. Maar achteraf hoeven we daar niet zo zwaar aan te tillen."

Various international organizations have listed the Philippines, along with Sri Lanka and Thailand, as among the favorite destinations of foreign pedophiles.

The protesters also charged that some foreign countries were helping citizens involved in child sex charges escape from the Philippines to avoid prosecution.

Laigo, who led the rally, said she was initiating a diplomatic protest against the German Embassy in connection with the escape of a German citizen last month.

She identified the suspect as Andreas Friedrich Lewizcky, who was facing charges of molesting the 13-year-old daughter of a Filipino lover in Pasay City last year.

Roman von Arx, a Swiss social worker who heads the Sun for All Children group in Manila, said Ger-

Sorgdrager vraagt Filippijnen dossier

DEN HAAG, 15 MAART. Minister Sorgdrager (Justitie) heeft bij de Filippijnse Justitie het dossier opgevraagd van een van de twee Nederlanders die van seksueel misbruik van kinderen worden verdacht. Zij kreeg van meerdere organisaties het verzoek de man in Nederland te vervolgen.

A Pasay court official said Lewizcky fled last I 30 after having posted a P200,000 bail bond.

A Dutch student and a German businessman also facing child-related sex charges in the Philippines, reportedly fled the country earlier month.

RAPIST burns in effigy in yesterday's rally that demanded death for pedophiles.

Hang those pedophiles'

PHILIPPINE DAILY INQUIRER 15-2

Albert Stol

'Porno naast rolletje drop' wordt aangepakt

Van onze verslaggever
Weert Schenk

AMSTERDAM

Kinderen, kijkend naar pornografische prentbriefkaarten die voor souvenirwinkels staan uitgesteld. De jeugd- en zedenpolitie van Amsterdam heeft het gezien en gefotografeerd. Het vormt de basis van een actie tegen aanstootgevende afbeeldingen op en aan de openbare weg.

De kaarten, maar ook video's, blaadjes en sex-attributen zijn buiten en in etalages verboden. In de winkel mag de handel alleen boven ooghoogte worden uitgesteld. Vanaf volgende week maandag gaat de politie gericht controleren. Winkeliers die de wet overtreden, kunnen worden veroordeeld tot maximaal twee maanden gevangenisstraf.

Het gemeentebestuur vindt de huidige situatie in Amsterdam mo-

reel en juridisch ontoelaatbaar. 'Het is regelrechte pornografie', zegt de gemeentewoordvoerder, 'een ieder kan gewild en ongewild geconfronteerd worden met deze nadrukkelijke uitstalling. Het staat gewoon naast het rolletje drop.'

De afbeeldingen, die de gemeente aanstootgevend voor de eerbareheid noemt, zijn bij vele kiosken en souvenirwinkels te koop. Volgens de woordvoerder zijn klachten vanuit de bevolking aanleiding geweest voor het politie-onderzoek. Over het aantal klachten kan hij alleen zeggen: 'Sinds de vorige zomer zijn het er vele geweest.'

De omstreden kaarten tonen veelal geslachtsdelen in fotomontages en tekeningen. Uitgever als Art Unlimited en Adrian Loos bestrijden dat het pornografie is. 'Het is erotisch', zeggen ze. Loos noemt het zelfs erotische kunst, want zijn

werk hangt in musea: 'En een museum koopt echt geen pornografie.'

Verkoopster Francis van een souvenirwinkel in de Reguliersbree-straat zegt: 'Heb jij zoiets ooit in het echt gezien? Hoe kan het dan porno zijn?' Haar collega Ineke: 'Wie raakt nou opgewonden van zo'n plaatje?'

Chaim Graaf, die aan de Singel de kaarten verkoopt, vindt ze vaak goor en smakeloos. 'Maar het produkt verkoopt ontzettend goed. Ik zit hier met een hoge huur en business is business. Toeristen kopen de kaarten soms met vijftig stuks tegelijk, à twee gulden per stuk. Het verkoopt net zo goed als Ajax-spullen. De kaarten behoren tot de Top-10 van best verkochte artikelen.'

Verkoopsters Francis en Ineke zeggen dat ook Nederlanders de prentbriefkaarten graag kopen. 'Komen van die meiden die zo'n kaart aan hun baas sturen. Ze vin-

den dat lachen.' Ze begrijpen ook niets van de actie van gemeente en politie.

'Die kaarten zijn er al jaren. Wie moeten nu ineens bezwaar hebben gemaakt? Zeker van die Dolle Mina-types. Zo dadelijk mag de sigarenwinkel geen sigaren meer uitstellen. Het is kolder. Laat de politie zich eens met de zakkenrollers en messentrekters bezig houden.'

De Vereniging Amsterdam City, vertegenwoordiger van het bedrijfsleven in de binnenstad, steunt de actie wel.

'Het zou een aardiger beeld zijn als pornografische kaarten van de straat verdwijnen. Als je die wilt verkopen, hou ze dan binnen', stelt een woordvoerder. Ze kent de klachten over afbeeldingen en voorwerpen die aanstootgevend zijn. 'Ook Amsterdammers die hier wonen en werken, krijgen er af en toe een kleur van.'

D66 vraagt uitstel actie tegen porno op openbare weg

AC 25/3
Van onze verslaggever

AMSTERDAM — De D66-fractie in de Amsterdamse gemeenteraad wil uitstel van de actie tegen porno op de openbare weg. Die actie zou vandaag van start gaan na een groeiend aantal klachten van stadsbezoekers en -bewoners die niet langer meer met seksattributen en pornografische afbeeldingen willen worden geconfronteerd. D66 meent dat de politie zich beter met belangrijker zaken kan bezighouden. Met vrouwenhandel bijvoorbeeld, of met de bestrijding van agressie in het openbaar vervoer.

Amsterdam strijdt tegen pornografische kaarten

NRC

Door onze Amsterdamse redactie

AMSTERDAM, 19 MAART. De sociale jeugd- en zedenpolitie in Amsterdam bindt samen met de gemeente de strijd aan met winkeliers die kaarten hebben uitgesteld met pornografische afbeeldingen. Morgen verschijnt een advertentie in drie Amsterdamse kranten waarin winkeliers, maar ook houders van benzinstations door de gemeente worden opgeroepen om vóór volgende week maandag hun uitstallingen in etalages te 'schonen'. De actie richt zich op aanstootgevende ansichtkaarten, blaadjes, video's en seksattributen.

Vanaf volgende week voert de politie controles uit. Bij overtreding wordt proces-verbaal opgemaakt en worden de gewraakte voorwerpen in beslag genomen. Volgens de gemeente is sprake van een moreel en juridisch ontoelaatbare situatie. Al enkele jaren worden seksueel getinte kaarten verkocht. Maar volgens een

woordvoerder van de politie werden de afbeeldingen steeds grover. Bij politie en de gemeente kwamen voortdurend klachten binnen, ook van toeristen. 'Die zoeken een kaart met een tulp of een klomp erop en staan dan oog in oog met een geslachtsdeel. Wij zijn geen zedemeesters, wij zijn tegen verloedering', aldus de politiewoordvoerder.

Artikel 240 van het Wetboek van Strafrecht verbiedt de verkoop van aanstootgevende voorwerpen niet, maar wel het zichtbaar uitstellen ervan op plaatsen waar mensen lopen, fietsen of autorijden. Vooral op het Damrak, de Nieuwe Zijdsvoorburchwal en in de Reguliersbreestraat staan sinds vorig jaar veel draaimolens met kaarten waarop al dan niet versierde geslachtsdelen staan afgebeeld. Niet alleen volwassenen worden er gewild of ongewild mee geconfronteerd, ook kinderen, omdat veel kaarten op hun ooghoogte hangen. 'Als je in het

Wallengebied loopt, weet je wat je kunt verwachten. Maar op het Damrak moet de argelozer bezoeker niet geconfronteerd worden met porno', zegt een woordvoerder van de gemeente. Het Wallengebied is vooral nog geen doelwit van de actie.

Hoofdinspecteur van politie en projectleider kinderpornografie J. Hoek pleitte vorig najaar in een brief aan hoofdcommissaris Van Riessen voor maatregelen tegen de wildgroei van kaarten met een onzedelijk karakter. Ook vond Hoek het 'op grove wijze' etaleren van dildo's in etalages niet langer te tolereren.

Ook de chocoladebranche speelt in op de nieuwe trend om pornografische afbeeldingen aan te bieden. Sinds enige tijd verkoopt een banketbakkerszaak in de Kalverstraat penissen van chocolade, maar die liggen achterin de winkel en niet in de etalage. 'Om die reden zal de politie er niet tegen optreden.'

Willem Jan Otten, schrijver van onder andere *Denken is een lust*, over verslaving aan pornografie: 'De spanning, de schaamte die porno opwekt is heel sterk. Wanneer je argeloos door een straat loopt en het tegenkomt, kun je er flink van in de war raken. Zoals je dat ook hebt als er een lijk in een etalage ligt. Krankzinnig dus dat het uitstellen van pornografie al niet veel eerder is aangepakt. Ik ben geen fatsoensrakker, maar ken de verlokkingen en verleidingen van porno te goed. Je leeft je eigen leven, overdag, en 's nachts komt de donkere kant boven. Daar is niets mis mee, maar die levens moet je gescheiden houden. Anders scheidt het verwarren.'

P. Babeliowski van de Rutgers Stichting: 'Nee, in onze praktijk komen geen cliënten die hier problemen mee hebben. We spreken er wel eens over, maar die negatieve kant van uitgestalde pornografie komen wij niet tegen. Of het een educatieve functie heeft? Ik weet het niet. Openheid rond seksualiteit is goed. Maar wat ik zo in Amsterdam allemaal zie; met goede smaak heeft het weinig te maken. Toch is dat geen reden om nu opeens allerlei zaken te laten verwijderen. Dan kun je wel meer weghalen uit de stad. Wat ons betreft blijven die etalages en uitstallingen gewoon zo bestaan.'

H. ter Balkt van de VVV-Amsterdam: 'Het tolerante klimaat hier heeft zeker aantrekkingskracht op toeristen. Maar respect is ook belangrijk. Respect voor mensen die er niet van gediend zijn. We willen graag af van het sex, drugs en rock & roll-imago dat Amsterdam heeft. Niet dat we zedenmeesters zijn, maar porno in de etalages houdt veel kapitaalcrachtige toeristen weg. Mensen die voor de musea en de fraaie gebouwen komen. En die willen we juist meer naar Amsterdam trekken. Dat kan de stad in drie jaar vijftien miljoen arbeidsplaatsen opleveren, en tweehonderd miljoen gulden extra omzet, hebben we uitgerekend. Het weghalen van de pornografie past uitstekend in dat plan.'

Adriaan Loos, schilder en eigenaar van uitgeverij *Lust Art*, gespecialiseerd in *kinky* ansichtkaarten: 'Mensen die hoteldebetel raken van mijn schilderijen moeten naar de dokter. Ik maak geen porno maar erotiek. Porno is lelijk. Mijn werk is tijdloos, het is kunst. Musea en collectionneurs kopen mijn schilderijen. Weet u, om dit te kunnen appreciëren moet je een intellectueel zijn.'

Erwin Olaf, fotograaf: 'Ik zeg nooit van mezelf dat ik kunst maak. Daar moet je zelf geen oordeel over vellen. In mijn werk zoek ik de grenzen op van de vrijheid van meningsuiting. We vinden dat Nederland een liberaal land is, nou dan fotografeer ik een piemel en blijkt dat

rhen daar niet zo goed tegen kan. Zo'n actie van de zedenpolitie, daar gaan mijn haren van overeind staan. Wat een nep-onderwerp. Iedereen weet toch wat de ander in zijn broek heeft zitten? Als iemand zich ergert moet ie maar een stukje omlopen. Amsterdam staat bekend als *Sin City*, die pikanterigheid trekt juist veel toeristen. Kinderen die met porno worden geconfronteerd? Wat een zwaktebod. Laatst nam ik mijn neefje en nichtje mee naar een pannekoekenhuis op de wallen. Ze zagen die kaarten niet eens liggen. Daar zijn kinderen helemaal niet mee bezig.'

H. Hartog, directeur van Christine le Duc, een landelijke keten van erotiekwinkels: 'Een tijdje terug stapte een agent een Amsterdamse winkel binnen. Er hing een foto in de etalage en die moest eruit. Wij

werken met een freelance etaleur, en die had gewoon een mooie plaat uit een boekje opgeprikt. Dat wil ik dus per se niet hebben. Zo zet je jezelf in de hoek van de pornografie. Ons beleid is dat we de etalage heel decent houden. Mensen blijven alleen voor je etalage staan als het niet aanstootgevend is. Winkels die harde porno uitstellen, dat is gewoon gênant. Dom ook van die ondernemers, want het jaagt klanten weg.'

M. Willems, voorzitter van de NVSH: 'De zedenpolitie doet de laatste tijd overduidelijk op dit punt. Het ligt in de lijn van het 'arresteren' van een poster voor een filmfestival, waarop een bloot jongetje staat. Curieus hoor. Het gaat om iets wat zich al minstens twintig jaar in Amsterdam afspeelt, en daar moet nu opeens tegen worden opgetreden. De bevolking heeft er echt geen last van. De politie komt hier bovendien aan het grondrecht op de vrije meningsuiting. Hoe ze dat durven is mij een compleet raadsel. Het is echt een kruistocht die op dit moment gaande is.'

E. Verstelle, ambtenaar bij de gemeente Sluis: 'In de jaren zeventig was hier een *hausse* van sexwinkels. Die werden vooral bezocht door Belgen, want daar is de wetgeving veel strenger. Er kwamen hier vier miljoen bezoekers per jaar, terwijl Sluis maar 2800 inwoners heeft. Nu zijn er nog maar een paar sexshops over, en ze vallen ook niet meer op. Dat komt door het 'uitstervingssysteem' dat we hier hebben toegepast. Waar een uitbater verdween, mocht geen nieuwe komen. En uitstellen in de etalage mag ook niet meer. Dat werkt heel goed. De uitbaters houden zich eraan, en wij krijgen geen klachten meer van inwoners. De Belgen komen nog wel, soms zie je een heel gezin bij een sexwinkel naar binnen gaan, maar dat is ingepast in het straatbeeld.'

Toine Heljmans

JAN BLOKKER

Alles moet weg

VR 19-3

WAT HEBBEN WE straks nog over van het samenlevingsparadijs dat vijftwintig jaar geleden op het kabinet-Den Uyl na gevild leek?

Weinig. De Bijlmermeer wordt gesloopt. Het socialisme is herleid tot Wim Kok - de Partij van de Arbeid heeft alleen nog Duivestijn, die staatssecretaris Tommel aanziet voor de oorlog in Vietnam. Maar de oorlog in Vietnam is er ook al lang niet meer.

Het CDA dat in 1971 nog amper was opgericht is al bijna weer voorbij, en Brinkman, die toen nog niet eens was afgestudeerd, pleit intussen voor de bouw van hele nieuwe, liefst compactere Bijlmermeren.

De gezellige elitaire gewoonte om 's avonds na *Peyton Place* nog een poosje na te praten rond de weedpot is zo schrikbarend gedemocrateerd dat er eigenlijk niet meer tegen op gedoogd kan worden, en D66 overweegt alles te laten legaliseren op voorwaarde dat op elke injectienaald duidelijk staat afgedrukt dat je er hart- en vaatziekten, onderarmkanker, dakloosheid en aids van kunt krijgen. Want dat herinneren ze zich nog van de dagen dat ze werden opgericht: een straf-

baar feit houdt op misdadig te zijn als je het legaal maakt.

De commerciële omroep (wie weet nog dat het Veronica van Van der Reijden toen vervolgd moest worden wegens radiopiraterij?; maar dat bedoel ik: noem ze wettig, en je bent in één klap van al die juristerij af) heeft voorgoed een einde gemaakt aan de illusie dat televisie een cultuurgood zou zijn dat alleen maar kon worden aangemaakt door rooms-katholieke, protestants-christelijke, sociaal-democratische dan wel liberale speeltuinenverenigingen; als André van der Louw onverhoopt komt te overlijden, zal er in Nederland niemand meer zijn die dat nog gelooft.

En morgen verschijnt in een aantal Amsterdamse kranten van gemeentewege een advertentie waarin boekhandelaren, souvenirwinkeliers, houders van sigarenzaken en uitbaters van sexboetieks worden gewaarschuwd dat ze per 25 maart afbeeldingen, voorwerpen en attributen die een openbare schennis van de eerbareheid kunnen betekenen (art. 239 WvS) uit hun etalage gehaald moeten hebben, resp. dusdanig moeten hebben uitgesteld dat ze zich niet 'op ooghoogte' bevinden.

In Amsterdam!
Magisch centrum!
Swinging city!
Lastige stad!

De vereniging *Amsterdam City*, las ik, heeft zich met de actie van harte akkoord verklaard, dus je ziet: echt alles van toen wordt gesloopt.

En waarom worden ten slotte ook de laatste bewijzen van onze glorieuze seksuele revolutie om zeep gebracht?

'De laatste maanden', begreep ik, 'is het aantal klachten toegenomen van passanten die in de Amsterdamse binnenstad ongewild werden geconfronteerd met pornoblaadjes, -video's en -ansichtkaarten in etalages en draaimolens.'

De ongewilde, zwijgende meerderheid heeft eindelijk haar rechten heromen: de Bijlmer weg, links weg, groen weg, hennep weg, ongewilde televisie weg, vieze plaatjes weg.

Zouden ze altijd hebben geweten dat hun tijd nog wel zou komen?

'Jammer dat vader het niet meer heeft mogen meemaken', hoor je alom in de provincie bitter verzuchten.

Misschien moet ik ze feliciteren. Maar ik blijf toch zitten met het rare gevoel dat we vijftwintig jaar door de WC hebben gespoeld.

Zoektocht naar porno levert schaars bloot op

Door Berber Schrijver
Utrecht

UN
20-3

Waar de gemeente Amsterdam aanstootgevende afbeeldingen uit het straatbeeld wil weren, in Utrecht moet je moeite doen porno te vinden in de winkelstraten in het centrum. Een wandeling levert één blote bil op. En drie paar billen plus een rekje videobanden, op pikante plekken afgeplakt, in Hoog Catharijne.

„Pornokaarten lopen niet in Utrecht”, zegt Corien Suurmond van de kaartenwinkel Uit de Kunst op de hoek van de Bakkerstraat en de Oudegracht. Volgens de gemeente Amsterdam is er het laatste half jaar in het centrum van die stad een toename te zien van 'vieze' ansichtkaarten, video's en seksattributen. Toeristen die een kaart willen kopen worden er ongevoerd mee geconfronteerd. Utrecht krijgt zelden klachten op dat gebied, zegt gemeentewoordvoerder Paul Custers. Maatregelen als in Amsterdam worden er dan ook niet genomen.

„Wij krijgen zulke kaarten wel aangeboden van de groothandel. Dan zeggen ze dat die in Amsterdam goed lopen”, zegt Suurmond. „Maar ik wil ze niet in de winkel hebben. Er is geen vraag naar. En als je ze wel hebt, krijg je mensen in de winkel die alleen maar komen kijken. Giechelen-de scholieren. Daar heb ik geen zin in”.

Boerinnetje

In het kaartenrek dat buiten aan de gevel hangt, zit één kaart met een bloot lichaamdeel. Een boerinnetje tilt ondeugend haar rok op, waardoor een bil zichtbaar is. Erg onbenullig en zeker geen porno.

NRC 9-4

Een onderzoek naar de mening van buitenlandse toeristen over de hoofdstad, driejaarlijks uitgevoerd door de VVV, wijst uit dat ruim een kwart van hen een bezoek

Als je goed zoekt, vind je een paar kaarten met blote billen in de standards op Hoog Catharijne, vlakbij de uitgang naar de taxi's. Aanstootgevend, nou nee. En of het kunst is, is een kwestie van smaak. „We verkopen hier helemaal geen pornokaarten”, zegt de jongen achter de kassa. „Er is ook geen vraag naar”. De enige echte porno heeft de sigarenhandelaar vlakbij Muziekcentrum Vredenburg. In de etalage liggen de knuffels voor de kinderen, vlak daarvoor staat buiten een rek met seksvideo's. „Ik kan me er echt niet aan storen”, zegt een man die de plaatjes op de videos staat te bekijken terwijl zijn vrouw even in de winkel is. „Voor mij mag het allemaal. Maar ik kan me voorstellen dat er mensen zijn die er anders over denken”.

Opmerkingen

De verkoper in de sigarenzaak erkent dat hij soms opmerkingen van voorbijgangers krijgt. „Ouders met kinderen vragen wel eens of ik ze wil binnenzetten”, zegt hij. „Dat doe ik niet, want ik verdien er goed aan. Ze staan hier bovendien al jaren. Of het wel kan, zo waar iedereen langs komt? Als je kijkt wat er op televisie te zien is, begrijp ik niet waarom mensen er zo moeilijk over doen”. Amsterdam overweegt ook iets te gaan doen aan de etalages van sexshops. De Utrechtse zaken in dit genre proberen zelf al aanstootgevende artikelen uit de etalages weg te houden. De sekswinkel in de Zadelstraat gaat binnenkort de etalage helemaal veranderen. „Met veel rood en goud. Mensen die hier komen, weten toch wel wat er binnen te koop is. Dat hoeft je niet in de etalage leggen”, zegt de verkoper. „Die dingen er gaan er allemaal

uit. Die wil ik er niet meer in hebben”, zegt hij en wijst op een stuk of zes kunstpenissen in doosjes die op een rijtje bovenin de etalage hangen. „Hier komen veel mensen langs op weg naar de Dom. Die hoeft je daar niet mee te confronteren”. Minder mensen dan in het centrum passeren de sekswinkels aan de Amsterdamsstraatweg. Toch hebben ook deze winkeliers gemeend aanstootgevende voorwerpen en afbeeldingen uit hun etalages te moeten houden. Bij Davy's Erotheek is zelfs niets bloots te zien. Een kunstwerk, dat een vrouw voorstelt, siert de etalage. Bij Christine Le Duc is de etalage discreet. Behalve dan misschien het kleine fotootje, boven ooghoogte van kinderen, van een naakte meneer die het een blote mevrouw naar de zin maakt. De winkelier is enigszins verbaasd als naar die afbeelding wordt gevraagd. „Wij zijn een eroticashop en geen sekswinkel”, zegt hij. „Dit concern wil het juist allemaal heel discreet doen”. En wat dat plaatje betreft, „er zijn geen geslachtsdelen te zien”.

De meest bekeken seksetalage in de stad is ongetwijfeld die van Coconuts, ook op de Amsterdamsstraatweg. En wel omdat er een bushalte vlak voor de deur is. Porno is er niet te zien. En dat hoeft ook niet, zegt eigenaar John Weij. De mensen buiten bepalen mede wat er in de etalage te zien is, vindt hij. Je moet kinderen kunnen uitleggen wat er te zien is. Daar ligt voor hem de grens. Uit zijn tas haalt hij een enorme zilverkleurige dildo. „Zelf vind ik dat dit wel kan in de etalage. Het is gewoon mooi. Maar kinderen kunnen er vragen over stellen. Dus komt-ie er niet in”.

ten binnen over het straatbeeld, waarvan de de pornografische afbeeldingen zeker deel uitmaken. Voor het toerisme is het heel positief dat ze verdwijnen.”

De meeste buitenlanders komen naar Amsterdam voor de musea. Een tocht met een rondvaartboot wordt door bijna driekwart van de bezoekers gemaakt. Bovendien staat een bezoek aan de Wallen op het programma van veel toeristen. Op de vraag of het beeld van Amsterdam als drugs- hoofdstad overeenkomt met eigen ervaringen in de hoofdstad, wordt bijna unaniem ontkennend geantwoord.

„dat niet meer?”, reageert de verbijsterde winkelier. „Gaan we weer terug naar de zwarte kousen? Wat een onzin. De toeristen vinden het juist grappig.”

„Belachelijk, hebben ze niks anders te doen? Als mensen zich daaraan storen, dan draaien ze hun hoofd maar om”, vindt een verkoopster van pornografische kaarten bij de Munttoren.

De Vereniging Amsterdam City, die het bedrijfsleven in de binnenstad vertegenwoordigt, is daarentegen verheugd over de aanpak. Wordvoester Eichholtz: „Onze gasten aan Amsterdam lopen vanuit het Centraal Station via het Damrak de stad in. Daar worden ze direct geconfronteerd met die spullen. Ik krijg er zelf soms een kleur van. Het is ons imago naar buiten toe. Met krijgt het idee dat in Amsterdam alles kan. Dat is geen reclame voor de stad.”

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

VK
20-3

De gemeenteraad van Amsterdam vraagt zich af of de jeugd- en zedenpolitie niets beters te doen heeft dan het streng controleren op de aanwezigheid van de zogeheten 'porno-rekkies' op straat. De meeste partijen ervaren het aanbod van aanstootgevende prentbriefkaarten op en aan de openbare weg als 'verre van fraai', maar vinden een politie-actie overdeven.

De raadsfracties reageren hiermee op de aankondiging dat de politie vanaf volgende week streng gaat toezien op de naleving van de zedelijkheidswetgeving. Prentbriefkaarten, video's, en blaadjes met afbeeldingen die de eerbareheid schenden mogen niet buiten de winkels en in de etalages worden uitgesteld. Hetzelfde geldt voor sex-attributen.

D66 vraagt zich af of het bestrijden van vrouwenhandel of de agressie in het openbaar vervoer bij de politie geen hogere prioriteit verdient dan de uitstalling van pornografische ansichtkaarten.

Het CDA is daarentegen ingenomen met de aanpak van de kaarten, maar wil weten of de burger er werkelijk mee gediend is. Fractie leider F. Spits: „Waar zou de burger meer last van hebben? Van deze kaarten of van hondenuitwerping? Maar goed, laten we blij zijn dat er tenminste iets in Amsterdam wordt gehandhaafd.”

PvdA en GroenLinks willen er evenmin een zaak van maken. Ze kunnen begrip opbrengen voor de politie-actie. „Het is niet leuk als

iemand ongewild met dat soort zaken op straat wordt geconfronteerd”, zegt PvdA-fractie voorzitter E. van der Laan. „Als het zo door gaat met die uitstallingen, wordt Amsterdam toch wel een tikkie ordinair.”

De Socialistische Partij noemt de maatregel hypocriet. „Enerzijds geeft de gemeente miljoenen uit zodat, verslaafde, vrouwen zich kunnen prostitueren, terwijl het de middenstand verboden wordt een paar kwartjes te verdienen op de verkoop van erotische kaarten.”

Ondertussen is geen duidelijkheid te krijgen over de 'vele klachten' op grond waarvan gemeente en politie tot de actie heeft besloten. Volgens de gemeente zijn de klachten op diverse plaatsen binnengekomen, maar niet geregistreerd. De politie weet niet precies hoe het zit met de klachten. Het was in elk geval ook politiemensen opgevallen dat het met die kaarten 'de spuigaten uitloopt'.

De VVV heeft geen specifieke klachten ontvangen over de kaarten. „Er zijn hooguit vijf brieven gekomen waarin onder meer die kaarten worden genoemd. Dat zijn er niet veel op de 2,5 miljoen toeristen die hier jaarlijks verblijven.”

Uit enquêtes van de VVV blijkt wel dat 30 procent van de toeristen zich ergert aan het tolerante klimaat in Amsterdam. 12 Procent van de toeristen stoort zich aan de Rosse Buurt. De VVV meent dat dit percentage ook gehanteerd kan worden voor de ergernis over de pornokaarten op straat.

Pornokaarten en junks blijven toerist bespaard

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

VK
26-3

Eén succes van de actie Amsterdam Paasbest is binnen. Maandag zijn in de drukke winkelstraten geen kaartmolens met pornografische prentbriefkaarten meer te zien. De eigenaren hebben ze binnen gezet. Aan het Damrak bepalen molens, tulpen en kerken het straatbeeld weer. Slechts zelden zit er een kaart 'Groeten uit Zandvoort' tussen met een halfontklede juffrouw aan het strand.

„Als het moet, dan doen we het”, zegt verkoper Alex van de Drake aan het Damrak. „We waren in tien minuten klaar. Nu staan de rekken binnen. Het zal omzet schelen, maar het is niet anders.” Hij vindt de actie begrijpelijk, maar hoopt dat de politie ook iets gaat doen aan de onveiligheid 's nachts voor zijn winkel (souvenirs en porno).

Aan de Nieuwendijk heeft de uitbater van Fun City T-shirts and gifts het pomorekje in de deuropening gezet. „Het staat met drie wielen binnen, kijk maar”, zegt de verkoper. Op straat staan onschuldige kaarten. Verderop is het beeld niet anders.

De politie is tevreden. „Niks te

zien hè”, bevestigt woordvoerder Wiltink het beeld. De politie heeft vanmorgen onopvallend gesurveilleerd langs de winkels en hoefde niet op te treden.

De actie tegen de kaarten past in het offensief dat Amsterdam tegen de paasdagen begint om de stad aantrekkelijker te maken voor bezoekers. De politie beschikt de komende weken over honderden extra cellen. Ze worden gebruikt voor junks die overlast geven. Normaal krijgen verslaafden in delen van de binnenstad, rond de Wibautstraat en de Bijlmer bij overlast het bevel acht uur weg te blijven. Maar pas na een keer of vijf werden ze opgepakt en voorgeleid.

Nu er genoeg cellen zijn, worden ze meteen opgepakt. Ze zijn dan tien tot veertien dagen van de straat, verwacht de politie. De cellen worden ook gebruikt voor criminele illegalen. Nu komen dezen vaak snel vrij wegens het tekort aan cellen. Hoe lang de Amsterdamse politie over de cellen beschikt, is niet bekend.

Het paasoffensief had vorig jaar succes. Het aantal gevallen van auto-inbraak en zakkenrollerij in de binnenstad daalde tijdelijk met 40 tot 50 procent.

Van onze verslaggever

AMSTERDAM — De groep schoolkinderen op het Damrak doet een dagje Amsterdam. Giechelend wijzen ze elkaar op de talloze uitgestalde ansichtkaarten met pornografische voorstellingen. Enorme fallussen concurreren daarop met waslijnen vol condooms en met ringen doorstoken vagina's. Gegeneerd maant de leerkracht hen door te lopen.

AC 19-3

De gemeente Amsterdam is het spuugzat. Vanaf 25 maart begint een offensief tegen de openlijk aangeprezen aanstootgevende afbeeldingen in etalages en op straat. Uitstallingen met ansichtkaarten, pornoblaadjes, video's en allerlei seksattributen moeten dan uit het zicht zijn verdwenen. Wie zich er niet aan houdt, wacht een proces-verbaal en inbeslagname van de spullen.

Enkele jaren geleden verschenen de eerste uitstallingen in de winkelstraten. Inmiddels etaleert elke souvenir- of tabakshop de voorstellingen breeduit. Alleen in de binnenstad signaleerde de politie eind vorig jaar 33 zaken die dergelijk materiaal openlijk aanprijzen.

Ontoelaatbaar

De gemeente noemt de situatie moreel en juridisch ontoelaatbaar. „Vooral ouders met kinderen ergeren zich vaak mateloos aan dergelijke spullen. We krijgen steeds meer klachten”, zegt een woordvoerder van de gemeente. „We hebben het te lang oogluikend toegelaten, het wordt nu de hoogste tijd om op te treden.”

Vlakbij het stadhuis aan de Amstel staan de voorbeelden in overvloed op straat. Het monument op de Dam staat als fallussymbool op talloze ansichtkaarten. „Wát, mag

Porno AC 22-3

Wat betreft het bericht 'Amsterdam is porno op straat' (NHD 19 maart) het volgende: het afgelopen weekende was ik met mijn 13-jarige dochter in het centrum van Amsterdam, waar ook wij getraakteerd werden op de talloze ansichtkaarten met pornografische afbeeldingen die op ooghoogte stonden uitgesteld. Wij durfden bijna niet te bukken om een, onderin de standaard geplaatste, traditionele kaart van het paleis op de Dam te zoeken. Amsterdam lijkt op een kleine jongen die steeds zijn broek laat zakken om aandacht en vriendjes te krijgen. In het begin levert dat hilariteit op, maar al spoedig verandert dat in irritatie. Zo kweek je geen goodwill. Ik juich het initiatief van de gemeente om een offensief te beginnen tegen dergelijke degenererende 'stadsgezichten' van harte toe.

M. HARMSEN
Hoor

'Idylle' van Dunblane voorbij na moord op zestien kleuters

Door onze correspondent **NRC**
DICK WITTENBERG

LONDEN, 14 MAART. De verslagenheid is groot in het Schotse stadje Dunblane. Zo'n stadje met ruim 7.000 mensen waar buren elkaar nog kennen, waar kinderen nog buiten spelen, waar nooit iets gebeurt. Maar binnen drie minuten maakte de 43-jarige Thomas Hamilton gistermorgen aan die idylle een einde.

Even gericht als zinloos leegde hij in de gymnastiekzaal van de openbare school in Dunblane één voor één zijn vier geweren. Uit klas P1 wist maar één van de 29 kinderen aan dat spervuur te ontkomen. Zestien kinderen werden gedood en twaalf gewond van wie enkelen zeer ernstig. Ook hun 44-jarige onderwijzeres vond de dood terwijl ze drie kleuters met haar lijf probeerde te beschermen. Twee andere onderwijzers die Hamilton op weg naar de gymzaal was tegengekomen, liepen schotwonden op. Ten slotte schoot de moordenaar zichzelf door het hoofd.

Het bloedbad in Dunblane is de grootste massamoord in de Britse geschiedenis. Negen jaar geleden vielen zestien doden bij een al even bloedige schietpartij in het marktplaatsje Hungerford.

Op de klasfoto die vandaag op de voorpagina van alle Britse kranten staat lachen ze nog, al die vijf- en zesjarige kinderen voor wie het leven nog moest beginnen. Olijk, schichtig, verwachtingsvol kijken ze naar de camera. Maar klas P1 zal nooit meer leren lezen. De school blijft voor onbepaalde tijd gesloten. Dunblane is gedompeld in rouw.

Met Dunblane treurt een hele natie, verenigd in onmacht omdat ze onschuldige kinderen niet tegen de waanzin van een maniak kon beschermen. De Britse krant *The Independent* heeft de voorpagina vandaag van een rouwrand voorzien. Voor één dag begroeven ook de parlementariërs hun politieke tegenstellingen om zich te voegen bij de rouwenden om Dunblane. Vragen over het Britse

wapenbeleid en de beveiliging van scholen komen later aan de orde. Geen van de partijen wenste gisteren politieke munt uit een massamoord te slaan.

Op een gezamenlijke persconferentie konden de aangeslagen minister voor Schotse zaken, Michael Forsyth, en zijn geschokte Labour-tegenhanger George Robertson hun emoties maar moeilijk bedwingen. Robertsons kinderen hebben nog op de getroffen school gezeten. Forsyth in wiens kiesdistrict de slachting plaats had, heeft de massamoordenaar op zijn spreekuur gehad. Hij verwoordde het ongelof van velen: „Dit is de laatste plaats waar je zo'n tragedie verwachten zou.”

De moordenaar was in Dunblane geen onbekende. Hij woonde zes kilometer verderop in het plaatsje Stirling en stond bekend als een eenzellige, werkloze vrijgezel met twee passies: jeugdwerk en de schietvereniging.

VERVOLG SCHIETPARTIJ pag. 5

'Gefrustreerd type zonder contact met de realiteit'

Door onze redactie wetenschappen

ROTTERDAM, 14 MAART. De man die gisteren in het Schotse plaatsje Dunblane op een basisschool een massaslachting aanrichtte was, aldus psychiater D. van Beek van de Utrechtse Dr Henri van der Hoevenkliniek voor forensische psychiatrie, „een extreem gefrustreerd type dat ieder contact met de realiteit had verloren”. Van Beek: „Uit de getuigenissen tot nu toe komt een man naar voren met homo-pedofiele neigingen, iemand die zijn huis had volgeplakt met plaatjes van jongens. Twintig jaar geleden is hij als hopman bij de padvinderij weggestuurd. Eerst heeft hij geprobeerd dat op 'constructieve' wijze op te lossen, onder andere door een brief naar de koningin te sturen. Toen hij bij andere jeugdclubs niet terecht kon en overall werd uitgekotst, is de hij zich gaan verliezen in een fantasiewereld vol agressie.”

Iedereen heeft weleens wraakgevoelens, aldus Van Beek, maar bij deze man zijn ze, doordat hij zich isoleerde, niet door contact met de omgeving gecorrigeerd. „Het is niet zozeer dat de geest van zo'n man kwalitatief afwijkt,

eerder is het de omvang en de ophoping van de frustratie ten aanzien van zijn homo-pedofiele verlangens die tot een dergelijke ontsporing aanleiding hebben kunnen geven. Hij kon het gewoon niet verkroppen. Voeg daarbij zijn liefhebberij voor wapens en de voorwaarden voor een drama zijn geschapen.”

Tussen de Schotse massamoordenaar en de daders van andere slachtingen, zoals augustus 1987 in Hungerford en juni 1994 in Holywood, bestaan volgens Van Beek duidelijke overeenkomsten. „De algemene lijn is dat deze mensen een voorgeschiedenis hebben van geweld, ook seksueel, waaraan ze in hun jeugd zijn blootgesteld. Vervolgens zijn ze extreem geïsoleerd geraakt. In die afgesloten wereld kunnen wraakgevoelens steeds grotere, pathologische proporties aannemen. Het is niet zo dat zo'n besluit om een massaslachting aan te richten in een opwelling is genomen, daar gaat een lange termijn van fantasieren aan vooraf. Ongetwijfeld heeft de man geruime tijd met zijn plan in de school een bloedbad aan te richten rondgelopen. Tot hij deze wraakfantasie omzette in realiteit.”

SCHIETPARTIJ

NRC 14-3

De moordenaar wilde al jarenlang eerherstel

VERVOLG VAN PAGINA 1

In het werken met kinderen, bij voorkeur jongens, voelde hij zich ten onrechte beknot. Drieëntwintig jaar geleden was hij ruim een half jaar leider bij de padvinders geweest maar de scoutingbeweging had hem aan de dijk gezet na beschuldigingen van onregelmatigheden op een jeugdkamp.

Sindsdien streefde Hamilton onophoudelijk naar eerherstel. Afgelopen vrijdag stuurde hij nog een brief naar de beschermvrouwe van de Britse padvinders, de koningin. Daarin verweet hij de scoutingbeweging dat ze zijn reputatie had besmeurd. Onlangs bezorgde hij in Dunblane ook huis-aan-huis een pamflet waarin hij geruchten tegensprak dat hij jongetjes te grazen nam.

Ziektenbroeders die als eersten op de plaats van het bloedbad arriveerden, beschreven de gymzaal als „een middeleeuwse versie van de hel”.

Het meest ijszeggend vonden ze nog de volmaakte stilte die er heerste. Overlevenden waren letterlijk met stomheid geslagen.

Een vijfjarig jongetje dat in zijn bovenarm was getroffen kon alleen maar in stilte naar zijn hevige bloedende verwonding wijzen. Woorden en geluiden had hij niet meer ter beschikking voor wat hem was overkomen.

Nadat via radio en tv geleidelijk het verpletterende nieuws tot het slaperige Dunblane doordrong, maakte zich een massale ontzetting van de bevolking meester.

Ouders die hun kinderen nog maar kort tevoren bij de school hadden afgezet, spoedden zich terug naar de plaats van het onheil, vaak al van verre de naam van hun kinderen schreeuwend. In de school werden de ouders gescheiden als op de Dag des Oordeels.

In één kamer de ouders wier kinderen waren beroofd van het leven. In een hal de 'gelukkigsten' wier kinderen fysiek ongedeerd waren gebleven. Maar voor geen van hen zal Dunblane nog ooit het vredige Dunblane worden. Eén maniak kan de gemoedsrust van een hele stad verstoren. Deze massamoord laat in Dunblane niemand onberoerd.

Ouders waarschuwden politie over moordenaar kinderen

Door onze correspondent **NRC**
DICK WITTENBERG

LONDEN, 15 MAART. Ouders in het Schotse plaatsje Dunblane hadden de politie gewaarschuwd dat de 43-jarige Thomas Hamilton niet te vertrouwen was met kinderen. Woensdagochtend vermoordde hij met vier van zijn geregistreerde wapens zestien kleuters plus hun onderwijzeres voordat hij zichzelf een kogel door het hoofd schoot.

Ook de Britse minister voor Schotland, Michael Forsyth, in wiens kiesdistrict Dunblane zich bevindt, had de politie gealarmeerd. Maar dat was voor de politie geen reden Hamiltons wapenvergunning in te trekken. Hij was nooit veroordeeld en niemand had ooit een officiële aanklacht tegen hem ingediend.

Volgens de Britse wapenwet mag de politie alleen een wapenvergunning verstrekken aan mensen van wie ze overtuigd is dat die geen gevaar voor de openbare veiligheid vormen. Parlementariërs hebben onmid-

dellijk aangedrongen op een verscherping van de vergunningprocedures. Het Labour-lid Harry Cohen wil dat alle aanvragers worden onderworpen aan een geestelijke-gezondheidstest.

Dat was begin jaren negentig ook al de aanbeveling van een speciale commissie, maar de regering heeft tot dusverre van invoering afgezien omdat zo'n onderzoek op grote praktische problemen stuit. Hoe bepaal je of iemand evenwichtig genoeg is om een wapen te mogen dragen? Wie moet die test afnemen? Wie durft met zijn handtekening te garanderen dat de vergunninghouder het wapen nooit zal richten op een medemens? De regering heeft een Schotse rechter gevraagd een onderzoek in te stellen naar het drama in Dunblane. Dat onderzoek zal zich ook uitstrekken tot de veiligheid op scholen en een mogelijke aanscherping van de wapenwet.

Bij Schotse kranten en tv-stations arriveerden gisteren kopieën van brieven die Hamilton de afge-

lopen jaren naar plaatselijke autoriteiten, de minister voor Schotland en de koningin heeft gestuurd. Vlak voordat hij een bloedbad aanrichtte op de lagere school van Dunblane, moet hij die kopieën op de post hebben gedaan. Uit die brieven komt Hamilton naar voren als een verbitterd man die zich slachtoffer voelt van groot onrecht. Hij verdedigt zich tegen de hardnekkige roddels dat hij zich aan kinderen zou vergrijpen. Hij klaagt dat er een „lastercampagne” en „een heksenjacht” tegen hem waren gevoerd.

Dunblane was de dag na het drama in rouw gedompeld. Ouders en kinderen trokken in stilte naar de school om bloemen voor de slachtoffers neer te leggen. Het is de bedoeling dat de school volgende week dinsdag of woensdag weer wordt geopend. Maar de gymnastiekzaal waar de slachting plaats had, blijft gesloten. Sommige nabestaanden willen dat het pand gesloopt wordt. Anderen vinden dat er een herdenkingsmo-

De dodelijke frustraties van een Schotse kindermoordenaar

Geld. 16/3

Door onze correspondent

Bob van Huët

DUNBLANE – Een man die er van overtuigd was dat heel de wereld tegen hem was. Iemand met ziekelijke fantasieën, lijdend aan groothedswaan en paranoia. Deze en andere etiketten werden gisteroh door psychiaters geplakt op Thomas Hamilton (43). De gestoorde pseudo-jeugdlerder schokte woensdag de wereld door zestien schoolkinderen en hun onderwijzeres af te slachten in het Schotse stadje Dunblane.

Hamilton is de nieuwe naam op het sinistere lijstje van maniakken die in het wilde weg slachtoffers maakten. Een verschil met de andere dolle schutters is dat de Schot bijna uitsluitend op kinderen mikt. Uit zijn bizarre gedragingen, zijn verongelijkte brieven en zijn botsingen met lokale autoriteiten komt het beeld naar voren van een wanhopige pedofiel. Ha-

milton wilde op zijn manier jeugdlerder zijn maar zag die fantasie verstoord door zijn eigen obsessies. De man die woensdagochtend al schietend Dunblane Primary School binnenstormde wilde kennelijk sterven tussen de kinderen die anderen uit zijn buurt wilden houden.

Veel mensen in midden-Schotland kenden de werkloze zonderling uit Stirling van naam of gezicht. Sinds incidenten die al twintig jaar geleden begonnen in door hem geleide zomerkampen praatte de regio over zijn perversie. Hamilton bestaakte jongens of liet ze halfnaakt rondrennen in zwarte sportbroekjes en zware zwarte schoenen. De politie onderzocht meerdere klachten en hoorde honderden getuigen. Maar niemand had bewijzen voor wat er werd verteld. Een jongen die hij ooit onder zijn hoede had noemde hem een 'griezel' met een obsessie voor vuurwapens.

Stuk voor stuk distantiëerden gemeentebesturen en jeugdorganisaties zich van zijn vakantiecampen. Alternatieve activiteiten die hij opzette duurden meestal niet langer dan de eerste geruchten over zijn vreemde gedragingen. Hamilton speelde de strenge hopman die 'zijn' jongens aan een twijfelachtig spartaans regime onderwierp in bossen en bergen.

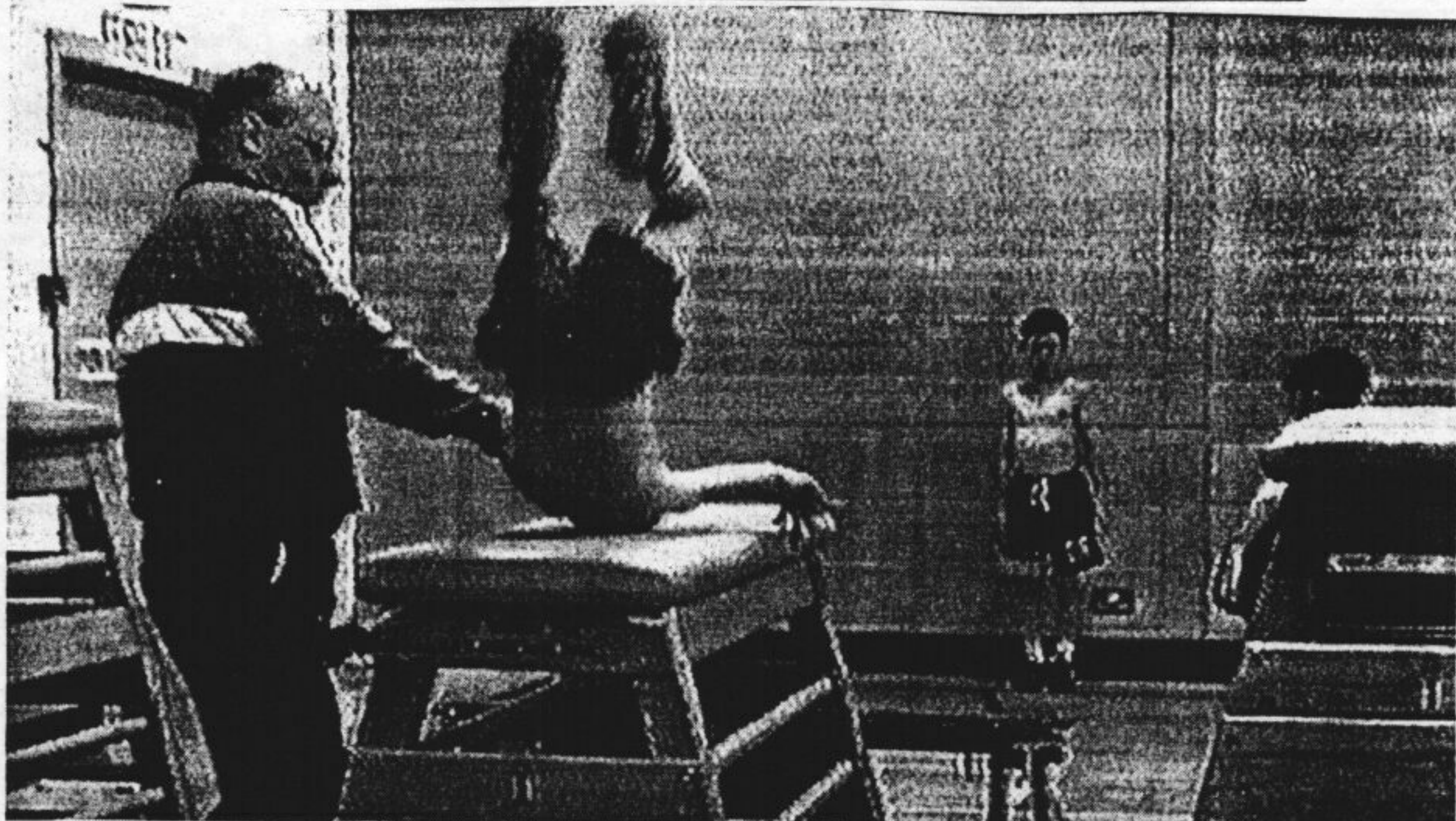
Sommige ouders bedankten hem oprecht voor zijn 'goede werk'. In zijn huis had Hamilton talloze foto's opgehangen van halfnaakte jongens. Een lokale fotohandel ontwikkelde menig dubieus rolletje dat steeds net binnen de grenzen van het aanvaardbare bleef. De pseudo-hopman had emotionele problemen in zijn eigen jeugd. De vrouw die hij als zijn zuster kende bleek in werkelijkheid zijn moeder. Hij werd opgevoed door zijn grootouders.

George Robertson, tegenwoordig

Labours schaduwminister voor Schotse Zaken haalde zijn zoon twintig jaar geleden van een woensdagmiddagclub die werd geleid door de latere moordenaar. „Het beviel ons helemaal niet wat we daar zagen. Het leek op iets uit de Hitlerjugend, met jongens die sporten in hun ondergoed en Hamilton als de sterke leider”. Toen hij zijn zoon van de club had gehaald kreeg Robertson prompt een verongelijkte en beledigde hopman aan de deur. Hetzelfde is tientallen ouders overkomen die hun kinderen bij hem weghaalden. Eén moeder werd door Hamilton met een pistool bedreigd. Het incident had nooit gevolgen voor de verlengingen van Hamiltons wapenvergunningen. Volkomen legaal bezat hij vier pistolen waaronder een groot kaliber magnum. Oplopende frustraties deden Hamilton steeds weer brieven schrijven. Eerst aan ouders, en onder-

wijsinspecteurs, daarna aan parlementsleden en tenslotte koningin Elizabeth.

Niemand kon vermoeden wat er broeide toen hij op 26 januari 1996 de volgende passages schreef aan een lokale onderwijsdirecteur: „Beste Bob. Ruim zes maanden geleden schreef ik je om te melden dat alle 26 leerlingen die lid waren van mijn Bannockburn Boys Sports Club de vereniging hebben verlaten. Dit naar aanleiding van waarschuwingen van onderwijzers van Bannockburn basisschool aan ouders en leerlingen. Ze zeiden dat ik een pervers persoon zou zijn... Dit speelde niet alleen op de Bannockburn basisschool... Op Dunblane Primary School hebben de leraren alle oudere jongens besmet met hetzelfde vergif. Zelfs voormalige schoonmakers daar en kantinejufvrouwen is verteld dat ik een pervers persoon ben”. Om te bewijzen dat dat niet zo was schoot Hamilton zestien kinderen van de school dood.

Thomas Hamilton begeleidt jongens tijdens gymnastiek-oefeningen in Dunblane High School. De foto is overgezet van een video-opname, gemaakt in de zomer van 1995. Hamilton stormde afgelopen woensdag de Dunblane Primary School binnen en schoot 16 kinderen en een onderwijzeres dood. Foto AP

Door Gerard den Elt
DUNBLANE - Moeder Agnes Hamilton (64) houdt van gewelddadige films met Clint Eastwood en Charles Bronson in schietgrage rollen. Maar zelfs in haar wildste dromen zal de vrouw niet hebben bevroed dat haar zoon zijn vier Magnums zou richten op 29 onschuldige kinderen van klas Primary One.

DROOTENAAR 16-3

De vrouw die het 'monster van Dunblane' ter wereld bracht, zegt nooit iets te hebben gemerkt van zijn perverse voorkeur voor wapens en blote jongens. „Mijn jongen was geen viezerik”, liet Agnes Hamilton de buitenwereld kort na de slachtpartij weten. Sindsdien heeft zij zich volledig teruggetrokken in haar woning in Glasgow.

Vader Thomas Watt (65), die moeder Agnes verliet voordat Thomas het levenslicht zag, bekennt spijt te hebben de verwekker te zijn geweest van de meervoudige kindermoordenaar. Watt werd aan het bestaan van zijn zoon Thomas herinnerd toen hij woensdagmiddag van de slachting in Dunblane werd verwittigd en het portret van zijn kind heel de wereld overging. IJlings moest Watt dezer dagen zijn drie overige kinderen vertellen dat de op dat moment meest gehate man van het Verenigd Koninkrijk hun halfbroer was.

Nu het lieflijke Schotse stadje Dunblane langzamerhand aan het bekoemen is van de grootste schok in zijn 1400-jarige geschiedenis, weten velen van de 7000 inwoners plotseling te vertellen wat een zonderlinge, perverse, gruwelijke en ingemene schoft Thomas Hamilton bij zijn leven is geweest.

Maar wethouder Ann Dickson weet nog precies hoe zij zich een roepende in de woestijn voelde, toen zij trachtte te verhinderen dat Hamilton nog langer zomerkampen zou houden en sportlessen zou geven in de gymnastiekzaal van de Dunblane Primary School. Mevrouw Dickson schudt deze vrijdag honderden rouwenden de hand, die in de kathedraal komen bidden voor het zieleheil van lerares Gwen Mayor en haar zestien uit het leven weggeblazen leerlingen.

Ze komen bijvoorbeeld bidden voor kleine Sophie North, wier vader Michael alleen achterblijft. Moeder Barbara overleed vorig jaar op 32-jarige leeftijd aan kanker. Of neem het drama van dokter Kathryn Morton, die tijdens haar werk in het ziekenhuis van Stirling hoort van de slachtpartij in de school. Als de gewonde kindertjes worden binnengebracht, hoort Kathryn Morton dat haar dochter Emily dood is.

Tussen alle bemoedigingen door houdt wethouder Dickson niet op te getuigen van haar afschuw van Hamilton. De signalen die deze verknipte geest uitzond, gaven de gemeenteraad enkele jaren geleden voldoende aanleiding om te pogen het omstreden jeugdwerk van Hamilton te beëindigen.

Er waren klachten binnen gekomen over betastingen en andere perversiteiten. Hij maakte doorlopend films en foto's als hij met jongens aan het sporten was. De wanden van zijn woning in Stirling, op tien minuten rijden van Dunblane, hangen vol foto's van jongens met ontbloot bovenlijf.

Tot de lange lijst incidenten behoort ook het bedreigen van een klagende moeder met een vuurwapen. Mevrouw Doreen Hagger zegt vorig jaar in de loop van een van Hamiltons wapens te hebben gekeken, toen ze bij de politie aangifte had gedaan van seksueel misbruik van kinderen in een van zijn zomerkampen. De zaak tegen Hamilton werd niet doorgezet wegens gebrek aan bewijs; hij had immers een vergunning voor het wapen.

De reeks incidenten had niet tot gevolg dat Hamilton het werken onmogelijk werd gemaakt. De regionale Ombudsman oordeelde dat de klachten ongefundeerd waren en deel uitmaakten van een fluistercampagne tegen Hamilton, die zich in zijn burgerrechten voelde aangetast en blijkens zijn vele brieven zijn 'gevoel van eigenwaarde' door de affaire aan het verliezen was. De latere kindermoordenaar voerde zelfs het drama rond James Bulgar aan, de kleuter die werd vermoord door twee jongens. Hamilton wilde volgens zijn open brieven aan allerlei instanties 'de energie van de jeugd kanaliseren'.

Dankzij het oordeel van de Ombudsman kon Hamilton voortgaan met zijn werk. Wethouder Dickson: „Sterker nog: toen we een einde wilden maken aan de zomerkampen en sportlessen, tekenden zeventig ouders een petitie om Thomas Hamilton met rust te laten. Hij had die handtekeningenactie zelf georganiseerd; de gemeenteraad stond mooi in zijn hemd.”

Haar pogingen om de Dunblane Boys Club dan toch tenminste open te stellen voor meisjes, leden eveneens schipbreuk. „Hij wilde alleen maar met jongens optrekken. Dat was kennelijk zijn lust en zijn leven. Waarom die ouders de petitie hebben getekend, heb ik nooit begrepen.”

De jongensclubs van deze werkloze, failliet verklaarde keukenhandelaar waren ontegenzeggelijk populair. Gedurende vele jaren trokken jongeren van rond de twaalf jaar uit Dunblane en omgeving 's zomers naar het schilderachtige Loch Lomond, waar Hamilton jeugdkampen hield. Er werd gezwoommen, gekampeerd, gezeild en gevoetbald.

Een van hen was de 27-jarige Gerry Fitzpatrick, die begin jaren tachtig veel met Hamilton optrok. Hij wil er nu liever niet meer aan worden herinnerd, als we hem storen tijdens de verbouwing van zijn bar The Village in het centrum van Dunblane. „Maar

het klopt: ik was lid van Hamilton's club, die we indertijd de Dunblane Rovers noemden. Wat ik nog weet uit die tijd is dat we altijd moesten sporten met ontbloot bovenlijf, wat erg ongewoon is. Hij nam altijd foto's als we aan het sporten waren. We moesten per se onze t-shirts uittrekken. Degeven met de grootste borstkas was ook altijd aanvoerder met voetballen.”

In die tijd wilde Fitzpatrick ook mee op zomerkamp. „Maar ik mocht niet van mijn vader. Toen al gingen er geruchten dat hij vreemde dingen deed. Zo wilde hij altijd bij de jongens in de tent slapen. Moet je nagaan: vijftien jaar geleden stond Hamilton in Dunblane al bekend als een viezerik.”

Wat weinigen wisten was dat de man na een kortstondig lidmaatschap in 1974 uit de Scouts werd gezet. De padvinderij verweet hem 'instabiel gedrag' — een nogal neutrale woordkeuze — in het bijzijn van kinderen. Toen al was duidelijk dat hij niet van jongens kon afblijven.

„De eerste keer dat ik Hamilton ontmoette wist ik meteen dat deze man niet deugde”, herinnert wethouder Ann Dickson zich. „Noem het moederinstinct. Ik had meteen een hekel aan hem, zou mijn twee zoons nooit aan hem hebben toevertrouwd. En ik vraag me werkelijk af waarom andere ouders zo goedgelovig waren om hun kinderen aan hem mee te geven.”

De kalende en bebrilde kinderriend was volgens wethouder Dickson bijzonder onplezierig in de omgang. „Zijn gezicht kende geen expressie. Hij had intense, doordringende ogen, die je angstig maakten omdat hij in een gesprek zelden knipperde.”

Dat hij desondanks ouders en kinderen aan zich wist te binden, wijst Dickson onder meer aan het feit dat hij de kinderen bijna voor niets sportlessen gaf en slechts tegen een kleine vergoeding aan zomerkampen liet meedoen. „Hij betaalde ook de zaalhuur uit eigen zak, als dat nodig was.”

Na de pogingen de Dunblane Boys Club onderuit te halen, gooide wethouder Dickson het twee jaar geleden over een andere boeg. Ze kreeg het bestuur van de Dunblane Primary School zo ver dat hij de gymnastiekzaal waar hij woensdag dood en verderf zaaide niet meer mocht gebruiken. Hamilton moest uitwijken naar de High School, maar ook daar kreeg hij nauwelijks een voet aan de grond. Zodra hij een aanvraag deed voor zaalhuur, kreeg hij te horen dat de sportruimte reeds was verhuurd.

Ondertussen kregen de ouders van de Dunblane Primary School brieven mee waarin openlijk werd gewaarschuwd voor de dubieuze praktijken. 'Ho-hum', zoals Hamilton in Dunblane werd genoemd omdat hij altijd mompelend door het dorp liep, was des duivels.

Hij schreef zelfs een open brief aan alle inwoners, waarin hij zich distantiëerde van de geruchten. Hij zette zich daarbij vooral af tegen de Dunblane Primary School, die zijn naam zou hebben 'vergiftigd'. „De leraren van Dunblane Primary School hebben vooral de oudere jongens geïnfecteerd met leugens dat ik een viezerik ben. De jongens hebben zelfs een verbod gekregen van hun leraren om nog langer mijn club te bezoeken”, schrijft hij aan de regionale schoolinspectie.

Toen deze week de Callander Rifle & Gun Club besloot hem het lidmaatschap van de schietclub te weigeren, omdat hij daarvoor niet geschikt werd geacht, moeten bij Hamilton de stoppen zijn doorgeslagen. Dat besluit zou hem zijn wapenvergunning kosten. De voormalige jeugdleader voelde zich door de gemeenschap van Dunblane uitgekotst en besloot wraak te nemen op de school die hem de toegang had ontzegd en contacten met de jongens had verboden.

De Britse premier Major en oppositieleider Blair hebben gisteren het rouwende stadje bezocht. Koningin Elizabeth gaat maandag naar Dunblane. Ze zei de droefheid in het Schotse plaatsje te delen. „Mijn hart gaat naar hen uit, naar iedereen, en speciaal naar de families van de doden en gewonden”, zei de vorstin tijdens een bezoek aan Leeds.

nument voor de overleden kleuters van moet worden gemaakt.

De kathedraal van Dunblane was gisteren de hele dag gevuld met mensen die kwamen bidden. Vanavond zal er een stille wake voor de slachtoffers worden gehouden en zondag heeft een aangepaste moederdagviering plaats. Veel winkels in het stadje hielden gisteren hun deuren gesloten en de bewoners bleven thuis.

In een ongebruikelijk gebaar van saamhorigheid hebben premier Major en oppositieleider Blair vandaag een bezoek gebracht aan Dunblane om namens het Britse Lagerhuis hun medeleven te betuigen. Maandag bezoekt de koningin de zwaar getroffen stad. Uit alle delen van de wereld stromen de condoleances binnen, per post, per fax en via Internet.

moeienis heeft met kinderen zal tot in zijn of haar graf zwijgen over de eigen gevoelens voor zover die afwijken van het 'normale'.

Thomas Hamilton lijkt een man die veel plezier ondervond aan de omgang met kinderen, maar daarin bij voortdurend ernstig gefrustreerd werd door zijn omgeving. Hij lijkt niet zozeer ernstig gefrustreerd te zijn geweest door onvervulbare 'homo-pedofiele verlangens', zoals psychiater D. van Beck meent in NRC HANDELSBLAD van 14 maart, maar veeleer door een samenleving die hem een onschuldige, en voor hem voldoende gevende, omgang met kinderen onmogelijk maakte. Alle berichten wijzen erop dat hij zich bij zijn sportactiviteiten voor jongens geheel binnen wettelijke en morele grenzen heeft bewogen, maar toch was daar altijd de verdenking van 'perversiteit', al bleken beschuldigingen op roddels te berusten. En dat moet hem steeds dieper hebben gekrenkt. Hamilton was, zoals ook de Nederlandse kranten het beschreven, een *eenzelvige, werkloze man die, naar het schijnt, foto's van jongens (met ontbloot bovenlijf?) in huis had: nou, dan weet je het wel!* Deze man is de samenleving die hem weinig levensruimte gunde gaan haten. En toen heeft hij op een vreselijke wijze wraak genomen door het liefste bezit van de samenleving te vernietigen: kinderen. Nergens werd hem de huur van een gymlokaal gegund voor zijn sportclubs, en uitgeroemd in een gymlokaal vermoordde hij zestien kinderen. Aldus vernietigde Hamilton ook wat hem het meest dierbaar was en daarmee zichzelf.

T. VAN WILLIGENBURG, docent-onderzoeker ethiek aan de Universiteit Utrecht

26/3/96
 8 NRC HANDELSBLAD

Dunblane

Na het gruwelijke bloedbad in het Schotse Dunblane, waar de 43-jarige Thomas Hamilton zestien kleine kinderen en hun onderwijzeres doodschoot, hebben psychologen en psychiaters zich gestort op de verderfelijke geest van de moordenaar. Hoeveel er ook mis zal zijn met het brein van een massamoordenaar, toch wijzen Hamiltons lotgevallen, waarover hij zich in brieven aan talloze autoriteiten beklagde, niet zozeer op een persoonlijke, psychische stoornis, maar op een mogelijk verband met een veelomvatterend sociaal en cultureel probleem. Hamiltons bitterheid lijkt te zijn gegroeid door zijn voortdurende confrontatie met het paranoïde klimaat dat in Groot-Brittannië heerst zo gauw het gaat over lichamelijke, erotische en seksualiteit. Het is in Groot-Brittannië, voor elke (niet-familiaire) volwassene, maar zeker voor leraren of groepsleiders uitermate riskant om een minderjarige ook maar aan te raken. Een troostende hand op de schouder, een aai over de bol, of een poging om twee vechtende jongens te scheiden door ze beiden vast te houden, leidt al snel tot een klacht van de ouders vanwege ongewenste intimiteiten. Wie keurig getrouwd is, krijgt waarschijnlijk het voordeel van de twijfel, maar wie alleenstaand is en niet geheel past in het voorgeschreven patroon heeft het dan al snel moeilijk. Vrijwel iedereen die in Groot-Brittannië be-

(MEER IN 7 APRILNUMMER)

Les écoutes du pasteur Doucé iront au tribunal

L'ancien préfet de police et l'ex-patron des RG seront jugés en correctionnelle.

Un branchement illégal de la ligne du pasteur Doucé, juste avant sa disparition le 19 juillet 1990, vaut aujourd'hui au directeur des Renseignements généraux de l'époque, le commissaire Claude Bardon, et au préfet de police de Paris d'alors, Pierre Verbrugghe, d'être renvoyés devant le tribunal correctionnel: le premier pour «complicité d'atteinte à la vie privée» et le second pour «conservation de documents obtenus à l'aide de captation par écoute téléphonique illicite de paroles prononcées à titre privé ou confidentiel». De son côté, l'ex-inspecteur des RG Jean-Marc Dufourg devra répondre de «faux en écriture par un fonctionnaire public» pour deux rapports mensongers adressés à sa hiérarchie sur

ses surveillances très particulières du clergymen homosexuel. L'arrêt de la chambre d'accusation de Paris prononcé hier vise donc des méthodes policières douteuses, notamment des écoutes dites «administratives» qui ont tourné dans l'ombre des sous-sols des Invalides pendant trente ans, au mépris du code pénal. La France a tergiversé jusqu'au 10 juillet 1991 pour légaliser ces «interceptions de sécurité» que les policiers, militaires ou douaniers ont désormais le droit de poser avec l'aval de Matignon (et sans l'accord d'un juge d'instruction) pour cinq motifs, qui vont de la prévention du terrorisme ou du crime organisé aux atteintes à la sûreté de l'Etat.

Le branchement, entre le 12 et le 27 juillet 1990, de la librairie Autres Cultures du pasteur Doucé (nom de code: Bonpland), soupçonné (à tort) par les RG de diriger un réseau pédophile, est donc hors la loi. Cocasse: ce sont les autorités de police elles-mêmes qui ont apporté la preuve du délit. Quelques mois avant de clarifier enfin ces pratiques, le ministre de l'Intérieur Pierre Joxe et le Premier ministre Michel Rocard donnent l'autorisation au préfet de police Verbrugghe de montrer les transcriptions de conversations téléphoniques du pasteur Doucé au magistrat qui tente d'élu-

der le meurtre. Le 15 novembre 1990, le préfet de police produit les synthèses des enregistrements, frappées du tampon «Source Secrète», au juge Catherine Courcol qui en dresse un procès-verbal. Un mois plus tard, forts de ces pièces à conviction versées au dossier d'instruction, Mrs Olivier Metzner et Geneviève Gesvre, avocats de la partie civile, déposent plainte pour «atteinte à la vie privée». Les défenseurs du commissaire Bardon et du préfet Verbrugghe ont eu beau plaider qu'ils «se sont strictement conformés à la déontologie et au règlement interne qui encadrait alors les écoutes administratives, avec l'autorisation du ministère de l'Intérieur et de Matignon», selon Mrs Martin Comnene, la chambre d'accusation a estimé que ces hauts fonctionnaires ne pouvaient ignorer l'illégalité de ce type d'écoute. En raison des décisions de la cour européenne des Droits de l'homme en la matière. En plus de son téléphone, Joseph Doucé en personne est alors surveillé par une équipe de RG chapeauté par un expert en coups tor-dus. L'inspecteur Jean-Marc Dufourg, qui a rédigé deux synthèses antérieures pour se dédouaner vis-à-vis de ses supérieurs. Dans son premier «faux», Dufourg maquille son intervention musclée et avinée à la porte du pasteur, le 19 juin 1990 à 1h30: «Police, ouvrez, je vous prévins, sinon on reviendra vous chercher. Son second rapport travestit son heure de présence aux abords de l'appartement de Joseph Doucé, le soir du meurtre, que Dufourg fixe à 19h15 au lieu de 20h15. «Pourquoi Dufourg cherche-t-il toujours à s'écarter dans le temps et dans l'espace de l'heure et du lieu d'enlèvement du pasteur qui, à 20h30, a suivi deux hommes sur la foi de leur carte de police, pour disparaître à jamais?», s'étonne Mrs Metzner. Mais le volet criminel de «l'affaire Doucé», qui est entre les mains du juge Jean-François Ricard, reste vide de preuve et de mise en examen. Seul le dossier sur l'écoute illégale et les faux des RG sera jugé. Pour Mrs Metzner, «l'arrêt corrobore le fait que les Renseignements généraux sont au cœur de la disparition du pasteur Doucé». Un mois avant de statuer sur les vieilles écoutes «administratives» posées tous azimuts par la cellule antiterroriste de l'Elysée, la décision de la chambre d'accusation qui vient de qualifier celle du pasteur de délit «d'atteinte à la vie privée» (prescrit au bout de trois ans) et non pas de crime «d'attentat aux libertés» (dix ans), augure d'un enterrement de première classe pour les «conçons» élyséens. **LIB 14-3**
PATRICIA TOURANCHEAU

land heeft daarna de zaak aan het EHRM voorgelegd. Finkensieper heeft wel van de mogelijkheid gebruik gemaakt de zaak bij het hof aan te brengen.

Volgens Myjer kan uit het feit dat de aangeklaagde staat de zaak niet aan het hof heeft voorgelegd en de klager wel, de conclusie worden getrokken dat in het rapport geen schending van het verdrag is aange-nomen. Myjer noemt dat niet wonderlijk tegen de achtergrond van beslissingen van de commissie in twee andere zedenzaken in 1994 en 1995.

Hoewel in de regel alle bewijsma-teriaal in het bijzijn van de verdach-te moet worden aangedragen op een openbare zitting, vindt de commis-sie het aanvaardbaar dat er maatre-gelen worden getroffen om de privé-belangen van slachtoffers van zedendelicten zoveel mogelijk te beschermen. Het slachtoffer mag volgen de commissie onder omstan-digheden de zelf niet gewenste gang naar de openbare zitting worden bespaard, om de ongewilde con-frontatie met de verdachte te ontlo-pen.

Een panel van het EHRM heeft zich inmiddels gebogen over de vraag of er termen zijn de zaak-Finkensieper door het voltallige hof te laten behandelen. Vorige week heeft het panel geoordeeld dat er geen redenen zijn die behandeling door het hof rechtvaardigen. De zaak wordt nu door het Comité van Ministers afgedaan. Volgens Myjer betekent dit in de praktijk dat de conclusie van de commissie wordt overgenomen.

Mensenrechtenverdrag. Hij zou in zijn verdediging zijn geschaad omdat enkele belastende getuigen niet tijdens de zitting wer-den gehoord. Voor de feiten waar-voor Finkensieper werd veroor-deeld, waren vier getuigen van be-lang. Drie van hen waren zowel door de rechter-commissaris als door de politie gehoord; de vierde getuige legde alleen een verklaring af bij de politie.

De ECRM beoordeelt of een klacht ontvankelijk is. Als dat vol-gens de commissie het geval is, wordt de kwestie voorgelegd aan het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). In de zaak-Finkensieper heeft de commissie op 17 mei vorig jaar een, nog niet openbaar gemaakt, rapport uitge-bracht. De commissie noch Neder-

geveld, stelt Myjer vast dat Finken-siepers klacht als kansloos kan wor-den beschouwd.

Finkensieper werd ervan ver-dacht gedurende vele jaren pupillen in de jeugdpsychiatrische inrichting van de Helderingschichten in Zel-ten seksueel te hebben misbruikt. Op grond van ontucht, aanranding en verkrachting werd hij veroor-deeld tot zes jaar gevangenisstraf met ontzetting uit zijn beroep voor de duur van elf jaar. De medische tuchtrechter ontzette hem voor het leven uit zijn beroep.

Finkensieper diende bij de Euro-pese Commissie voor de Rechten van de Mens (ECRM) een klacht in tegen Nederland. Daarin zette hij uiteen dat er in zijn zaak geen spra-ke is geweest van een eerlijk proces volgens de regels van het Europees

Klacht van veroordeelde psychiater afgewezen

Van onze verslaggever **VK**
AMSTERDAM

Een klacht van de in 1991 wegens seksueel misbruik van patiënten veroordeelde psychiater Th. Finkensieper bij de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens in Straatsburg is afgewezen. De commissie concludeerde dat Finkensieper een eerlijk proces heeft gehad, ofschon rechtbank en gerechtshof hebben geweigerd enkele van zijn slachtoffers als getuige op de zitting te horen.

Dit onthult mensenrechtendes-kundige mr E. Myjer, plaatsvervan-gend procureur-generaal in Amster-dam, in een noot bij een artikel in het *Nederlands Juristenblad*. Hoe-wel over de zaak in Straatsburg nog een definitief oordeel moet worden

GI's veroordeeld na verkrachting Japanse scholiere

AFP, Reuter **VK** 1-3
TOKYO

Een Japanse rechtbank heeft don-derdag drie Amerikaanse mariniers tot langdurige gevangenisstraffen veroordeeld wegens de verkrachting van een Japanse scholiere op Okina-wa. De drie rechters veroordeelden Marcus Gill (23) en Rodrick Harp (21) tot zeven jaar en Kendrick Ledet (20) tot zeseneufhalf jaar cel met dwangarbeid wegens de ontvoe-ring en verkrachting van het 12-jar-ige meisje op 4 september vorig jaar. De aanklager had tien jaar geëist. De advocaten van de Amerikaanse militairen hebben aangekondigd in hoger beroep te zullen gaan tegen het vonnis.

De oproerpolitie moest het drieluik buiten het gerechtsgedrag beschermen tegen woedende betogers, die spandoeken met zich meedroegen met opschriften als 'Dit is een piek voor mensen - beesten rot op!' en 'Beesten, ga terug naar de jungle!'. Gill heeft de ontvoering en de verkrachting bekend. Ledet en Harp hebben hun betrokkenheid bij de ontvoering toegegeven, maar ont-kennen het meisje te hebben verkracht.

Volgens Gill heeft ook Harp het meisje verkracht en had Ledet het geprobeerd. De scholiere werd 's nachts ontvoerd en in een besloten meegenomen. Na de verkrachting moest het meisje twee weken in een ziekenhuis worden opgenomen.

De rechtszaak heeft de populari-teit van de Amerikaanse soldaten in Japan tot het nulpunt doen dalen. Op de basis op Okinawa zijn 27 duizend Amerikaanse soldaten gele-gend. Kim Cannon, de zuster van Ledet, noemde het vonnis een poli-tieke uitspraak. Ze zei dat de drie als zondebokken zijn gebruikt om tege-moet te komen aan de anti-Ameri-kaanse demonstraties op Okinawa.

AANKLACHT. De Amerikaanse zanger Michael Jackson is opnieuw aangeklaagd. Dit keer niet door een jongetje als pederast, maar door een volwassen vrouw, **Maureen Doherty**, als directeur van een productie-maatschappij. Doherty was onder-directeur van MJJ Productions, de produktiemaatschappij van Michael Jackson in Los Angeles. Zij werd ontslagen nadat zij had geprotes-teerd tegen de discriminerende be-handeling die zij in het bedrijf als vrouw had ondergaan. Terwijl haar mannelijke collega's op diverse ma-nieren werden ondersteund in hun werk, moest zij alles alleen doen, zo luidde haar klacht die haar duur kwam te staan. Doherty was de eni-ge vrouw met een hoge positie bij MJJ Productions. Maar volgens een woordvoerder van het bedrijf had Doherty er slechts een jaar ge-werkt en was zij ontslagen omdat „haar diensten niet langer nodig” werden geacht. Doherty wil haar carrière voortzetten bij Michael Jacksons produktiemaatschappij, ook al moet zij vaststellen, dat „seksisme nog zeer vaak voorkomt in de vermaakindustrie”. **NAC 9-3**

Kinderporno **NAC**

AMSTERDAM, 16 MAART. Foto-graaf Don Mader krijgt foto's, boekwerken, administratie en cor-respondentie niet terug van justitie. De raadkamer van de recht-bank in Amsterdam heeft dat gis-teren bepaald. De politie nam de foto's in november in beslag bij een onderzoek naar handel in kin-derporno. Vanaf 1 februari is het in voorraad hebben daarvan ook strafbaar.

Vrijdag 16 februari landde **Michael Jackson** in Londen. Hij droeg een zwart masker dat door sommigen voor een zuurstofmasker wordt ge-houden, maar gewoon een chirur-genkapje is tegen bacillen en bacte-riën. Het Lanesborough Hotel waar hij verbleef, werd belegerd door fans. Af en toe bewogen de gesloten gordijnen van zijn kamer. Dat deed Jackson, zo wisten de wachtenden buiten zeker, om aan te geven dat hij hun aanwezigheid zeer op prijs stelde.

De dagen voor zijn verblijf in Londen was Jackson betrokken bij een beschuldiging van plagiaat. Twee Belgische broers, **Eddy en Danny van Passel**, hebben bij de rechtbank in Leuven een klacht ingediend tegen 'You are not alone', de op een na laatste hit van Michael Jackson. Het nummer is niet ge-schreven door Jackson, maar door **R. Kelly**, de succesrijke Amerikaanse swingbeatzanger die precies een week geleden in Rotterdam optrad. De gebroeders Van Passel zijn van oordeel dat 'You are not alone' vrij-wel een kopie is van hun nummer 'If we can start all over'. Volgens de 'Société Belge des Auteurs-Com-positeurs de Musique' komen de re-freinen van beide nummers voor 75 procent met elkaar overeen. In april doet de Leuvense rechter uitspraak.

Zaterdag repeteerde Michael Jackson voor zijn optreden bij de uitreiking van de Brit Awards, waar hij zelf een algemene prijs voor zijn bijdrage aan de popmuziek zou krij-gen. Bij terugkomst bij het hotel werd de onrust onder de wachtende menigte zo groot dat een moeder met kind onder de voet dreigde te

WERELD NIEUWS

Michael Jackson, deze week, met een niet nader geïdentificeerde fan die buiten het Lanesborough hotel in Londen op hem wachtte. (Foto AP)

Michael Jackson bekijkt speelgoedsofaatjes in de speelgoedzaak Hamley's in Londen. (Foto AP)

ren. In het Trocadero Rock Circus bewonderde hij zijn wassen even-beeld, waarna hij naar Covent Gar-den ging om zich onder de straatar-tiesten te begeven. Een vuurvreter zag hem voor een bedrieger aan en trok hem zijn chirurgienmasker af. Toen de man besefte dat het wel de-gelijk Michael Jackson zelf was, be-klagde hij zich over de aandacht van het publiek voor de popster die ten koste van zijn zaken ging. Hier-op gaf Jackson hem 'een aanzienlijke financiële bijdrage', aldus **Jona-than Morrish**, de Sony-vertegen-woordiger die Jackson begeleidde in Londen.

Maandagavond trad Michael Jackson op bij de uitreiking van de Brit Awards. Het was zijn eerste optreden sinds hij in december 1995

instortte bij de repetities voor een tv-optreden in New York. Temid-den van een grote groep kinderen van alle rassen zong hij zijn hit 'Earth Song'. De ster die in 1993 werd aangeklaagd wegens pederas-tie knuffelde de kinderen en zei: „Elk uur sterven 300 kinderen door honger. Maar ik geloof in ons. Ik geloof in mensen.” Na deze woor-den begon hij te dansen en ten slotte werd hij, hoog boven de menigte, weggevoerd door een kraan.

Van de poging van **Jarvis Cocker**, de zanger van de tegenwoordig po-pulaire Engelse band Pulp, om tij-dens Jacksons optreden de ster te benaderen, merkte hij niets. Hierbij verwondde Cocker drie kinderen: een 11-jarige jongen werd ge-stompt, een andere liep een snee in zijn oor op en een derde kind werd tegen de grond gesmeten. De En-gelse zanger werd gearresteerd en op borgtocht vrijgelaten.

Woensdag liet Jackson via zijn platenmaatschappij weten door het incident 'ziek, bedroefd, geschokt' van streek, bedrogen en boos' te zijn. Cocker ontkende de kindere-te hebben aangevallen; hij zou slechts een wandelingetje op het po-dium hebben gemaakt. Donderdag werd bekend dat Michael Jackson belangstelling heeft voor het Châ-teau de Chabennet in Pont-Chré-tien, ongeveer 200 kilometer ten zuiden van Parijs. Het kasteel met 82 kamers is te koop voor vijf miljoen gulden en lijkt op dat van de Schone Slaapster in Disneyland.

Onder redactie van Daniela Hoog-hiemstra. Bijdrage: Bernard Hul-man.